

MATERYAL**KASİDELER**

Münâcât

1. Zebûn etdi beni bu naqş-ı bedrâ
Devâ olmazsa senden hâlîme vâ
 2. Yuyup pâk eyle âb-ı rahmetünle
Vücûdum çirk-i işyândan ser-â-pâ
 3. Daği hem baña tevfiķüñ refiķ et
Qaçan kim ola zîr-i hâk me³vâ
 4. Faķîre dest-gîr ol rûz-ı maşşer
O dem üftân u hîzân ururum pâ
 5. Kerem kıı İşmetiye luţf-ı cûduñ
Hemîşe bu durur yâ Rab temennâ
- Mefâîlün mefâîlün faîlün

Қашиде дер-на^t-1 ҳабīb-i Hudā صلى الله عليه وسلم

li ʿiṣmetī Efendi nazīre-i Riyāzī Efendi

1. Demdir ki feyz-yāb ola ʿālem bahārdan
Gül-deste-i neṣāṭ ala dil rūzgārdan
2. Demdir ki ʿandelīb-i ḥōṣ-āvāze-i çemen
Āġāz-1 naġme eyleye bir tāze kārdan
3. Demdir ki ola hem-eṣer-i ṣavt bülbüle
Her naġme çıkmadın daḥi āġūṣ-1 tārdan
4. Demdir ki kāse-i güle üstād-1 nev-bahār
Bir bir güher-feṣān ola eṣk-i hezārdan
5. Demdir ki bir қadeḥ mey-i nāb eyleye ḥalāṣ
Dāmān-1 çеṣm-i nergisi dest-i ḥumārdan
6. Demdir ki keyf-i sāġar-1 pīṣīne-i bahār
Bī-gāne-sāz-1 fikr ola encām-1 kārdan
7. Demdir ki siḥrkārī-i gül-ğonce-i çemen
Ṣad mihr göstere nemed-i çākdārdan
8. Demdir ki ṣuʿle-ḥīz ola kibrīt-i āftāb
Sünbül sefid-gün ola dūd-1 buḥārdan
9. Demdir ki kār-sāz ola ressām-1 nev-bahār
Perkār-1 cūy қālmaya hemvāre kārdan
10. Demdir ki fāriġ olmaya nessāc-1 bād-1 ṣubḥ
Ḥārā-y1 cūda keṣmekeṣ-i pūd u tārdan
11. Demdir ki meyl-sāz-1 çerāġān olup nesīm
Ṣad ṣemʿ-i ṣuʿle -güster ola ḥārzārdan
12. Demdir kʰola hezār ʿaraқ-rīz-i cām-1 gül
Her laḥza lüle-i müje-i eṣk-bārdan
13. Demdir kʰola benefṣe ser-efgende-i ḥicāb
Mestāne cünbiṣ-i gül ü āzār-1 ḥārdan
14. Demdir ṣu resme ebr-i bahār ola reṣṣa-rīz
Gül ittikā-y1 ṣāḥ ede ḥavf-1 ʿiṣārdan
15. Demdir teḥī piyāle-i ḥum-ḥāne-i çemen
Reng iktisāb olup mey-i āteṣ-ʿizārdan

16. Taḥrīr-sāz-ı nağme ola muṭrib-i hezār
Pākīze böyle bir ğazel-i ābdārdan
17. Güller bitürse bād-ı emel köhne ḥārdan
Geçmez hezār-ı dil yine ol rüzgārdan
18. Dil gūşe-gīr-i ʿuzlet ü ol nev-bahār-ı nāz
Gelmez mişāl-i serv leb-i cūybārdan
19. Daʿvetde ol perīveşi āhım buḥūr ile
Çıkmaz egerçi dāʿire-i iʿtizārdan
20. Etmekde naqd-ı şabrı telef şāhid-i hevā
Çün sīm-i eşk ceyb-i dil-i der-kenārdan
21. Peymāne-baḥş-ı ʿışk olalı dest-i ḥüsn-i yār
Ġalṭān külāh-ı şabr ser-i ihtiyārdan
22. Bī-bāk nūş-ı bāde-i peymāne-i cünün
Olmaz şikeste dil ḥired-i taʿnekārdan
23. Bir dil ki cām-ı ʿışk ile mest ü müdām
Gül-gūnedār-ı şerm ola mı reng-i ʿārdan
24. Bir dil ki āşinā-yı tarīk-i niyāz ola
Ḥarf-ı cevāz alur dehen-i zīnhārdan
25. Bir dil ki hem-nişīn-i neşāt-ı vişāl ola
Ḥazzeylesün mi ğam gibi bir yādigārdan
26. Bir dil ki sūz-ı ʿışk ile zār u nizār ola
Düşmez hilālveş nazar-ı iʿtibārdan
27. Bir dil ki ḥāne-zār-ı gülistān-ı şevk ola
Ser-māye-i tebessüm alur girye-zārdan
28. Bir dil ki dūr-bīn ola mānende-i ḥired
Naqş-ı şafā görür şuver-i intizārdan
29. Bir dil ki şevkine çeke ʿışkuñ mey-i niyāz
Zībā turunc buse alur laʿl-i yārdan
30. Bir dil ki hem-piyāle-i Cemşīd-i ʿışk ola
Bāc-ı neşāt alur keder-i rüzgārdan
31. Olmaz güsiste ḥalka-i bezm-i şarāb-ı ʿışk
Cām-ı sipihr fāriğ olunca güzārdan

32. Hep cur^{fa}-i maḥabbet-i şahbā-yı ^{ci}ışkdır
Rīzān olan bu kāse-i mīnā-nigārdan
33. Hep ^{ci}ışkdır murād-ı ḥarīfān-ı bezm-i mül
Cām-ı şafā-şī^{ar} u mey-i ḥōş-güvārdan
34. Hep ^{ci}ışkdır peyām-ı neşā^t-āver-i hezār
Şūrīde şahid-i gül-i nev-iştihārdan
35. Hep ^{ci}ışkdır şirāre-zen-i ḥānümān-ı gül
Hep ^{ci}ışkdır gelen nefes-i nev-bahārdan
36. Hep ^{ci}ışkdır hezār-ı dili nağme-sāz eden
Gül-berg-i na^t-ı zāt-ı nübüvvet-medārdan
37. Şāh-ı rūsül ki zāt-ı risālet-penāhıdır
Ser-cümle-i murād bu heft ü çihārdan
38. Şāh-ı rūsül ki peyk-i sebük-pāy-ı da^{veti}
Döndürdi rüy-ı mihri ser-i reh-güzārdan
39. Şāh-ı rūsül ki himmeti bir şāḥ-ı köhneyi
Kıldı nihāl ravza-i dārū^l-kārārdan
40. Ol şeb ki erdi da^{veti} Rūḥū^l-emīn ile
Kaşr-ı vişāle heft münakkaş izārdan
41. Ser-tābe-pāy ğarḳa-i emvāc-ı feyz olup
Mevvāc-ı baḥr-ı nūr-ı tecellī-şī^{ar}ardan
42. İzn-i nüzül ile olıcaḳ soñra müstetāb
Geldi bu peñç tuḥfe ile dāddārdan
43. Ḥalvet-nişīn-i ğārı ki bulmaz reh-i duḥūl
Ḥaşmı cevāb-ı ye^s alup perdedārdan
44. Leb-teşnegānı eyledi sīr-āb-ı cūy-ı feyz
Ser-lüle-i benān-ı kef-i çeşmebārdan
45. Eyler nişār cünbiş-i dest-i mehābeti
Naḳd-ı metāneti kemer-i kühsārdan
46. Eyler izāle bāng-i bülend-i ḥükümeti
Ḥāb-ı girānı ḥāşiyet-i köknārdan
47. Eylerse tīg-i ḳahrımı der-kār ḥakk eder
Ḥarf-ı vefāyı şafḥa-i leyl ü nehārdan

48. Olsa nesīm-i Ka'be-rev-i luḫfı feyz-baḫş
Güller biterdi her yaña vādī-i nārdan
49. Fersūde olmayınca per-i šāh-bāz-ı çarḫ
Şayd-efken-i şerī'ati ḫalmaz şikārdan
50. Hep nağme-senc-i miḫḫati eczā-yı rūzgār
Āvāze-i şenāsı gelür her diyārdan
51. Ṭarz- āşinā-yı naḫş-ı şenāsı olursa dil
Üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgārdan
52. Ḥidmet-güzār-ı na' tı olup ḫāme-i zebān
Şad tevbe-i naşūḫ ede cürm-i ḫarārdan
53. Ḥāmem revān ederse de ta'dād-ı medḫine
Āb-ı ḫayātı micmere-i yem-nişārdan
54. Ol sāde-dil gedā gibi kim feyz-ḫ'āh
Yek kūze āb-ı tīre ile şehriyārdan
55. Maḫşūd ḫāk-i pāyine bir intisābdır
Ḫadr-i bülend-i dest-res-i iḫtidārdan
56. Ümmīd odur ḫalāş ola dāmān-ı cān u dil
Dest-i nesīm-i mekrümetiyle ğubārdan
57. Oldum nişāne ṭa'ne-i seng-i melāmete
Nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyārdan
58. Cān beste çeşm-i ḫ'ābgeh-i ğaflet-āverī
Dil mest bâde-i heves-i nâ-ğüvārdan
59. Yā Rab be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil
Maḫv et ğubār-ı cürmi ten-i ḫāksārdan
60. Yā Rab be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı 'ışḫ
Bī-ğāne ḫılma şem'c-i ümīdim şirārdan
61. Yā Rab be-dām-sāzī-i zül'f eyleme cüdā
Murğ-ı nigāhı lāne-i ebrū-yı yārdan
62. Yā Rab be-sīne-çākī-i ḫüsn eyle vā-rehā
Reng-i ḫicābı rüy-ı dil-i şermsārdan
63. Yā Rab be-evvelīn-sebaḫ-ı ḫāme-i ezel
Ḫıl nükte-ğīr-i ṭab'ımı ser-levḫ-i kārdan

64. Ser-levh-i na^ct-ı na^cş-ı cemâl-i peyâamberî
Kim hırz-ı cân-ı ümmet imiş havf-ı nârdan
65. Eyler halâş zıll-ı livâ-yı ^cinâyeti
Süzân-ı haşrı germî-i rûz-ı şumârdan
66. Benden şenâ-yı zâtına şad şevk ^cİşmetî
İlhâm-ı lu^cf-ı hazret-i âmürzgârdan
67. Tâ reşg-i mülk-i Çîn ede sūdâger¹-i nesîm
Dükkân-ı bâğı nâfe-i müşk-i Tatardan
68. Şad kâfile tahîyyet ü teslîm ola revân
Ol zât-ı bâ-kemâle şıgâr u kibârdan
- Mef^cülü fâ^cilâtü mefâ^cilü fâ^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "sūdâ-ger" imlâsı vardır.

Na^t

1. Şadr-ı bedr-i kâ'inât hayrû'l-verâ
Server-i hayl-i rüsül şemsü'd-đuhâ
2. Dönmez idi böyle fânüs-ı felek
Şems-i zâtuñ olmasa nūrı đuhâ
3. Reh-nümâ olduñ gelüp güm-rehlere
Râh-ı Hağğa eyleyüp çün ihtidâ
4. Pes güzide olduğı çün cümleden
Nāmuñı kıldı senüñ Hağ Muştafâ
5. Kıl şafâ^cat İşmeti-i ^câcize
Ey şeff^cü'l-müznibîn rûz-ı cezâ

Fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilün

Der-medḥ-i Çâr-yâr-ı güzîn

1. Çâr-yâr-ı müctebâ erkân-ı dîn-i Muştafâ
Ḥazret-i Bû-Bekr ʿÖmer ʿOşmân ʿAliyyü'l-Murtażâ
 2. Etdiler icrâ-yı aḥkâm-ı şerīʿat her biri
Oldılar cümle ḥalīfe-i resûl-i Kibriyâ
 3. Şöyle ḳalurdı zālâm-ı küfr ile ʿâlem henûz
Olmasa şemşîr-i berķî etdiler kişver-güşâ
 4. İki ʿâlemde belâdan olmasun yâ Rab ḥalâş
Anlara buğz u ʿadâvet eyleyenler dâʿimâ
 5. Ḥamdüli'l-lâh ki muḥibb-i Çâr-yârız ʿİşmetî
Anlar ile ḥaşr ede rûz-ı kıyâmetde Ḥudâ
- Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

Der-medh-i Sulţān Meĥemmed Hān

1. Kulum ammā efendim pādīşāh-ı dīn penāhımdır
Ki gerdūn der ki rū-māl-i deri efzā-yı cāhımdır
 2. Ebū'l-feth ol şeh-i Sulţān Meĥemmed Hān-ı ğāzī kim
Sa'ādetdir ki dergāhı hemīşe busegāhımdır¹
 3. Şu'ā'ın mihr o şāhenşāha pāy-endāz edüp der kim
Fürūgum pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādīşāhımdır
 4. Eger derse sezādır ol şehinşāh-ı cihān-perver
Şehān fermān-revān-ı naqş-ı na'ı encüm sipāhımdır
 5. Benim devletlü hünkārım eger luţf eyleyüp derseñ
Kāpumda 'İşmetī eski kulumdur ĥayr-ĥ'āhımdır
 6. Yeter ser-māye-i 'izz ü şeref bu 'abd-ı nā-çīze
Hemān dünyāda maqşūdum budur Mevlā güvāhımdır
 7. Serīr-i salţanatda zāt-ı pākūñ üstüvār olsun
Du'ā-yı devletūñ her çend vird-i şubĥgāhımdır
- Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "buse-gāhımdır" imlâsı vardır.

Der-medh-i Sulţān Meĥemmed

1. Ebü'l-feth Sulţān Meĥemmed k'odur
Sipih-r-āstān şāh-ı gerdūn-vaķār
 2. O sulţān-ı ġāzī ki dergāhına
Yüzün sürmege teşne şad tācdār¹
 3. Daĥi görmedi dīde-i rūzgār
Ferīdūn-meniş böyle bir şehriyār
 4. Zemānında āsūde ĥalk-ı cihān
Vücūdiyle ma'cūre şehri ü diyār
 5. Kimün cānı var toķuna kimseye
Meger zūlf-i yāre nesīm-i bahār
 6. Rikāb-ı hümāyūnına cezb edüp
Bu eski ķulına edüp i'tibār
 7. Ĥaţādan Ĥudā ĥıfz edüp zātını
Ser-i salţanatda ede ber-ķarār²
- Fa'ülün fa'ülün fa'ülün fa'ül

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetü Dîvânı" adlı eserde "tāc-dār" imlâsı vardır.

² H.İpekten'in yayımladığı "İsmetü Dîvânı" adlı eserde "Serīr-i salţanatda ede ber-ķarār" dizesi yer alırken vezin gereği "Ser-i salţanatda ede ber-ķarār" şeklini uygun gördük.

Tārīḥ-i aşr-ı Sulţān İbrāhīm

1. Şehenşāh-ı mu‘azzam azret-i Sulţān İbrāhīm
Odur devletle Şimdi vāriŐ-i mülk-i Süleymānī
 2. Serīr-i salţanatda zāt-ı pāki ber-devām olsun
Hudā versün o Őāh-ı ‘āleme ‘ömr-i ferāvānı
 3. Yine himmetle bir aşr-ı hümāyün eyledi bünyād
Ki tarḥ u arzınuñ hep cümle ‘ālem oldı ayrānı
 4. O deñlü irtifā‘ı var o aşr-ı dil-pezirũn kim
Sipihrũn pestdir nisbetle aña ā u eyvānı
 5. Nesīmāsā¹ hevāsı rũḥ-baḥŐ ābı ayāt-efzā
MuḥaŐŐal ḥüsninũn fehminde ‘āciz ‘al-ı insānī
 6. O bī-hemtā serāy-ı dil-keŐũn tārīḥ-i itmāmın
Dedi hātif ‘aceb a‘lā müferriḥ aşr-ı sulţānī
- Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “Nesīm-āsā” imlâsı vardır.

Tārīḫ-i feth-i Bağdād

1. Hāḫ eyleye sultān-ı cihān Ḥān Murāduñ
Hemvāre çerāğ-ı gül-i iḳbālını rūşen
2. Bağdādı yine ḳuvvet ile eyledi teshīr
Ber-geşte olup ḳahrı ile devlet-i düşmen
3. Şebt eylemege vaḳt-ı saʿīdüñ bu cihāduñ
Feyz istedigüñ ʿİşmetiyā faẓl-ı Ḥudādan
4. Tebrīk-i ğazā eyleyüp ol zıll-ı ilāha
Hātif dedi tārīḫini فتحك متيمن 1048

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü fāʿülün

GAZELLER

1

1. Ederdi merḥamet ol ğamzekâr¹-ı nâz baña
Vereydi baht eger ruḥsat-ı niyâz baña
2. Zebân-ı lâlîmi bî-gâne²-i niyâz etdi
Cefâlar eyledi bu çarḥ-ı ḥîle-bâz baña
3. Neden bilürdi dil âyîn-i bezm-i dildârı
Açılmasaydı eger perdedâr³-ı râz baña
4. Nigâh-ı mihr ü vefâ zanneder gören ammâ
Ne güşeler eder ol çeşm-i fitne-sâz baña
5. Henüz İşmetiyâ mest-i câm-ı pîşînim
Neler şunar daḥî sâķî-i dil-nevâz baña

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "ğamze-kâr" imlâsı yer alır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bîgâne" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "perde-dâr" imlâsı vardır.

2

1. H n- b-1 dil ki d de-i giry ne  ıktı hep
Emv c-1 derd s hil-i derm ne  ıktı hep
2. Z r-i zem n-i s nedeki r ze seng-i  am
Seyl- b-1 eşk-i  eŐm ile meyd ne  ıktı hep
3. Bir k rv n ki eyledim andan  m d-i feyz
Peym ne-i  ur r ile mest ne  ıktı hep
4. H n-1 cigerle besledim ol naql-i n zı hayf
B r-1 viŐali bir iki n -d ne¹  ıktı hep
5. T m r-1  amda  Őmetiy  h tem-i dil n
NaşŞ-1 h red-fir bi  ar b ne  ıktı hep

Mef l  f il t  mef il  f il n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v nı" adlı eserde "n d ne" iml sı vardır. Adı ge en eserin diğer sayfalarında da kelime birleşik yazılmıştır.

3

1. Dilā sultān-ı ʿiṣkuñ bendesi bay u gedādır hep
Yanında en gedā kemter ğulāmı pād-şadır hep
 2. Hemān ben bende mi şanduñ o māhuñ zülfine bende
Kemend-i zülf-i yāre halk-ı ʿālem mübtelādır hep
 3. Murāduñ ʿaksine devr etse ğam çekme felek dāʿim
Bu çarhuñ vaşfi erbāb-ı dile çün nā-sezādır hep
 4. Ser-i kūyuñda ʿāşıklar nʾola āh u fiġān etse
Şehā erbāb-ı ʿiṣkuñ cümlesi ehl-i hevādır hep
 5. ʿAceb mi ʿİşmetī biz zulmet-i ğamdan hūlāş olsağ
O māhuñ mihr-i ruhsāriyle ʿālem pür-ziyādır hep
- Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. ʿIşık içre ne dervîş ü ne hüd şâhe niyâz et
Her kâr ki duşvâr ola Allâha niyâz et
2. Kıl âh-ı sehergâhuñı¹ ser-mâye-i maşşûd
Mânend-i şabâ her gül-i nev-câhe niyâz et
3. Bir zevkde yüz câm ile bir dem meded ey şevk
ʿÖzr ile gelen her ğam-ı cângâhe² niyâz et
4. Ser-rişte-i ümmîd eger olsa da pür-pîç
Bir ʿuqde-güşâ ʿârif-i âgâhe niyâz et
5. Ol şüh bugün ʿİşmetiyâ seyre çıkarmış
ʿUşşâk ile var sen de ser-i râhe niyâz et

Mefʿülü mefâʿilü mefâʿilü fâʿülün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "seher-gâhuñı" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "cân-gâhe" imlâsı vardır.

5

1. Dil mest zülf-i yârda feryâd u âh mest
Ehl-i hevâ hemîşe olur şâmgâh¹ mest
2. Bir dem müyesser olmadı huşyârî-i ferâğ
Geh pür-ḥumâr bu dil-i âvâre gâh mest
3. Yine nişâne ta^cne-i ağıyâre sîne mi
Bed-mestlikler eyledi baht-ı siyâh-mest
4. Her mûy-ı sîne bâde-i miḥnetle ser-girân
Tâ cur^a ile olur imiş her giyâh mest
5. İşbât-ı ıışk eylemedi baña İşmetî
Da^vâ olur mı şıdķ olunca güvâh mest

Mef^ulû fâⁱlâtü mefâⁱlû fâⁱlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "şâm-gâh" imlâsı vardır.

1. Kūh-ı ğam içre olmasam Ferhād
O leb-i şīrīn eylemez beni yād
 2. Murġ-ı dil dām-ı zūlfine düşdi
Ede mi kuşca cānımı āzād
 3. Dil-i bī-çāre bezm-i ʿışkıında
Nāyveş¹ turmayup eder feryād
 4. Böyle ʿālī-ķader güzel olmaz
Ķatı yuķardan ol boyı şimşād
 5. Eder ʿışkı hevāsı āhır-ı kār
Hırmen-i ʿömri ʿİşmetī ber-bād
- Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Nāy-veş" imlâsı vardır.

1. Bezme rindān mey-i sāġarla keder vermezler
Āftāb olsa gelen meclise yer vermezler
 2. Şehr-i ıŝķuñ ezelī resmi budur kim anda
Őeb-i deycūr-ı ġama tāb-ı seher vermezler
 3. ıŝķ da˘vāsın edenler zurefādır Şimdi
Her cefā-cū ġuzelūñ yolına ser vermezler
 4. Hūbdur Őoĥbet-i yārān ne kaçarsın zāhid
Saña sāġar yerine hūn-ı ciger vermezler
 5. ıŝmetī ser-zenīŝ¹-i dehre taĥammūl nice bir
Derd ü ġahrın çekene ˘mr-i diger vermezler
- Fe˘ilātūn fe˘ilātūn fe˘ilātūn fe˘ilūn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "serzeniş" imlâsı vardır.

8

1. Hemîşe kendüyi dil böyle nâl edüp n'eyler
Vişâle çâre bulunmaz hayâl edüp n'eyler
2. Nüvîd-i luţf şorarmış nesîm la'linden
O genc-i râza açılmaz su'âl edüp n'eyler
3. Nazîr olur mı felekde meger o ebrûya
Hilâl kıddini bî-hûde dâl edüp n'eyler
4. O şeh-suvâr eder çünkü bir nigâhı dirîğ
Varup rikâbına dil rû-mâl edüp n'eyler
5. Ser-i rehinde görüp 'İşmetî-i zârı demiş
Bilinmedük nesi var 'arz-ı hâl edüp n'eyler

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

9

1. Dilüñ görince o şūhı nice qararı alur
O mh-preyi kim grse itiyr alur
2. Keml-i Őev ile girdi reh-i maabbete dil
Giderse byle bulup n-i zlf-i yr alur
3. Aceb ki byle ser-endz- mest iken nergis
Yine elinde biraz cm- zer-nigr alur
4. Bahr- devleti almaz glñ geer amm
Dil-i hezrda zr- zahm- hr alur
5. urr- hsni osun yr Őmet o meyñ
Zemn olur ki gider neşvesi hmr alur

Mefiln feiltn mefiln feiln

1. Fenâsın ʿâlemüñ güş etmeyüp efsâne şanmışlar
Cem ü Key ʿişret-i yek-rûzeyi âyâ ne şanmışlar
 2. Kitâb-ı hüsnden harf-ı vefâyı eylemişler hakk
Anı nâ-âşinâyân-ı hevâ bî-gâne şanmışlar
 3. Bu demde zevk u şādī hâtırâ gelmek umulmazdı
Meger dil hânesin vîrân görüp mey-hâne şanmışlar
 4. O ser-keş baķmayup ʿuşşâķa geķmiş kîn ü naķvetle
Anı ol sâde-levhân şîve-i mestâne şanmışlar
 5. Gelüp bî-bâķ rû-mâl eylemişsiñ pây-ı dildâre
Seni meclisde yârân ʿİşmetî dîvâne şanmışlar
- Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

11

1. Kakıyup hışm ile ebrularını Çin eyler
Turmaz ol řuĥ-ı cefā-piře baña kın eyler
2. Dökmege kıanını erbāb-ı dilün ol ĥünī
Bileyüp ĥaner-i ĥün-rizini keskin eyler
3. şöyle germiyyeti var āteř-i iřkuñ dilde
eşme-i eşmim anı āb ile teskīn eyler
4. Beni řād etmedi bir laĥza viřāliyle o řuĥ
Dem-be-dem miĥnet-i hecri ile ġamgīn eyler
5. Varmazız iřmetiyā kūyına yāruñ ünkim
Kakıyup hışm ile ebrularını Çin eyler

Fe^cilātün fe^cilātün fe^cilātün fe^cilün

1. Gül-i alden geçüp dil mey-i rûḥ-perver ister
O da çarḥa uydı her bār ser-i kār-ı diger ister
2. Dil-i bî-ḳarār n'etsün gül ü lālesin bu bāḡuñ
Mey-i hecr-i nā-ümīdi ne sebū ne sāḡar ister
3. Ruḥ-ı ḥāksār-ı ümmīd yine açılurdu ammā
Dem-i jeng-bār-ı eyyām eṣer eylemez yer ister
4. Der ü deşt pür-tef ü sūz ḥazer ey ḥamāme-i dil
Bu hevā-yı āteş-engīz yine āteşin per ister
5. Bu serāçe şey' degilken nazarında ʿİşmetinüñ
Bu ʿaceb ki çeşmi her dem yine gevher-i ter ister

Mütefāʿilün fāʿülün mütefāʿilün fāʿülün

1. Niķābuñ yüzden ey dil-ber¹ götür ruhsarı görsünler
Temāşā eylesünler nic^oolur dīdārı görsünler
 2. Şalın biñ nāz ile ey serv-i nāzım bāğ-ı ħüsn içre
Meded üfdādeler ol şīve-i reftārı görsünler
 3. Ṭabībim günc-i ġāmda derd-i hecrūñle senūñ aĥbāb
Neler taĥşīl edüpdür ol dil-i bīmārı görsünler
 4. Senūñ la^l-i lebūñ ħod ey perī āb-ı zülāl olmış
Anı şun teşne-diller nic^oolurmuş bārī görsünler
 5. Eger ey ^oİşmetī mihr ü vefā isterse ^oaşıklar
Varup yār eşigine yüz sürüp yalvarı görsünler
- Mefā^oīlün mefā^oīlün mefā^oīlün mefā^oīlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dilber" imlâsı vardır. Adı geçen eserin diğer sayfalarında da kelime birleşik yazılmıştır.

1. Şimdi şafâ dilüñ ki ne nām u şānı var
Āsīb-i dehr ü cevr-i felekden emānı var
 2. Mümkin midir muķābele zāl-i sipihr ile
Bāzū-yı Rüstem ile çekilmez kemānı var
 3. Reşg ol gedā-yı bī-ser ü sāmāne kim anuñ
Bir kendi bir de dil-i nā-mihribānı var
 4. Pervāne şem^c-i bezm lisānın bilür hele
Gel şem^c-i bahtı gör ki bilinmez lisānı var
 5. Devrān müsā^cid olmağa muhtāc ʿİşmetī
Şaḥn-ı çemende nūş-ı meyüñ de zamānı var
- Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. °Arz-ı sūz etmekde yāre eşk ü āhım bir midir
Ketm-i rāz etmekde nālemle nigāhım bir midir
2. Ehl-i dil ey māh müştāk-ı cemālūndür senūñ
Seyre ık gör kim nevāy-ı āh-ı şāhım bir midir
3. Rūy-ı dil göstermedi bir kerre mir°āt-ı hayāl
Yoħsa bilmem arħ ile baħt-ı siyāhım bir midir
4. Her şirārı āhımuñ bir aħker-i cān-sūz olur
Dehr ğadr etsün de görsün dād-h°āhım bir midir
5. °Afv-ı küstāħı o ser-keşden umulmaz °İşmeti
Āstānında meger cürm ü günāhım bir midir

Fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

1. Nāme yazsam yāre hāmem derd ʿunvānın bilür
Münşî-i dîvân-ı ğamdır ʿışk fermânın bilür
2. Dür isem de şimdi şanmañ kim ferāmüş etdi yār
Yine görse ʿāşık-ı bî-şabr u sāmānın bilür
3. Sāyeveş¹ bir dañi olmaz hāk-i pāyinden cüdā
Dil o şūhuñ çāşnî-i derd-i hicrānın bilür
4. Tırresinde der-kemīn seyr-i ruñı fikr ile dil
Zülfinūñ bāzîçeğāh²-ı güy u çevgānın bilür
5. Rind ʿuzlet gūşesin dünyāya vermez ʿİşmetî
Destgāh³-ı devletūñ āyīn ü erkānın bilür

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Sāye-veş" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bāzîçe-gāh" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Dest-gāh" imlâsı yer almıştır.

1. Bu dil bār-ı ğamuñla addini āhır kemān eyler
Hādeng-i āhı ol dem menzilin tā āsmān eyler
 2. Ouyup tıfl-ı dil her demde ey meh muşhaf-ı hüsnuñ
Nuuş-ı hatını cümle anuñ hātır-nişān eyler
 3. O meh-rū urmayup geri cefā vü cevr eder ammā
Anuñla bu dil-i bī-āreyi hep imtiħān eyler
 4. Saña nā^oil olaldan ey perī bu ab^c-ı meyyālim
Derūn-ı sīnesinde cān gibi mihrin nihān eyler
 5. Görelden bāĝ-ı dehr içre yüzüñ ey ĝonce-i zībā
Dem-ā-dem bülbulāsā¹ Ğşmetī āh u fiĝān eyler
- Mefā^oilün mefā^cilün mefā^oilün mefā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bülbul-āsā" imlâsı vardır.

1. Rindũñ hemîşe nâle vü âhı nihân olur
Bir şâhdır ki ceyš ü sipâhı nihân olur
2. Şanmañ zemîn-i ʿışkı ki bî-berg ü sâz ola
Bir deştdir ki mihr-i giyâhı nihân olur
3. Bir bî-ķarâr devlete beñzer hayâl-i yâr
Gâhî görünse dîdeye gâhî nihân olur
4. Kim ķaşd ederse baķmaĝa hürşîd-i ʿalʿate
Gözden perî-mişâl nigâhı nihân olur
5. Güm-nâm eder cihânda hemân zevķı ʿîşmetî
Halkuñ yanında cümle günâhı nihân olur

Mefûlü fâʿilâtü mefâʿilü fâʿilün

1. Ehl-i ʿiṣṣkuñ dil-i ḥūnīnūñ adın gül ḳodılar
Bāğ-ı kūyuñda benim adımı bülbül ḳodılar
2. Rūyuñ üzre görinen ḥāl degildir yer yer
Ṭabaḳ-ı sīm içine bir nice fülful ḳodılar
3. Naʿl ṣanma ṣanemā sāʿid-i sīmīnūñde
Şemʿ-i kāfūra bir iki varaḳ-ı gül ḳodılar
4. Ḥasret-i rūyuñ ile serdeki dāğ-ı ḥūnīn
Şan hemān köhne sifāl içre ḳaranfül ḳodılar
5. Eşk-i ḥūnīn ile pür-dīdelerim ʿİşmetiyā
Gūyiyā şīşeler oldu ki aña mül ḳodılar

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Bāde-i nābuñ şafāsın nev-bahār olsun da gör
Sāgar-ı gül pür-şarāb-ı hōş-güvār olsun da gör
2. Sāde görme nüsha-i cāmı kerem kı1 sākiyā
Āb-ı zerle vaşf-ı la^lüñ der-kenār olsun da gör
3. Şafha-i dil açılup yer yer görünsün şerhalar
Cā-be-cā rāz-ı derūnum āşikār olsun da gör
4. Sāhil-i ʿummān-ı ğam şimdi görünmezse n^ola
Keştī-i bahta müsā^cid rūzgār olsun da gör
5. Şāhid-i ma^cnā eder elbette bir yerden zuhūr
İşmetī hūrşīd-i ṭab^cuñ tābdār¹ olsun da gör

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "tāb-dār" imlâsı vardır.

1. Ne feyz-i şevka ne ser-sebzî-i bahâre döner
Bu köhne çarh-ı felek bilmezem ne kâre döner
2. Hezâr bezm şikest etdi rûzgâr henüz
Bu nüh piyâle daği turma bir qarâre döner
3. O mehveşûñ¹ baqamam rûyine hicâbımdan
Hemân şahîfe-i ruhsârı lâlezâre² döner
4. Ne mümkün eylememek rind nûş-ı mey bî-bâk
Nihân giden sūy-ı hammâre âşikâre döner
5. O dem ki devr ede meclisde ‘İşmetî sâkî
Elinde cām ile bir merd-i subhadâre³ döner

Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “meh-veşûñ” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “lâle-zâre” imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “subha-dâre” imlâsı yer almıştır.

1. Seyl-i sirişk kim müdām kūyına pür-şitāb olur
Rāh-ı vişāl qorqarım yek-sere¹ ğarq-ı āb olur
2. Sāğar elinde sīne-çāk gelse miyān-ı bezme yār
Kendisi āftāb eli çeşme-i āftāb olur
3. Bezmdede luţf edüñ meded nām-ı vefā añılmasun
Ter düşe şāyed ol perī arada bir hiçāb olur
4. Dil-bere² bir niğāh-ı germ-süzımı  arz eder müdām
Yoğsa ben anı başlasam yazmağā bir kitāb olur
5. Zevkı cihānda  şmetī gūşe-güzīn eder hemān
Sāye-nişīn-i cāhda şanma ki şād-ĥ āb olur

Müfte il n mef il n m fte il n mef il n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsme  D v n " adlı eserinde "yeksere" iml sı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsme  D v n " adlı eserinde "Dilbere" iml sı vardır.

1. Rāyic olmaz her zamān naḳd-ı temennā böyledir
Ağlama ey h̄vāce kim ümmīd-i dünyā böyledir
2. Hem yaḳar pervānesin hem sūz-ı dīl ızhār eder
Muḳtezā-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ārā böyledir
3. Eşḳ-i gül-gūnum yeñilmez dōstum ma^czūr tūt
Girye-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā böyledir
4. Olsa bir laḳza eger şūret-nümā-yı ārzū
Yine maḳv eyler hemān bu çarḥ-ı mīnā böyledir
5. ʿĀlemūñ bir fikre şāliḥ kārı yoḳdur ʿİşmetī
Vaz^c-ı nā-sāz-ı cihān ya şöyledir ya böyledir

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Rind  alemde nice h atır-ı  z ad ister
G li b -d d bunu  b lb li fery d ister
2. T  e-i cevri ile tek g nlimi v r n etme
Senden ey dehr-i den  kim dil-i  b d ister
3. Y r cevri etmede te y de ne h ceti ey baht
O mıdır h sn ki bir  emmeden imd d ister
4.  ekmege na  -ı mur dı dil seng-i y re
Sa y-ı Ferh d u seb k-dest -i Bihz d ister
5. B yle bir s z-ı suhen n dir olur   metiy 
Nu k-ı c n-s zda bir feyz-i Hud -d d ister

Fe il t n fe il t n fe il t n fe il n

1. Ruḥuñ resmin muşavvirler ʿaceb şāhāne yazmışlar
Güli seyr eyleye anı göre cānāne yazmışlar
2. Görinen sūre-i veʿş-Şemsdir ey meh ʿizārında
Degildir ḥaṭṭ anı berg-i gül-i ḥandāne yazmışlar
3. Lebūñ üzre görinen gūyiyā bir beyt-i raʿnādır
Anı taʿlīk ğubārī ḥaṭṭ ile mīrāne yazmışlar
4. Қаsuñ ḥüsnüñ berātında ʿaceb tuġrā-yı ğarrādır
Anuñ şeklin berāt-ı şāh-ı ʿālī-şāne yazmışlar
5. Yazarken şiʿr-i dil-sūzımı şāhā ʿİşmetī bendeñ
Elinde ḥāme ile kāġıd anuñ yane yazmışlar

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

26

1. Bilürdi dil gibi dil-ber ğam-ı cihān nice'dir
Bileydi çāšnī-i ŧīve-i bütān nice'dir
2. Ederse cev̄r ile pā-māl¹ o ŧeh-suvār beni
Sipihre gösteririm ben de izz ü ŧān nice'dir
3. Fezā-yı sīnede yansun hezār meŧ'al-i dāĝ
Zemīn-i naŧşını da görsün āsmān nice'dir
4. ŧikāyetim ŧaŧın ey nāle tuymasun dildār
Zemān ola diye ŧāyed o dāstān nice'dir
5. Gelürdi tāb hemān İŧmetī-i haste-dile
Diyeydi luŧf ile cānān o nā-tüvān nice'dir

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "pāmāl" imlâsı vardır.

1. Dem-be-dem eyledükçe âh şu'le-i dil bülend olur
Havf ederim ki dâmen-i zülfine bir gezend olur
2. Rûyine baksa alımaz kendüyi dîde bir zamân
Pây-ı nigâhe zülfinüñ her hamı bir kemend olur
3. Nâz ile her tebessümi meclise bir şafâ verür
Bezmdede mest dil-berün¹ şivesi dil-pesend olur
4. Sâgar-ı luḡfi sedd eder reh-güzer-i şikâyeti
Hâr u ḡas-ı recâ gelür cüy-ı sirişke bend olur
5. 'Işık ile mest olan dilün ḡaydına düşme 'İşmetî
Erse de şubḡ-ı vâ-pesîn² şanma ki hüşmend³ olur

Müfte'ılün mefâ'ilün müfte'ılün mefâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "dilberün" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "vâpesîn" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "hüş-mend" imlâsı yer almıştır.

1. Getürmem hâḫıra ğamzeñ girizân olduğum yerdir
Hayâl etmem ser-i zülfüñ perîşân olduğum yerdir
2. Ğubâr-ı hâḫtuñ istiġnâ-yı bî-hengâmın artırmış
Ne hikmetdir bilinmez sırrı ḫayrân olduğum yerdir
3. Düşürmem luḫfı ḫab^c-ı bâdeye def^c-i ğamı dilden
Zebân-ı ḫâli derseñ eski mihmân olduğum yerdir
4. Neşâḫ-efzâ şanur bî-derd olan şahn-ı ḫarâbâtı
O vîrâne benim yıllarca giryân olduğum yerdir
5. Ser-i zülfin añup der Ğşmetî her geh dil-i mehcür
O ğüşe devlet-i pâ-büse şâyân olduğum yerdir

Mefâ^cilün mefâ^cilün mefâ^cilün mefâ^cilün

1. Çarḥ mihr āyīnesin ḥalkā dem-ā-dem ne tıtar
Ābda ʿaks-i hümā görse de ādem ne tıtar
 2. Ser-girān olma gönül bezm ḥōṣ-āheng ise de
Hele gör daḥi pes-i perdede maḥrem ne tıtar
 3. Ber-murād olmağa yoḡ sende teveccüh ey dil
Deṣt pür-şayd velī dām ferāhem ne tıtar
 4. Naḡd-ı cān ile aña ben de ederdim raḡbet
Maṣıb-ı mihr ü maḥabbet hele bilsem ne tıtar
 5. Zülfidir yine şikār eyleyen üfdādeleri
Zīr-i ser-pūşda¹ ol kākül-i pür-ḥam ne tıtar
 6. ʿİşmetī miḥnet-i eyyām ile nāl oldı beden
Bī-vücūd etdi beni dehr teb-i ḡam ne tıtar
- Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı “İşmetî Dîvânı” adlı eserde “serpüşda” imlâsı vardır.

1. Olsa ne deñlü reh-güzerinde tenük ğubār
Toz kondurur mı dāmen-i zülfine rüzgār
2. Seng-i cefāya t̄utmaġa bā^ciş ne ey felek
Bir sāġar almasun mı ele rind-i bāde-^hvār
3. Būlbül ne deñlü zevġin ede bezm-i ^cālemūñ
Hemvār edince naġme-i sāzın geġer bahār
4. Nīş-i sitemle ^cıyşını telġ etdi būlbülüñ
Böyle ħalursa varsun öġünsün ħemende ħār
5. Āsān degil buluşmak o meh-rūye ^cīşmetī
Pek ser-girān bulunmaġa muġtāc perdedār¹

Mefūlü fā^cilātü mefā^cilü fā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "perde-dār" imlâsı vardır.

1. Gitdi dil zülfi hevâsiyle mekânın kim bilür
Bir hümâdır çıkdı elden âşiyânın kim bilür
 2. Çâre yok pîrâmeninden geçmege düzd-i hayâl
°Āşıkun gencîne-i râz-ı nihânın kim bilür
 3. Müddeîler bî-şumâr ammâ gül ü şem°ün yine
Bülbül ü pervânenen ğayrı lisânın kim bilür
 4. Nev-bahâr-ı hüsni dir pür-şûr-ı °âlem-gîr olan
Yoĥsa ol gül-ğoncenün reng-i hazânın kim bilür
 5. °İşmetî dâdı bilür bir nükte-dân yok mı o şüh
Derse ger mihr ü maĥabbet dâstânın kim bilür
- Fâ°ilâtün fâ°ilâtün fâ°ilâtün fâ°ilün

1. Zemīn-i derd-ḥīz-i ʿiṣṣā meydān-ı belā derler
Anuñ Mecnūnına ser-geṣte-i deṣt-i fenā derler
2. Felek dil-dādesin¹ fersūde eyler ehl-i derd ammā
Yıķılsun nice bir gerdān olur bu āsiyā derler
3. Zebūn-ı ṭa^cn-ı bed-ḥ^vāhım meded bir cām ṣun sāķī
Ṣerāb-ı dil-güşāyı ʿillet-i ʿiṣṣā devā derler
4. Ḥuzūr-ı pīr-i ʿiṣṣā vardığımda sāķiyān-ı ğam
Fenā mey-ḥānesinde² cān veren rinde gedā derler
5. N^ola ser-mest isem ey ʿİṣmetī yārān-ı mey-ḥāne²
Gelürler her seḥer peymāne-i ʿiṣṣā ṣalā derler

Mefā^cīlün mefā^cīlün mefā^cīlün mefā^cīlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dildādesin" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde bu kelime birleşik yazılmıştır.

1. Dil-ber ki bezm-i ħüsn-i dil-ārāya bir gelür
Bir mübtelā da dil gibi dünyāya bir gelür
2. Olmaz ba'īd 'āşıkā ser-menzil-i vişāl
Şīb ü firāz rind-i sebük-pāya bir gelür
3. Bir ħadr-ı 'ışık-ı pākimi gūş et niyāzımı
Ĥarf-ı recā zebān-ı temennāya bir gelür
4. Furşatdır ey hezār-ı çemen mevsim-i bahār
Gül yılda bezm-i gülşen-i zībāya bir gelür
5. Eyyām-ı vaşlı 'İşmetiyā olsa şad hezār
Mu'tād derd-i hecr-i gam-efzāya bir gelür

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Dil ser-i zülfünden ayrılmaz recâsı pestdir
Evc-i hüsnüñ sâye-i perr-i hümâsı pestdir
2. Güş olunmaz mâ-cerâsı hün-ı eşk-i âşıkuñ
Cüybâr-ı gülşen-i zâruñ şadâsı pestdir
3. Hâne-i câne toğunmaz pertev-i hürşîd-i şevk
Kaşr-ı ümmîdüñ habâbâsâ¹ binâsı pestdir
4. Va^cde-i luţfuñla kabildir kul etmek göñlümi
Bende-i kem-naqd-ı ihsândır behâsı pestdir
5. İşmetî tefsîr-i zevk-ı bâb-ı işkı kaşd eder
Rütbe-i kaşdı bülend ammâ edâsı pestdir

Fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "habâb-âsâ" imlâsı vardır.

1. Her berg-i şāḥ olup yine perr-i hümā nazīr
Gül oldu sāyesinde şehenşāh-ı mülk-gīr
 2. Mengūş-ı jāleyi göricek nev-[°]arūs-ı gül
Oldı o demde çāk-zen-i karṭa-i ḥarīr
 3. Kavş-ı kuzah mişāl var olduğça dūr olur
[°]Add etmesün mesāfe-i cāhı [°]aduvv yesīr
 4. Varsaydı gülsitāne şirār-ı mehābeti
Cevr eylemezdi şāhid-i [°]aks-i güli esīr
- Mef[°]ülü fā[°]ilātü mefā[°]ilü fā[°]ilün

1. Gelmedi gitdi bir daħi dildār
Yola baķmaķdan oldu dīdem çār
 2. Āteş-i hecri yaķdı yandırdı
وقتتنا ربنا عزاب النار
 3. Dūr düşmez idim o meh-rūdan
Olsa ger ʔālī'im dilā baña yār
 4. Nice bir h̄vāb ile olur ālūd
Dīde-i bahtımı ilāhī uyar
 5. Ađlamaķdan ğam-ı firāķı ile
İşmetīnūñ dū çeşmi oldu pıñar
- Müfte'ilün mefā'ilün fe'ilün

1. ʿArz-ı h̄üsn eylese eger dildār
Geçer ol demde kendüden dil-i zār
2. Anuñ üstine bir güzel olmaz
H̄aḫ bu kim var egerçi daḫi hezār
3. Kıl ḫadar bir yerinde yoḫ ʿaybı
Bir muşavver rûḫdır cümle o yār
4. Ne ki giyse yaraşur o s̄im-tene
Bu meşeldir güzel ne giyse uyar
5. Böyle ḫünkār olur mı ʿİşmetiyā
Ḫulı ol tā ölünce yazılı var

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ol melek-sīmā dilā her bār giyse areler
Ka[ ]beveř¹ k yın anuğ eyler avāf āvāreler
 2. Ben ağa  arz-ı niyāz etsem eder ol bağa nāz
B yle mi olur  aceb d nyāda hep meh-pāreler
 3. Bağr-ı firatde nice demdir gezer dil zevraı
R zgār ile  aceb bir g n bulur mı areler
 4. Ger  l rsem asret-i z lfiyle ol māhuđ dilā
D stlar bağa kefen yerine řāller şareler
 5. şafa-i ruhsāri  zre g reli aın anuğ
Levh-i dilde  şmeti durmaz miřālin areler
- Fā[ ]ilāt n fā[ ]ilāt n fā[ ]ilāt n fā[ ]il n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeti D vāni" adlı eserde "Ka[ ]be-veş" imlāsi vardır.

1. Nevāziş-i güli dehrũn ʿitāb-ı hārına degmez
Şafā-yı cāmı bu bezmũn ğam-ı humārına degmez
2. Serāy-ı ʿālemũn ey dil serīr-i ʿizzet ü cāhı
Bu hākdān¹-ı ğamuñ günc-i teng ü tarına degmez
3. Hemīşe zevkı ğam-ālūdedir bu bāĝ-ı fenānuñ
Tebessüm-i güli giryānī-i hezārına degmez
4. Hezār nāz ile ʿuşşāka bir nigāhı o şūhuñ
Reh-i niyāzda yıllarca intizārına degmez
5. Eder mi ʿİşmetī-i zāre luḡ pāye-i vaşlın
Göñül o şāhid-i nāzuñ bir iʿtibārına degmez

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "hāk-dān" imlâsı vardır.

1. Recā-yı vaşl ile dest-i vefāya yüz sürerüz
İtāb ederse düşüp hāk-i pāye yüz sürerüz
2. Murād bezmgeh¹-i iltifâtıdır yāruñ
Bu āstāne hemān ol recāye yüz sürerüz
3. Ümīd odur ki ola pāy-būsına bā²ış
Hemīşe dāmen-i zülf-i dü-tāye² yüz sürerüz
4. Ümīd odur k³olavuz behredār³-ı vuşlat-ı dōst
Zemīn-i luţfına kim bī-nihāye yüz sürerüz
5. Hicābe koydı bizi cürm-i ışk İşmetiyā
Ne yüzle hāk-i der-i dil-rübāye yüz sürerüz

Mefā³ilün fe³ilātün mefā³ilün fe³ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "bezm-geh" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "dütāye" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "behre-dâr" imlâsı yer almıştır.

1. Demeñüz mest-i mey-i vuşlat olan ğam bilmez
O bezmġāhda¹ dil bir rŭḥ-ı ḥurrem bilmez
 2. Ŗanġı nā-dāne o meh-pāre hevādār² olsun
Her gören hem bilürin ḥüsnini der hem bilmez
 3. Nice ser-sebz ola gül-ġonce-i bāġ-ı ümmīd
Böyle pŭr-sŭz-ı hevā ḥālet-i ŧeb-nem³ bilmez
 4. Bilmek ister var ise mihr ü maḥabbet semtin
Dil-i āvāreden alsun ḥaberi kem bilmez
 5. °Āḳile bir elemi derd-i ser etmek düşmez
°İşmetī naḳş-ı cebīni nedür ādem bilmez
- Fe°ilātün fe°ilātün fe°ilātün fe°ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṡ Dîvânı" adlı eserde "bezm-ġāhda" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṡ Dîvânı" adlı eserde "hevā-dār" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṡ Dîvânı" adlı eserde "şebnem" imlâsı yer almıştır.

1. Hārīf-i bezm-i ğamuñ cām-ı bādeden geçmez
Neden geçerse geçer rüy-ı sâdeden geçmez
2. Tenūr-ı sīneye gelmek muḥāldir tīrūñ
Gelürse bu dil-i zehr-āb-dādeden geçmez
3. Fedā eder dem olur nice dūrri şāhid-i ʿışk
Yolında kāh-şifat bir fütādeden geçmez
4. Miyān-ı luʿbede şaṭranç-bāz-ı dehr gehī
Bir iki ruḥ verür bir piyādeden geçmez
5. Zemān-ı zerḳ u riyā gitdi ʿİşmetī şimdi
Bu demde ğam der-i ṭab^c-ı küşādeden geçmez

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Bahār geldi bu faşl-ı ferāḥ-fezā düşmez
Kenāre ʿazm edelim böyle bir hevā düşmez
2. Şemīm-i zūlfīn umardım nesīmden gördüm
Anuñ da üstine hīç bŷy-ı āşinā düşmez
3. Cihānda devlet anuñ kim esīr-i zūlfī ola
Her ādemŷñ serine sāye-i hŷmā düşmez
4. Bu rŷzgārda bir pāydār var mı ʿaceb
Niçŷn ʧurur bu kuhen-saḳf-ı āsiyā düşmez
5. Metāʿ-ı ŷevḳ kesād ŷzre ʿİŷmetī ŷimdi
Dŷkān-ı dehrde bir cām-ı pŷr-ŷafā düşmez

Mefāʿilŷn feʿilātŷn mefāʿilŷn feʿilŷn

1. O dem üstād-ı hikmet vaz^c-ı kânûn hevā etmiş
Maḥabbet kārına naqş-ı cefādan ibtidā etmiş
2. Güzel tarḥ eylemiş üstād-ı hikmet ḥāne-i cānı
Şeh-i ıışka münāsib bir maḳām-ı dil-güşā etmiş
3. Göñül mestāne fāş etmiş nigāh-ı germ-i pinhānı
Meded ey ğamzekār¹-ı nāz  afv eyle ḥaṭā etmiş
4. Dil-i mehcūr gelmiş bezm-i meyde ḥātır-ı yāre
Geçen aḥvāli añmıř geh řikāyet geh řenā etmiş
5. Ḥudāya  ıřmetī şad şükr ü minnet dāmen-i yāri
Ser-i iḳbālime çün sāye-i perr-i hümā etmiş

Mefā^cilün mefā^cilün mefā^cilün mefā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "ğamze-kār" imlâsı vardır.

1. Şikâr üzre yine şeh-bâz-ı zülfün bâller şalmış
Güzel şayd eylemiş murğ-ı dile çengâller şalmış
2. Hadengün sînede yer yer akıtmış cüy-ı hûn-âlûd
Ten-i hâkimde nahl-i derd-i diller daller şalmış
3. Çıkarmış tîğ-ı âteş-tâbını zarf-ı şurâhîden
Yine ceyš-i ğama sâķi kûmeyt-i aller şalmış
4. Ham-ı zülfinde yâruñ dilleri taħrîk edüp âhır
Şabâ Çîñ mülkini geşt etmege abdâller şalmış
5. Yine mülk-i dili şâh-ı maħabbet eyleyüp teşhîr
Figân u nâleden ey Ğşmetî dellâller şalmış

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

1. Reh-i ʿiṣkuñda olmışım ben ḥāk
Her ne cevri eyler iseñ et bî-bāk
2. Olmasun deyyü dîde gerd-âlūd
Eyledi reh-güzāruñı nemnāk
3. Bâg-ı ḥüsn içre ey gül-i raʿnā
Almasun yanuñı ḥas u ḥāşāk
4. Qoma günc-i belāda dil-şudeni
Elem-i firqatuñ ile ğamnāk¹
5. Vuşlatuñ ger müyesser olmaz ise
ʿİşmetî sînesin eder şad çāk

Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "ğam-nāk" imlâsı vardır.

47

1. Göñül bu neşvede hîç bî-ğam olmaduñ gitdüñ
Bahâr ile gül ile hurrem olmaduñ gitdüñ
2. Çemende gülle nihâni şafâda bād-ı şabâ
Sen ey hezâr buña maḥrem olmaduñ gitdüñ
3. Şitâbe neydi sebep böyle ey berîd-i ḥayâl
Gelince zaḥm-ı dile merhem olmaduñ gitdüñ
4. Tekâsül etmedi ḥidmetde rûzgâr henûz
Yine cihânda göñül âdem olmaduñ gitdüñ
5. Eder mi ʿafv meger ʿİşmetî seni ey baḥt
Zemân-ı ğamda aña hem-dem olmaduñ gitdüñ

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Ey vaşl hevā-h^vāh-ı dile dāde mi geldüñ
Ya pey-revī-i hecr ile bī-dāde mi geldüñ
 2. Etdüñ yine bir cünbiş ile sīnemi şad çāk
Ey tīşe-i ğam hātır-ı Ferhāde mi geldüñ
 3. Bu nāle vü bu sūhtegī nice bir ey dil
Bu gülşene bülbül gibi feryāde mi geldüñ
 4. Ver hükmini bu dāmgehüñ olma perīşān
Dünyāya gönül fāriğ ü āzāde mi geldüñ
 5. Def-i ğama yol bulmağa ey ĩşmetī-i zār
Hāk-i der-i mey-hāneye irşāde mi geldüñ
- Mef^ulū mefāⁱlū mefāⁱlū fa^ulūn

1. Mest etdi o deñlü beni sâķī mey-i nāzuñ
Şimdi çekemem kaçresini cām-ı niyāzuñ
 2. Dīvāne midir dil ki ola beste-i mihri
Bir sencileyin dil-ber¹-i aġyār-nevāzuñ
 3. Bilmez ki eder devlet-i pā-būsuñı taķrīb
Alçaķlar egerçi dili ġīsū-yı dirāzuñ
 4. Bāl ü per-i pervāneyi yakmak mıdır ancak
Ey şem^c-i şeb-ārā eşer-i sūz u ġüdāzuñ
 5. Baħş etmegi ķo Ğşmetī-i zār ile zāhid
Fehm eyleyi ġör Ğāķıbetin Ğışķ-ı mecāzuñ
- Mefūlü mefā^cīlü mefā^cīlü fa^cūlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "dilber" imlâsı vardır.

1. Dilā āyīn-i ʿiṣkī cünbiş-i murğ-ı çemenden bil
Eger tarz-ı niyâzı saña göstermezse benden bil
2. Ser-i zülfündeki her bir girih bir ʿuğdedir dilde
Şikest-i hâtır-ı zârı o zülf-i pür-şikenden bil
3. Cefâ-yı çarlıdan gitmiş hemân Ferhâddır şanma
Bizi de kuştegân-ı kahr-ı dehr-i pîre-zenden¹ bil
4. Şikâyet etme ey dil hufte-baht-ı nâ-müsâʿidden
Ne olsa baht-ı bîdâr-i sipîhr-i pür-fitenden bil
5. Eger pākîze-güy u hûb-taʿbîr olmak isterseñ
Tariķin ʿİşmetî üstâd-ı pākîze-suğenden bil

Mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "pîrezenden" imlâsı vardır.

1. Edüp nedîmini hâr inledür hezârını gül
 °Aceb alur mı şanur hûsninüñ bahârını gül
 2. Hezâr-ı zârınıñ etsün hâzer ğubârından
 Zemân olur göremez pâyinüñ ğubârını gül
 3. İçer şafâ ile bir câm-ı lâle-ġün ammâ
 Çeker o bir adehüñ bir sene humârını gül
 4. Anuñ da câmın eder tünd-bâd-ı dehr şikest
 Şafâ ile geçürür şanma rûzgârını gül
 5. Şeh-i bahâr gelür deyü °İşmetî bâġa
 Eder nesîm-i seher ferş-i reh-ġüzârını gül
- Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Gel ey ھاٲ-ı ruھ-ı g l maھrem-i dil-i z r ol
 Şeb-i siy h gibi perded r¹-ı esr r ol
 2. G n l eder yine  evg n-ı  hını der-k r
 Sen ey nih l-i maھabbet gerekse b -b r ol
 3.  Ad -yı z lime  ok b yle i tib r etme
 Biraz da bu dil-i  v reye hev d r² ol
 4. Ne  are n yleyeyim  unki benden ayrıldı n
 Kim nle ister ise  ey ned m-i c n y r ol
 5. Met ^c-ı vaşl ile d k n-ı feyz m l- -m l
 Hem n  Őmetiy  c n ile ھاrıd r ol
- Mef il n fe il t n mef il n fe il n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v nı" adlı eserde "perde-d r" iml sı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v nı" adlı eserde "hev -d r" iml sı vardır.

1. Ğubārāsā¹ o dem kim reh-güzārından mürūr etdüm
Alup ğīsū-yı müşğīn-tārınũ büyın huzūr etdüm
2. Dögünsem nice müddet vechi var seng-i melāmetle
Niçün ben kendimi hāk-i derinden böyle dūr etdüm
3. Meger ser-mest imiş hūşyār şandum ol sitemkārı
Zemānsız söyledim derd-i dil-i zārı kuşūr etdüm
4. İştüdüm bende-i mehcūrını yād eylemiş bir gün
‘Aceb bilsem ne yüzden hātır-ı yāre huṭūr etdüm
5. Bu şeb ol māh-rūyuñ ‘İşmetī vaşlın hayāl etdüm
Açıldı hātır-ı maḥzūnum ilkā-yı sürūr etdüm

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmeṭî Dîvânı” adlı eserde “Ğubār-āsā” imlâsı vardır.

1. Açılsa şafha-i ruhsâr gülsitân görsem
Ne naqş eder yine şüretger¹-i zemân görsem
 2. Erişse faşl-ı bahârî mişâl-i nergis-i bâğ
Elimde ben dahi bir cām-ı zer-nişân görsem
 3. Şafâ gelür dil ü câne niyâze fırsat olur
Kaçan o gamzeleri mest ü ser-giran görsem
 4. Bu süz u tâb ʿaceb mi hezârdan hele ben
Taḥammül eyleyemem tâze bir cevân görsem
 5. Cefâ-yı gerdiş-i eyyâm ʿİşmetî nice bir
Dil-i ḥazîni de bir kerre şâdmân görsem
- Mefâʿilün feʿilâtün mefâʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şüret-ger" imlâsı vardır.

1. Eyledi kil-k-i ŧenākārını¹ iħsān nesīm
Naķşını möhr-i gülüñ bende-i fermān-ı nesīm
 2. Kıldı hem-hāşiyet-i zıll-ı hümā feyz-i bahār
Tācdār etdi güli sāye-i dāmān-ı nesīm
 3. Verdi ehl-i çemene ruħşat-ı ıyş-ı Cemşid
Nāme-i ğonce ile peyk-i ŧitābān-ı nesīm
 4. Nice ser-beste ķalur rāz-ı derūn-ı ğonce
Büyını gülşene neşr etmiş iken ŧān-ı nesīm
 5. İŧmeti dide-i āşık gibi cūy-ı çemeni
Dem gelür pür-gül eder dest-i gül-efşān-ı nesīm
- Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "ŧenā-kārını" imlâsı vardır.

1. Ğamuñla girye vü zār oldı kārım
Ne var bir laḫza olsañ ğam-küsārım
2. Olupdur şīşe-i ḫātır şikeste
Eyü olmaz şaḫın bu inkisārım
3. Ƙomaz kim ađlayam derd-i derūnum
Alur seyl-āb-ı eşkim reh-güzārım
4. Hemīşe seg raḫībe iltifātuñ
Dirīĝā ol ḫadar yoğ i‘tibārım
5. Şaḫın ‘İşmetīyi etme pā-māl¹
Semend-i nāze binüp şeh-süvārım²

Mefā‘ilün mefā‘ilün fa‘ülün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmeṭî Dîvânı” adlı eserde “pāmāl” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmeṭî Dîvânı” adlı eserde “şehsüvārım” imlâsı vardır.

1. Hemîşe ârzü-yı cām-ı pür-şarāb ederim
Mişāl-i zerre temennā-yı āftāb ederim
 2. Yine diyār-ı dile seyl-i bādeyi aqıdıup
Kuhē binā-yı ğamı ser-be-ser hārāb ederim
 3. Nişān-ı luḡf görünmez dehān-ı dil-berden¹
Dil-i nizāre hemān yoḡ yere ʿazāb ederim
 4. Serim mişāl-i dirāht-ı şükūfedār-ı seffid
Elimde bāde-i gül-rengden hicāb ederim
 5. Belürmesün deyü āşār-ı ʿışk ʿİşmetiyā
Sirişk-i ali ruh-ı zerdime niḡāb ederim
- Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dilberden" imlâsı vardır.

1. Ben dehr-i dūnı kimseye dād üzre bulmadım
Evzā^c-ı rūzgārı murād üzre bulmadım
2. Nağd-ı sirişki hep ıadeh-i çeşme koydı dil
Yoħsa metā^c-ı derdi kesād üzre bulmadım
3. Rāz-ı nihānım eyledi gūş-āşinā-yı yār
Ben āh-ı nālekārı¹ fesād üzre bulmadım
4. Çekdim kenāre ben de gönül nice dem seni
Bir kerre rāh-ı rüşdi sedād üzre bulmadım
5. Serhadd-i imtiyāzı güzār etdi ‘İşmeti
Ser-keş semend-i ıab^cı ‘inād üzre bulmadım

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmeî Dîvânı” adlı eserde “nāle-kārı” imlâsı vardır.

1. Şem^c-i ruhsāruñ odına atmağa bir dāneyim
Cān u tenden geçmişim ben řālib-i cānāneyim
2. Sen şacı Leylāya meftūn olalı ey dil-rübā
Kalmışım hayretde ben Mecnūnveş¹ dīvāneyim
3. Gāh geh ^carz-ı cemāl etseñ ne var ben bendeñe
Zümre-i ^cuşşākuñ² içre ey perī bir dāneyim
4. Rūh-ı ecsāde ta^calluķ etmediñ deyü henūz
Āşināyım dil-rübā şanma ki ben bī-gāneyim³
5. Cüst ü cūyım şanma ki ey ^cİşmetī bī-hūdedir
Āşināyım baħr-ı ^cişķa řālib-i dūr-dāneyim

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Mecnūn-veş" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "^cāşıkuñ" yer almaktadır. Hâlbuki vezin ve anlam gereği "^cuşşākuñ" daha uygundur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bīgāneyim" imlâsı vardır.

1. Nāme-i sūziş-i dile āb-ı niyāz degmesün
Āyīne-i haķīķate jeng-i mecāz degmesün
 2. Derd-i derūnı yāre hep söyleye düşmüşüm bu şeb
Sırr-ı nihānıma şaķın dīde-i rāz degmesün
 3. Kūçe-i ğamda ʿāşıķuñ hāne-i teng-i cānına
Heçr gibi bir āteş-i şabr-güdāz degmesün
 4. Bir daħi uğramaz hıred dāʿire-i hayālime
Gūş-ı cünūnuma meded naĝme-i sāz degmesün
 5. Göñlümi yār ʿİşmetī ķāʿilim almasun ele
Hātırıma tek ol meh-i sifle-nevāz degmesün
- Müfte^ʿilün mefā^ʿilün müfte^ʿilün mefā^ʿilün
-

1. Aldık haberüñ yine şehā peyk-i şabādan
Sende yoğimiş zerre kadar bŷy vefādan
 2. Etseñ dili zŷlf-i dil-āvīzine ķurbān
Yer başmaz idi ayağı o demde şafādan
 3. Ayırdı ʿadŷ vaşf ile āhır seni benden
Ĥam-geşte ola ķaddi anuñ bār-ı belā
 4. Olmaķ nice bir her şaçı Leylīye çü Mecnŷn
Gel söyleme yābāne dilā geç bu hevādan
 5. Hecrŷñle diyār-ı ʿademe etdi azīmet
Unutma şehā ʿiştetiyyi ĥayr-duʿādan
- Mefʿŷlŷ mefāʿilŷ mefāʿilŷ faʿŷlŷn

1. Geldikde haṭuñ ʿāşıkuña nāz edemezsün
Mānend-i hümā evcde pervāz edemezsün
2. Gāhī egilüp gūşına der ol haṭ-ı nev-hīz
Şimden gerü sen şīveye āġāz edemezsün
3. Bu tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār ile ey dil
Bu bāġda bir bülbüli dem-sāz edemezsün
4. Kendün yeñemezsün bilirim meşrebün ey dil
Nüş-ı meye āġāz edicek az edemezsün
5. Şad rıtl-ı girān olsa çeker ʿİşmetī-i zār
Sākī anı sen mest-i ser-endāz edemezsün

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün

1. Derseñ ey dil çeşm-i bahtuñ derd-i hicrān görmesün
 anlu yaşuñ sil nigāh etdükçe cānān görmesün
2. Tār ü mār eyler hemān evrāk-ı ıyşı rüzgār
 Bir ser-āmed ğonceyi bir laħza ħandān görmesün
3. Eyleme zülfüñ perīşān tābe-sāmān¹ dilleri
 Çeşm-i bed-bīn-i adū ħāk ile yeksān görmesün
4. Yād edüp zülfüñ hemān bī-hūş olur āşüfte dil
 Bāğda bī-çāre bir serv-i perīşān görmesün
5. Sūz-ı dilden opmadır bu şı‘r-i rengīn ışmetī
 Arz ederseñ ehline arz eyle nā-dān² görmesün

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetī Dīvānı” adlı eserde “tā be-sāmān” imlāsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetī Dīvānı” adlı eserde “nādān” imlāsı vardır.

1. Nigāhım buse-çīn olmağda la^l-i dil-sitānından
Şikārın almayan şeh-bāz çıkmaz āşiyānından
 2. Mülāyim gösterir ʿuṣṣāk-ı zāre kendüyi ammā
Alınmaz ḥarf-ı vuṣlat ol sitemkārūñ¹ dehānından
 3. Sebük-sāmān gerekdir rind olan ey dil ḥabābāsā²
Ki açılsa çıkan ancak hevādır cur^ʿadānından³
 4. Dile her çend bir bāzīçe bulmağdır ğaraż yoğsa
Su^ʿāl etmek lāzım va^ʿde-i vaşluñ zamānından
 5. Hemān ey ʿİşmetī ʿarz-ı ʿubūdiyyetden ayrılma
Seni kim dūr eder ol şāh-ı ḥüsnüñ āstānından
- Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭī Dîvānı" adlı eserde "sitem-kārūñ" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭī Dîvānı" adlı eserde "ḥabāb-āsā" imlâsı vardır.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭī Dîvānı" adlı eserde "cur^ʿa-dānından" imlâsı vardır.

1. Vaz^c-ı nā-sāzını dehrüñ gören ādem ne desün
Bilinür nesne degül meşreb-i ʿālem ne desün
2. Güle hem-h^vābe-i hār olma demek mümkün mi
Bülbül olmuş tatalım bezmine maḥrem ne desün
3. Bī-vefāsın demeden gerçi şıķılmaz o perī
Baķsa ādem yine her ḥāli müselleḡ ne desün
4. Sen de inşāf ede ey muğbeçe gördükçe seni
Hāy cānım demesün bu dil-i pür-ğam ne desün
5. ʿİşmetī sūz-ı dilin derdi o şūḥa ammā
Şimdi firķatde ġam-ı hecr ile hem-dem ne desün

Fe^cilātün fe^cilātün fe^cilātün fe^cilün

1. Etmesün mi murğ-ı dil kendin perîşân zamân
Tünd-bād-ı ğam güzergâhında tutmuş aşiyân
2. Ol siyeh-mest âfetüñ şimdi kim uğrar yanına
Ġamzeler hünîn cebîn pür-çîñ ebrûlar kemân
3. Bâde-i gül-rengde gūyâ bilürîn her habâb
Nev-^çarūs-ı câme kırmış la^l-gün bir sâyebân
4. Olmadı bir gönçe hergiz zîb-i destâr-ı emel
Gülşen-i ümmîdden bir gül kıoparmaz bâġbân
5. Yüz sürülmez pâyine ol nâzenînüñ ^çİşmetî
Etmeyince cismüñi yıllarca hāk-ı âstân

Fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilün

1. Demidir hayāl-i ğamzeñ dil-i ğam-küsāre gelsün
Bizi günc-i ğamda tenhā kıomasun kenāre gelsün
2. İşidilmez oldu āhım ser-i zülfin eyle taħrīk
Meded ey řabā dil-i zār bün-1 ğuş-1 yāre gelsün
3. Hıa u zülfi sāyesinde dil ü cān řafāda olsun
Gelecek belā-yı nā-gāh ser-i rūzgāre gelsün
4. Ne faşıllar ola seyr et yine mekteb-i çemende
Hele ders-i řevķ-1 murġān şıfat-1 bahāre gelsün
5. Daħi İřmetī cihānda işidilmedük nemiz var
O perī gelürse bezme ne var āřıkāre gelsün

Mütefā'ilün fa'ülün mütefā'ilün fa'ülün

1. Ağlasam her dem ğam-ı hecr ile cevri-yârdan
Nem yerine dem gelür bu dīde-i hūn-bârdan
 2. Ża^cf-ı hecr-i yâr ile şöyle hayâl oldu tenüm
Şûretâ teşhîş olunmaz peykerim dīvârdan
 3. Geldi dil bir hastedir dârü²-ş-şifâ-yı kûyına
Gel tabîbim kaçma tîmâr eyle ol bîmârdan
 4. Düşmen-i bed-h^vâha uyma luţf u ihsân eyle gel
Yüz çevirme dōstum bu ^câşık-ı ğam-h^vârdan
 5. Yâre ^carz et ^cİşmetî gel eşk-i hūn-âlûdeñi
Hazz ede şâyed o belki dirhem ü dînârdan
- Fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilâtün fâ^cilün

1. Der ise nāleyi ʿuṣṣāk dirāz eylesesün
O perī cevriñi çok luṭfını az eylesesün
2. Bağlanup zülfine dil kendüyi rüsvāy etmiş
Şaḫın ol ğamzeleri maḥrem-i rāz eylesesün
3. Dem olur gögsini bī-minnet açar bād-ı şabā
Ġonçe ʿarż-ı ruḥ-ı al etmege nāz eylesesün
4. Dil ıo çeksün ğam-ı dünyāyı şafāsı var ise
Yāre şıḫlet verecek deñlü niyāz eylesesün
5. ʿİşmetī muʿtekif-i günc-i ferāğız şimdi
Baḫt isterse der-i vuşlatı bāz eylesesün

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Çün o şāhuñ āstānın şeb-i ğam penāh edersüñ
Ne gerek ya daħi ey dil yine böyle āh edersüñ
2. Ten-i zārı irgürürsiñ der-i yāre ğāfil olma
Çıka seyre şāyed ol şūħ hele bir nigāh edersüñ
3. Şeb ü rüz āh u nāleñi ne bilür o yār-ı ser-mest
Dem-i  ömr-i nāzenīni ne içün tebāh edersüñ
4. Dil-i nā-murāduñ ey çarħ ne recāsı var senden
Kimedir bu şīve vü nāz kime  arz-ı cāh edersüñ
5. Eşiginde yer gerekse saña  ışmetī o māhuñ
Dil ü cānı bir dem evvel āna rū-be-rāh edersüñ

Mütefā ilün fa ülün mütefā ilün fa ülün

1. Haber dār olmadı gitdi dilũñ āh u enīninden
Şikāyet şehr-i ħüsnũñ bir cevān-ı nāzenīninden
 2. Nigāh-ı iltifātından ʿadūlar behre-yāb ammā
O meh-rũnuñ cefādır vāyemiz çīn-i cebīninden
 3. Ĥarīf-i bezm-i kām ol perde-pūş-ı ʿizz ü nāz olma
Ĥazer kıl bũlbũlũñ ey ġonçe āh-ı āteşīninden
 4. Ĥumārın def'e ey cān-ı belā-keş çāre bulmazsıñ
İçersıñ sākī-i dehrũñ mey-i derd-āferīninden
 5. Mūnāsibdir kümeyt-i kilik-i ŧab'ım cilvegāh etse
Bu şı'rũñ ʿİşmetī ħazż eyledim ġāyet zemīninden
- Mefā'īlũn mefā'īlũn mefā'īlũn mefā'īlũn

1. Dil-ḥaste-i ʿiṣṣā nıgeh-endāz degilsin
Derd-i dıl-i bīmāre ʃıfā-sāz degilsin
 2. Sensin yine maḥrem olacaḡ gönçeye bülbül
Mānend-i ʃabā perde-der-i rāz degilsin
 3. Ey bülbül-i zār eyleme daʿvā-yı maḥabbet
Pervāne-ʃıfat ʿāʃıḡ-ı ser-bāz degilsin
 4. Gülzār-ı vişālün ki ḥayāt-āver-i cāndır
Murḡ-ı dile ruḥşat-dih-i pervāz degilsin
 5. Nāleñ ede mi ʿİşmetiyā ol güle teʃşır
Bülbül gibi ḥōş-ḥʿān u ḥōş-āvāz degilsin
- Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün

1. °Arz-ı hāl etsün nigāhuñ çeşm-i cānuñ tuymasun
Kārını harf-ı recā görsün zebānuñ tuymasun
 2. Ğamze ursun yāre ebrūlar haberdār olmasun
Tīrūñ etsün kārını ammā kemānuñ tuymasun
 3. Bağı tenhā deyyü bülbül nağme-i bī-bākde
El-ħazer ey gönçe kaçd-ı imtiħānuñ tuymasun
 4. °Ārizuñda řab°-ı mey güller bitürsün sākıyā
Dīde-i gül-çīnim ammā bağbānuñ tuymasun
 5. Da°vet-i feryāde āğāz etdüñ ammā °İşmetī
Ol perī-rūdan ħazer kıl bīm-i cānuñ tuymasun
- Fā°ilātün fā°ilātün fā°ilātün fā°ilün

1. Çeşmüne ğamzeñ öğredür 'işve vü nāz n'eydügin
 'Āşka eşki gösterür semt-i niyāz n'eydügin
 2. Remz-i nigāh-ı dil-beri edemez o rind kim
 Bilmeye tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz n'eydügin
 3. Rıtl-ı girān-ı şevki şun reh-rev-i 'işka sākiyā
 Bilmeye tā ki zaḥmet-i şīb ü firāz n'eydügin
 4. Etmez idūñ ümīd-i kırb ol şeh-i nāza 'İşmetī
 Bilsen eger ol āteş-i sīne-güdāz n'eydügin
- Müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün

1. O reng-i rŭy hemān tek bozulmasun ʔursun
 ʔo dilde ʕuʔde-i derdŭn ʕözŭlmesŭn ʔursun
2. Ūmīd odur ki ere ʕaydgāh¹-ı ǵamzeñe dil
 Biraz o bāz ʕikāre sŭzŭlmesŭn ʔursun
3. ʕekerse de dili bend-i belāya zŭlfi ne ǵam
 Hemān o rişte-i bārīk ūzŭlmesŭn ʔursun
4. Bu sŭz u tāba ʔudā vermesŭn zevāl ey dil
 ʔo arañuz o güzelle bozulmasun ʔursun
5. El urdı ʔaņçerine yine ʕiŕmetī sāķī
 Meded görŭñ ǵam-ı dehri ʕözŭlmesŭn ʔursun

Mefāʕilŭn feʕilātŭn mefāʕilŭn feʕilŭn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "şayd-gāh" imlâsı vardır.

1. Āşüb-hîz o zülf-i semensâ¹ mıdır hemân
Pür-cüş-ı ıışk bu dil-i şeydâ mıdır hemân
2. Cây et biraz da gönlümi ey harf-ı arzû
Nüzhetgehüñ² zebân-ı temennâ mıdır hemân
3. Maşşud-ı gamze ıanımmı tökmek midir ıaceb
Ya dilde hükm-i tığini icrâ mıdır hemân
4. Eyley vefâya vaıde niyâz etdügimce yâr
Resm-i vefâ havâle-i ferdâ mıdır hemân
5. Süzü ıaceb mi eylese ızhâr ıışmeti
Her şule ser-be-ceyb-i süveydâ mıdır hemân

Mefülü fâilâtü mefâilü fâilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "semen-sâ" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Nüzhet-gehün" imlâsı vardır.

1. Haṭuñ ğubāri rūy-ı dil-ārāña ḳonmasun
Hüsnüñ çerāĝı tekye-i dehr içre sönmesün
2. Taḥrīre vaşf-ı hüsn-i bütānuñ ḳalem yeter
Küttāb-ı dehre de çalışup ḥāme yonmasun
3. Şāh-ı bahāre ğonçe-i zanbaḳ şikāyete
Deyden bu demde şimdi gelüp rıḳ'a şunmasun
4. Deşt-i fenāda lāle yaḳup sīnesine dāĝ
Feryād-ı müstemend-i dil-efĝāre dönmesün
5. Bīdār eyle ʿİşmetīnüñ çeşm-i bahtını
Bir şemʿdir uyandıra ʿālemde sönmesün

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. Şehā mülk-i dili kırtardı zülfüñ lâne kaydından
İzār-ı alüñ üzre hâl-i müşkîn dâne kaydından
2. Hümâ-pervâz olup dil degme bir yerde karar etmez
Ferâğ-ı bâli vardır şimdilik kâşâne kaydından
3. Çıkarısa lücce-i ğamdan bizi bir âşinâ olsa
Desem bir bir ne ğavta yutduğum bî-gâne¹ kaydından
4. Dem-â-dem bezm-i meyde cām-ı la'lüñ şunsañ uşşâka
Ne var kırtarsañ ey sâkî bizi peymâne kaydından
5. Alursiñ İşmetî her şeb o şem^c-i bezmi araya
Dem-i şubha erişse kırtulur pervâne kaydından

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "bîgâne" imlâsı vardır.

1. Fāriğ olmam nâleden dildāre kār etmezse de
Sūziş-i dildir ğaraż yār i'tibār etmezse de
2. Sen hemān ayrılma ey dil reh-güzār-ı yārdan
Pāy-māl-i esb-i nāz eyler şikār etmezse de
3. Uğrasa murğ-ı ħadengi şād olur dil bir zamān
Āşiyān-ı sīnede bir dem qarār etmezse de
4. Gāh olur ʿuşşāķı cānından eder bīzār ʿışķ
ʿUzlet eyler yārdan terk-i diyār etmezse de
5. ʿİşmetī pā-māl-i cevri olmaķ yeter ʿizzet dile
Baħt anı çeşm-i zaħm-i zūlf-i yār etmezse de

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Bâğ-ı hüsnünde hazân yer yer nümâyân olmada
Dağı zülfüñle haṭuñ dest ü girībân olmada
2. Vefk-i maḳşûd üzre dildâre ne mümkin bir nigâh
Çeşm-i bed-bîn-i ʿadû her dem nigejbân¹ olmada
3. Eyleyen ğam-dîdedir vaḳt-ı neşâṭın ʿâlemüñ
Var mı ol ʿâlem meger her çend ḥandân olmada
4. Ser-te-ser erbâb-ı dil baḳsañ perişân-rûzgâr
Her girân-cânuñ meh-i iḳbâli tâbân olmada
5. Baḥt-ı ser-keş sehldir fermân-ber olmaḳ ʿİşmetî
Söz hemân ʿâlemde bir bed merd-i nâ-dân² olmada

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "nigejbân" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "nâdân" imlâsı vardır.

1. Ol degildir derd-i dil kim q̄ābil-i ta^cbīr ola
Şanmañuz bī-çāreden¹ ^carz etmede taqşīr ola
2. Dem-be-dem ^cāqil reh-i te**b**īri pāk etmek gerek
Kim bilür cā³iz ki bir keh-pāre dāmen-gīr ola
3. Germ olup meclisde göndermiş bize düşünām-ı telh
Luţf edüp añmış beni ol nev-cevānım pīr ola
4. Dil-berün² germ olması gelmek ne mümkün hāţıra
Tīr-i peykān kendeveş āhım ki bī-te³sīr ola
5. Bir dem evvel tayy olunsa deşt-i hicrān ^cİşmetī
Sevmem ol vādīyi kim pür tāb-ı bī-ta**h**cīr ola

Fā^cilātün fā^cilātün fā^cilātün fā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsme**t**î Dîvânı" adlı eserde "bīçāreden" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsme**t**î Dîvânı" adlı eserde "Dilberün" imlâsı vardır.

1. Geç o dil-berden ki hem-derd-i dil ü cān olmaya
Tünd-bād-ı āhdan zülfi perişān olmaya
2. Meclisüñden kimseye feyz olmaz ey sākī-i ğam
Mey midir ol mey ki hālet-baḥş-ı yārān olmaya
3. Tā ola bād-ı maḥabbet gerd-hīz-i deşt-i ğam
Dem mi vardır dīde-i ümmīd giryān olmaya
4. Hʿān-ı luḫfından ede lāyık mı ğayrı behre-yāb
Dest-i mihmānında kemter pāre-i nān olmaya
5. Ol meyüñ ol dil-berüñ¹ meftūnıdır dil ʿİşmetī
Neşvesinde derd-i ser vaşlında hicrān olmaya

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İşmetî Dîvânı" adlı eserde "dilberüñ" imlâsı vardır.

1. Bāde o bādedir anı mest içe hūşyār ola
Şīşe o şīşedir anuñ neşvesi ber-ķarār ola
 2. Ol dem olur mı luţf edüp ref^e ede hākdan anı
Nīm-keş-i cefāsına ğamzesi destyār¹ ola
 3. Keştī-i baħr-ı ārzū ğavṭa-ḥ^vōr-ı maħabbeti
Sāhil-i vaşl-ı dil-bere irgüre rūzgār ola
 4. Ḥande-i luţfına gülüñ bāġda dil verür hezār
Ḥayf o nev-hevāya kim şīfte-i bahār ola
 5. Eyle du^eā ki ʿİşmetī ʿışķ piyāle şunmasun
Yoħsa dīl-i figārda şanma ki ihtiyār ola
- Müfte^eilün mefā^eilün müfte^eilün mefā^eilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "dest-yār" imlâsı vardır.

1. Kadeh ser-germ-i mey ol keç-külâh-ı nâz mestâne
 Nigeh hayrân-ı vaşl u gamze-i gammâz mestâne
 2. Şabâ kaldırmasun mî şahid-i gül-berg-i ra^çnâyı
 Yine râh-ı çemende öyle bir mümtâz mestâne
 3. Göñül gayret-keş-i bâr-ı melâmet zülf âlûde
 Muğannî ser-be-zânû-yı hacâlet sâz mestâne
 4. Ciger şad-pâre-i miñnet dil-i ^çışk-âşinâ ser-mest
 Nihân olsun mî sırrım ^çişmetî hem-râz mestâne
- Mefâ^çîlün mefâ^çîlün mefâ^çîlün mefâ^çîlün

1. Hıa-ı ruhın o mehüñ cân-ı zâre gösterme
Dem-i hazânı Hudâyâ hezâre gösterme
2. Hevâ-yı ışık ciger-süz imiş meded ey baht
O kârı her dil-i nâ-kerdekâre¹ gösterme
3. Düşerse yâre eger arz-ı süz u tâb ey dil
Şikâyetüñ o kadar âşikâre gösterme
4. Zemâne süz-ı derûnuñdan olmasun âgâh
Çerâğ-ı mihr ise de rûzgâre gösterme
5. Niyâz-nâme-i dil işmetî perîşandır
Bu şekl ile anı zînhâr yâre gösterme

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "nâ-kerde-kâre" imlâsı vardır.

1. Olursa dilde n'ola dāğ-ı ārzū tāze
Henūz açıldı o gül daħi reng ü bū tāze
2. Bu demde içmemege çāre var mıdır ādem
°Ale'l-ħuşūş ola sāķī-i ħande-rū tāze
3. °Aceb ne yüzden olur °arz-ı ħāl-i ħayrānım
Daħi o şūħ-ı nev-āyīn-i tünd-ħū tāze
4. Çekildigine göre yār minneti bārī
Olaydı çarħ-ı kuhen-sāl-i fitne-cū tāze
5. Cefā-yı dehr ile gelmekde °İşmetīye fütūr
Her āyīne bed-ħ'āh u herze-gū tāze

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Bahār-ı hüsnuñüñ bil kıadrin ey meh cāvidān ŧanma
O gevher degme bir kānda bulunmaz rāyegān ŧanma
 2. Meyānuñ naķŧı çıķmaz bir dem āġūŧ-ı hayālimden
Beni ey bī-vefā kendüñ gibi nā-mihribān ŧanma
 3. İraķdan eyle pervāz ey tezerv-i bāġ-ı āzādī
Göñül ser-pençe-i ŧāhīn-i ġamdır āŧiyān ŧanma
 4. Düşer furŧat nigāhe ġamzesi ser-mest iken yāruñ
O tīri her zamān ey cān-ı ŧeydā der-kemān ŧanma
 5. Mey-i dūŧīne vermiŧ yāre dārū-yı ferāmūŧī
Gece mestāne nāleñ ħiŧmetī ħāķır-niŧān ŧanma
- Mefāīlün mefāīlün mefāīlün mefāīlün

1. Bâ'îş olmağdır ğaraż germiyyet-i bāzārına
Yoğsa dehrüñ kim uyar evzā^c-ı nā-hemvārına
 2. Nağme-i sâz-ı emel gitdikçe oldu sîne-süz
Muṭrib-i ṭālī^c meger zehr-âb içirmiş tārına
 3. Bir hilâli istese bir demde eyler âftâb
Âferînler sâķī-i siḥr-âferînüñ kārına
 4. Gerçi mestüñ bir zamân olmaz girîbânı dürüst
Kimse yapışmaz hele dāmân-ı istiğfārına
 5. Geç o naḥl-i tâzenüñ berg ü berinden 'İşmetî
Māye-i cān olsa da güçdür taḥammül bārına
- Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün

1. Gönlümi vîrân edüp a^cdâyı dil-şād eyleme
Ey şeh-i hüsn ü behā dād eyle bî-dād eyleme
2. Pençe-i şāhîn-i ğamzeñden amāndır dōstum
Dām-ı zūlfüñden meded dil murġın āzād eyleme
3. Cām-ı ʿiṣkuñ müsteħaḳkın gözle luṭf et sāḳiyā
Ḳābil-i feyz olmayan yārānı irşād eyleme
4. Verme sihrüñle felek günciṣke bülbül ʿālemin
Gördüġüñ her beççe-i zāġı perî-zād eyleme
5. Bezm-i rindān ʿİṣmetî ḥalvetgeh¹-i esrārdır
Mest-i şevḳ olduñsa da zīnhār feryād eyleme

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “ḥalvet-geh” imlâsı vardır.

1. Sūzım artar ol ŧeh-i bī-dād ger dād etse de
İŧk eder kārın dil-i vīrānım ābād etse de
2. Sūz-ı dil bulmaz sūkūn ūstād-ı ŧīrīnkār¹-ı İŧk
Her bün-ı mūyımda bir ser-çeŧme būnyād etse de
3. Çāre var mı feyz-i kadrin bulmaĝa āŧūfte-dil
Bāĝda gūn baŧına bir serv āzād etse de
4. Ehl-i bezm efsūrde dil-ber² mest İāŧık n'eylesūn
Gūŧ olunmaz naĝmesi biñ kerre feryād etse de
5. Rūzgārımdan yine bulmam tesellī İŧmetī
Kendūyi zūr eyleyūp iŧsāne mu'tād etse de

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

¹ H. İpekten'in yayımladıĝı "İsmetī Dīvānı" adlı eserde "ŧīrīn-kār" imlāsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladıĝı "İsmetī Dīvānı" adlı eserde "dilber" imlāsı vardır.

1. Açılsa gönçeveş dil geşt-i bâğ etsem bahâr olsa
Bir elde sâğar-ı la'lîn bir elde dest-i yâr olsa
2. Çemende hemçü nergis âteşîn bâdeyle ıyş etsek
Neşât-ı ahsentü-h'ân olsa dil ğam dâğdâr¹ olsa
3. Çekilmez zaḥmet-i firḳat ḳarâr etmez dem-i vuşlat
Göñül tıflıma bir bâzîçe bulsam pâydar olsa
4. Olup hem-hâl zülfünle bulurdı tesliyet diller
O gîsûlar da bir müddet perîşân-rûzgâr olsa
5. Eder bir bir hikâyet eşk ü âhuñ 'İşmetî yâre
Ne deñlü mâ-cerâ-yı derd-i 'ışḳuñ bî-şumâr olsa

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeî Dîvânı" adlı eserde "dâğ-dâr" imlâsı vardır.

1. Yāre ʿazm etdüm vücūdum hāk-ı dergāh etmege
İstemem sāyem bile bu yolda hem-rāh etmege
 2. Cism-i zārı hāk-i pāyine götürse cūy-ı eşk
Kor mı devrān çeşm-i h̄vāb-ālūdın āgāh etmege
 3. Belki gūş eylerdi cānān bu dil-i müştākı da
Olsa kudret dāstān-ı hecri kütāh etmege
 4. Çünkü kaşd-ı cān eder gelsün hadengi sīneye
Bulmaz h̄ç öyle bir vādī güzergāh¹ etmege
 5. Vermedi bir dem hicāb-ı ıışk ruḥşat ıışmetī
Meclis-i vuşlatda dil-h̄vāh üzre bir āh etmege
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "güzer-gāh" imlâsı vardır.

1. ʿĀrif-i Cem-meşrebüñ mestāne derler gönline
Her belā-keş ʿāşıķuñ dīvāne derler gönline
2. Ehl-i istiʿdāde enfāsı ħıred-süz olmada
Pīr-i deyrüñ āteşīn peymāne derler gönline
3. Fiʿl-meşel olsa perī-ĥāne dil-i dünyā-perest
ʿĀķıbet-bīnān anuñ büt-ĥāne derler gönline
4. İşılāĥ-ı ehl-i dilde nükte-sencān-ı hevā
Zāhid-i ĥod-restenüñ āyā ne derler gönline
5. ʿİşmetīnüñ ĥāķırı biñ kerre ābād olsa da
Dermendüñ çāre yok vīrāne derler gönline

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Meyve-i vaşlına yāruñ gönül iḳdām etme
Olacaq nesne degildir ṭama^c-ı ḥām etme
2. Yād-ı la^liyle anuñ eyle ḵanā^cat ey dil
Bezm-i ğamda heves-i bāde-i gülfām¹ etme
3. Germ olup meclis-i meyde lebüñi ey sāḵī
Cāmdan ğayrıye iḥsān edüp in^cām etme
4. Baña cevri eylesün derseñ eger yār dilā
Aña n^eeylerseñ edüp sevdigüñ i^lām etme
5. Pendimi gūş edüp ey ^İşmetī mengūş eyle
Yārsız cennet olursa yerüñ ārām etme

Fe^cilātün fe^cilātün fe^cilātün fe^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserinde "gül-fām" imlâsı vardır.

1. Kaşlaruñ ʿaksi şehā bu çeşm-i pür-ḥün-ābda
Beñzer ol māhīlere oynar miyān-ı ābda
2. Ey gül-i bāğ-ı leṭāfet ağzuñ içre dişlerüñ
Kaṭre kaṭre jālelerdir ğonçe-i sīr-ābda¹
3. Sākıyā cām-ı lebüñ ṭab^ca ne ḥōş ḥālet verür
Görmedim ol ḥāleti hergiz şarāb-ı nābda
4. Rūzgār el vermeyüp baḥr-ı ğam içre fülk-i dīl
Döne döne ḥāşılı ḳaldı yine ğird-ābda²
5. ʿİşmetī ümmīd-i vaşlından ferāğat eyle var
Kimseler görmez anı illā ḥayāl-i ḥ^vābda

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "sīrābda" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "ğirdābda" imlâsı vardır.

1. Etmez şanemā mihr-i cihān-tāba teveccüh
 ʿĀlemde eden sen meh-i tābāna teveccüh
2. Meyl etse n^ola ḥançer-i bürrānuña gönlüm
 Dil-teşne olan lā-büd eder āba teveccüh
3. Nāz uyḥusına varır o dem giryeler etsem
 Yārān olıcağ kişi eder ḥ^vāba teveccüh
4. Deryā-yı melāḥatde bulunmaz aña hemtā
 Kim eylemez ol gevher-i nā-yāba teveccüh
5. Reşg-i leb-i la^liyle anuñ ʿİşmetī şimdi
 Etse n^ola her demde mey-i nāba teveccüh

Mef^ulü mefā^llü mefā^llü fa^ulün

1. Baḡsa kim germiyyet-i ʿiṣṡ ile ger dīdāruña
Bir içim šudur hemān ol laʿl-i gevher-bāruña
2. Hasteyim geldim senüñ dārüʻš-šifā-yı kūyuña
Ey ṡabīb-i cān tīmār eyle ben bimāruña
3. Māh-rūlarda senüñ gibi anı bir pāk-rū
šāflikde rešg eder āyīneler ruhsāruña
4. Servi ḡayretde oyup bülbüleri lāl eyledüñ
šad hezārān āferīn refṡāruña güfṡāruña
5. ʿİšmetīye bezm-i ġamda būseler vaʿd eyledüñ
Döndüñ ammā durmaduñ peymāneveš iḡrāruña

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Günc-i ğamda nā-ümīd olmam vişāl-i yār ile
Dem-be-dem Hāḡdan ümīdim var yine dīdār ile
 2. Ğam yemem şād u feraḡ bī-gāne şeklin baġlasa
Āşināyım çün ğam-ı dil-ber gibi dildār ile
 3. Rāzıyım öldüğüme yāruñ firāḡıyla dilā
Görmesün tek gözlerim anı hemān aġyār ile
 4. Sırr-ı ıışķım  aleme fāş etdi āhımla sirişk
Bildiler anı muḡaşşal çāre yoġ inķār ile
 5. Dil aġız vermez yatur ğam bisterinde  işmetī
Haste-ḡāl olmış yine bir gözleri bīmār ile
- Fā ilātün fā ilātün fā ilātün fā ilün

1. Gerçi bakmaz ʿāşīkuñ ol meh dil-i bīmārına
Kimseler bakmaz anuñ da vaqt olur ruhsārına
 2. İhtirāz etmek gerek sūz-ı dilinden ʿāşīkuñ
Kāʿināt etmez taḥammül āh-ı āteş-bārına
 3. Şafḥa-i idrāke taşvīr eylemiş maḥv olmaz ol
Naqş-ı ʿişkuñ āferīn üstād-ı şīrīnkārına¹
 4. Mevc-ḥīz olmaḳda gitdikçe yem-i ğam el-ḥazer
Pür-ḥaṭardır bakma ey dil gevher-i şehvārına²
 5. Halk ile germ-ülfet olmaḳ arzū etmez gönül
Tıfl-ı dil etmez taḥammül kimsenüñ āzārına
 6. Sāġar-ı leb-rīzi elden dūr tutma ʿİşmetī
Vāʿiz-i dil-mürdenüñ tutma ḳolın güftārına
- Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "şīrīn-kārına" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmeṭî Dîvânı" adlı eserde "şeh-vārına" imlâsı vardır.

1. K̄adr ile menzilũ ey meh ne var āfāk ise de
 Hāline ehl-i dilũ eyle nazār hāk ise de
 2. Şāh-ı ıřķım atım õñinde revā peyk şabā
 Şanma kim her ne k̄adar çāpük ü çālāk ise de
 3. Nedir ey p̄r-i muġān meyde olan ol hālet
 Nerm eder her ne k̄adar yār ġazabnāk¹ ise de
 4. Almasam sāk̄ı-i nā-dānlar² elinden ayaġı
 İçi ger zehr-i ġama top tolu tiryāk ise de
 5. Esb-i nāza binüp ey şāh-ı cihān İřmetīyi
 Pāy-māl eylemek olmaz ne k̄adar hāk ise de
- Fe‘ilātũn fe‘ilātũn fe‘ilātũn fe‘ilũn

¹ H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “ġazab-nāk” imlâsı vardır.

² H. İpekten’in yayımladığı “İsmetî Dîvânı” adlı eserde “nādānlar” imlâsı vardır.

1. Ey mäh dil çeker ten-i pür-yäreye seni
Pür-äteş etseler de o bî-çäreye seni
2. Ey dide ğāfil olma nedīmān-ı bezm-i yār
Kūteh nazar demişler o meh-pāreye seni
3. Ey zevrağ-ı ümīd ne ğam rüzgārdan
Emvāc-ı baht bir gün atar қareye seni
4. Kār-āşinā geçinme haber bizdedir gönül
Nerrād-ı ışık hıç қomamış areye seni
5. Şimdi hazefle yok güherüñ farkı ʿİşmeti
Kim rağbet eyler almağa bir pāreye seni

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

102

1. Āh-ı dil-süz o mehi şayda medār olsun mı
Pençe-i dūd-ı derūn mihre şikār olsun mı
2. Niçün ol meh şıķılur nālelerimden bilmem
Bülbülün nağmeleri hıç güle  ar olsun mı
3.  utmasun dāmen-i zülfin dil-i rüsvā n'etsün
Haşre dek rāh-ı mezelletde ğubār olsun mı
4. Yār olmazsa murāduñca gehī incinme
Ya hemān her dedigün ey dil-i zār olsun mı
5.  şmetī bezmde luţf eyleye sāĝar şuna yār
Dil-i şūrīdede hıç şabr u  arār olsun mı

Fe ilātün fe ilātün fe ilātün fe ilün

1. H^vāstgān-ı cāme ver ey meh o zer peymāneyi
Ben omam elden sifāl-i kōhne-i mey-hāneyi¹
2. Bir zamān gōrmezdi bir hūşyār eşm-i rūzgār
Şimdi devrān o gōrūr bir bezme bir mestāneyi
3. Ol şeb-i hurrem ki pertev-baħş ola şem^c-i hayāl
Kim recā etmez Hudādan devlet-i pervāneyi
4. Ge o naħlūñ ārzū-yı pāy-būsından gōñul
Dāmen-i zūlfın omaz biñ pāre etseñ şāneyi
5. Vati gedi bāgda ıyş u şafānuñ işmetī
Şimdi ben dūnyāya vermem kūşe-i mey-hāneyi¹

Fā^cilātūn fā^cilātūn fā^cilātūn fā^cilūn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "meyhāneyi" imlâsı vardır.

1. Elinden içmemek yāruñ ne mümkün cām-ı pür-şūrı
Çeker meclisde hañçer sīnem üzre çeşm-i maħmūrı
 2. Görüp mest olduğum ta^cn etme fermān-ı maħabbetdir
Tutar ehl-i mürüvvet zāhidā ma^czūr me³mūrı
 3. Taħammül bāde-i ħüsn ü cemāle ħayli müşkildir
Kemīne reşha-i cām-ı tecellī mest eder Tūrı
 4. Ğaraż sūz-ı dili bir dem ferāmūş etmedir sāķī
Bir iki cām ile luḡf eyle yād et cān-ı maħrūrı
 5. Umulmaz İşmetī ũşşāķa meyl ol serv-ķāmetden
Berāt-ı ħüsnine ebrūsı çekmiş ħaḡḡ-ı mağrūrı
 6. Ümīd oldur ola üstād-ı mümtāz-ı felek-ķadrūñ
Bu naķş-ı nā-pesendim dīde-i ^cafv ile manzūrı
 7. İmādü³d-devle zīb-efzā-yı cāh-ı şeyhü³l-islāmī
Ola hemvāre¹ zātı ħānedān-ı devletüñ nūrı
- Mefā^cilün mefā^cilün mefā^cilün mefā^cilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hem-vāre" imlâsı vardır.

1. Baħr-ı ıŖkuñ fũlk-i dil hĩç bir kenārın bulmadı
Zevrak-ı mihr ü maħabbet rũzgārın bulmadı
2. DeŖt-i sīnemde ħayālũñ bir dem ārām eylemez
Beñzer ol vādīde çeŖmim çeŖmesārın bulmadı
3. Sũz-ı dil oldu sebep táb-ı cemāl-i dil-bere¹
Devlet-i ħũsninde ammā i'tibārın bulmadı
4. Seyl-i eŖkim ħalmadı táb-ı temũz-ı hecr ile
Bād-ı āteŖ-bār-ı āh ammā ħarārın bulmadı
5. GerdiŖ-i cām-ı emel bulmaz tesellĩ ıŖmetĩ
Kimse ol bezm ehlinũñ bir hũŖyārın bulmadı

Fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilũn

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dilbere" imlâsı vardır.

1. Ğam-ı cihānı ne bilsün o şūh-ı her-cāyī
Çeken bilür ğam-ı tākāt-rübā-yı dünyāyı
2. Mişāl-i ğonçe olur mı nühufte āteş-i dil
Nesīm-i āh olıcağ şu^{le}-hız-i rüsvāyī
3. Şağın şağın ki muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel
Hezār pāre eder dāmen-i temennāyı
4. Niyāz hınçer-i āzār-bağş-ı ğamze-i nāz
Girişme lāzime-i şīve-i dil-ārāyī
5. Cihāne āteş urur sūz-ı ıışğ ıışmetiyā
Eger küşāde edersem dehān-ı şekvāyı

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Āhıma hem-reh oldı dil şīb ü firāzı bilmedi
Şevķ-i ruħuñla zaħmet-i dūr u dirāzı bilmedi
 2. Hūn-ı sirişk-i rüy-ı zerd şandı ki kār-sāz olur
Hayf ki Kays-ı nā-murād tarz-ı niyāzı bilmedi
 3. Sīnede zaħm-ı ħançerin gördi tegāfūl etdi yār
Yāreme merhem olduğın şīve vü nāzı bilmedi
 4. Koyınına girmege gülññ himmet umar bahārdan
Daħi şabā ol āteş-i sīne-güdāzı bilmedi
 5. Naķş-ı bahārı Āşmetī bāğda ʿandelīb-i mest
Gördi ħaķīķat añladı naķş-ı mecāzı bilmedi
- Müfte^ʿilün mefā^ʿilün müfte^ʿilün mefā^ʿilün

1. Bāzū-yı baht eger pür ederse kemānımı
İster verā-yı Kāfa qosunlar nişānımı
 2. Bī-hūde gerd-i evc-i gāmım rūzgārdır
Bir ārzū ile qomuşum āşiyānımı
 3. Ğarq-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı hasretim
Hāll eylesem bu remzi kim añlar zebānımı
 4. Derd-i dile bulunmadı bir çāre-sāz hayf
Hengām-ı izz ü nāze düşürdüm zamānımı
 5. Elbet de İşmetī görünür sāhil-i ümīd
Mühlet verüp Hudā eger almazsa cānımı
- Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Bir mihre eyleyüp yine dil āşinā beni
Mānend-i zerre eyledi ser-der-hevā beni
 2. Sevķ etdi ʻiřķ kūy-ı ħarābāta uğradım
Ġāyet ħicāba koydı bu tāc u ķabā beni
 3. Bir cām-ı pür-řerāb ile yād etdi bendesin
Luř etdi añdı ħayr ile ol meh-liķā beni
 4. Her dem elimde ʻiřmetiyā kāse-i niyāz
Mānend-i mihr der-be-der etdi Ĥudā beni
- Mefʻülü fāʻilātü mefāʻilü fāʻilün

1. Nedür bu ğafletün ey dil dem-i bahâr kalur mı
Geçer leṭāfet-i gülzār ḥüsn-i yār kalur mı
2. Bu gece sīneye çekdük ḥayāl-i dil-beri¹ ammā
Senün de yanına ey çeşm-i eşk-bār kalur mı
3. Şikest eden dilimi bād-ı āhdan ḥazer etsün
Ki yerde şöyle mi inler bu inkisār kalur mı
4. Nedür netīce-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat
Bu ıştılāḥ turur mı bu iṭtibār kalur mı
5. Hemīşe ʿİşmetiyā ʿaql-ı pīr pend eder ammā
Yine hevā vü hevesden dil-i figār kalur mı

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "dilberi" imlâsı vardır.

1. Hecründe çeşm-i ter ağıdır eşk-i alini
Besler hemîşe hûn ile naḥl-i ḥayālîni
2. Mağrūr imiş müsâade-i vaşl-ı dil-bere
Añsun biraz raķīb kemālũñ zevālîni
3. Cāmın hemān pür etdi şurāḥî-i gonçeden
Güller hevālarũñ göricek iᶜtidālîni
4. Sūzān çemende micmer-i lâle nihāl-i bāğ
Farq-ı güle yine bürüdi sebz şālîni
5. Her şîri kem diye götürür yāre ʿİşmetî
Bîz-zāt pâdişāhe verür ʿarz-ı ḥālîni

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. Hecrüñde dil-i zāre belā rūz u ŧeb oldu
Hakḳā ki ğam-ı ıŧık ile ḫālim  aceb oldu
 2. Ey dil  o bu ŧeydālığı ol tāze nihālũñ
Ser-keŧligine eŧk-i revānım sebep oldu
 3. Meclisde mecāl olmadı dildāre niyāze
Gũyā ki baña sāğar-ı mey m hr-i leb oldu
 4.  vāreligũñ zevķini almıŧdı dil-i zār
 mm d  inān-g r-i semend-i  arab oldu
 5. Kıŧ-ı emelim feyz-i hevā eyledi ŧād- b¹
Maḫŧ l-i recā  ŧmetiyā b -ta ab oldu
- Mef l  mef  l  mef  l  f  l n

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmet  D v nı" adlı eserde "ŧād b" iml sı vardır.

1. Tā fikr-i zülfi cān-ı belā-zāde gelmedi
Evtār-ı çeng-i dil ser-i feryāde gelmedi
2. Meclisde mümkin olmadı dildāre ʿarz-ı hāl
Dil-hʿāhım üzre mest olacağ bāde gelmedi
3. Bil kıadr-i teng-i vaqt-ı niyāzı gönül dağı
Şahbā-yı nāz dīde-i bī-dāde¹ gelmedi
4. Vermişdi gerçi neşve-i mey ruşat-ı niyāz
Nām-ı ümīd hātır-ı nā-şāde² gelmedi
5. Nüzhet-serāy-ı ʿışka dağı ʿİşmetī gibi
Şūrīdekār³ bir dil-i āzāde gelmedi

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bīdāde" imlâsı vardır.

² H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "nāşāde" imlâsı mevcuttur.

³ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Şūrīde-kār" imlâsı yer almıştır.

DİĞER ŞİİRLER

1

Nazm

1. Eyyeda'l-lāh zihī zāt-ı mekârim-üslûb
Eyledi kâh-rübâ-yı keremi cezb-i kûlûb
 2. Hüsni hulkı çü gül-i nev-res-i gülşen memdûh
Eşer-i himmeti çün nüsha-i sâgar merğûb
 3. Gösterirler anı engüşt ile mânend-i hilâl
Hâk-i dergâhına bir kâh da olsa mensûb
- Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

2

Nazm

1. Hemîşe hem-zebânım vâdî-i miñnetde âhımdır
Ser-i engüşt-i hayret deşt-i ğamda dâd-h^vâhımdır
2. Keş-â-keş nice bir burr-ı hazânveş rûzgârımla
Beni güm-geşte-râh-ı vaşl eden baht-ı siyâhımdır
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

3

Nazm

1. Nāle-i dil-sūz-ı bŭlbŭl dil-nevāz-ı gŏnçedŭr
Şanma āh-ı āteş-i işret-gŭdāz-ı gŏnçedŭr
 2. Hār-ı miḥnetden ŧikāyetdŭr şanurlar nālesin
Bŭlbŭlŭñ ammā ki maḳşŭd-ı niyāz-ı gŏnçedŭr
- Fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilŭn

Kıt'a

1. Ramazān-ı şerīf gitdi deyü
Dīde-i sūfiyān pākīdür
 2. Bir iki top ki atılır şeb-i ʿīd
Felegūñ āh-ı şuʿlenākīdür¹
- Feʿilātün mefāʿilün feʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "şuʿle-nākīdür" imlâsı vardır.

5

Rubā'ī

1. Mehcūr edeli bendesini cānāne
Hem-sāyeler oldı cümle hep bī-gāne¹
2. Yārān-ı şafā gibi belā güncinden
Ayrılmadı āferīn ğam-ı hicrāne
Mef'ülü mefā'ilün mefā'ilün fā'

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "bīgāne" imlâsı vardır.

6

Rubā'ī

1. Dil-beste olan zülfine hem-çün şāne
Bir çāre bulur mı çākī-i dāmāne
 2. Bī-ķayd görindi dil bu şeb zülfinde
Zencīrini kırmasun şaķın dīvāne
- Mef'ūlü mefā'ilün mefā'ilün fā'

7

Rubā'î

1. Seyr eyler iken naqş-ı ruḥ-ı dildârı
Şanma ola görinen ḥaṭ-ı ruḥsârı
 2. Dökmiş yer yer çekerken üstâd-ı cemâl
Ol çeşm-i siyâhe sürme-i bîmârı
- Mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'îlün fâ'

8

1. Ey pādişāh-ı hūsn ne şeh-bāz olur gözüñ
Dil murğı n'etsün aña hümālar şikār olur
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

9

1. Demeñ ki rāh-ı vişāl içre hār u has çoğdur

O hār-zārı¹ açar āteşin nefes çoğdur

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hār-zārı" imlâsı vardır.

10

1. Her ne zamān ki vaş edem nazm-ı řafā-şi^cārımı
Hüsn-i řabül-i būs eder dāmen-i iftiḥārımı
Müfte^cilün mefā^cilün müfte^cilün mefā^cilün

1. Açdı yine gülleri bād-ı bahār
Dalklarını tāzeledi rūzgār
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

12

1. Şabūh-ı sāgar-ı ħorşīd eder küşāde hemān
Dem-i seher ki ola gonçe-i çemen maḥmūr
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

13

1. Gel ey hayâl-i dōst hevādâr¹-ı hâtır ol
Şahñ-ı serây-ı dîdede bir şeb müsâfir ol
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "hevâ-dâr" imlâsı vardır.

1. Bezm-i çemende bülbül eyler nevā perīṣān

Gerçi murādı zāhir ammā edā perīṣān

Müstef'ilün fa'ülün müstef'ilün fa'ülün

1. Dest-i bahār açınca hum-ı gönçe-i teri
Her gül hemān pür eyledi gülşende sāğarı
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Hüdâ i'zâz edüp Sulţân Murâd-ı dâd-mu'tâdı
Semend-i devletine etdi pây-endâz Bağdâdı
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Hemîşe şanma ʿāşık şemʿveş āh-ı kebūd eyler
Ḥabābāsā¹ hemān bir āh ile maḥv-ı vücūd eyler
Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

¹ H. İpekten'in yayımladığı "İsmetî Dîvânı" adlı eserde "Ḥabāb-āsā" imlâsı vardır.

18

1. Dil senüñ memnûn-ı luṭfuñdur gerek şād eyleme

Bende-i dīrinedir isterseñ āzād eyleme

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

19

1. Luş eyle ışmetiyi sũrũndũrme dũstum
Çoğdan esir-i zũlf-i siyah-ı dũ-ta imiş
Mefũlũ fãilãtũ mefãilũ fãilũn

DİZİN

āb (Far.) su 23-3

(āb-ı niyāz) 72-1

(āb-ı tīre) 5-54

(āb-ı zülāl ol-) 25-4

(be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59

(ğarķ-ı āb ol-) 34-1

(hūn-āb-ı dil) 14-1

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(sīr-āb-ı cūy-ı feyz eyle-) 4-44

(şād-āb) 124-5

(zehr-āb) 100-2

(gird-āb)-da 107-4

(çeşm-i pūr-hūn-āb)-da 107-1

(ğonçe-i sīr-āb)-da 107-2

(miyān-ı āb)-da 107-1

(dil-i zehr-āb-dāde)-den 54-2

(ğarķ-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı ḥasret)-im 120-3

(seyl-āb-ı eşk)-im 68-3

(āb-ı zer)-le 32-2

(āb-ı raḥmet)-üñle 1-2

-a 108-2

-da 41-1

-ı 11-5

āb-ı ḥayāt (Far. Ar.) ölümsüzlük suyu

-ı 5-53

ābād (Far.) şen, bayındır

(ābād et-) 102-1

(ābād ol-) 105-5

(dīl-i ābād) 36-2

ʿabd (Ar.) köle, kul

(ʿabd-ı nā-çiz̄)-e 9-6

abdāl (Ar.) derviş

(abdāller sal-) 57-4

ābdār (Far.) taze; parlak; sağlam vücutlu; nükteli; zarif; güzel

(ğazel-i ābdār)-dan 3-16

ʿaceb (Ar.) acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey 11-6, 15-5, 21-3, 24-5, 37-1, 37-4, 50-2, 50-3, 55-4, 63-1, 65-4, 66-4, 88-3, 88-5, 98-3

(ʿaceb ol-) 124-1

ʿāciz (Ar.) beceriksiz; güçsüz 11-5

(İşmetī-i ʿāciz)-e 7-5

aç- açmak

-ar 81-3, 134-1

-dı 136-1

-ıldı 98-1, 65-5

-ılmasaydı 13-3

-ılmaz 20-2

-ılsa 66-1, 76-3, 103-1

-ilup 32-3

-ilurdu 24-3

-ınca 140-1

ad isim

-ımı 31-1

-ın 31-1

aʿdā (Ar.) düşmanlar

-yı 101-1

ʿadāvet (Ar.) düşmanlık

(buğz u ʿadāvet eyle-) 8-4

ʿadd (Ar.) sayma, sayılma; itibar etmek

(ʿadd et-) 47-3

ādem (Ar.) adam, insan 41-1, 53-5, 77-1, 77-3, 98-2

(ādem ol-) 59-4

-üñ 55-3

ʿadem (Ar.) yokluk

(diyār-ı ʿadem)-e 73-5

ʿadū (Ar.) düşman 73-3

(çeşm-i bed-bīn-i ʿadū) 75-3, 92-2

(ʿadū-yı zālīm)-e 64-3

-lar 83-2

ʿaduvv (Ar.) düşman 47-3

āfāk (Ar.) ufuklar 112-1

āferīn (Far.) beğenme, alkış, yaşa, var ol 109-4, 111-3, 130-2

-ler 100-3

āfet (Ar.) büyük felâket

-üñ 78-2

āftāb (Far.) Güneş; Güneş ışığı; güzel kadın; güzel yüz; şarap

(āftāb eyle-) 100-3

(āftāb ol-) 19-1

(çeşme-i āftāb ol-) 34-2

(kibrīt-i āftāb) 2-8

(temennā-yı āftāb et-) 69-1

ʿafv (Ar.) suçunu bağışlama; özür dileme; birini vazifesinden uzaklaştırma

(ʿafv et-) 59-5

(^ʿafv eyle-) 56-3

(^ʿafv-ı küstâhî) 27-5

(dîde-i ^ʿafv) 116-6

āgāh (Far.) bilgili, uyanık

(āgāh et-) 104-2

(āgāh ol-) 97-4

(^ʿārif-i āgāh)-e 16-4

āgāz (Far.) başlama

(āgāz et-) 74-2, 74-4, 85-5

(āgāz-ı nağme eyle-) 2-2

ağız ağız 110-5

(ağz)-uñ 107-2

ağla- ağlamak

-ma 35-1

-mağdan 48-5

-sam 80-1

-yam 68-3

āgūş (Far.) kucak

(āgūş-ı tār)-dan 2-3

(āgūş-ı hayāl)-imden 99-2

ağyār (Ar.) başkalar, yabancılar 61-2, 110-3

(ta^ʿne-i ağyār)-e 17-3

ağyār-nevāz (Far.) başkasını okşayan

(dil-ber-i ağyār-nevāz)-uñ 61-2

āh (Far.) ah

(āh et-) 82-1, 104-5

(āh eyle-) 39-1

(āh-ı dil-sūz) 114-1

- (āh-ı kebūd eyle-) 142-1
 (āh u figān eyle-) 29-5
 (āh u figān et-) 15-4
 (bād-ı āteş-bār-ı āh) 117-4
 (feryād u āh) 17-1
 (nesīm-i āh) 118-2
 (bād-ı āh)-dan 122-3
 (tünd-bād-ı āh)-dan 94-1
 (āh-ı āteş-i işret-güdāz-i gonçe)-dür 128-1
 (āh-ı nālekār)-ı 70-3
 (hadeng-i āh)-ı 29-1
 (nāle vü āh)-ı 30-1
 (eşğ ü āh)-ım 27-1
 (nevāy-ı āh-ı şāh)-ım 27-2
 (āh-ı āteş-bār)-ına 111-2
 (çevgān-ı āh)-ını 64-2
 (āh-ı şu'le-nāk)-idür 129-2
 (āh-ı āteşin)-inden 83-3
 (āh u enīn)-inden 83-1
 (āh u nāle)-ni 82-3
 (eşğ ü āh)-uñ 103-5
 (āh-ı sehergāh)-uñı 16-2
 -ım 3-19, 79-2, 93-4
 -ıma 119-1
 -ımdır 127-1
 -ımla 110-4
 -ımuñ 27-4
 aḥbāb (Ar.) dost, tanıdık 25-3

āheng (Far.) uyum

(hōş-āheng) 41-2

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

āhır (Ar.) son, sonra, nihayet 29-1, 57-4, 73-3

(āhır-ı kār) 18-5

aḥkām (Ar.) emirler, hükümler

(icrā-yı aḥkām-ı şerīat et-) 8-2

aḥker (Ar.) ateş kuru

(aḥker-i cān-süz ol-) 27-4

aḥsentü-h^vān (Ar. Far.) güzel okuyan

(neşāt-ı aḥsentü-h^vān ol-) 103-2

aḥvāl (Ar.) durumlar

-i 56-4

āḳıbet (Ar.) son, nihayet

-in 61-5

āḳıbet-bīnān (Ar. Far.) sonunu önceden görenler 105-3

aḳ- akmak

-ıdır 123-1

-ıdup 69-2

-ıtmış 57-2

a^lā (Ar.) rütbece yükseklik, büyüklük, şeref şan 11-6

āḳil (Ar.) akıllı 93-2

-e 53-5

āḳl (Ar.) akıl

(āḳl-ı insānī) 11-5

(āḳl-ı pīr) 122-5

āks (Ar.) çarpma, çarpıp geri dönmek

(āks-i hümā) 41-1

(şāhid-i ʿaks-i gül)-i 47-4

-i 107-1

-ine 15-3

al kırmızı

(ʿarz-ı ruh-ı al et-) 81-3

(gül-i al)-den 24-1

(sirişk-i al)-i 69-5

(eşk-i al)-ini 123-1

(kümeyt-i al)-ler 57-3

(ʿizār-ı al)-üñ 90-1

al- almak

-a 2-1

-dık 73-1

-ımaz 39-2

-ınmaz 76-2

-mağa 113-5

-masam 112-4

-masun 42-2, 58-3, 72-5

-mayan 76-1

-mazsa 120-5

-mışdı 124-4

-sun 53-4

-up 4-43, 65-1

-ur 3-24, 3-27, 3-29, 3-30, 68-3

-ursın 90-5

alçak alçak, alçak yer

-lar 61-3

ʿale^l-huşuş (Ar.) hele, hususuyle, en çok 98-2

°ālem (Ar.) dünya, cihan 2-1, 8-3, 11-3, 15-5, 92-3

(halk-ı °ālem) 15-2

(meşreb-i °ālem) 77-1

(şāh-ı °ālem)-e 11-2

(serāy-ı °ālem)-üñ 51-2

-de 8-4, 36-1, 89-5, 92-5, 108-1

-e 110-4

-in 101-4

-üñ 22-1, 35-5, 42-3, 92-3

°ālem-gīr (Ar. Far.) cihanı tutan, dünyayı zapteden

(pür-şūr-ı °ālem-gīr ol-) 43-4

°ālī-ķader (Ar.) çok talihli 18-4

°ālī-şān (Ar.) şanı yüce

(berāt-ı şāh-ı °ālī-şān)-e 37-4

°Aliyyü'l-Murtażā (Ar.) beğenilmişlerin en iyisi; Hz. Ali'nin lākabı

(Hāzret-i Bū-Bekr °Ömer °Oşmān °Aliyyü'l-Murtażā) 8-1

Allāh (Ar.) Allah, Tanrı

-a 16-1

ālūd (Far.) bulaşmış, bulaşık 58-2

(ālūd ol-) 48-4

(cūy-ı hūn-ālūd) 57-2

(çeşm-i h°āb-ālūd)-ın 104-2

ālūde (Far.) bulaşmış, bulaşık 96-3

(eşk-i hūn-ālūde)-ñi 80-5

amān (Ar.) aman, müsaade, af

-dır 101-2

āmed (Far.) gelme, geliş

(ser-āmed) 75-2

ammā (Ar.) ama, lākin 9-1, 13-4, 21-4, 24-3, 29-3, 43-3, 44-2, 46-5, 63-3, 76-2, 77-5, 83-2, 85-2, 85-4, 85-5, 109-5, 117-3, 117-4, 122-2, 122-5, 128-2, 139-1

āmürzgār (Far.) affeden, günahları affeden Tanrı

(ilhām-ı luḡf-ı ḡazret-i āmürzgār)-dan 6-66

aña ona, oraya (bk. ol) 11-4, 31-5, 41-4, 50-2, 59-5, 82-5, 106-4, 108-4, 133-1

ancaḡ ancak 61-4, 76-3

anda onda, orada (bk. ol) 19-2

andan ondan, ondan sonra, oradan (bk. ol) 14-3

ʿandelīb (Ar.) bülbül

(ʿandelīb-i ḡoş-āvāze-i çemen) 2-2

(ʿandelīb-i mest) 119-5

añ- anmak

-dı 121-3

-ılmasun 34-3

anı onu(bk. ol) 22-2, 22-4, 23-3, 25-4, 34-4, 37-1, 37-2, 37-3, 74-5, 91-5, 95-1, 95-2, 97-5, 107-5, 110-3, 110-4, 126-3

añla- anlamak

-ladı 119-5

-r 120-3

-mış 56-4, 93-3

-sun 123-2

-up 40-5

anlar onlar(bk. ol) 8-5

anlara onlara (bk. ol) 8-4

anuñ onun (bk. ol) 26-3, 29-2, 37-4, 37-5, 44-1, 49-2, 50-1, 50-5, 55-2, 55-3, 63-4, 73-3, 95-1, 105-3, 106-2, 108-5, 111-1

anuñla onunla (bk. ol) 29-3

ʿār (Ar.) utanma

(^ʿār ol-) 114-2

(reng-i ^ʿār)-dan 3-23

ara ara, orta

-da 34-3

-ñuz 87-4

-ya 90-5

(are)-ye 113-4

^ʿaraḫ-rīz (Ar. Far.) ter döken, terleyen

(^ʿaraḫ-rīz-i cām-ı gül) 2-12

ārām (Far.) durma, eğlenme, dinlenme; yerleşme, istirahat etme; karar kılma

(ārām et-) 106-5

(ārām eyle-) 117-2

are (bk.) ara

^ʿarīz (Ar.) yanak

-uñda 85-4

^ʿarīf (Ar.) bilen, bilgili, irfan sahibi

(^ʿarīf-i āgāh)-e 16-4

(^ʿarīf -i Cem-meşreb)-üñ 105-1

art- artmak

-ar 102-1

-ırmış 40-2

^ʿarūs (Ar.) gelin

(nev-^ʿarūs-ı gül) 47-2

(nev-^ʿarūs-ı cām)-e 78-3

^ʿarż (Ar.) bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma

(^ʿarż et-) 34-4, 80-5, 93-1

(^ʿarż eyle-) 75-5

(^ʿarż-ı cāh et-) 82-4

- (^ʿarż-ı cemāl et-) 71-3
 (^ʿarż-ı hāl) 125-2
 (^ʿarż-ı hāl et-) 85-1, 20-5
 (^ʿarż-ı hüsn eyle-) 49-1
 (^ʿarż-ı niyāz et-) 50-2
 (^ʿarż-ı ruḥ-ı al et-) 81-3
 (^ʿarż-ı sūz et-) 27-1
 (^ʿarż-ı sūz u tāb) 97-3
 (^ʿarż-ı ^ʿubūdiyyet)-den 76-5
 (^ʿarż-ı hāl-i ḥayrān)-ım 98-3
 (^ʿarż-ı hāl)-ini 123-5
 ārzū (Far.) istek, heves 120-2
 (ārzū et-) 111-5
 (ārzū-yı cām-ı pür-şarāb et-) 69-1
 (dāğ-ı ārzū) 98-1
 (ḥarf-ı ārzū) 88-2
 (keştī-i baḥr-ı ārzū) 95-3
 (şūret-nümā-yı ārzū) 35-4
 (ārzū-yı pāy-būs)-ından 115-4
 āsān (Far.) kolay 42-5
 āşār (Ar.) izler, nişaneler
 (āşār-ı ^ʿişķ) 69-5
 āsīb (Far.) çarpışma; belā, afet, musibet
 (āsīb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1
 āsiyā (Far.) su değirmeni 44-2
 (kuhen-sakf-ı āsiyā) 55-4
 āsmān (Far.) gök, sema 38-3
 (āsmān eyle-) 29-1

āstān (Far.) eşik; dergāh

(hāk-ı āstān) 78-5

(sipihr-āstān) 10-1

-ın 82-1

-ında 27-5

-ından 76-5

āstāne (Far.) eşik; payitaht 52-2

āsūde (Far.) rahat 10-4

āşık (Ar.) tutkun 102-4, 142-1

(āşık-ı ser-bāz) 84-3

(dīde-i āşık) 67-5

(āşık-ı ğam-h^vār)-dan 80-4

(āşık-ı bī-şabr u sāmān)-ın 28-2

(hūn-ı eşk-i āşık)-uñ 46-2

-a 45-2, 86-1

-lar 15-4, 25-5

-uñ 43-2, 72-3, 105-1, 111-1, 111-2

-uña 74-1

āşikār (Far.) belli, açık, meydanda

(āşikār ol-) 32-3

āşikāre (Far.) belli, açık, meydanda 33-4, 79-5, 97-3

āşinā (Far.) tanıdık, bildik; tanıyan, bilen 90-3, 121-1

(āşinā-yı tarīk-i niyāz ol-) 3-24

(būy-ı āşinā) 55-2

(dil-i ışık-āşinā) 96-4

(gūş-āşinā-yı yār eyle-) 70-3

(kār-āşinā) 113-4

(tarz-āşinā-yı naqş-ı şenā)-sı 5-51

-yım 71-4, 71-5, 110-2

āşināyān (Far.) tanıdık, bildik; tanıyan, bilen

(nā-āşināyān-ı hevā) 22-2

āşiyān (Far.) kuş yuvası; ev 78-1, 99-3

(āşiyān-ı sīne)-de 91-3

-ımı 120-2

-ın 43-1

-ından 76-1

āşüb-ḥīz (Far.) karıştıran 88-1

āşüfte (Far.) oynak, açık saçık kadın 75-4, 102-3

āşüfte-dil (Far.) gönlü perişan olmuş 102-3

at- atmak

-ar 113-3

-ılır 129-2

-mağa 71-1

āteş od, hararet 2-15, 5-60, 24-4, 57-3, 72-3, 111-2, 117-4, 118-5

(āteş-i dil) 118-2

(āteş-i sīne-güdāz) 86-4

(pür-āteş) 113-1

(āh-ı āteş-i ʿiṣret-güdāz-i ḡonçe)-dür 128-1

(āteş-i sīne-güdāz)-ı 119-4

(āteş-i hecr)-i 48-2

(ḡarḳ-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı ḡasret)-im 120-3

(āteş-i ʿiṣḳ)-uñ 23-3

āteş-bār (T. Far.) ateş yağdıran

(bād-ı āteş-bār-ı āh) 117-4

(āh-ı āteş-bār)-ına 111-2

āteş-dilān (T. Far.) ateş gönüllü

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ʿişk) 5-60

āteş-ʿizār (T. Far.) ateş yanaklı

(mey-i āteş-ʿizār)-dan 2-15

āteş-engīz (T. Far.) ateş meydana çıkarıcı

(hevā-yı āteş-engīz) 24-4

āteşīn (T. Far.) ateşli 24-4, 103-2, 105-2, 134-1

(āh-ı āteşīn)-inden 83-3

āteş-tāb (T. Far.) ateş gibi hararetli; ateş yakıcı

(tīg-ı āteş-tāb)-ını 57-3

at at

-im 112-2

āvāre (Far.) boş gezen; aylak; perişan

(dil-i āvāre) 17-2

(dil-i āvāre)-den 53-4

(dil-i āvāre)-ye 64-3

-ler 50-1

-ligūñ 124-4

āvāz (Far.) ses, seda

(hōş-hʿān u hōş-āvāz) 84-5

āvāze (Far.) yüksek ses; şöhret

(ʿandelīb-i hōş-āvāze-i çemen) 2-2

(āvāze-i şenā)-sı 5-50

āyā (Far.) acaba 22-1, 105-4

ayağ kadeh; ayak

-ı 73-2, 112-4

ʿayb (Ar.) utanılacak şey, kusur

-ı 49-3

ayır- ayırmak

-dı 73-3

āyīn (Far.) tören

(şūh-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū) 98-3

(āyīn-i bezm-i dildār)-ı 13-3

(āyīn-i ʿışk)-ı 62-1

(āyīn ü erkān)-ın 28-5

āyīne (Far.) ayna 98-5

(āyīne-i ḥaḳīḳat)-e 72-1

-ler 109-3

-sin 41-1

ayrıl- ayrılmak

-duñ 64-4

-ma 76-5, 91-2

-madı 130-2

-maz 46-1

az az 74-4, 81-1

ʿazāb (Ar.) işkence, keder

(ʿazāb et-) 69-3

āzād (Far.) kurtulmuş, serbest olan; kusursuz

(āzād et-) 102-3, 18-2

(āzād eyle-) 101-2, 143-1

(ḥāṭır-ı āzād) 36-1

āzāde (Far.) hür

(dil-i āzāde) 125-5

(fāriğ ü āzāde) 60-4

āzādī (Far.) hürlük

(tezerv-i bāğ-ı āzādī) 99-3

āzār (Far.) incitme 118-4

(ṭarz-1 bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

(cünbiş-i gül ü āzār-1 hār)-dan 2-13

(āzār-1 zaḥm-1 hār)-1 21-4

-ına 111-5

āzār-baḥş (Far.) inciten

(ḥançer-i āzār-baḥş-1 ğamze-i nāz) 118-4

azīmet (Ar.) gitme, gidiş

(azīmet et-)73-5

‘azm (Ar.) kasıt, niyet, karar

(‘azm et-)55-1, 104-1

B

bāb (Ar.) kapı

(tefsīr-i zevk-1 bāb-1 ‘ışk)-1 46-5

bāc (Far.) vergi, harç

(bāc-1 neşāt) 3-30

bād (Far.) yel

(ber-bād) 18-5

(bād-1 āteş-bār-1 āh) 117-4

(bād-1 bahār) 136-1

(bād-1 emel) 3-17

(bād-1 maḥabbet ol-) 94-3

(bād-1 şabā) 81-3, 59-2

(nessāc-1 bād-1 şubḥ) 2-10

(tünd-bād-1 dehr) 63-4

(tünd-bād-1 ğam) 78-1

(bād-ı āh)-dan 122-3

(tünd-bād-ı āh)-dan 94-1

bāde (Far.) şarap; Allah sevgisi 42-2, 95-1, 125-2

(heves-i bāde-i gülfām et-) 106-2

(nūş-ı bāde-i peymāne-i cünūn) 3-22

(bāde-i heves-i nā-güvār)-dan 5-58

(bāde-i gül-reng)-de 78-3

(bāde-i gül-reng)-den 69-4

(cām-ı bāde)-den 54-1

(bāde-i hüsn ü cemāl)-e 116-3

(bāde-i miḥnet)-le 17-4

(bāde-i nāb)-uñ 32-1

(ṭab^c-ı bāde)-ye 40-3

(seyl-i bāde)-yi 69-2

-dir 95-1

-yle 103-2

bāde-ḥ^vār (Far.) şarap içen

(rind-i bāde-ḥ^vār) 42-2

bāġ (Far.) bahçe

(bāġ-ı dehr) 29-5

(bāġ-ı hüsn) 25-2, 58-3

(geşt-i bāġ et-) 103-1

(gül-i bāġ-ı leṭāfet) 107-2

(gül-ğonce-i bāġ-ı ümmīd ol-) 53-3

(mişāl-i nergis-i bāġ) 66-2

(nihāl-i bāġ) 123-4

(tezerv-i bāġ-ı āzādī) 99-3

(dükkān-ı bāġ)-ı 6-67

(bāġ-ı fenā)-nuñ 51-3

(bāġ-ı kūy)-uñda 31-1

(bāġ-ı ħüsn)-üñde 92-1

-a 63-5

-da 74-3, 75-4, 95-4, 102-3, 115-5, 119-5

-ı 85-3

-uñ 24-2

baġ ip, sicim gibi düġümlenebilir nesne

-lanup 81-2

-lasa 110-2

bāġbān (Far.) bahçıvan 78-4

-uñ 85-4

Baġdād Irak`ın başkenti ve en büyük şehridir.

(tārīh-i feth-i Baġdād) 12

-ı 12-2, 141-1

bahār (Far.) kışla yaz arasındaki mevsim 21-4, 32-1, 42-3, 55-1, 59-1, 103-1

(bād-ı bahār) 136-1

(dem-i bahār) 122-1

(dest-i bahār) 140-1

(ebr-i bahār) 2-14

(feyz-i bahār) 67-2

(gūşe-gīr-i  uzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

(keyf-i sāġar-ı pīşīne-i bahār) 2-6

(mevsim-i bahār) 45-4

(nesīm-i bahār) 10-5

(ressām-ı nev-bahār) 2-9

(şeh-i bahār) 63-5

(şifte-i bahār ol-) 95-4

(üstād-ı nev-bahār) 2-4
 (ser-sebzī-i bahār)-e 33-1
 (şıfat-ı bahār)-e 79-4
 (şāh-ı bahār)-e 89-3
 (nağş-ı bahār)-ı 119-5
 (nev-bahār-ı hüsn)-idir 43-4
 (bahār-ı hüsn)-üñüñ 99-1
 -dan 2-1, 4-35, 119-4
 -ını 63-1

bahārī (Far.) ilkbahara ait

(faşl-ı bahārī) 66-2

baħr (Ar.) deniz

(baħr-ı ğam) 107-4
 (keştī-i baħr-ı ārzū) 95-3
 (baħr-ı ıışk)-a 71-5
 (mevvāc-ı baħr-ı nūr-ı tecellī-şi‘ār)-dan 4-41
 (baħr-ı firqat)-de 50-3
 (baħr-ı ıışk)-uñ 117-1

baħş (Ar.) konuşulan şey, söz

(baħş et-) 61-5

baħş (Far.) bağış, ihsan

(feyz-baħş ol-) 5-48
 (hālet-baħş-ı yārān ol-) 94-2
 (hançer-i āzār-baħş-ı ğamze-i nāz) 118-4
 (pertev-baħş ol-) 115-3
 (peymāne-baħş-ı ıışk ol-) 3-21
 (rūh-baħş) 11-5

baħt (Far.) talih, kader, kısmet 13-1, 36-3, 59-5, 81-5, 91-5, 97-2

(bāzū-yı baht) 120-1

(baht-ı ser-keş) 92-5

(baht-ı siyāh-mest) 17-3

(emvāc-ı baht) 113-3

(keştī-i baht)-a 32-4

(hufte-baht-ı nā-müsā'id)-den 62-4

(baht-ı bīdār-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

(şem^c-i baht)-ı 26-4

(baht-ı siyāh)-ım 27-3

(baht-ı siyāh)-ımdır 127-2

(dīde-i baht)-ımı 48-4

(çeşm-i baht)-ını 89-5

(çeşm-i baht)-uñ 75-1

ba'īd (Ar.) uzak, irak

(ba'īd ol-) 45-2

bā'īş (Ar.) sebep olan; gönderen; icap ettiren 42-2

(bā'īş ol-) 52-3, 100-1

bāk (Far.) korku; sakınma; kaygı

(bī-bāk) 3-22, 22-5, 33-4, 58-1

(nağme-i bī-bāk)-de 85-3

bağ- bakmak

-amam 33-3

-ma 111-4

-mağa 30-4

-mağdan 48-1

-mayup 22-4

-maz 111-1

-sa 39-2, 77-3, 109-1

-sañ 92-4

bā-kemāl (Far. Ar.) tam, mükemmel güzellik

(zāt-ı bā-kemāl)-e 6-68

bāl (Far.) kanat 61-4

(bāl ü per-i pervâne)-yi 61-4

-ler 57-1

bāl (Ar.) kalp, yürek, gönül

(ferāğ-ı bāl)-i 90-2

baña bana (bk. ben) 1-3, 13-1, 13-2, 13-3, 13-4, 13-5, 17-5, 23-1, 48-3, 50-2, 50-4, 106-4, 124-3

bāng (Far.) ses, seda, haykırma

(bāng-i büleñd-i hükümet)-i 4-46

bār (Far.) yük; her defa, her zaman 24-1, 50-1, 111-2, 117-4, 122-2

(bār-ı belā) 73-3

(bī-bār ol-) 64-2

(ğayret-keş-i bār-ı melāmet) 96-3

(bār-ı vişāl)-i 14-4

(bār-ı ğam)-uñla 29-1

-ına 100-5

bārī (Far.) hiç olmazsa 25-4, 98-4

bārīk (Far.) nazik, dakik, ince

(rişte-i bārīk) 87-3

bārş (Far.) hiç olmazsa, bir kere; hāsılı 25-4, 98-4

baş- basmak

-maz 73-2

baş baş

-ına 102-3

başla- başlamak

-sam 34-4

bay zengin, soylu, temiz

(bay u gedā)-dır 15-1

bāz (Far.) şahin; açık(sf.) 13-2, 54-4, 87-2

(‘āşık-ı ser-bāz) 84-3

(bāz eyle-) 81-5

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

(şeh-bāz) 76-1, 133-1

(şeh-bāz-ı zülf)-üñ 57-1

bāzār (Far.) pazar, çarşı; alışveriş

(germiyyet-i bāzār)-ına 100-1

bāzīçe (Far.) oyuncak; oyun, eğlence 76-4, 103-3

bāzīçeğāh (Far.) oyun yeri, eğlence yeri

(zülfinüñ bāzīçeğāh-ı gūy u çevgān)-ın 28-4

bāzū (Far.) pazu; güç, kuvvet

(bāzū-yı baht) 120-1

(Bāzū-yı Rüstem) 26-2

beççe (Far.) insan veya hayvan yavrusu

(beççe-i zāğ)-ı 101-4

bed (Far.) fena; kötülük 17-3, 44-3, 74-3, 75-3, 80-4, 92-2, 92-5, 98-5

bed-āheng (Far.) kötü uyum, uyumsuzluk

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

be-dām-sāzī (Far.) tuzak kurana mensup 5-61

bed-bīn (Far.) kötümser

(çeşm-i bed-bīn-i ‘adū) 75-3, 92-2

beden (Ar.) vücut 41-6

bed-ḥ^vāh (Far.) kötülük isteyen

(bed-ḥ^vāh u herze-gū) 98-5

(düşmen-i bed-ḥ^vāh)-a 80-4

(zebūn-ı ṭaⁿ-ı bed-ḥ^vāh)-ım 44-3

bed-mestlik (Far.) fena sarhoşluk, kendini bilmeyecek derecede sarhoşluk

(bed-mestlikler eyle-) 17-3

bedr (Ar.) dolunay

(şadr-ı bedr-i kā³ināt) 7-1

bedrā (Far.) hatalı, yanlış, kötü

(naqş-ı bedrā) 1-1

be-evvelīn-sebaq (Far.Ar.) evvelkilerin derslerine 5-63

behā (Ar.) güzellik

(şeh-i ḥüsn ü behā) 101-1

-sı 46-4

behredār (Far.) hisseli, paylı

(behredār-ı vuşlat-ı dōst) 52-4

behre-yāb (Far.) hisse ve nasibi olan 83-2, 94-4

belā (Ar.) gam, keder, musibet, afet, ceza 83-4, 105-1, 124-1, 125-1, 130-2

(bār-ı belā) 73-3

(belā-yı nā-gāh) 79-3

(meydān-ı belā) 44-1

(günc-i belā)-da 58-4

(bend-i belā)-ya 87-3

-dan 8-4

belā-keş (Ar.Far.) eziyet ve sıkıntı çeken 105-1

(cān-ı belā-keş) 83-4

belā-zāde (Ar.Far.) belādan doğmuş

(cān-ı belā-zāde) 125-1

belki belki 80-5, 104-3

belür- belirlemek

-mesün 69-5

ben ben 15-2, 34-4, 38-2, 41-4, 50-2, 58-1, 65-2, 66-2, 66-4, 70-1, 70-3, 70-4, 71-1, 71-2, 71-3, 71-4, 109-2, 115-1, 115-5

-den 6-66, 62-1, 64-4, 73-3

-i 1-1, 18-1, 23-4, 38-2, 41-6, 61-1, 93-3, 99-2, 121-1, 121-2, 121-3, 121-4, 127-2

-im 9-5, 31-1, 40-4

benān (Ar.) parmaklar, parmak uçları

(ser-lüle-i benān-ı kefi çeşmebār)-dan 4-44

bend (Far.) bağ, yular, rabıta; birini emir altına almak

(bend ol-) 39-4

(bend-i belā)-ya 87-3

bende (Far.) kul, köle; bağlı 15-2

(bende-i fermān-ı nesīm) 67-1

(bende-i kem-nağd-ı ihsān)-dır 46-4

(bende-i dīrīne)-dir 143-1

(bende-i mehcūr)-ını 65-4

-ñ 37-5

-ñe 71-3

-si 15-1

-sin 121-3

-sini 130-1

benefşe (Far.) menekşe 2-13

beñze- benzemek

-r 30-3, 107-1, 117-2

ber (Far.) meyve, yaprak

(berg ü ber)-inden 100-5

berāt (Ar.) rütbe

(berāt-ı şāh-ı ʿālī-şān)-e 37-4

(berāt-ı hüsñ)-ine 116-5

-ında 37-4

ber-bād (Far.)perişan, harap; pis, fena 18-5

ber-devām (Far.Ar.) devamlı

(ber-devām ol-) 11-2

berg (Far.) yaprak

(berg-i şāḥ) 47-1

(bī-berg ü sās ol-) 30-2

(gül-berg-i na^t-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(berg-i gül-i ḥandān)-e 37-2

(berg ü ber)-inden 100-5

(şāhid-i gül-berg-i ra^{nā})-yı 96-2

ber-geşte (Far.) tersine dönmüş, yüz çevirmiş

(ber-geşte ol-) 12-2

berīd (Ar.) postacı, haberci

(berīd-i ḥayāl) 59-3

ber-ḳarār (Far.Ar.) kararlı, devamlı

(ber-ḳarār et-) 10-7

(ber-ḳarār ol-) 95-1

berḳī (Ar.) şimşek gibi, parlak

(şemşīr-i berḳī) 8-3

ber-murād (Far.Ar.) dileğine eren

(ber-murād ol-) 41-3

besle- beslemek

-dim 14-4

-r 123-1

beste (Far.) şarkının makam ve ahengi; bağlı, bağlanmış 5-58, 67-4, 131-1

(beste-i mihr)-i 61-2

beyt (Ar.) mesken, hane, oda, oba

(beyt-i ra^ˆnā)-dır 37-3

bezm (Far.) içkili, eğlenceli meclis 33-2, 41-2, 42-3, 117-5

(bezm-i rindān) 101-5

(ehl-i bezm) 102-4

(halka-i bezm-i şarāb-ı ıışk) 3-31

(harīf-i bezm-i kām ol-) 83-3

(murād-ı harīfān-ı bezm-i mül) 4-33

(nedīmān-ı bezm-i yār) 113-2

(şem^ˆ-i bezm) 26-4

(bezm-i ğam)-da 106-2, 109-5

(bezm-i mey)-de 56-4, 90-4

(bezm-i çemen)-de 139-1

(miyān-ı bezm)-e 34-2

(āyīn-i bezm-i dildār)-ı 13-3

(bezm-i ıışk)-ında 18-3

(şem^ˆ-i bezm)-i 90-5

(harīf-i bezm-i ğam)-uñ 54-1

(bezm-i gülşen-i zībā)-ya 45-4

(bezm-i hüsni dil-ārā)-ya 45-1

-de 34-3, 39-3, 114-5

-e 19-1, 79-5, 115-2

-ine 77-2

-uñ 51-1

bezmgāh (Far.) eğlence yeri

-da 53-1

bezmgeh (Far.) eğlence yeri

(bezmgeh-i iltifāt)-ıdır 52-2

- bī-ḳayd (Far.Ar.) kayıtsız, aldırılmaz 131-2
- bī-bāk (Far.) korkusuz 3-22, 22-5, 33-4, 58-1
 (nağme-i bī-bāk)-de 85-3
- bī-bār (Far.) kuru, meyve vermeyen
 (bī-bār ol-) 64-2
- bī-berg (Far.) dalsız
 (bī-berg ü sâz ol-) 30-2
- bī-çâre (Far.) çaresiz 75-4
 (dil-i bī-çâre) 18-3
 -den 93-1
 -ye 113-1
 (dil-i bī-çâre)-yi 29-3
- bī-dād (Far.) zulüm, işkence; zalim 36-1
 (bī-dād eyle-) 101-1
 (şeh-i bī-dād) 102-1
 (dīde-i bī-dād)-e 125-3
 -e 60-1
- bīdār (Far.) uyanık
 (bīdār eyle-) 89-5
 (baht-ı bīdār-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4
- bī-derd (Far.) dertsiz
 (bī-derd ol-) 40-4
- bī-ğam (Far.Ar.) gamsız
 (bī-ğam ol-) 59-1
- bī-gâne (Far.) kayıtsız, ilgisiz; yabancı 22-2, 90-3, 110-2
 (bī-gâne-i niyâz) 13-2
 (bī-gâne kııl-) 5-60
 (bī-gâne ol-) 130-1

(bī-gāne-sāz-ı fīkr ol-) 2-6

-yim 71-4

bī-hemtā (Far.) benzersiz 11-6

bī-hengām (Far.) vakitsiz

(istiğnā-yı bī-hengām)-ın 40-2

bī-hūde (Far.) boşuna, boş yere, beyhude 20-3, 120-2

-dir 71-5

bī-hūş (Far.) şaşkın, sersem; deli

(bī-hūş ol-) 75-4

Bihzād 15. yüzyılda yaşamış İranlı ünlü bir minyatörcü

(sa^ç-ı Ferhād u sebük-destī-i Bihzād) 36-4

bī-ihtiyār (Far.Ar.) kendiliğinden, elde olmayarak

(giry-e-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

bī-ḳarār (Far.Ar.) kararsız; rahatsız 30-3

(dil-i bī-ḳarār) 24-2

bil- bilmek 62-1, 62-2, 62-3, 62-4, 62-5, 99-1, 125-3

-diler 110-4

-eydi 38-1

-inmedük 20-5

-inmez 26-4, 40-2

-inür 77-1

-irim 74-4

-medī 119-1, 119-2, 119-3, 119-4, 119-5

-mek 53-4

-mem 27-3, 114-2

-meye 86-2, 86-3

-mez 53-1, 53-2, 53-3, 53-4, 53-5, 61-3

-mezem 33-1

-sem 41-4, 65-4

-señ 86-4

-sün 118-1

-ür 26-4, 28-1, 28-2, 28-3, 28-4, 28-5, 43-1, 43-2, 43-3, 43-4, 43-5, 82-3, 93-2,
118-1

-ürdi 13-3, 38-1

-ürin 53-2

bile birlikte, beraber; dahi, de; ile 104-1

bile- keskinleştirmek

-yüp 23-2

bilürīn (Far.) billürdan, billür gibi 78-3

bīm (Far.) korku

(bīm-i cān)-uñ 85-5

bīmār (Far.) hasta 110-5

(derd-i dil-i bīmār)-e 84-1

(sürme-i bīmār)-ı 132-2

(dil-i bīmār)-ı 25-3

(dil-i bīmār)-ına 111-1

-dan 80-3

-uña 109-2

bī-minnet (Far.Ar.) lütufkār 81-3

bin- binmek

-üp 68-5, 112-5

bir bir 2-2, 2-4, 2-5, 3-16, 3-23, 3-24, 3-25, 3-26, 3-27, 3-28, 3-29, 3-30, 4-39, 5-55,
10-3, 11-3, 14-3, 14-4, 16-3, 16-4, 17-2, 19-5, 20-4, 23-4, 26-3, 27-1, 27-2, 27-3, 27-4,
27-5, 28-3, 30-1, 30-2, 30-3, 31-2, 31-3, 32-5, 33-2, 33-5, 34-3, 34-4, 35-4, 35-5, 36-3,
36-5, 37-3, 39-1, 39-2, 39-3, 42-2, 43-1, 43-5, 44-2, 44-3, 45-1, 45-2, 45-3, 45-4, 45-5,
48-1, 48-4, 49-2, 49-3, 50-3, 51-4, 51-5, 53-1, 53-5, 54-3, 54-4, 55-1, 55-4, 55-5, 56-2,

60-2, 60-3, 61-2, 62-2, 63-3, 65-4, 66-2, 66-4, 66-5, 68-1, 70-4, 71-1, 71-3, 72-3, 72-4,
73-4, 74-3, 75-2, 75-4, 76-4, 78-3, 78-4, 80-3, 82-2, 82-5, 83-1, 89-5, 90-2, 90-3, 91-3,
92-2, 92-5, 93-2, 93-5, 96-2, 99-1, 99-2, 100-3, 100-4, 102-2, 102-3, 103-1, 103-3, 103-
4, 103-5, 104-4, 104-5, 109-1, 109-3, 110-5, 113-3, 113-5, 115-2, 116-4, 117-1, 117-2, 117-5,
120-2, 120-4, 121-1, 121-3, 125-5, 126-3, 127-2, 129-2, 131-1, 138-1, 142-1

biñ bin 25-2, 102-4, 105-5

(biñ pāre et-) 115-4

binā (Ar.) yapı; ev; yapma, kurma

(binā-yı ğam)-ı 69-2

-sı 46-3

bī-nihāye (Far.Ar.) sonsuz, tükenmez 52-4

biraz biraz 21-3, 64-3, 87-2, 88-2, 123-2

biri biri 8-2

bī-şabr (Far.Ar.) sabırsız

(‘āşık-ı bī-şabr u sāmān)-ın 28-2

bī-ser (Far.) başsız

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

bister (Far.) yatak, döşek

-inde 110-5

bī-şumār (Far.) sayısız, pek çok 43-3

(bī-şumār ol-) 103-5

bī-ta‘ab (Far.Ar.) 124-5 sıkıntısız, zahmetsiz

bī-taḥcīr (Far.Ar.) bir yere taş yığmamak

(tāb-ı bī-taḥcīr) 93-5

bī-te‘sīr (Far.Ar.) etkisiz 93-4

bit- bitmek

-erdi 5-48

-ürse 3-17

-ürsün 85-4

bī-vefā (Far.Ar.) vefasız, hayırsız; döneke 99-2

-siñ 77-3

bī-vücūd (Far.Ar.) vücutsuz

(bī-vücūd et-) 41-6

biz biz 15-5

-dedir 113-4

-e 93-3

-i 52-5, 62-3, 79-1, 90-3, 90-4

bīzār (Far.) rahatsız, bıkmış, küskün

(bīzār et-) 91-4

bi^z-zāt (Ar.) kendi, kendisi 123-5

boy boy

-ı 18-4

bozul- bozulmak

-masun 87-1, 87-4

böyle böyle 3-16, 7-2, 10-3, 18-4, 20-1, 21-2, 21-3, 36-5, 42-4, 49-4, 50-2, 53-3, 55-1,
59-3, 64-3, 65-2, 82-1

-dir 35-1, 35-2, 35-3, 35-4, 35-5

bu (işaret sıfatı) 1-1, 4-32, 4-37, 4-42, 9-6, 10-6, 12-3, 13-2, 15-3, 17-2, 22-3, 24-2, 24-
4, 24-5, 29-1, 29-3, 29-4, 33-1, 33-2, 35-4, 44-2, 49-4, 51-1, 51-2, 51-3, 52-2, 54-2, 54-
5, 55-1, 55-4, 59-1, 60-4, 64-3, 65-5, 66-4, 68-2, 72-2, 73-4, 74-3, 75-5, 77-4, 80-1,
80-4, 82-4, 83-5, 87-4, 88-1, 89-3, 97-5, 98-2, 104-1, 104-3, 107-1, 116-6, 120-3, 121-2,
122-1, 122-2, 122-3, 122-4, 124-2, 131-2

(bu nāle vü bu sūhtegī) 60-3

bu (işaret zamiri) 1-5, 49-2

-dur 9-6, 19-2

-ña 59-2

-nuñ 36-1

bū (Far.) koku

(reng ü bū) 98-1

Bū-Bekr(Ar.) Hz. Ebubekir dört büyük halifenin birincisidir.

(Hāzret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOsmān ʿAliyyü'l-Murtażā) 8-1

būd (Far.) varlık

(lā-būd) 108-2

bugün bugün 16-5

buğz (Ar.) kin, nefret, sevmeme

(buğz u ʿadāvet eyle-) 8-4

buhār (Ar.) buğu

(dūd-ı buhār)-dan 2-8

buhūr (Far.) tütsü 3-19

bul- bulmak

-ımaz 104-4

-ınmadı 120-4

-mağa 60-5, 102-3

-mağdır 76-4

-madı 117-1, 117-2, 117-3, 117-4, 117-5

-madım 70-1, 70-2, 70-3, 70-4, 70-5

-mam 102-5

-maz 4-43, 102-2, 117-5

-mazsın 83-4

-sam 103-3

-unmağa 42-5

-unmaz 20-1, 99-1, 108-4

-up 21-2

-ur 50-3, 131-1

-urdu 103-4

-uşmak 42-5

burr (Ar.) buğday

(burr-ı ĥazānveř) 127-2

būs (Far.) öpme, öpücük

(ĥüsn-i ĥabül-i būs et-) 135-1

(devlet-i pā-būs)-e 40-5

(pāy-būs)-ına 52-3

(ārzū-yı pāy-būs)-ından 115-4

(devlet-i pā-būs)-uñı 61-3

-ına 52-3

būse (Far.) öpme, öpücük 3-29, 40-5

-ler 109-5

būse-ĥīn (Far.) öpücük alan, öpücük toplayan

(būse-ĥīn ol-) 76-1

būsegāh (Far.) öpülecek yer

-ımdır 9-2

būy (Far.) koku 73-1

(būy-ı āřinā) 55-2

-ın 65-1

-ını 67-4

bülbül (Ar.) güzel öten maruf kuş 31-1, 42-3, 60-3, 77-2, 84-2, 84-5, 85-3, 101-4, 139-1

(nāle-i dil-süz-ı bülbül) 128-1

(bülbül-i zār) 84-3

(bülbül ü pervāne)-den 43-3

-e 2-3

-i 36-1, 74-3

-leri 109-4

-üñ 42-4, 83-3, 114-2, 128-2

bülbülāsā (Ar.Far.) bülbül gibi 29-5

bülend (Far.) yüksek, yüce 46-5

(bülend ol-) 39-1

(ḳadr-i bülend-i dest-res-i iḳtidār)-dan 5-55

(bāng-i bülend-i hükümet)-i 4-46

bün (Far.) kolay; dip

(bün-ı gūş-ı yār)-e 79-2

(bün-ı mūy)-ımda 102-2

bünyād (Far.) asıl, esas, temel; bina, yapı

(bünyād et-) 102-2

(bünyād eyle-) 11-3

bürrān (Far.) keskin, kesici

(hañcer-i bürrān)-uña 108-2

bürü- bürümek

-di 123-4

bütān (Far.) putlar; güzeller

(ḳāşnī-i şīve-i bütān) 38-1

(vaşf-ı hüsn-i bütān)-uñ 89-2

büt-ḫāne (Far.) puthane 105-3

C

cāh (Ar.) itibar, makam, mevki

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyḫü'l-islāmī) 116-7

(‘arz-ı cāh et-) 82-4

(sāye-nişīn-i cāh)-da 34-5

(gül-i nev-cāh)-e 16-2

(serīr-i ‘izzet ü cāh)-ı 51-2

(mesāfe-i cāh)-ı 47-3

(efzā-yı cāh)-ımdır 9-1

cā'iz (Ar.) işlenilmesinde cevaz olan; olabilir, olur 93-2

cā-be-cā (Far.) yer yer 32-3

cām (Far.) sırça; bardak, kadeh 4-33, 16-3, 33-5, 44-3, 116-4

(cām-ı pür-şerāb) 121-3

(gerdiş-i cām-ı emel) 117-5

(reşha-i cām-ı tecellī) 116-3

(ārzū-yı cām-ı pür-şarāb et-) 69-1

(cām-ı zer-nişān) 66-2

(cām-ı lāle-gūn) 63-3

(cām-ı pür-şafā) 55-5

(cām-ı şafā-şī'ār u mey-i hōş-güvār)-dan 4-33

(cām-ı sipihr) 3-31

(cām-ı 'ışk) 3-23

('araḳ-rīz-i cām-ı gül) 2-12

(cām-ı bāde)-den 54-1

(nev-^çarūs-ı cām)-e 78-3

(h^vāstgān-ı cām)-e 115-1

(şafā-yı cām)-ı 51-1

(nüsha-i cām)-ı 32-2

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

(cām-ı pür-şūr)-ı 116-1

(mest-i cām-ı pīşīn)-im 13-5

(cām-ı niyāz)-uñ 61-1

(cām-ı 'ışk)-uñ 101-3

(cām-ı la^l)-üñ 90-4

(cām-ı leb)-üñ 107-3

-dan 106-3

-in 63-4, 123-3

cān (Far.) can, ruh; hayat; gönül 5-58, 29-4, 44-4, 64-5

(cān-ı belā-zāde) 125-1

(ṭabīb-i cān) 109-2

(kaşd-ı cān et-) 104-4

(māye-i cān ol-) 100-5

(cān-ı şeydā) 99-4

(hem-derd-i dil ü cān) 94-1

(cān-ı belā-keş) 83-4

(dil ü cān) 79-3

(nedīm-i cān) 64-4

(naqd-ı cān) 41-4

(hırz-ı cān-ı ümmet) 6-64

(dāmān-ı cān u dil) 5-56

(nuṭk-ı cān-sūz)-da 36-5

(cān u ten)-den 71-1

(ḥayāt-āver-i cān)-dır 84-4

(ḥāne-i cān)-e 46-3

(dil ü cān)-e 66-3

(cān-ı zār)-e 97-1

(dil ü cān)-ı 82-5

(cān-ı maḥrūr)-ı 116-4

(ḥāne-i cān)-ı 56-2

(ḥāne-i teng-i cān)-ına 72-3

(bīm-i cān)-uñ 85-5

(çeşm-i cān)-uñ 85-1

(girān-cān)-uñ 92-4

-1 10-5

-ım 77-4

-ımı 18-2, 120-5

-ından 91-4

cānān (Far.) sevgili 38-5, 75-1, 104-3

-e 37-1, 130-1

cānāne (Far.) sevgili

(tālib-i cānāne)-yim 71-1

cāngāh (Far.) can azaltıcı, ruh eksiltici; can evi

(ġam-ı cāngāh)-e 16-3

cān-sūz (Far.) can yakan

(aḥker-i cān-sūz ol-) 27-4

(nuṭk-ı cān-sūz)-da 36-5

cāvidān (Far.) ebedî, bengi 99-1

cāy (Far.) yer

(cāy et-) 88-2

cāyî (Far.) yere mensup

(şūh-ı her-cāyî) 118-1

cebīn (Ar.) korkak; alçak; alın 78-2

(çīn-i cebīn)-inden 83-2

(naḫş-ı cebīn)-i 53-5

cefā (Ar.) eziyet, incitme 19-3, 23-1

(cefālar eyle-) 13-2

(cefā-yı dehr) 98-5

(cefā-yı gerdiş-i eyyām) 66-5

(cefā vü cevr et-) 29-3

(naḫş-ı cefā)-dan 56-1

(cefā-yı çarḥ)-dan 62-3

(nīm-keş-i cefā)-sına 95-2

(seng-i cefā)-ya 42-2

-dır 83-2

-lar 13-2

cefā-cū (Ar. Far.) cefa arayan, cefa eden 19-3

cefā-pīşe (Far.) zalim; sevgili

(şūh-ı cefā-pīşe) 23-1

Cem (Ar.) Şark mitolojisinde şarabın icatçısı; Süleyman Peygamberin lâkabı;

Büyük İskender`in lâkabı

(Cem ü Key) 22-1

(‘ārif -i Cem-meşreb)-ün 105-1

cemāl (Ar.) yüz güzelliği

(üstād-ı cemāl) 132-2

(‘arz-ı cemāl et-) 71-3

(ser-levh-i na‘t-ı naqş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

(tāb-ı cemāl-i dil-ber)-e 117-3

(müştāk-ı cemāl)-ündür 27-2

(bāde-i hüsn ü cemāl)-e 116-3

Cem-meşreb (Far.Ar.) Cem mizaçlı

(‘ārif -i Cem-meşreb)-ün 105-1

Cemşīd (Far.) Hz. Süleyman`ın babası

(ruḥşat-ı ‘ıyş-ı Cemşīd) 67-3

(hem-piyāle-i Cemşīd-i ‘ışk ol-) 3-30

cennet (Ar.) cennet

(cennet ol-) 106-5

cevāb (Ar.) yanıt

(cevāb-ı ye’s) 4-43

cevān (Far.) genç 66-4

(nev-cevān)-ım 93-3

(cevān-ı nāzenīn)-inden 83-1

cevāz (Ar.) izin, müsaade

(ḥarf-ı cevāz) 3-24

cevr (Ar.) haksızlık, eziyet; sitem

(pā-māl-i cevr) 91-5

(tīşe-i cevr) 36-2

(cefā vü cevr et-) 29-3

(cevr et-) 36-3

(cevr eyle-) 47-4, 58-1, 106-4

(cevr ile pā-māl et-) 38-2

(cevr-i yār)-dan 80-1

(āsīb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1

-ini 81-1

ceyb (Ar.) sinüs; cep; gömleğin açıklığı, yarığı

(ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20

(ser-be-ceyb-i süveydā) 88-5

ceyş (Ar.) asker, ordu; ses, seda

(ceyş-i ğam)-a 57-3

(ceyş ü sipāh)-ı 30-1

cezā (Ar.) ceza, karşılık; azap

(rüz-ı cezā) 7-5

cezb (Ar.) kendine çekme

(cezb et-) 10-6

(cezb-i kulüb eyle-) 126-1

ciger (Far.) ciğer, bağır; avaz; keder, sıkıntı 14-4, 96-4, 97-2

(ḥūn-ı ciger) 19-4

cihād (Ar.) din uğruna düşmanla savaşma

-uñ 12-3

cihān (Far.) Dünya; âlem 9-4

(şāh-ı cihān) 112-5

(ġam-ı cihān) 38-1

(vaż^c-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5

(sulţān-ı cihān) 12-1

(halk-ı cihān) 10-4

(mihr-i cihān-tāb)-a 108-1

(ġam-ı cihān)-ı 118-1

-da 30-5, 34-5, 55-3, 59-4, 79-5

-e 118-5

cihān-perver (Far.) dünyayı koruyan veya alan

(şehinşāh-ı cihān-perver) 9-4

cilvegāh (Ar. Far.) cilve yeri 83-5

cism (Ar.) beden, gövde; madde

(cism-i zār)-ı 104-2

-üñi 78-5

cū (Far.) arama, araştırma 19-3

(cüst ü cū)-yım 71-5

cūd (Ar.) cömertlik

(hārā-yı cūd)-a 2-10

(luţf-ı cūd)-uñ 1-5

cur^fa (Ar.) yudum, içim 17-4

(cur^fa-i maḥabbet-i şahbā-yı ışk)-dır 4-32

cur^fadān (Ar.Far.) içki kadehinin dibinde kalan kısım; şarap artıklarının döküldüğü

kap

-ından 76-3

cūş (Far.) coşma, kaynama

(pür-cüş-ı ıışk) 88-1

cüy (Far.) nehir, akarsu, ırmak

(cüy-ı eşk) 104-2

(cüy-ı hün-âlüd) 57-2

(sır-âb-ı cüy-ı feyz eyle-) 4-44

(perkâr-ı cüy) 2-9

(cüy-ı çemen)-i 67-5

(cüy-ı sirişk)-e 39-4

cüybâr (Far.) dere, ırmak; ırmak kenarı

(leb-i cüybâr)-dan 3-18

(cüybâr-ı gülşen-i zâr)-uñ 46-2

cüdâ (Far.) ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış 28-3

(cüdâ eyle-) 5-61

cümle (Ar.) bütün, hep; tümce; sistem 8-2, 11-3, 29-2, 30-5, 49-3, 130-1

(ser-cümle-i murâd) 4-37

-den 7-4

-si 15-4

cünbiş (Far.) kımıldanma, hareket 60-2

(cünbiş-i murğ-ı çemen)-den 62-1

(cünbiş-i gül ü âzâr-ı hâr)-dan 2-13

(cünbiş-i dest-i mehâbet)-i 4-45

cünün (Ar.) çıldırma, delilik

(nüş-ı bâde-i peymâne-i cünün) 3-22

(güş-ı cünün)-uma 72-4

cürm (Ar.) suç

(cürm-i ıışk) 52-5

(cürm-i qarâr)-dan 5-52

(cürm ü günâh)-ım 27-5

(ġubār-ı cürm)-i 5-59

cüst (Far.) arama, araştırma

(cüst ü cū)-yım 71-5

Ç

çāk (Far.) yarık, yırtık; yırtmaç 34-2, 47-2

(çāk et-) 58-5, 60-2

çākdār (Far.) çatlamış, yarılmış, yırtılmış

(nemed-i çākdār)-dan 2-7

çāk-zen (Far.) yırtmak

(çāk-zen-i karṭa-i ḥarīr ol-) 47-2

çākī (Far.) yırtıkla ilgili

(be-sīne-çākī-i ḥüsn) 5-62

(çākī-i dāmān)-e 131-1

çālāk (Far.) çevik

(çāpük ü çālāk) 112-2

çalış- çalışmak

-up 89-2

çāpük (Far.) çabuk

(çāpük ü çālāk) 112-2

çār (Far.) dört

(çār ol-) 48-1

(çār-yār-ı müctebā) 8-1

(der-medḥ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(muḥibb-i Çār-yār)-ız 8-5

çāre (Far.) çare 18-3, 20-1, 43-2, 62-3, 64-4, 83-4, 98-2, 102-3, 105-5, 110-4, 120-4,

131-1

(bī-çāre) 75-4

(dil-i bî-çāre) 18-3

çarḥ (Far.) çark, tekerlek; felek, gök; çakır doğan 27-3, 41-1, 82-4

(çarḥ-ı felek) 33-1

(çarḥ-ı ḥīle-bāz) 13-2

(çarḥ-ı kuhen-sāl-i fitne-cū) 98-4

(çarḥ-ı mīnā) 35-4

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

(cefā-yı çarḥ)-dan 62-3

-a 24-1

-uñ 15-3

çāšnī (Far.) çeşni; lezzet; tadımlık

(çāšnī-i şīve-i bütān) 38-1

(çāšnī-i derd-i hicrān)-ın 28-3

çek- çekmek

-dim 70-4

-dük 122-2

-e 3-29

-emem 61-1

-en 118-1

-ene 19-5

-er 63-3, 74-5, 113-1, 116-1

-erken 132-2

-erse 87-3

-ildigine 98-4

-ilmez 26-2, 103-3

-me 15-3

-mege 36-4

-miş 116-5

-sün 81-4

çemen (Far.) çimen

(‘andelīb-i hōş-āvāze-i çemen) 2-2

(ğonçe-i çemen) 137-1

(hezār-ı çemen) 45-4

(piyāle-i hum-hāne-i çemen) 2-15

(sihrkārī-i gül-ğonce-i çemen) 2-7

(şaḥn-ı çemen)-de 26-5

(rāh-ı çemen)-de 96-2

(mekteb-i çemen)-de 79-4

(bezm-i çemen)-de 139-1

(cünbiş-i murğ-ı çemen)-den 62-1

(ehl-i çemen)-e 67-3

(cūy-ı çemen)-i 67-5

-de 42-4, 59-2, 103-2, 123-4

çend (Far.) birkaç; her ne kadar 9-7, 76-4, 92-3

çeng (Far.) el; pençe; bir çeşit saz; eğri büğrü

(evtār-ı çeng-i dil) 125-1

çengāl (Far.) çengel; pençe

-ler 57-1

çerāğ (Far.) ışık, mum

(çerāğ-ı mihr) 97-4

(çerāğ-ı gül-i iqbāl)-ini 12-1

-ı 89-1

çerāğān (Far.) suçluların başlarına yaralar açarak ve her birine fitiller koyarak

uçlarını yakmak suretiyle edilen işkence

(meyl-sāz-ı çerāğān ol-) 2-11

çeşm (Far.) göz

(be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59

(çeşm-i bed-bīn-i ʿadū) 75-3, 92-2

(çeşm-i eşk-bār) 122-2

(çeşm-i fitne-sāz) 13-4

(çeşm-i h^vābgeh-i ğaflet-āverī) 5-58

(çeşm-i pūr-hūn-āb)-da 107-1

(çeşm-i rūzgār) 115-2

(çeşm-i ter) 123-1

(çeşm-i zaḥm-i zūlf-i yār et-) 91-5

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(çeşm-i siyāh)-e 132-2

(çeşm-i maḥmūr)-ı 116-1

(çeşm-i h^vāb-ālūd)-ın 104-2

(çeşm-i baḥt)-ını 89-5

(dāmān-ı çeşm-i nergis)-i 2-5

(çeşme-i çeşm)-im 23-3

(çeşm-i baḥt)-uñ 75-1

(çeşm-i cān)-uñ 85-1

-i 24-5, 48-5

-im 117-2

-üñe 86-1

çeşme (Far.) musluklu su haznesi; pınar, su kaynağı 102-2, 117-2

(kadeḥ-i çeşme) 70-2

(çeşme-i āftāb ol-) 34-2

(çeşme-i çeşm)-im 23-3

çeşmebār (Far.) pınar yağdıran

(ser-lüle-i benān-ı kef-i çeşmebār)-dan 4-44

çeşmesār (Far.) çeşmesi bol olan yer

-in 117-2

çevgān (Far.) cirit oyununda atlıların birbirlerine attıkları değnek; baston

(zülfinūñ bāzīçegāh-ı gūy u çevgān)-ın 28-4

(çevgān-ı āh)-ını 64-2

çevir- çevirmek

(yüz çevirme) 80-4

çık çıkmak 27-2

-a 82-2

-an 76-3

-armış 16-5, 57-3

-arsa 90-3

-dı 14-1, 14-2, 14-3, 14-4, 14-5, 43-1

-madın 2-1

-maz 3-19, 76-1, 99-2

çihār (Far.) dört

(heft ü çihār)-dan 4-37

çīn (Far.) kıvrım, büklüm, çatıklık, buruşukluk 76-1, 78-2

(çīn eyle-) 23-1, 23-5

(çīn-i zūlf-i yār)-i 21-2

(çīn-i cebīn)-inden 83-2

Çīn Çin 57-4

(reşg-i mülk-i Çīn et-) 6-67

çirk (Far.) kir, pas, pis

(çirk-i işyān)-dan 1-2

çok çok 64-3, 81-1, 115-2

-dan 144-1

-dur 134-1

çöz- çözmek

-ülmesün 87-1, 87-5

çünkü (Far.) çünkü, mademki, vaktaki 20-4, 64-4, 104-4

çünkim mademki 23-5

çü (Far.) gibi 73-4, 126-2

çün (Far.) gibi; nasıl; çünkü 3-20, 7-3, 7-4, 15-3, 56-5, 81-1, 82-1, 110-2, 126-2, 131-1

D

da da, de dahi 16-4, 24-1, 32-1, 32-2, 32-3, 32-4, 32-5, 38-3, 45-1, 55-2, 63-4, 64-3, 88-2, 100-5, 101-5, 103-4, 104-3, 105-5, 111-1, 126-3

dād (Far.) adalet, doğruluk; ihsan, vergi 27-4, 36-1, 70-1, 127-1, 141-1

(dād et-) 102-1

(dād eyle-)101-1

(feyz-i Hudā-dād) 36-5

-e 60-1

-ı 43-5

dāddār (Far.) adaletli

-dan 4-42

dād-h^vāh (Far.) adalet isteyen

-ım 27-4

-ımdır 127-1

dād-mu^tād (Far.Ar.) alışılmış adalet

(Sulṭān Murād-ı dād-mu^tād)-ı 141-1

dāğ (Far.) yanık yarası; isan veya hayvan vücuduna kızgın demirle vurulan damga 89-4

(dāğ-ı ārzū) 98-1

(dāğ-ı hūnīn) 31-4

(meş^cal-i dāğ) 38-3

dāğdār (Far.) yaralı

(dāğdār ol-) 103-2

daḥi 1-3, 2-3, 10-3, 13-5, 28-3, 33-2, 41-2, 48-1, 49-2, 66-2, 72-4, 79-5, 82-1, 92-1, 98-1, 98-3, 119-4, 125-3, 125-5

dā'im (Ar.) sürekli 15-3

dā'imā (Ar.) her vakit 8-4

dā'ire (Ar.) çember; memurun çalıştığı yer; ev

(dā'ire-i i'tizār)-dan 3-19

(dā'ire-i ḥayāl)-ime 72-4

dāl (Ar.) Osmanlı alfabesinin onuncu harfi; iki kat olmuş, kambur

(dāl et-) 20-3

dal ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri

-ler 57-2

dalk (Far.) eski giysi

-larını 136-1

dām (Far.) tuzak, ağ 41-3

(be-dām-sāzī-i zülf) 5-61

(dām-ı zülf)-ine 18-2

(dām-ı zülf)-ünden 101-2

dāmān (Far.) etek

(dāmān-ı cān u dil) 5-56

(sāye-i dāmān-ı nesīm) 67-2

(çākī-i dāmān)-e 131-1

(dāmān-ı istiğfār)-ına 100-4

(dāmān-ı çeşm-i nergis)-i 2-5

dāmen (Far.) etek 93-2

(dāmen-i iftiḥār)-ımı 135-1

(dāmen-i yār)-i 56-5

(dāmen-i zülf)-in 114-3, 115-4

(dāmen-i zūlf)-ine 39-1, 42-1

(dāmen-i zūlf-i dü-tā)-ye 52-3

(dāmen-i temennā)-yı 118-3

dāmen-gīr (Far.) etek tutan, eteğe yepişan; hasım, davacı, şikayetçi

(dāmen-gīr ol-) 93-2

dāmgeh (Far.) tuzak kurulan yer

-ün 60-4

dāne (Far.) tane, tohum, çekirdek 90-1

(tālib-i dūr-dāne)-yim 71-5

-yim 71-1, 71-3

dārū (Far.) ilâç

(dārū-yı ferāmūşī) 99-5

dārū¹-ķarār (Ar.) kıyametten sonra kalınacak yer

(ravza-i dārū¹-ķarār)-dan 4-39

dārū²-ş-şifā (Ar.) şifa yurdu, sağlık yurdu

(dārū²-ş-şifā-yı kūy)-ına 80-3

(dārū²-ş-şifā-yı kūy)-uña 109-2

dāstān (Far.) destan; şöhret 38-4

(dāstān-ı hecr)-i 104-3

-ın 43-5

da⁶vā (Ar.) şikayetçi olarak mahkemeye başvurma; mesele 17-5

(da⁶vā-yı maḥabbet eyle-) 84-3

-sın 19-3

da⁶vet (Ar.) çağırma, çağrı; ziyafet; dua

(da⁶vet-i feryād)-e 85-5

(peyk-i sebük-pāy-ı da⁶vet)-i 4-38

-de 3-19

-e 4-40

de da, de dahi 5-53, 16-5, 26-3, 26-5, 27-4, 28-2, 38-2, 39-5, 41-1, 41-2, 41-4, 62-3, 66-5, 70-4, 77-4, 87-3, 89-2, 91-1, 91-2, 91-3, 91-4, 91-5, 97-4, 102-1, 102-2, 102-3, 102-4, 102-5, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5, 113-1, 120-5, 122-2

di- demek

-di 11-6, 12-4

-diğün 114-4

-meden 77-3

-mek 77-2

-meñ 134-2

-meñüz 53-1

-mesün 77-4

-miş 20-5

-mişler 113-2

-r 9-1, 9-3, 40-5, 53-2, 74-2

-rdi 77-5

-rler 44-1, 44-2, 44-3, 44-4, 44-5, 105-1, 105-2, 105-3, 105-4, 105-5

-rse 9-4, 43-5

-rseñ 9-5, 40-3, 75-1, 106-4

-sem 90-3

-sün 77-1, 77-2, 77-3, 77-4, 77-5

(di-)ye 38-4

(di-)yeydi 38-5

def^f (Ar.) öteye itme, savma; verme, ortadan kaldırma; giderme

(def^f-i ğam)-a 60-5

(def^f-i ğam)-ı 40-3

-e 83-4

deg- değmek

-me 90-2, 99-1

-mesün 72-1, 72-2, 72-3, 72-4, 72-5

-mez 51-1, 51-2, 51-3, 51-4, 51-5

degil değil 42-5

-dir 31-2, 37-2, 93-1, 106-1

-ken 24-5

-siñ 84-1, 84-2, 84-3, 84-4, 84-5

degül değil 77-1

dehân (Far.) ağız

(dehân-ı dil-ber)-den 69-3

(dehân-ı şekvâ)-yı 118-5

-ından 76-2

dehen (Far.) ağız

(dehen-i zînhâr)-dan 3-24

dehr (Ar.) dünya; zaman, devir 27-4, 41-6

(bâğ-ı dehr) 29-5

(cefâ-yı dehr) 98-5

(dehr-i denî) 36-2

(şatranç-bâz-ı dehr) 54-4

(tekye-i dehr) 89-1

(tünd-bâd-ı dehr) 63-4

(dükân-ı dehr)-de 55-5

(âsîb-i dehr ü cevri felek)-den 26-1

(kuştegân-ı kâhr-ı dehr-i pîre-zen)-den 62-3

(ser-zeniş-i dehr)-e 19-5

(küttâb-ı dehr)-e 89-2

(dehr-i dün)-ı 70-1

(ğam-ı dehr)-i 87-5

(sâķi-i dehr)-üñ 83-4

-üñ 51-1, 77-1, 100-1

dek kadar 114-3

dellâl (Ar.) tellâl

-ler 57-5

dem (Far.) soluk; içki; an, vakit, saat, zaman 1-4, 16-3, 17-2, 23-4, 24-5, 29-1, 29-5, 33-5, 39-1, 41-1, 54-3, 56-1, 65-1, 67-5, 70-4, 80-1, 81-3, 82-5, 90-4, 91-3, 92-2, 93-2, 93-5, 94-3, 95-2, 99-2, 104-5, 108-3, 110-1, 116-4, 117-2, 121-4

(dem-i bahâr) 122-1

(dem-i jeng-bâr-ı eyyâm) 24-3

(dem-i seher) 137-1

(dem-i vuşlat) 103-3

(hem-dem) 59-5, 77-5

(dem-i şubh)-a 90-5

(dem-i hâzân)-ı 97-1

(dem-i ʿömr-i nâzenîn)-i 82-3

-de 22-3, 29-2, 47-2, 49-1, 54-5, 73-2, 89-3, 98-2, 100-3, 108-5

-dir 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 2-11, 2-12, 2-13, 2-14, 2-15,

50-3

-idir 79-1

dem-â-dem (Far.) her vakit, sık sık 29-5, 41-1, 90-4

dem-be-dem (Far.) vakit vakit; daima 23-4, 39-1, 93-2, 110-1

dem-sâz (Far.) arkadaş, dost, sırdaş

(dem-sâz et-) 74-3

denî (Ar.) alçak, rezil, soysuz

(dehr-i denî) 36-2

deñlü kadar 11-4, 42-1, 42-3, 61-1, 81-4, 103-5

der (Far.) bulunma durumu eki, içinde; kapı

(der-medh-i Çâr-yâr-ı güzîn) 8

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed H̄ān) 9

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed) 10

(der-na^ct-ı ḥabīb-i H̄udā) 2

(der ü deṣṭ) 24-4

(der-i ṭab^c-ı küṣāde)-den 54-5

(der-i yār)-e 82-2

(der-i vuṣlat)-ı 81-5

(rū-māl-i der)-i 9-1

(ḥāk-i der)-inden 65-2

(ḥāk-i der-i dil-rübā)-ye 52-5

(ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5

der-be-der (Far.) kapı kapı gezen, serseri

(der-be-der et-) 121-4

derd (Far.) dert, kaygı; acı, ağrı, sızı 28-1, 40-4, 44-1, 83-4

(derd-i dil) 93-1

(derd-i hicrān) 75-1

(derd-i ser) 94-5

(derd-i ser et-) 53-5

(ehl-i derd) 44-2

(emvāc-ı derd) 14-1

(hem-derd-i dil ü cān) 94-1

(derd-i dil)-e 120-4

(derd-i dil-i bīmār)-e 84-1

(derd-i derūn)-ı 72-2

(derd-i dil-i zār)-ı 65-3

(çāṣnī-i derd-i hicrān)-ın 28-3

(derd ü ḳahr)-ın 19-5

(metā^c-ı derd)-i 70-2

(naḥl-i derd-i dil)-ler 57-2

(derd-i derūn)-um 68-3

(mā-cerā-yı derd-i ʿışk)-uñ 103-5

(ʿuḳde-i derd)-üñ 87-1

(derd-i hecr)-üñle 25-3

(derd-i hecr-i ğam-efzā)-ya 45-5

derd-āferīn (Far.) dert oluşturan

(mey-i derd-āferīn)-inden 83-4

derd-ḥīz (Far.) derde atılan

(zemīn-i derd-ḥīz-i ʿışk)-a 44-1

derdmend (Far.) dert sahibi

-üñ 105-5

dergāh (Far.) tekke; kapı önü

(ḥāk-ı dergāh et-) 104-1

(ḥāk-i dergāh)-ına 126-3

-ı 9-2

-ına 10-2

der-kār (Far.) aşikar, bilinen; iş üzerinde bulunan

(der-kār et-) 64-2

(der-kār eyle-) 4-47

der-kemān (Far.) yayda, kaviste, kemanda 99-4

der-kemīn (Far.) pusuda, pusu bekleyen 28-4

der-kenār (Far.Ar.) kenara yazılmış olan yazı; kucaklama

(der-kenār ol-) 32-2

(ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20

dermān (Far.) ilâç; çare; kuvvet

(sāḥil-i dermān)-e 14-1

ders (Ar.) bir şeyi öğrenmek için öğretmenden azar azar alınan vazife; tembih,
telkin; talimat

(ders-i şevk-ı murğân) 79-4

derûn (Far.) iç, içeri, dâhil; gönül, kalp, yürek

(pençe-i dūd-ı derûn) 114-1

(râz-ı derûn-ı ğonce) 67-4

(râz-ı derûn)-um 32-3

(sûz-ı derûn)-uñdan 97-4

(derd-i derûn)-ı 72-2

(derûn-ı sîne)-sinde 29-4

(derd-i derûn)-um 68-3

dervîş (Far.) alperen; alçakgönüllü

(ne dervîş ü ne ğod) 16-1

deryâ (Far.) deniz

(deryâ-yı melâĥat)-de 108-4

dest (Far.) el 1-4, 5-55

(dest-i bahâr) 140-1

(dest ü girîbân ol-) 92-1

(dest-i gül-efşân-ı nesîm) 67-5

(dest-i ĥüsn-i yâr) 3-21

(dest-i yâr) 103-1

(dest-i ĥumâr)-dan 2-5

(dest-i miĥmân)-ında 94-4

(cünbiş-i dest-i mehâbet)-i 4-45

(dest-i nesîm-i mekrümet)-iyle 5-56

(dest-i vefâ)-ya 52-1

destâr (Far.) sarık, tülbent

(zîb-i destâr-ı emel ol-) 78-4

deste (Far.) demet

(gül-deste-i neşât) 2-1

destgâh (Far.) tezgâh, dokuma aleti; atölye; zenginlik

(destgâh-ı devlet)-üñ 28-5

dest-gîr (Far.) yardımcı

(dest-gîr ol) 1-4

destî (Far.) testi; bilezik; yardım

(sa'y-ı Ferhâd u sebük-destî-i Bihzâd) 36-4

dest-res (Far.) kuvvet ve zenginlik

(kadr-i bülend-i dest-res-i iktidâr)-dan 5-55

destyâr (Far.) yardımcı 95-2

deşt (Far.) çöl 41-3

(der ü deşt) 24-4

(deşt-i hicrân) 93-5

(gerd-hîz-i deşt-i gam) 94-3

(ser-geşte-i deşt-i fenâ) 44-1

(deşt-i fenâ)-da 89-4

(deşt-i gam)-da 127-1

(deşt-i sîne)-mde 117-2

-dir 30-2

devâ (Ar.) ilâç; çare; tedbir 44-3

(devâ ol-) 1-1

devâm (Ar.) daim olma; sebat; bir işe gidip gelme

(ber-devâm) 11-2

devlet (Ar.) toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasî bakımdan teşkilâtlanmış millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık; mutluluk, talih 21-4, 55-3

(devlet-i düşmen) 12-2

(hânedân-ı devletüñ nûrı ol-) 116-7

(netīce-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(devlet-i pā-būs)-e 40-5

(devlet-i hüsn)-inde 117-3

(semend-i devlet)-ine 141-1

(devlet-i pā-būs)-uñı 61-3

(destgāh-ı devlet)-üñ 28-5

(du^cā-yı devlet)-üñ 9-7

(devlet-i pervāne)-yi 115-3

-e 30-3

-le 11-1

devletlü (Ar.T.) saadet sahibi; vezir gibi büyük rütbe sahiplerine verilen ad 9-5

devr (Ar.) dönme, dönüp dolaşma; aktarma; bir şeyi başkasına teslim etme

(devr et-) 15-3, 33-5

devrān (Ar.) dünya, felek, zaman, talih; devir 26-5, 104-2, 115-2

dey (Far.) Güneş yılının onuncu ayı; kış

-den 89-3

deycūr (Ar.) çok karanlık

(şeb-i deycūr-ı ğam)-a 19-2

deyr (Ar.) manastır, kilise; insanlık âlemi, bu dünya; meyhane

(pīr-i deyr)-üñ 105-2

deyü diye, diyerek 63-5, 69-5, 71-4, 129-1

deyyü diye, diyerek 58-2, 85-3

dıraht (Far.) ağaç

(mişāl-i dıraht-ı şükūfedār-ı sefid) 69-4

dīdār (Far.) yüz, çehre 110-1

-ı 25-1

-uña 109-1

dīde (Far.) göz 39-2, 58-2, 113-2

- (dīde-i °afv) 116-6
 (dīde-i °aşıķ) 67-5
 (dīde-i rāz) 72-2
 (dīde-i rūzgār) 10-3
 (dīde-i sūfiyān) 129-1
 (dīde-i ümmīd) 94-3
 (dīde-i hūn-bār)-dan 80-1
 (şaħn-ı serāy-ı dīde)-de 138-1
 (dīde-i bī-dād)-e 125-3
 (dīde-i giryān)-e 14-1
 (dīde-i baht)-ımı 48-4
 (dīde-i gül-çīn)-im 85-4
 (pür-dīde)-lerim 31-5
 -m 48-1
 -ye 30-3

diger diğer

- (ser-i kār-ı diger) 24-1
 (°ömr-i diger) 19-5

diğer 126

dil (Far.) gönül, yürek, kalp 2-1, 3-22, 2-23, 3-18, 3-24, 3-25, 3-26, 3-27, 3-28, 3-29, 3-30, 5-51, 5-58, 11-4, 11-6, 13-3, 17-1, 20-1, 20-4, 21-2, 22-3, 24-1, 25-1, 28-3, 28-4, 29-1, 34-4, 36-4, 37-5, 38-1, 39-3, 41-3, 43-1, 44-2, 44-3, 45-1, 46-1, 50-3, 51-2, 52-5, 53-1, 56-2, 58-4, 60-3, 61-2, 62-4, 65-3, 69-3, 70-2, 71-2, 71-4, 73-2, 74-3, 74-4, 75-1, 75-4, 76-1, 76-3, 80-3, 81-2, 81-4, 82-1, 82-5, 86-2, 87-2, 87-4, 89-1, 89-4, 90-2, 91-2, 91-3, 93-4, 94-5, 95-3, 95-4, 97-3, 101-2, 102-4, 103-1, 103-2, 104-5, 106-2, 108-2, 110-2, 110-5, 111-4, 111-6, 113-1, 114-1, 118-4, 122-2, 119-1, 121-1, 122-1, 123-2, 124-2, 125-2, 131-1, 131-2, 133-1, 143-1

- (aşıfte-dil) 102-3

- (âteş-i dil) 118-2
 (be-âb-ı çeşm-i nedâmet-sirişk-i dil) 5-59
 (dâmân-ı cân u dil) 5-56
 (derd-i dil) 93-1
 (dil-i âbâd) 36-2
 (dil-i âvâre) 17-2
 (dil-i âzâde) 125-5
 (dil-i bî-çâre) 18-3
 (dil-i bî-ķarâr) 24-2
 (dil-i dünyâ-perest) 105-3
 (dil-i figâr) 122-5
 (dil-i ıřķ-âşinâ) 96-4
 (dil-i mehcūr) 40-5, 56-4
 (dil-i pūr-ġam) 77-4
 (dil-i rüsvâ) 114-3
 (dil-i şeydâ) 88-1
 (dil-i zâr) 49-1, 79-2, 114-4, 124-4
 (dil ü cân) 79-3
 (ehl-i dil) 27-2
 (evtâr-ı çeng-i dil) 125-1
 (erbâb-ı dil) 92-4
 (fûlk-i dil) 107-4, 117-1
 (ĥamâme-i dil) 24-4
 (hem-derd-i dil ü cân) 94-1
 (hezâr-ı dil) 3-17
 (ĥün-âb-ı dil) 14-1
 (maĥrem-i dil-i zâr ol-) 64-1
 (murġ-ı dil) 18-2, 78-1

- (niyāz-nāme-i dil) 97-5
 (rūy-ı dil) 27-3
 (sāde-dil) 5-54
 (şafha-i dil) 32-3
 (sūz-ı dil) 35-2, 102-2
 (sūz-ı dil ol-) 117-3
 (şu^{le}-i dil) 39-1
 (tıfl-ı dil) 29-2, 111-5
 (dil-i figār)-da 95-5
 (dil-i hezār)-da 21-4
 (ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20
 (nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyār)-dan 5-57
 (rūy-ı dil-i şermsār)-dan 5-62
 (dil-i şūrīde)-de 114-5
 (iştılāh-ı ehl-i dil)-de 105-4
 (levh-i dil)-de 50-5
 (dil-i āvāre)-den 53-4
 (dil-i zehr-āb-dāde)-den 54-2
 (sūz-ı dil)-den 75-5
 (sūziş-i dil)-dir 91-1
 (derd-i dil)-e 120-4
 (derd-i dil-i bīmār)-e 84-1
 (dil ü cān)-e 66-3
 (dil-i ğam-kūsār)-e 79-1
 (dil-i nā-kerdekār)-e 97-2
 (dil-i nizār)-e 69-3
 (dil-i zār)-e 124-1
 (diyār-ı dil)-e 69-2

- (erbāb-ı dil)-e 15-3
 (hevā-h^vāh-ı dil)-e 60-1
 (İşmeti-i haste-dil)-e 38-5
 (murğ-ı dil)-e 57-1, 84-4
 (nāme-i sūziş-i dil)-e 72-1
 (zaḥm-ı dil)-e 59-3
 (dil-i bīmār)-ı 25-3
 (dil ü cān)-ı 82-5
 (dil-i müştāk)-ı 104-3
 (dil-i nā-mihribān)-ı 26-3
 (dil-i vīrān)-ım 102-1
 (dil-i bīmār)-ına 111-1
 (dil-i ḥazīn)-i 66-5
 (hezār-ı dil)-i 4-36
 (mülk-i dil)-i 57-5, 90-1
 (sūz-ı dil)-i 116-4
 (sūz-ı dil)-in 77-5
 (sūz-ı dil)-inden 111-2
 (naḥl-i derd-i dil)-ler 57-2
 (teşne-dil)-ler 25-4
 (dil-i nā-murād)-uñ 82-4
 (dil-i ḥūnīn)-üñ 31-1
 (ehl-i dil)-üñ 112-1
 (erbāb-ı dil)-üñ 23-2
 (ḥātem-i dil)-üñ 14-5
 (dil-i āvāre)-ye 64-3
 (dil-i bī-çāre)-yi 29-3
 -de 23-3, 62-2, 87-1, 88-3, 98-1

-den 40-3

-e 76-4

-i 61-3, 73-2, 87-3

-imi 122-3

-ler 25-4, 103-4

-leri 57-4, 75-3

-ün 21-1, 26-1, 39-5, 83-1

dilā (Far.) ey gönül 15-1, 48-3, 50-1, 50-4, 62-1, 73-4, 106-3, 110-3

dilān (Far.) gönüller

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ışk) 5-60

dil-ārā (Far.) gönül alan

(bezm-i hūsn-i dil-ārā)-ya 45-1

(rūy-ı dil-ārā)-ña 89-1

dil-āvīz (Far.) gönle asılan, gönül çeken, cazip

(zūlf-i dil-āvīzi)-ne 73-2

dil-ārāyī (Far.) gönül alana mensup

(lāzime-i şīve-i dil-ārāyī) 118-4

dil-āzār (Far.) gönül inciten, kalp kıran

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

dil-ber (Far.) gönül alıp götüreren 25-1, 38-1, 45-1, 102-4

(ğam-ı dil-ber) 110-2

(dehān-ı dil-ber)-den 69-3

(müsāade-i vaşl-ı dil-ber)-e 123-2

(tāb-ı cemāl-i dil-ber)-e 117-3

(sāhil-i vaşl-ı dil-ber)-e 95-3

(remz-i nigāh-ı dil-ber)-i 86-2

(hayāl-i dil-ber)-i 122-2

(dil-ber-i ağıār-nevāz)-uñ 61-2

-den 94-1

-e 34-4

-ün 39-3, 93-4, 94-5

dil-beste (Far.) gönül bağlamış, âşık

(dil-beste ol-) 131-1

dil-dāde(Far.) gönül vermiş, âşık

-sin 44-2

dildār (Far.) birinin gönlünü almış, sevgili 38-4, 48-1, 49-1, 110-2

(pāy-ı dildār)-e 22-5

(nağş-ı ruḥ-ı dildār)-ı 132-1

(āyīn-i bezm-i dildār)-ı 13-3

-e 91-1, 92-2, 124-3, 125-2

dile- dilemek 91-5

dil-efgār (Far.) gönlü yaralı olan, âşık

(feryād-ı müstemend-i dil-efgār)-e 89-4

dil-güşā (Far.) gönül açan

(maḳām-ı dil-güşā) 56-2

(şerāb-ı dil-güşā)-yı 44-3

dil-h^vāh (Far.) gönül isteği 104-5

-ım 125-2

dil-ḥaste (Far.) gönlü hasta, hasta gönüllü

(dil-ḥaste-i ıışk)-a 84-1

dil-keş (Far.) gönül çekici

(serāy-ı dil-keş)-ün 11-6

dil-mürde (Far.) gönlü ölmüş, duygusuz

(vā'iz-i dil-mürde)-nün 111-6

dil-nevāz (Far.) gönül okşayan

(sāḳī-i dil-nevāz) 13-5

(dil-nevāz-ı gönçe)-dür 128-1

dil-pesend (Far.) gönle hoş gelen, gönlün beğendiği

(dil-pesend ol-) 39-3

dil-peẓīr (Far.) gönle hoş gelen, gönlün beğendiği

(kaşr-ı dil-peẓīr)-üñ 11-4

dil-rübā (Far.) gönül kapan, gönül alan 71-2, 71-4

(hāk-i der-i dil-rübā)-ye 52-5

dil-sitān (Far.) gönül alan ve zapteden güzel, kendine meftun eden

(la'l-i dil-sitān)-ından 76-1

dil-sūz (Far.) gönül yakan, yürek yakıcı

(nāle-i dil-sūz-ı bülbül) 128-1

(āh-ı dil-sūz) 114-1

(şîr-i dil-sūz)-ını 37-5

dil-şād (Far.) gönlü hoş, sevinmiş

(dil-şād eyle-) 101-1

dil-şude (Far.) gönlü gitmiş, âşık

-ni 58-4

dil-teşne (Far.) gönlü susamış, pek istekli

(dil-teşne ol-) 108-2

dīn (Ar.) Allah`a inanma ve bağlanma

(erkān-ı dīn-i Muştafā) 8-1

(pādişāh-ı dīn) 9-1

dīnār (Ar.) eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir çeşit altın parası

(dirhem ü dīnār)-dan 80-5

dirāz (Far.) uzun 81-1

(dūr u dirāz) 119-1

(gīsū-yı dirāz)-uñ 61-3

dirhem (Ar.) eski okkanın dört yüzde biri; gümüş para 80-5

(dirhem ü dīnār)-dan 80-5

dirīġ (Far.) esirgeme; eyvah, aman, yazık; menetme, önleme

(dirīġ et-) 20-4

dirīġā (Far.) yazık, eyvahlar olsun 68-4

dīrīne (Far.) eski, kadīm

(bende-i dīrīne)-dir 143-1

diş diş

-lerüñ 107-2

dīvān (Ar.)büyük meclis

(münşī-i dīvān-ı ġam)-dır 28-1

dīvāne (Far.) deli; budala 22-5, 61-2, 105-1, 131-2

-yim 71-2

dīvār (Far.) duvar

-dan 80-2

diyār (Ar.) memleket, ülke

(şehr ü diyār) 10-4

(terk-i diyār et-) 91-4

(diyār-ı ʿadem)-e 73-5

(diyār-ı dil)-e 69-2

-dan 5-50

diye diye 123-5, 38-4

dōst (Far.) sevilen kimse

(behredār-ı vuşlat-ı dōst) 52-4

(ḡayāl-i dōst) 138-1

-lar 50-4

-um 35-3, 80-4, 101-2, 144-1

dōġ- dövme, vurmak

-ünsem 65-2

dök- dökmek

-mege 23-2

-miş 132-2

dön- dönmek, geri dönmek, dolaşmak, çevrilmek

-dün 109-5

-dürdi 4-38

-er 33-1, 33-2, 33-3, 33-4, 33-5

-mesün 89-4

-mez 7-2

döne döne dönerek 107-4

dū (Far.) iki 48-5, 144-1

du^ḥā (Ar.) Allah`a yalvarma, niyaz; birini çağırma, bir yere gönderme

(du^ḥā eyle-) 95-5

(ḥayr-du^ḥā)-dan 73-5

(du^ḥā -yı devlet)-ün 9-7

dūd (Far.) duman, tütün

(pençe-i dūd-ı derūn) 114-1

(dūd-ı buḥār)-dan 2-8

ḍuhā (Ar.) kaba kuşluk vakti 7-2

(şemsü^ḍ-ḍuhā) 7-1

duḥūl (Ar.) içeri girme, içine girme

(reh-i duḥūl) 4-43

dūn (Ar.) aşağı, aşağılık

(dehr-i dūn)-ı 70-1

dūr (Far.) uzak 3-28, 28-2, 111-6

(dūr düş-) 48-3

(dūr et-) 65-2, 76-5

(dūr ol-) 47-3

(zaḥmet-i dūr u dirāz)-ı 119-1

dūr-bīn (Far.) ileriye, uzađı, geleceđi goren 3-28

dur- durmak

-maduñ 109-5

-maz 50-5

-ur 1-5

dūşīne (Far.) dūn gece ile ilgili, dūn geceki

(mey-i dūşīne) 99-5

duşvār (Far.) güç, zor 16-1

dükān (Ar.) dükkān

(dükān-ı feyz) 64-5

(dükān-ı dehr)-de 55-5

dükkān (Ar.) dükkān

(dükkān-ı bāğ)-ı 6-67

dünyā (Ar.) içinde yaşadığımız âlem 105-3

(ümmīd-i dünyā) 35-1

(ğam-ı tākāt-rübā-yı dünyā)-yı 118-1

(ğam-ı dünyā)-yı 81-4

-da 9-6, 50-2

-ya 28-5, 45-1, 60-4, 115-5

dünyā-perest (Ar.Far.) dünyaya tapan

(dil-i dünyā-perest) 105-3

dūr-dāne (Ar. Far.) inci tanesi

(tālib-i dūr-dāne)-yim 71-5

dürr (Ar.) inci

-i 54-3

dürüst (Far.) doğru, düzgün; sağlam

(dürüst ol-) 100-4

düş- düşmek

-di 18-2

-e 34-3

-er 99-4

-erse 97-3

-me 39-5

-mez 3-26, 48-3, 53-5, 55-1, 55-2, 55-3, 55-4, 55-5

-müşüm 72-2

-üp 52-1

-ürdüm 120-4

-ürmem 40-3

düşnām (Far.) sövme, sövüp sayma

(düşnām-ı telh) 93-3

düşmen (Far.) düşman, yağı

(devlet-i düşmen) 12-2

(düşmen-i bed-h^vāh)-a 80-4

dü-tā (Far.) iki kat, bükülmüş, eğrilmiş, kamburu çıkmış

(esīr-i zülf-i siyāh-ı dü-tā) 144-1

(dāmen-i zülf-i dü-tā)-ye 52-3

düzd (Far.) hırsız, uğru

(düzd-i hayāl) 43-2

E

ebr (Far.) bulut

(ebr-i bahār) 2-14

ebrū (Far.) kaş

(lāne-i ebrū-yı yār)-dan 5-61

-lar 78-2, 85-2

-larını 23-1, 23-5

-sı 116-5

-ya 20-3

Ebü'l-feth (Ar.) fatihler babası 9-2, 10-1

ecsād (Ar.) vücutlar, gövdeler

(rūh-ı ecsād)-e 71-4

eczā (Ar.) parçalar, kısımlar

(eczā-yı rüzgār) 5-50

edā (Ar.) yerine getirme; tarz; naz, caka 139-1

-sı 46-5

efendi (Yun.) eğitim görmüş kişi için özel adlardan sonra kullanılan unvan

(naẓīre-i Riyāzī Efendi) 2

(İşmetī Efendi) 2

-m 9-1

efgende (Far.) yıkılmış, yıkık; düşkün, bîçare

(ser-efgende-i hicāb ol-) 2-13

efsāne (Far.) söylence 22-1

efsürde (Far.) donmuş, donuk; gayretsiz, duygusuz 102-4

efzā (Far.) artıran, çoğaltan

(efzā-yı cāh)-ımdır 9-1

eger (Far.) eğer 9-4, 9-5, 13-1, 13-3, 16-4, 25-5, 35-4, 49-1, 62-1, 62-5, 86-4, 97-3,

106-4, 118-5, 120-1, 120-5

egerçi (Far.) eğer 3-19, 49-2, 61-3

egil- eğilmek

-üp 74-2

ehl (Ar.) ehil, malik, sahip

(ehl-i bezm) 102-4

(ehl-i derd) 44-2

(ehl-i dil) 27-2

(ehl-i hevā) 17-1
 (ehl-i mürüvvet) 116-2
 (iştılāḥ-ı ehl-i dil)-de 105-4
 (ehl-i hevā)-dır 15-4
 (ehl-i çemen)-e 67-3
 (ehl-i istiḍād)-e 105-2
 (ehl-i ʿiṣk)-uñ 31-1
 (ehl-i dil)-üñ 112-1
 -ine 75-5
 -inüñ 117-5

el el 107-4

(el ur-) 87-5
 -de 103-1
 -den 43-1, 111-6, 115-1
 -e 42-2, 72-5
 -i 34-2
 -imde 66-2, 69-4, 121-4
 -inde 21-3, 33-5, 34-2, 37-5
 -inden 112-4, 116-1

elbet (Ar.) mutlaka; nihayet, eninde sonunda 120-5

elbette (Ar.) mutlaka; nihayet, eninde sonunda 32-5

elem (Ar.) ağrı, acı; keder

(elem-i firḳat)-uñ 58-4
 -i 53-5

el-ḥazer (Ar.) sakın, sakınalım, sakınınız 85-3, 111-4

emān (Ar.) eminlik, korkusuzluk; aman dileme; şikayet; rica

-ı 26-1

emel (Ar.) arzu

(bād-ı emel) 3-17

(gerdiş-i cām-ı emel) 117-5

(muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

(nağme-i sāz-ı emel) 100-2

(zīb-i destār-ı emel ol-) 78-4

(kişt-ı emel)-im 124-5

emīn (Ar.) kendisine güvenilen

(Rūhü'l-emīn) 4-40

emvāc (Ar.) dalgalar

(emvāc-ı baht) 113-3

(emvāc-ı derd) 14-1

(ğarqa-i emvāc-ı feyz ol-) 4-41

(ğarq-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı hasret)-im 120-3

en azlık-çokluk zarfi 15-1

encām (Ar.) nihayet, son

(encām-ı kār)-dan 2-6

encüm (Ar.) yıldızlar 9-4

enfās (Ar.) nefesler, soluklar; nebî ve velî uluların irşad edici duaları

-ı 105-2

engüş (Far.) parmak 126-3

(ser-i engüş-i hayret) 127-1

enīn (Ar.) inilti, inleme

(āh u enīn)-inden 83-1

erbāb (Ar.) sahipler, malikler

(erbāb-ı dil) 92-4

(erbāb-ı dil)-e 15-3

(erbāb-ı ışık)-uñ 15-4

(erbāb-ı dil)-uñ 23-2

er- ermek

-di 4-40

-e 87-2

-işse 66-2, 90-5

-se 39-5

erkān (Ar.) esaslar; reisler

(erkān-ı dīn-i Muştafā) 8-1

(āyīn ü erkān)-ın 28-5

esb (Far.) at

(pāy-māl-i esb-i nāz eyle-) 91-2

(esb-i nāz)-a 112-5

eşer (Ar.) nişan, iz; bir kimsenin meydana getirdiği şey; tesir 24-3

(hem-eşer-i şavt ol-) 2-3

(eşer-i himmet)-i 126-2

(eşer-i sūz u güdāz)-uñ 61-4

esīr (Ar.) tutsak; kul, köle 47-4

(esīr-i zūlf-i siyāh-ı dū-tā) 144-1

(esīr-i zūlf)-i 55-3

eski eski 9-5, 10-6, 40-3

esrār (Ar.) gizlenen veya bilinmeyen şeyler; aklın eremeyeceği işler 101-5

(perdedār-ı esrār) 64-1

eşig eşik

-inde 82-5

-ine 25-5

eşk (Far.) gözyaşı 2-12, 27-1, 103-5, 122-2

(cūy-ı eşk) 104-2

(eşk-i hūnīn) 31-5

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(sīm-i eşk) 3-20

(eşk-i hezār)-dan 2-4

(eşk ü āh)-ım 27-1

(eşk-i revān)-ım 124-2

(ğarķ-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı ḥasret)-im 120-3

(seyl-āb-ı eşk)-im 68-3

(seyl-i eşk)-im 117-4

(eşk-i al)-ini 123-1

(eşk-i hūn-ālūde)-ñi 80-5

(eşk-i gül-gūn)-um 35-3

(eşk ü āh)-uñ 103-5

(hūn-ı eşk-i ʿāşık)-uñ 46-2

-i 86-1

eşk-bār (Far.) gözyaşı yağdıran, çok ağlayan

(çeşm-i eşk-bār) 122-2

(lūle-i müje-i eşk-bār)-dan 2-12

et- etmek 1-3, 5-59, 16-1, 16-2, 16-3, 16-4, 16-5, 45-3, 58-1, 79-4, 80-5, 88-2, 101-3, 116-4

-di 1-1, 13-2, 28-2, 33-2, 41-6, 42-4, 61-1, 67-2, 70-5, 73-5, 110-4, 119-3, 121-2, 121-3, 121-4, 123-3, 141-1

-diler 8-2, 8-3

-dügimce 88-4

-dükçe 75-1

-düm 65-1, 65-2, 65-3, 65-4, 65-5, 104-1

-dün 60-2, 85-5

-e 2-14, 5-52, 6-67, 8-5, 10-7, 18-2, 33-5, 42-3, 77-4, 80-5, 84-5, 94-4, 95-2

-eli 130-1

-elim 55-1

- em 135-1
- emez 86-2
- emezsün 74-1, 74-2, 74-3, 74-4, 74-5
- en 4-36, 108-1, 122-3, 127-2
- enler 19-3
- er 4-47, 13-4, 18-3, 18-5, 20-4, 29-3, 30-5, 32-5, 34-4, 34-5, 35-2, 39-4, 46-5, 50-2, 51-5, 54-3, 58-5, 59-5, 61-3, 63-4, 63-5, 64-2, 66-1, 67-5, 76-5, 91-4, 102-1, 103-5, 104-4, 108-2, 108-3, 109-3, 112-3, 116-3, 118-3, 122-5, 135-1, 137-1
- erdi 13-1
- erdim 41-4
- erim 39-1, 69-1, 69-2, 69-3, 69-4, 69-5
- erse 5-53, 30-4, 38-2, 52-1, 120-1
- ersem 118-5
- erseñ 75-5
- ersün 82-1, 82-2, 82-3, 82-4, 82-5
- icek 74-4
- ince 42-3
- me 36-2, 62-4, 64-3, 68-5, 106-1, 106-2, 106-3, 106-4, 106-5, 116-2
- mede 36-3, 93-1
- medi 23-4, 59-4
- mediñ 71-4
- medir 116-4
- mege 57-4, 81-3, 104-1, 104-2, 104-3, 104-4, 104-5
- megi 61-5
- mek 46-4, 53-5, 76-4, 93-2, 111-2
- mekde 3-20, 27-1
- mem 40-1
- mesün 47-3, 78-1

- meyince 78-5
- meyüp 22-1
- mez 22-1, 86-4, 90-2, 103-3, 108-1, 111-2, 111-5, 115-3
- mezse 91-1, 91-2, 91-3, 91-4, 91-5
- miş 56-1, 56-2, 56-3, 56-4, 56-5, 67-4, 81-2
- se 15-3, 15-4, 83-5, 102-1, 102-2, 102-3, 102-4, 102-5, 108-2, 108-5
- sek 103-2
- seler 113-1
- sem 50-2, 103-1, 108-3
- señ 71-3, 73-2, 115-4
- sün 27-4, 63-2, 85-1, 85-2, 122-3
- ün 34-3
- üp 9-3, 10-6, 10-7, 20-1, 20-2, 20-3, 20-4, 20-5, 57-4, 63-1, 75-4, 93-3, 95-2,
101-1, 106-3, 106-4, 106-5, 141-1
- üpdür 25-3
- evc (Ar.) doruk
- (gerd-i evc-i ğam)-ım 120-2
- (evc-i ħüsn)-ün 46-1
- de 74-1
- evrāk (Ar.) yapraklar, kâğıtlar
- (evrāk-ı ʿıyş)-ı 75-2
- evtār (Ar.) yaya gerilmiş ipler, teller
- (evtār-ı çeng-i dil) 125-1
- evvel (Ar.) önce, ilk, birinci, başlangıç; geçmiş zamanda 82-5, 93-5
- evvelīn (Ar.) eski zaman adamları
- (be-evvelīn-sebağ-ı ħāme-i ezel) 5-63
- evzā^c (Ar.) vaziyetler, tavırlar, duruşlar
- (evzā^c-ı rüzgār)-ı 70-1

(evzā^f-ı nā-hemvār)-ına 100-1

ey seslenme edatı 7-5, 16-3, 24-4, 25-1, 25-2, 25-4, 25-5, 27-2, 29-2, 29-4, 29-5, 35-1, 36-2, 36-3, 37-2, 38-4, 41-3, 42-2, 44-5, 45-4, 51-2, 56-3, 57-5, 58-3, 59-2, 59-3, 59-5, 60-1, 60-2, 60-3, 60-5, 61-4, 62-4, 64-1, 64-2, 64-4, 71-2, 71-3, 71-5, 74-3, 74-4, 75-1, 76-3, 76-5, 77-4, 79-2, 82-1, 82-4, 83-3, 83-4, 84-3, 85-3, 87-4, 88-2, 90-4, 91-2, 94-2, 97-2, 97-3, 99-1, 99-2, 99-3, 99-4, 101-1, 106-2, 106-3, 106-5, 107-2, 109-2, 111-4, 112-1, 112-3, 112-5, 113-1, 113-2, 113-3, 114-4, 115-1, 122-1, 122-2, 124-2, 133-1, 138-1

eyle- eylemek, etmek, yapmak 1-2, 5-62, 56-3, 75-5, 79-2, 80-3, 80-4, 89-5, 95-5, 99-3, 101-1, 106-2, 106-5, 107-5, 109-2, 112-1, 116-4, 144-1

-di 4-44, 11-3, 12-2, 13-2, 17-3, 58-2, 67-1, 70-3, 121-1, 124-5, 126-1, 140-1

-dim 14-3, 83-5

-dükçe 39-1

-dün 109-4, 109-5

-me 5-61, 75-3, 84-3, 101-1, 101-2, 101-3, 101-4, 101-5, 143-1

-medi 17-5

-mege 12-3

-mek 112-5

-memek 33-4

-mesün 81-1, 81-2, 81-3, 81-4, 81-5, 106-4

-mez 18-1, 24-3, 108-4, 117-2

-mezdi 47-4

-miş 56-2, 57-1, 65-4, 111-3

-mişler 22-2

-mişsin 22-5

-r 4-45, 4-46, 6-65, 23-1, 23-2, 23-3, 23-4, 23-5, 29-1, 29-2, 29-3, 29-4, 29-5, 35-4, 44-2, 50-1, 58-1, 75-2, 88-4, 91-2, 91-4, 100-3, 113-5, 132-1, 139-1, 142-1

-rdi 104-3

-rse 4-47

-se 49-1, 88-5

-sem 120-3

-sünler 25-1

-ye 2-2, 2-5, 12-1, 37-1, 114-5

-yemem 66-4

-yen 41-5, 92-3

-yenler 8-4

-yi 61-5

-yüp 7-3, 9-5, 12-4, 57-5, 102-5, 121-1

eyü iyi

(eyü ol-) 68-2

eyvân (Far.) büyük sofa, salon; köşk; çadır

(tâk u eyvân)-ı 11-4

eyyâm (Ar.) günler, gündüzler

(cefâ-yı gerdiş-i eyyâm) 66-5

(dem-i jeng-bâr-ı eyyâm) 24-3

(miḥnet-i eyyâm) 41-6

(eyyâm-ı vaşl)-ı 45-5

eyyeda³l-lâh (Ar.) Allah kuvvet versin. 126-1

ezel (Ar.) başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik

(be-evvelîn-sebaḳ-ı ḥâme-i ezel) 5-63

ezelî (Ar.) ezel ile ilgili, öncesiz 19-2

F

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün 7, 136

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün 8, 27, 28, 32, 35, 43, 46, 50, 71, 75, 78, 80, 85, 91, 92, 93, 94, 100, 101, 102, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 115, 117, 128, 143

faḳîr (Ar.) yoksul; dilenci; âciz

-e 1-4

fānūs (Ar.) küre veya silindir şeklinde cam kapak; camlı mahfaza

(fānūs-ı felek) 7-2

fāriğ (Ar.) vazgeçmiş, çekilmiş; rahat, asude

(fāriğ ol-) 2-10, 3-31, 91-1

(fāriğ ü āzāde) 60-4

farḳ (Ar.) fark; ayırma, ayrılma, seçilme

(farḳ-ı gül)-e 123-4

-ı 113-5

faşıl (Ar.) bölüm; dört mevsimden her biri

(faşıl-ı bahārī) 66-2

(faşıl-ı ferāḥ-fezā) 55-1

-lar 79-4

fāş (Far.) açığa vurma

(fāş et-) 56-3, 110-4

fa^ʿülün fa^ʿülün fa^ʿülün fa^ʿül 10

faẓl (Ar.) lütuf

(faẓl-ı Ḥudā)-dan 12-3

fe^ʿilātün fe^ʿilātün fe^ʿilātün fe^ʿilün 19, 23, 31, 36, 41, 53, 67, 77, 81, 106, 112, 114, 126

fe^ʿilātün mefā^ʿilün fe^ʿilün 18, 49, 58, 129

fedā (Ar.) gözden çıkarma, uğruna verme; kurban

(fedā et-) 54-3

feh̄m (Ar.) anlama, anlayış 61-5

-inde 11-5

felek (Ar.) gökyüzü; dünya; talih, baht 15-3, 42-2, 44-2, 101-4, 116-6

(çarḥ-ı felek) 33-1

(fānūs-ı felek) 7-2

(āsīb-i dehr ü cevr-i felek)-den 26-1

-de 20-3

-ün 129-2

felek-ķadr (Ar.) feleĝin değeri

(üstād-ı mümtāz-ı felek-ķadr)-ün 116-6

fenā (Ar.) yokluk 44-4

(ser-geşte-i deşt-i fenā) 44-1

(deşt-i fenā)-da 89-4

(bāĝ-ı fenā)-nuñ 51-3

-sın 22-1

ferāĝ (Ar.) vazgeçme, bırakıp terk etme

(huşyārī-i ferāĝ) 17-2

(ferāĝ-ı bāl)-i 90-2

ferāĝat (Ar.) vazgeçme, el çekme; dinlenme

(ferāĝat eyle-) 107-5

ferāĝ (Ar.) vazgeçme, bırakıp terk etme

(mu'tekif-i günc-i ferāĝ)-ız 81-5

ferah (Ar.) gönül açıklığı, sevinç

(şād u ferah) 110-2

-em 41-3

ferāḥ-fezā (Ar.Far.) ferah artıran

(faşl-ı ferāḥ-fezā) 55-1

ferāmūş (Far.) unutmama

(ferāmūş et-) 28-2, 116-4

ferāmūşī (Far.) unutmaya mensup, unutulmuş

(dārū-yı ferāmūşī) 99-5

ferāvān (Far.) çok, bol

(ömr-i ferāvān)-ı 11-2

ferdā (Far.) yarın

(havāle-i ferdā) 88-4

Ferhād (Far.) Ferhad le Şirin hikāyesinin erkek kahramanı 18-1

(sa^çy-ı Ferhād u sebük-destī-i Bihzād) 36-4

(hātır-ı Ferhād)-e 60-2

-dır 62-3

Ferīdūn-meniş (Far.) Feridun tabiatlı 10-3

fermān (Far.) emir, buyruk 92-5

(bende-i fermān-ı nesīm) 67-1

(fermān-ı maḥabbet)-dir 116-2

-ın 28-1

fermān-ber (Far.) aldığı emri yerine getiren 92-5

fermān-revān (Far.) fermanı, emri yürüyen, hükmü geçen

(fermān-revān-ı naḫş-ı na^l) 9-4

fersūde (Far.) yıpranmış, eskimiş

(fersūde eyle-) 44-2

(fersūde ol-) 5-49

ferş (Ar.) döşeme, yayma; halı, taş vb. döşetme

(ferş-i reh-güzār)-ını 63-5

feryād (Far.) yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; şikayet, sızlanma 36-1

(feryād et-) 18-3, 102-4

(feryād eyle-) 101-5

(feryād u āh) 17-1

(da^çvet-i feryād)-e 85-5

(feryād-ı müstemend-i dil-efgār)-e 89-4

(ser-i feryād)-e 125-1

-e 60-3

fesād (Ar.) bozukluk; fenalık, fitne 70-3

feth (Ar.) açma, açılma, başlama; kuşatma 9-2, 10-1

(tārīḥ-i feth-i Baġdād) 12

fezā (Ar.) Dünya'nın sonsuz olan genişliği, uzay

(fezā-yı sīne)-de 38-3

feyz (Ar.) suyun taşıp akması; bolluk, verimlilik, ilim, irfan 2-1, 5-48, 5-54, 12-3

(feyz-i bahār) 67-2

(feyz-i hevā) 124-5

(feyz-i Ḥudā-dād) 36-5

(dükān-ı feyz) 64-5

(feyz ol-) 94-2

(ġarqa-i emvāc-ı feyz ol-) 4-41

(kābil-i feyz ol-) 101-3

(sīr-āb-ı cūy-ı feyz eyle-) 4-44

(ümīd-i feyz eyle-) 14-3

(feyz-i şevk)-a 33-1

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

(feyz-i kıadr)-in 102-3

feyz-baḥş (Ar.Far.) feyiz bağışlayan

(feyz-baḥş ol-) 5-48

feyz-ḥ'āh (Ar.Far.) feyiz isteyen 5-54

feyz-yāb (Ar.Far.) feyiz bulan

(feyz-yāb ol-) 2-1

fiġān (Far.) inleme

(āh u fiġān eyle-) 29-5

(āh u fiġān et-) 15-4

(fiġān u nāle)-den 57-5

fiġār (Far.) yara

(dil-i fiġār) 122-5

(dil-i fiġār)-da 95-5

fıkr (Ar.) fikir, düşünce; idrak; hatır; akıl; maksat 28-4

(bî-gâne-sâz-ı fıkr) 2-6

(fıkr-i zülf)-i 125-1

-e 35-5

fıḥl-meşel (Ar.) meselâ, misaldeki gibi 105-3

fırâk (Ar.) ayrılık, ayrılma

(ğam-ı fırâk)-ı 48-5

-ıyla 110-3

fırâz (Far.) yokuş, çıkış; yüksek, yukarı

(şîb ü fırâz) 45-2

(zahmet-i şîb ü fırâz) 86-3

(şîb ü fırâz)-ı 119-1

fırkat (Ar.) ayrılık, ayrılma

(zahmet -i fırkat) 103-3

(bahır-ı fırkat)-de 50-3

(elem-i fırkat)-uñ 58-4

-de 77-5

fiten (Ar.) fitneler

(baht-ı bîdâr-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

fitne (Ar.) sıkıntı; azdırma; ara bozuculuk 98-4

fitne-cû (Ar.Far.) fesat arayan

(çarh-ı kuhen-sâl-i fitne-cû) 98-4

fitne-sâz (Ar.Far.) fitne çıkaran

(çeşm-i fitne-sâz) 13-4

fırşat (Ar.) elverişli durum 66-3, 99-4

-dır 45-4

fülful (Ar.) karabiber 31-2

fülk (Ar.) gemi, sandal

(flk-i dil) 107-4, 117-1

frg (Far.) nur, ziya, ışık, parlaklık

-um 9-3

ftde (Far.) dşmş, dşkn; tutkun; bcare

-den 54-3

ftr (Ar.) zayıflık, gevşeklik, bezginlik, usanma; keder 98-5

G

ğadr (Ar.) hainlik, vefasızlık; zulm; haksızlık

(ğadr et-) 27-4

ğfil (Ar.) gaflette bulunan, ihmal eden, dikkatsiz, dalgın, ihtiyatsız

(ğfil ol-) 82-2, 113-2

ğaflet (Ar.) boş bulunma, dalgınlık, dikkatsizlik, ihtiyatsızlık 5-58

-n 122-1

ğaflet-ver (Ar.Far.) gaflet getirenle ilgili, dalgınlık veren

(çşm-i hbgeh-i ğaflet-ver) 5-58

ğh (Far.) zaman bildiren edat 17-2, 71-3, 91-4

(bel-yı n-ğh) 79-3

ğh (Far.) bazen, ara sıra 30-3, 74-2

ğln (Far.) yuvarlanan 3-21

ğm (Ar.) keder, kaygı, dert, tasa 3-25, 45-5, 51-3, 53-1, 54-5, 59-1, 68-1, 80-4, 87-3,

92-3, 103-2, 110-5, 113-3, 130-2

(baħr-ı ğm) 107-4

(dil-i pr-ğm) 77-4

(ğm-ı cihn) 38-1

(ğm çek-) 15-3

(ğm-ı dil-ber) 110-2

(ğm-ı hecr) 77-5, 80-1

- (ġam-ı ıışk) 124-1
 (gerd-hız-i deşt-i ġam) 94-3
 (kūh-ı ġam) 18-1
 (sāhil-i ıummān-ı ġam) 32-4
 (sākı-i ġam) 94-2
 (sākıyān-ı ġam) 44-4
 (seng-i ġam) 14-2
 (şeb-i ġam) 82-1
 (teb-i ġam) 41-6
 (tışe-i ġam) 60-2
 (tünd-bād-ı ġam) 78-1
 (yem-i ġam) 111-4
 (ceyş-i ġam)-a 57-3
 (def-i ġam)-a 60-5
 (řeb-i deycūr-ı ġam)-a 19-2
 (zehr-i ġam)-a 112-4
 (bezm-i ġam)-da 106-2, 109-5
 (deşt-i ġam)-da 127-1
 (ġünc-i ġām)-da 25-3, 79-1, 110-1
 (kūçe-i ġam)-da 72-3
 (tūmār-ı ġam)-da 14-5
 (zemān-ı ġam)-da 59-5
 (lücce-i ġam)-dan 90-3
 (zulmet-i ġam)-dan 15-5
 (münşı-i dıvān-ı ġam)-dır 28-1
 (ser-pençe-i řāhın-i ġam)-dır 99-3
 (ġam-ı cāngāh)-e 16-3
 (ġam-ı hicrān)-e 130-2

(binā-yı ğam)-ı 69-2

(def-i ğam)-ı 40-3

(ġam-ı firāk)-ı 48-5

(ġam-ı cihān)-ı 118-1

(gerd-i evc-i ġam)-ım 120-2

(ġam-ı humār)-ına 51-1

(ġam-ı dehr)-i 87-5

(hākdān-ı ġam)-uñ 51-2

(harīf-i bezm-i ġam)-uñ 54-1

(bār-ı ġam)-uñla 29-1

(ġam-ı dünyā)-yı 81-4

(ġam-ı řākat-rübā-yı dünyā)-yı 118-1

-uñla 68-1

ġam-ālūde (Ar.Far.) kaygı veren, kederli

-dir 51-3

ġam-dīde (Ar.Far.) gam görmüş, tasalı

-dir 92-3

ġam-efzā (Ar.Far.) gam artıran

(derd-i hecr-i ġam-efzā)-ya 45-5

ġamgīn (Ar.Far.) kederli

(ġamgīn eyle-) 23-4

ġam-h^vār (Ar.Far.) gam yiyen, kederlenen

(‘āşık-ı ġam-h^vār)-dan 80-4

ġam-kūsār (Ar.Far.) gam defeden, teselli veren

(dil-i ġam-kūsār)-e 79-1

-ım 68-1

ġammāz (Ar.) birine iftira ederek zarar veren, münafık, fitneci

(hayrān-ı vaşl u ġamze-i ġammāz) 96-1

ġamnāk (Ar.Far.) gamlı 58-4

ġamze (Ar.) süzgün bakış; çene veya yanak çukurluğu 85-2

(hañçer-i āzār-bahş-ı ġamze-i nāz) 118-4

(ħayrān-ı vaşl u ġamze-i ġammāz) 96-1

(mağşūd-ı ġamze) 88-3

(ħayāl-i ġamze)-ñ 79-1

(pençe-i şāhīn-i ġamze)-ñden 101-2

(şaydgāh-ı ġamze)-ñe 87-2

-ler 78-2

-leri 66-3, 81-2

-ñ 40-1, 86-1

-si 95-2, 99-4

ġamzekār (Ar.Far.) gamzeli

(ġamzekār-ı nāz) 13-1, 56-3

ġār (Ar.) mağara

(ħalvet-nişīn-i ġār)-ı 4-43

ġaraż (Ar.) gaye, hedef, istek 76-4, 91-1, 100-1, 116-4

ġarībāne (Ar.Far.) garipçesine, garip gibi 14-5

ġarķ (Ar.)suya batma, batma, boğulma, boğma 120-3

(ġarķ-ı āb ol-) 34-1

ġarķa (Ar.) suya batmış

(ġarķa-i emvāc-ı feyz ol-) 4-41

ġarķ-āb (Ar.Far.) suya batan, boğulmuş

(ġarķ-āb-ı eşķ ü āteş-i emvāc-ı ħasret)-im 120-3

ġarrā (Ar.) alnında beyaz bir lekesi olan; ak, parlak, güzel

(tuğrā-yı ġarrā)-dır 37-4

ġavṭa (Far.) su içindeki derinlik 90-3, 95-3

ġavṭa-ħ^vör (Far.) batan, dalan

(ġavṭa-ḥ^vör-ı maḥabbet)-i 95-3

ġāyet (Ar.) nihayet, uç, son; çok, fazla 83-5, 121-2

ġayret-keş (Ar.Far.) çalışkan, çabalayıcı; kıskanç; taraftar

(ġayret-keş-i bār-ı melāmet) 96-3

ġayrı 43-3, 94-4

-ye 106-3

ġazā (Ar.) din uğruna savaş

(tebrīk-i ġazā eyle-) 12-4

ġazabnāk (Ar.Far.) gazaplı, öfkeli, dargın 112-3

ġazel (Ar.) lâtif; nazım şekillerinden biri

(ġazel-i ābdār)-dan 3-16

-ler 13

ġāzī (Ar.) gaza eden

(sulṭān-ı ġāzī) 10-2

(şeh-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān-ı ġāzī) 9-2

gece gece 99-5, 122-2

geç- geçmek 73-4, 94-1, 100-5, 115-4

-di 115-5

-en 56-4

-er 21-4, 42-3, 49-1, 54-1, 122-1

-erse 54-1

-inme 113-4

-mege 43-2

-mez 3-17, 54-1, 54-2, 54-3, 54-4, 54-5,

-miş 22-4

-mişim 71-1

-üp 24-1

-ürür 63-4

gedā (Far.) dilenci; yoksul 5-54, 44-4

(bay u gedā)-dır 15-1

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

geh (Far.) bazen, ara sıra 17-2, 40-5, 56-4, 71-3

gehī (Far.) bazen, ara sıra 54-4, 114-4

gel- gelmek 26-4, 64-1, 73-4, 80-3, 80-4, 80-5

-di 4-42, 55-1, 80-3

-dikde 74-1

-dim 109-2

-dūñ 60-1, 60-2, 60-3, 60-4, 60-5

-ecek 79-3

-en 4-35, 16-3, 19-1

-ince 59-3

-medi 48-1, 125-1, 125-2, 125-3, 125-4, 125-5

-mek 22-3, 54-2, 93-4

-mekde 98-5

-mez 3-18

-miş 56-4

-se 34-2

-sün 79-1, 79-2, 79-3, 79-4, 79-5, 104-4

-üp 7-3, 22-5, 89-3

-ür 5-50, 39-4, 45-1, 63-5, 66-3, 67-5, 80-1

-ürdi 38-5

-ürler 44-5

-ürse 54-2, 79-5

genc (Far.) hazine, define

(genc-i rāz)-a 20-2

gencīne (Far.) hazine, define

(gencîne-i rāz-ı nihān)-ın 43-2

ger (Far.) eğer kelimesinin kısaltılmışı 43-5, 48-3, 50-4, 58-5, 102-1, 109-1, 112-4

gerçi (Far.) her ne kadar, ise de, vakıa 29-3, 77-3, 100-4, 111-1, 125-4, 139-1

gerd (Far.) toz, toprak 58-2, 94-3

(gerd-i evc-i ğam)-ım 120-2

gerd-ālūd (Far.) toza, toprağa bulanmış

(gerd-ālūd ol-) 58-2

gerdān (Far.) dönücü, dönen 44-2

gerdiş (Far.) dönüş, dönme, dolaşma

(cefā-yı gerdiş-i eyyām) 66-5

(gerdiş-i cām-ı emel) 117-5

gerd-ḥīz (Far.) toz, toprak kaldıran

(gerd-ḥīz-i deşt-i ğam) 94-3

gerdūn (Far.) dönen, devreden; felek, dünya, sema 9-1

(şāh-ı gerdūn-vaḳār) 10-1

gerdūn-vaḳār (Far.Ar.) 10-1 eşiği gök gibi yüce olan

gerek gerek, lâzım 82-1, 93-2, 111-2, 143-1

-dir 76-3

-se 64-2, 82-5

germ (Far.) sıcak 93-3, 93-4

(germ ol-) 106-3

(ser-germ-i mey) 96-1

(niġāh-ı germ-i pinhān)-ı 56-3

germī (Far.) sıcaklık

(germī-i rūz-ı şumār)-dan 6-65

germiyyet (Far.) sıcaklık; ateşli çalışma

(germiyyet-i ışk) 109-1

(germiyyet-i bāzār)-ına 100-1

-i 23-3

germ-sūz (Far.) ateşli

(niġāh-ı germ-sūz)-ımı 34-4

germ-ülfet (Far.Ar.) sıkı fıkı, içli dışlı, sıcak dostluk

(germ-ülfet ol-) 111-5

gerü geri 74-2

geşt (Far.) gezme, seyretme, dolaşma

(geşt et-) 57-4

(geşt-i bāġ et-) 103-1

getür- getirmek

-mem 40-1

gevher (Far.) elmas, cevher; inci; değerli taş; bir şeyin aslı 99-1, 109-1

(gevher-i ter) 24-5

(gevher-i nā-yāb)-a 108-4

(gevher-i şehvār)-ına 111-4

gevher-bār (Far.) cevher yağdıran

(la'l-i gevher-bār)-uña 109-1

gezend (Far.) zarar; elem

(gezend ol-) 39-1

gez- gezmek

-er 50-3

gibi -e benzer 3-25, 5-54, 29-4, 38-1, 45-1, 60-3, 64-1, 67-5, 72-3, 84-5, 99-2, 109-3,

110-2, 125-5, 130-2

gir- girmek

-di 21-2

-mege 119-4

girān (Far.) ağır, sakil 17-4, 41-2, 42-5, 66-3, 92-4

(rıtl-ı girān) 74-5

(h^vāb-ı girān)-ı 4-46

(rıtl-ı girān-ı şevk)-i 86-3

girān-cān (Far.) ağır canlı, kanı ağır

-uñ 92-4

gird-āb (Far.) anafor

-da 107-4

girībān (Far.) elbise yakası

(dest ü girībān ol-) 92-1

-ı 100-4

giriḥ (Far.) düğüm 62-2

girişme (Far.) naz; kaş ve gözle işaret 118-4

girīzān (Far.) kaçıcı, kaçan

(girīzān ol-) 40-1

giryān (Far.) ağlayıcı, ağlayan

(giryān ol-) 40-4, 94-3

(dīde-i giryān)-e 14-1

giryānī (Far.) ağlayıcılık

(giryānī-i hezār)-ına 51-3

giryē (Far.) ağlama, gözyaşı

(giryē vü zār ol-) 68-1

(giryē-i bī-iḥtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

(giryeler et-) 108-3

giryezār (Far.) oturup ağlanılan yer

-dan 3-27

gīsū (Far.) omza dökülen saç, uzun saç, saç örgüsü

(gīsū-yı müşgīn-tār)-ınuñ 65-1

(gīsū-yı dirāz)-uñ 61-3

-lar 103-4

gît- gitmek

-di 43-1, 48-1, 54-5, 83-1, 129-1

-dikçe 100-2, 111-4

-dün 59-1, 59-2, 59-3, 59-4, 59-5

-en 33-4

-er 21-5

-erse 21-2

-miş 62-3

giyâh (Far.) bitki, taze ot 17-4

(mîhr-i giyâh)-ı 30-2

giy- giymek

-se 49-4, 50-1

ğonce (Far.) tomurcuk, açılmamış çiçek

(ğonce-i zîbâ) 29-5

(gül-ğonce-i bâğ-ı ümmîd ol-) 53-3

(nâme-i ğonce) 67-3

(râz-ı derûn-ı ğonce) 67-4

(sihrkârî-i gül-ğonce-i çemen) 2-7

-yi 75-2

ğonçe (Far.) tomurcuk, açılmamış çiçek 78-4, 81-3, 83-3, 85-3

(ğonçe-i çemen) 137-1

(ğonçe-i sîr-âb)da 107-2

(ğonçe-i zanbağ) 89-3

(mişâl-i ğonçe) 118-2

(şurâhî-i ğonçe)-den 123-3

(âh-ı âteş-i işret-güdâz-i ğonçe)-dür 128-1

(dil-nevâz-ı ğonçe)-dür 128-1

(mağşûd-ı niyâz-ı ğonçe)-dür 128-2

(hum-ı gönçe-i ter)-i 140-1

-ye 84-2

gönçeveş (Far.) tomurcuk gibi 103-1

gögüs göğüs

-ini 81-3

gönder- göndermek

-miş 93-3

gönül gönül 41-2, 51-5, 56-3, 59-1, 59-4, 60-4, 64-2, 70-4, 96-3, 99-3, 103-3, 106-1,

111-5, 113-4, 115-4, 125-3

-imi 36-2

-ine 105-1, 105-2, 105-3, 105-4, 105-5

-üm 108-2

-ümi 46-4, 72-5, 88-2, 101-1

gör- görmek 26-4, 27-2, 32-1, 32-2, 32-3, 32-4, 32-5, 41-2, 61-5

-di 119-3, 119-5

-dügün 101-4

-dükçe 77-4

-düm 55-2

-e 37-1, 98-4

-elden 29-5

-eli 50-5

-emez 63-2

-en 13-4, 53-2, 77-1

-icek 47-2, 123-3

-ince 21-1

-indi 131-2

-inen 31-2, 37-2, 37-3, 132-1

-inür 120-5

-me 32-2

-medi 10-3

-medim 107-3

-mesün 75-1, 75-2, 75-3, 75-4, 75-5, 110-3

-mez 107-5

-mezdi 115-2

-se 21-1, 28-2, 41-1

-sem 66-1, 66-2, 66-3, 66-4, 66-5

-sün 27-4, 38-3, 85-1

-sünler 25-1, 25-2, 25-3, 25-4, 25-5

-ün 87-5

-ünmez 69-3

-ünmezse 32-4

-ünse 30-3

-ünsün 32-3

-üp 20-5, 22-3, 116-2

-ür 3-28, 115-2

göster- göstermek

-e 2-7

-ir 76-2

-irim 38-2

-irler 126-3

-me 97-1, 97-2, 97-3, 97-4, 97-5

-medi 27-3

-mezse 62-1

-ür 86-1

götür götürmek 25-1

-se 104-2

-ür 123-5

göz göz

-den 30-4

-le 101-3

-leri 110-5

-lerim 110-3

-üñ 133-1

gū(y) (Far.) söyleyen

(bed-ḥ^vāh u herze-gū) 98-5

(pākīze-gūy u ḥūb-ta^bīr ol-) 62-5

ġubār (Ar.) toz; bir yazı çeşidi 42-1

(ġubār ol-) 114-3

(ġubār-ı cürm)-i 5-59

(ġubār-ı ḥātt)-uñ 40-2

-dan 5-56

-ı 89-1

-ından 63-2

-ını 63-2

ġubārāsā (Ar. Far.) toza benzer 65-1

ġubārī (Ar.) toz ile ilgili; bir yazı çeşidi 37-3

ġulām(Ar.) bıyığı çıkmamış delikanlı; köle

-ı 15-1

gūn (Far.) renk

(cām-ı lāle-gūn) 63-3

(la^l-gūn) 78-3

(sefid-gūn ol-) 2-8

(eşk-i gül-gūn)-um 35-3

ġurūr (Ar.) böbürlenme; kendini yüksek ve değerli tutma hissi

(peymāne-i ğurūr) 14-3

(ğurūr-ı hüsn)-i 21-5

gūş (Far.) kulak; işitme 70-3

(gūş et-) 22-1, 45-3, 106-5

(gūş eyle-) 104-3

(gūş ol-) 46-2, 102-4

(bün-ı gūş-ı yār)-e 79-2

(gūş-ı cünün)-uma 72-4

ına 74-2

gūş-āşinā (Far.) tanıdık, bildik söz

(gūş-āşinā-yı yār eyle-) 70-3

gūşe (Far.) köşe 3-18, 34-5, 40-5

-ler 13-4

-sin 28-5

gūşe-gīr (Far.) bir köşeye çekilen

(gūşe-gīr-i  uzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

gūşe-güzīn (Far.) insanlardan uzaklaşan, bir köşeye çekilen

(gūşe-güzīn et-) 34-5

gūy (Far.) Acemlere mahsus bir çeşit oyun topu

(zūlfīnūñ bāzīçegāh-ı gūy u çevgān)-ın 28-4

gūyā (Far.) sözde, sanki 78-3, 124-3

gūyiyā (Far.) sözde, sanki 31-5, 37-3

gūç zor

-dür 100-5

güdāz (Far.) eriten, yakan

(eşer-i sūz u güdāz)-uñ 61-4

güftār (Far.) söz

-ına 111-6

-uña 109-4

güher (Far.) elmas, cevher; inci; değerli taş 2-4

-üñ 113-5

güher-feşān (Far.) cevher saçan

(güher-feşān ol-) 2-4

gül (Far.) çiçek, gül çiçeği 2-1, 2-7, 2-14, 3-23, 4-34, 4-36, 12-1, 31-1, 35-3, 43-4, 45-4, 47-1, 53-3, 59-1, 63-1, 63-2, 63-3, 63-4, 63-5, 67-5, 69-4, 78-3, 78-4, 85-4, 96-2, 98-1, 106-2, 140-1

(‘araḳ-rīz-i cām-ı gül) 2-12

(gül-i bāḡ-ı leṭāfet) 107-2

(gül-i nev-res-i gülşen) 126-2

(gül-i ra‘nā) 58-3

(haṭ-ı ruḥ-ı gül) 64-1

(nev-‘arūs-ı gül) 47-2

(sāḡar-ı gül) 32-1

(şirāre-zen-i ḥānümān-ı gül) 4-35

(varaḳ-ı gül) 31-3

(cünbiş-i gül ü āzār-ı ḥār)-dan 2-13

(gül-i al)-den 24-1

(berg-i gül-i ḥandān)-e 37-2

(farḳ-ı gül)-e 123-4

(gül-i nev-cāh)-e 16-2

(kāse-i gül)-e 2-4

(nevāziş-i gül)-i 51-1

(şāhid-i ‘aks-i gül)-i 47-4

(tebessüm-i gül)-i 51-3

(gül ü lāle)-sin 24-2

(gül ü şem‘)-üñ 43-3

(möhr-i gül)-üñ 67-1

-e 77-2, 84-5, 114-2

-i 36-1, 37-1, 67-2

-le 59-2

-ler 3-17, 5-48, 85-4, 123-3

-leri 136-1

-üñ 21-4, 95-4, 119-4

gül-berg (Far.) gül yaprağı

(gül-berg-i na^t-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(şāhid-i gül-berg-i ra^{nā})-yı 96-2

gül-çīn (Far.) gül toplayan

(dīde-i gül-çīn)-im 85-4

gül-deste (Far.) gül demeti

(gül-deste-i neşāṭ) 2-1

gül-efşān (Far.) gül saçan

(dest-i gül-efşān-ı nesīm) 67-5

gül-fām (Far.) gül renkli

(heves-i bāde-i gül-fām et-) 106-2

gül-ğonce (Far.) tomurcuk durumundaki gül

(gül-ğonce-i bāğ-ı ümmīd ol-) 53-3

(sihrkārī-i gül-ğonce-i çemen) 2-7

-nüñ 43-4

gül-gūn (Far.)gül renkli

(eşk-i gül-gūn)-um 35-3

gül-gūnedār (Far.) gül rengine sahip

(gül-gūnedār-ı şerm ol-) 3-23

gülistān (Far.) gül bahçesi

(hānezār-ı gülistān-ı şevk ol-) 3-27

- gül-reng (Far.) gül renkli
 (bāde-i gül-reng)-de 78-3
 (bāde-i gül-reng)-den 69-4
- gülsitān (Far.) gül bahçesi 66-1
 -e 47-4
- gülşen (Far.) gül bahçesi 45-4
 (gül-i nev-res-i gülşen) 126-2
 (gülşen-i ümmîd)-den 78-4
 (cūybār-ı gülşen-i zār)-uñ 46-2
 -de 140-1
 -e 60-3, 67-4
- gülzār (Far.) gül bahçesi
 (letāfet-i gülzār) 122-1
 (gülzār-ı vişāl)-uñ 84-4
- güm (Far.) kayıp, yitik 7-3, 30-5
- güm-geşte-rāh (Far.) yolunu şaşırması
 (güm-geşte-rāh-ı vaşl et-) 127-2
- güm-nām (Far.) unutulmuş
 (güm-nām et-) 30-5
- güm-reh (Far.) yolunu şaşırması
 -lere 7-3
- gün gün 50-3, 65-4, 102-3, 113-3
- günāh (Far.) dinî suç
 -ı 30-5
 (cürm ü günāh)-ım 27-5
- günc (Far.) köşe
 (mu'tekif-i günc-i ferāğız) 81-5
 (günc-i belā)-da 58-4

(günc-i ğām)-da 25-3, 79-1, 110-1

(günc-i teng ü tar)-ına 51-2

-inden 130-2

güncişk (Far.) serçe kuşu

-e 101-4

güsiste (Far.) kırılmış, kopmuş, çözülmüş

(güsiste ol-) 3-31

güvâh (Far.) tanık 17-5

-ımdır 9-6

güvâr (Far.) hazmı kolay olan

(pür-şarâb-ı hōş-güvâr ol-) 32-1

(bâde-i heves-i nâ-güvâr)-dan 5-58

(cām-ı şafâ-şî'âr u mey-i hōş-güvâr)-dan 4-33

güzâr (Far.) geçme, geçiş 63-5

(güzâr et-) 70-5

(reh-güzâr-ı yâr)-dan 91-2

(ser-i reh-güzâr)-dan 4-38

(hidmet-güzâr-ı na^c t)-ı 5-52

(reh-güzâr)-ım 68-3

(reh-güzâr)-ından 65-1

(ferş-i reh-güzâr)-ımı 63-5

(reh-güzâr)-uñı 58-2

-dan 3-31

güzzer (Far.) geçme, geçiş

(reh-güzzer-i şikâyet)-i 39-4

(reh-güzzer)-inde 42-1

güzergâh (Far.) geçilen yer, geçit

(güzergâh et-) 104-4

-ında 78-1

güzel güzel 18-4, 49-2, 49-4, 56-2, 57-1

-le 87-4

-üñ 19-3

güzīde (Far.) seçkin, beğenilmiş

(güzīde ol-) 7-4

güzīn (Far.) seçkin, beğenilmiş

(der-medḥ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(gūşe-güzīn) 34-5

H

ḥ^vāb (Far.) uyku 48-4

(hem-ḥ^vābe-i ḥār ol-) 77-2

(şād-ḥ^vāb) 34-5

(ḥayāl-i ḥ^vāb)-da 107-5

(ḥ^vāb-ı girān)-ı 4-46

-a 108-3

ḥabāb (Ar.) su üzerinde olan hava kabarcıkları 78-3

ḥabābāsā (Ar.Far.) su üzerindeki hava kabarcığı gibi 46-3, 76-3, 142-1

ḥ^vāb-ālūd (Far.) uykuya bulaşmış

(çeşm-i ḥ^vāb-ālūd)-ın 104-2

ḥaber (Ar.) bir olay veya olgu üzerine edinilen bilgi 113-4

-i 53-4

-üñ 73-1

ḥaberdār (Ar.Far.) haberli, bilgili

(ḥaberdār ol-) 83-1, 85-2

ḥ^vābgeh (Far.) yatak odası

(çeşm-i ḥ^vābgeh-i ğaflet-āverī) 5-58

- ḥabīb (Ar.) sevgili
 (der-naʿt-ı ḥabīb-i Ḥudā) 2
- ḥāce (Far.) hoca 35-1
- ḥācet (Ar.) ihtiyaç 36-3
- ḥacālet (Ar.) utanma
 (ser-be-zānū-yı ḥacālet) 96-3
- ḥadeng (Far.) kayın ağacı
 (ḥadeng-i āh)-ı 29-1
 (murğ-ı ḥadeng)-i 91-3
 -i 104-4
 -üñ 57-2
- Ḥaḫ (Ar.) Allah 7-4, 49-2
 (Ḥaḫ eyle-) 12-1
 -dan 110-1
- ḥāk (Far.) toprak 24-3, 75-3, 112-1, 112-5
 (ḥāk-ı āstān) 78-5
 (ḥāk-ı dergāh et-) 104-1
 (ḥāk ol-) 58-1
 (zīr-i ḥāk) 1-3
 (ḥāk-i pāy)-e 52-1
 (ḥāk-i dergāh)-ına 126-3
 (ten-i ḥāk)-imde 57-2
 (ḥāk-i pāy)-inden 28-3
 (ḥāk-i der)-inden 65-2
 (ḥāk-i pāy)-ine 5-55, 104-2
 (ḥāk-i der-i dil-rübā)-ye 52-5
 (ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5
 -dan 95-2

- hâkdân (Far.) dünya
 (hâkdân-ı ğam)-uñ 51-2
- haķīķat (Ar.) bir şeyin aslı, gerçek 119-5
 (âyīne-i haķīķat)-e 72-1
- hakk (Ar.) kazıma, kazınma
 (hakk et-) 4-47
 (hakk eyle-) 22-2
- Hakķ (Ar.) Allah
 (râh-ı Hakķ)-a 7-3
- Hakķâ (Ar.) doğrusu 124-1
- hâksâr (Far.) toz toprak içinde kalmış, hâli perişan
 (ruĥ-ı hâksâr-ı ümmîd) 24-3
 (ten-i hâksâr)-dan 5-59
- hâl 31-2 (Far.) vücuttan meydana gelen ben, nokta
 (hâl-i müşķin) 90-1
- hâl (Ar.) durum
 (‘arz-ı hâl) 125-2
 (‘arz-ı hâl et-) 85-1, 20-5
 (haste-hâl ol-) 110-5
 (hem-hâl) 103-4
 (‘arz-ı hâl-i hayrân)-ım 98-3
 (zebân-ı hâl)-i 40-3
 (‘arz-ı hâl)-ini 123-5
 -i 77-3
 -im 124-1
 -ime 1-1
 -ine 112-1
- halâş (Ar.) kurtulma, kurtuluş

(ḥalāş eyle-) 2-5, 6-65

(ḥalāş ol-) 5-56, 8-4, 15-5

ḥālet (Ar.) durum, nitelik 107-3, 112-3

(ḥālet-i şeb-nem) 53-3

-i 107-3

ḥālet-baḥş (Ar.Far.) durum, nitelik bağışlayan

(ḥālet-baḥş-ı yārān ol-) 94-2

ḥalīfe (Ar.) birinin yerine geçen kimse

(ḥalīfe-i resūl-i Kibriyā) 8-2

ḥalk (Ar.) yaratma, yaratılma 111-5

(ḥalk-ı ʿālem) 15-2

(ḥalk-ı cihān) 10-4

-a 41-1

-uñ 30-5

ḥalka (Ar.) daire biçiminde olan şey

(ḥalka-i bezm-i şarāb-ı ʿışk) 3-31

ḥall (Ar.) çözme

(ḥall eyle-) 120-3

ḥalvetgeh (Ar.Far.) gizli görüşülecek yer; yalnız oturulup ibadetle geçirilen yer

(ḥalvetgeh-i esrār)-dır 101-5

ḥalvet-nişīn (Ar.Far.) yalnızlıkta oturan

(ḥalvet-nişīn-i gār)-ı 4-43

ḥam (Far.) eğri, bükülmüş 73-3

(kākül-i pür-ḥam) 41-5

(ḥam-ı zülf)-inde 57-4

-ı 39-2

ḥām (Far.) çiğ

(ṭama^c-ı ḥām et-) 106-1

- ḥamāme (Ar.) güvercin
 (ḥamāme-i dil) 24-4
- Ḥamdüli'l-lāh (Ar.) Allah'a şükürler olsun. 8-5
- ḥāme (Far.) kalem 37-5, 89-2
 (be-evvelīn-sebaḳ-ı ḥāme-i ezel) 5-63
 (ḥāme-i zebān ol-) 5-52
 -m 5-53, 28-1
- ḥam-geşte (Far.) eğrilmiş, bükülmüş
 (ḥam-geşte ol-) 73-3
- ḥammār (Ar.) şarap yapan veya satan, meyhaneci
 (sūy-ı ḥammār)-e 33-4
- ḥ'ān (Far.) yemek sofrası, sini; yemek
 (ḥ'ān-ı luḫf)-ından 94-4
- ḥān han 12-1
 (der-medḫ-i Sulṫān Meḥemmed Ḥān) 9
 (şeh-i Sulṫān Meḥemmed Ḥān-ı ḡāzī) 9-2
- ḥançer (Ar.) hançer 116-1
 (ḥançer-i āzār-baḫş-ı ḡamze-i nāz) 118-4
 (zahm-ı ḥançer)-in 119-3
 (ḥançer-i ḥūn-rīz)-ini 23-2
 (ḥançer-i bürrān)-uña 108-2
 -ine 87-5
- ḥandān (Far.) gülen, sevinçli 75-2
 (ḥandān ol-) 92-3
 (berg-i gül-i ḥandān)-e 37-2
- ḥande (Far.) gülme, gülüş
 (ḥande-i luḫf)-ına 95-4
- ḥande-rū (Far.) güler yüzlü

(sākī-i ḥande-rū) 98-2

ḥāne (Far.) ev 44-5

(büt-ḥāne) 105-3

(mey-ḥāne) 22-3

(perī-ḥāne ol-) 105-3

(piyāle-i ḥum-ḥāne-i çemen) 2-15

(yārān-ı mey-ḥāne) 44-5

(ḥāne-i cān)-e 46-3

(ḥāne-i cān)-ı 56-2

(ḥāne-i teng-i cān)-ına 72-3

(mey-ḥāne)-sinde 44-4

(ḥāk-i der-i mey-ḥāne)-ye 60-5

(kūşe-i mey-ḥāne)-yi 115-5

(sifāl-i köhne-i mey-ḥāne)-yi 115-1

-sin 22-3

ḥānedān (Far.) kökten asil ve büyük aile

(ḥānedān-ı devletüñ nūrı ol-) 116-7

ḥāne-zār (Far.) evin ağlaması, inlemesi

(ḥānezār-ı gülistān-ı şevķ ol-) 3-27

ḥānümān (Far.) ev bark, ocak

(şirāre-zen-i ḥānümān-ı gül) 4-35

ḥār (Far.) diken 42-4, 63-1

(ḥār u ḥas) 134-1

(ḥār u ḥas-ı recā) 39-4

(hem-ḥ^vābe-i ḥār ol-) 77-2

(cünbiş-i gül ü āzār-ı ḥār)-dan 2-13

(ḥār-ı miḥnet)-den 128-2

(āzār-ı zaḥm-ı ḥār)-ı 21-4

(^{ci}itāb-ı hār)-ına 51-1

-dan 3-17

hārā (Far.) mermer; üzeri menevşeli kumaş

(hārā-yı cūd)-a 2-10

hārāb (Ar.) yıkık, viran

(hārāb et-) 69-2

hārābāt (Ar.) harabeler, viraneler

(kūy-ı hārābāt)-a 121-2

(şahñ-ı hārābāt)-ı 40-4

hārḫ (Ar.) hatf; söz

(hārḫ-ı ārzū) 88-2

(hārḫ-ı cevāz) 3-24

(hārḫ-ı recā) 45-3, 85-1

(hārḫ-ı vuşlat) 76-2

(hārḫ-ı vefā)-yı 4-47, 22-2

hārīdār (Far.) satın alıcı

(hārīdār ol-) 64-5

hārīf (Ar.) meslektaş; bayağı adam; teklifsiz dost

(hārīf-i bezm-i kām ol-) 83-3

(hārīf-i bezm-i ğam)-uñ 54-1

hārīfān (Ar.) meslektaşlar; bayağı adamlar; teklifsiz dostlar

(murād-ı hārīfān-ı bezm-i mül) 4-33

hārīr (Ar.) ipek

(çāk-zen-i karḫa-i hārīr ol-) 47-2

hārzār (Far.) dikenlik, çalılık

-dan 2-11

-ı 134-1

hās (Far.) ot kırıntısı, çer çöp

(hār u ḥas) 134-1

(hār u ḥas-ı recā) 39-4

(has u ḥāşāk) 58-3

hāşıl (Ar.) hâsıl, peyda olan, üreyen, türeyen

-ı 107-4

hāşiyet (Ar.) kuvvet, tesir

(hem-hāşiyet-i zıll-ı hümā) 67-2

hāşiyyet (Ar.) kuvvet, tesir

(hāşiyyet-i köknār)-dan 4-46

ḥaşm (Ar.) hasım, düşman

(ḥaşm)-ı 4-43

ḥasret (Ar.) özlem

(ğarķ-āb-ı eşk ü āteş-i emvāc-ı ḥasret)-im 120-3

(ḥasret-i zülf)-iyle 50-4

(ḥasret-i rüy)-uñ 31-4

ḥaste (Far.) hasta, sayrı

(dil-ḥaste-i ışk)-a 84-1

-dir 80-3

-yim 109-2

ḥaste-dil (Far.) gönlü hasta

(İşmeti-i ḥaste-dil)-e 38-5

ḥaste-hāl (Far.) hasta hālî

(ḥaste-hāl ol-) 110-5

ḥāstgān (Far.) hastalar

(ḥāstgān-ı cām)-e 115-1

hāşāk (Far.) çöp, süprüntü; yonga

(has u ḥāşāk) 58-3

ḥaşr (Ar.) toplama

(ḥaṣr et-) 8-5

-e 114-3

(sūzān-ı ḥaṣr)-ı 6-65

ḥaṭ (Ar.) çizgi; satır; yol; sıra, saf; yeni terleyen bıyık veya sakal

(ḥaṭ-ı nev-ḥīz) 74-2

(ḥaṭ-ı ruḥ-ı gül) 64-1

(ḥaṭ-ı ruḥsār)-ı 132-1

(ḥaṭ-ı ruḥ)-ın 97-1

(ḥaṭ u zülf)-i 79-3

-uñ 74-1, 89-1, 92-1

ḥaṭā (Ar.) yanlış; günah; kusur, kabahat

(ḥaṭā et-) 56-3

-dan 10-7

ḥaṭar (Ar.) tehlike

(pür-ḥaṭar)-dır 111-4

ḥātem (Ar.) mühür

(ḥātem-i dil)-üñ 14-5

ḥāṭır (Ar.) zihin, fikir; gönül 29-2, 99-5

(ḥāṭır-ı āzād) 36-1

(hevādār-ı ḥāṭır ol-) 138-1

(şīşe-i ḥāṭır) 68-2

(ḥāṭır-ı Ferhād)-e 60-2

(ḥāṭır-ı nā-şād)-e 125-4

(ḥāṭır-ı yār)-e 56-4, 65-4

(şikest-i ḥāṭır-ı zār)-ı 62-2

(ḥāṭır-ı maḥzūn)-um 65-5

-a 22-3, 40-1, 93-4

-ı 105-5

-ıma 72-5

ḥāṭır-niṣān (Ar.Far.) hatırda kalan, akılda kalan 99-5

(ḥāṭır-niṣān eyle-) 29-2

ḥāṭif (Ar.) sesi işitilip de kendisi görünmeyen kimse; gaipten haber veren melek 11-6,
12-4

ḥaṭṭ (Ar.) çizgi; satır; yol; sıra, saf; yeni terleyen bıyık veya sakal 37-2, 37-3

(ḥaṭṭ-ı maḡrūr)-ı 116-5

(nuḡūṣ-ı ḥaṭṭ)-ını 29-2

(ḡubār-ı ḥāṭṭ)-uñ 40-2

-ın 50-5

ḥavāle (Ar.) bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma, ismarlama

(ḥavāle-i ferdā) 88-4

ḥavf (Ar.) korku, korkma

(ḥavf et-) 39-1

(ḥavf-ı ʿiṣār)dan 2-14

(ḥavf-ı nār)-dan 6-64

hāy (Far.) vay, eyvah! 77-4

ḥayāl (Ar.) hayal

(berīd-i ḥayāl) 59-3

(düzd-i ḥayāl) 43-2

(ḥayāl-i dōst) 138-1

(ḥayāl et-)20-1, 40-1, 65-5

(ḥayāl-i yār) 30-3

(ḥayāl ol-) 80-2

(mir³āt-ı ḥayāl) 27-3

(ṣem^c-i ḥayāl) 115-3

(ḥayāl-i ḥ^vāb)-da 107-5

(ḥayāl-i dil-ber)-i 122-2

(āġūş-ı hayāl)-imden 99-2

(dā³ire-i hayāl)-ime 72-4

(nahl-i hayāl)-ini 123-1

(hayāl-i ġamze)-ñ 79-1

-ün 117-2

hayāt (Ar.) yaşam, dirilik 11-5, 84-4

(āb-ı hayāt)-ı 5-53

hayāt-āver (Ar.Far.) hayat veren, hayat getiren

(hayāt-āver-i cān)-dır 84-4

hayāt-efzā (Ar.Far.) hayat artıran 11-5

hayf (Ar.) haksızlık, zulüm; yazık ki, heyhat; ilenç 14-4, 95-4, 119-2, 120-4

hayl (Ar.) at, at sürüsü; zümre

(server-i hayl-i rüsül) 7-1

hayli (Far.) epeyce, oldukça, çokça 116-3

hayr (Ar.) hayır, iyi, hayırlı 121-3

hayrān (Ar.) şaşmış; çok tutkun

(hayrān-ı vaşl u ġamze-i ġammāz) 96-1

(hayrān ol-) 40-2

(‘arz-ı hāl-i hayrān)-ım 98-3

-ı 11-3

hayr-du⁶ā (Ar.) hayırlı dua

-dan 73-5

hayret (Ar.) şaşma, şaşırma, ne yapacağını bilememe

(ser-i engüşt-i hayret) 127-1

-de 71-2, 109-4

hayr-h^vāh (Ar.Far.) hayır isteyen

-ımdır 9-5

hayrū³l-verā (Ar.) yaratılmışların hayırlısı (Hz. Muhammed) 7-1

ḥazān (Far.) sonbahar 92-1

(dem-i ḥazān)-ı 97-1

(reng-i ḥazān)-ın 43-4

ḥazānveş (Far.) sonbahar gibi

(burr-ı ḥazānveş) 127-2

ḥazef (Ar.) topraktan yapılan çanak çömlek

-le 113-5

ḥazer (Far.) sakınma, kaçınma, korunma 24-4, 85-3

(el-ḥazer) 111-4

(ḥazer kıl-) 83-3, 85-5

(ḥazer et-) 63-2, 122-3

ḥazīn (Ar.) hüzünlü

(dil-i ḥazīn)-i 66-5

ḥazret (Ar.) saygı için büyüklere verilen unvan

(Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm) 11-1

(Ḥazret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOşmān ʿAliyyü'l-Murtażā) 8-1

(ilhām-ı luṭf-ı ḥazret-i āmürzgār)-dan 6-66

ḥazẓ (Ar.) hoşlanma, zevklenme

(ḥazẓ et-) 80-5

ḥazẓeyle- (Ar.T) zevk almak

-dim 83-5

-sün 3-25

hecr (Ar.) ayrılma, ayrılık 24-2, 72-3

(ğam-ı hecr) 77-5, 80-1

(pey-revī-i hecr) 60-1

(tāb-ı temūz-ı hecr) 117-4

(zaʿf-ı hecr-i yār) 80-2

(āteş-i hecr)-i 48-2

(dāstān-ı hecr)-i 104-3

(miḥnet-i hecr)-i 23-4

(derd-i hecr)-üñle 25-3

(derd-i hecr-i ğam-efzā)-ya 45-5

-üñde 123-1, 124-1

-üñle 73-5

heft (Ar.) yedi sayısı 4-40

(heft ü çihār)-dan 4-37

hele özellikle, hiç olmazsa 26-4, 41-2, 41-4, 66-4, 79-4, 82-2, 100-4

hem (Far.) hem, hem de 1-3, 35-2, 53-2

hemān (Far.) hemen 9-6, 15-2, 30-5, 31-4, 33-3, 34-5, 35-4, 38-5, 52-2, 62-3, 64-5, 69-

3, 75-2, 75-4, 76-5, 87-1, 87-3, 88-1, 88-2, 88-3, 88-4, 88-5, 91-2, 92-5, 109-1, 110-3,

114-4, 123-3, 137-1, 140-1, 142-1

hemçü (Far.) onun gibi 103-2

hem-çün (Far.) onun gibi 131-1

hem-dem (Far.) sıkı fıkı, can ciğer 77-5

(hem-dem ol-) 59-5

hem-derd (Far.) dert ortağı

(hem-derd-i dil ü cān) 94-1

hem-eşer (Far.) eserdeş, aynı esere sahip

(hem-eşer-i şavt ol-) 2-3

hem-ḥ^vābe (Far.) yatak arkadaşı, oda arkadaşı

(hem-ḥ^vābe-i ḥār ol-) 77-2

hem-ḥāl (Far.Ar.) bir hâlde bulunan, hâlleri birbirine benzeyen

(hem-ḥāl ol-) 103-4

hem-ḥāşiyet (Far.Ar.) aynı kuvvette olan, tesirleri bir

(hem-ḥāşiyet-i zıll-ı hümā) 67-2

hemîşe (Far.) daima, her zaman 1-5, 9-2, 17-1, 20-1, 30-1, 51-3, 52-3, 68-4, 69-1, 122-5, 123-1, 127-1, 142-1

hem-nişîn (Far.) beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaşı

(hem-nişîn-i neşât-ı vişâl ol-) 3-25

hem-piyâle (Far.) kadeh arkadaşı

(hem-piyâle-i Cemşîd-i ʿışk ol-)3-30

hem-râh (Far.) yol arkadaşı 104-1

hem-râz (Far.) sır arkadaşı 96-4

hem-reh (Far.) yol arkadaşı

(hem-reh ol-) 119-1

hem-sâye (Far.) komşu

-ler 130-1

hemtâ (Far.) benzer, denk 11-6, 108-4

hemvâr (Far.) uygun yer 42-3

(evzâf-ı nâ-hemvâr)-ına 100-1

hemvâre (Far.) daima, her zaman 2-9, 12-1, 116-7

hem-zebân (Far.) dilleri bir olan, aynı dili konuşan

-ım 127-1

hengâm (Far.) zaman, çağ, mevsim

(hengâm-ı ʿizz ü nâz)-e 120-4

(istiğnâ-yı bî-hengâm)-ın 40-2

henüz (Far.) şimdiye kadar, daha, hâlâ 8-3, 13-5, 33-2, 59-4, 71-4, 98-1

hep hep, bütün, daima 4-32, 4-33, 4-34, 4-35, 4-36, 5-50, 11-3, 14-1, 14-2, 14-3, 14-4, 14-5, 15-1, 15-2, 15-3, 15-4, 15-5, 29-3, 50-2, 70-2, 72-2, 130-1

her 2-3, 2-12, 5-48, 5-50, 8-2, 9-7, 16-1, 16-2, 16-3, 17-4, 19-3, 24-1, 24-5, 27-4, 29-2, 35-1, 39-2, 39-3, 40-5, 44-5, 47-1, 50-1, 53-2, 55-3, 58-1, 62-2, 73-4, 76-4, 77-3, 78-3, 80-1, 88-5, 90-5, 92-2, 92-3, 92-4, 97-2, 98-5, 99-4, 101-4, 102-2, 105-1, 108-5, 112-2, 112-3, 114-4, 118-1, 121-4, 123-5, 135-1, 140-1

her-cāyī (Far.) kararsız

(şūh-ı her-cāyī) 118-1

hergiz (Far.) asla 78-4, 107-3

herze-gū (Far.) saçma sözler söyleyen

(bed-h^vāh u herze-gū) 98-5

hevā (Ar.) heves, istek; sevgi; hoşlanma 55-1, 60-1

(ehl-i hevā) 17-1

(feyz-i hevā) 124-5

(hevā et-) 56-1

(hevā-yı āteş-engīz) 24-4

(hevā-yı ıışk) 97-2

(nā-āşināyān-ı hevā) 22-2

(nükte-sencān-ı hevā) 105-4

(pür-süz-ı hevā) 53-3

(ser-der-hevā) 121-1

(şāhid-i hevā) 3-20

(hevā vü heves)-den 122-5

(ehl-i hevā)-dır 15-4

(nev-hevā)-ya 95-4

-dan 73-4

-dır 76-3

-laruñ 123-3

-sı 11-5, 18-5

-siyle 43-1

hevādār (Ar.Far) havadar; dost

(hevādār-ı hāṭır ol-) 138-1

(hevādār ol-) 53-2, 64-3

hevā-h^vāh (Ar.Far) dost, yâr

(hevā-ḥ^vāh-ı dil)-e 60-1

heves (Ar.) arzu, istek

(heves-i bāde-i gülfām et-) 106-2

(bāde-i heves-i nā-güvār)-dan 5-58

(hevā vü heves)-den 122-5

hezār (Far.) bülbül; bin; pek çok 2-12, 33-2, 38-3, 45-5, 49-2, 51-4, 59-2, 95-4

(hezār-ı çemen) 45-4

(hezār-ı dil) 3-17

(hezār pāre et-) 118-3

(muṭrib-i hezār) 3-16

(peyām-ı neşāt-āver-i hezār) 4-34

(dil-i hezār)-da 21-4

(eşk-i hezār)-dan 2-4

(giryānī-i hezār)-ına 51-3

(hezār-ı zār)-ınuñ 63-2

(hezār-ı dil)-i 4-36

-dan 66-4

-e 97-1

-ını 63-1

hezārān (Far.) bülbüller; binler 109-4

ḥıfz (Ar.) saklama; ezberleme

(ḥıfz et-) 10-7

ḥired (Far.) akıl 72-4

(mānende-i ḥired) 3-28

(ḥired-i ṭa^cnekār)-dan 3-22

ḥired-firīb (Far.) akıl aldatan

(naqş-ı ḥired-firīb)-i 14-5

ḥired-sūz (Far.) akıl yakıcı, şaşırtıcı

(hired-süz ol-) 105-2

hırmen (Far.) harman

(hırmen-i °ömr)-i 18-5

hırz (Ar.) sığınak; muska; tılsım

(hırz-ı cān-ı ümmet) 6-64

hışm (Far.) kızgınlık, öfke 23-1, 23-5

hicāb (Ar.) utanma, sıkılma; perde 34-3

(hicāb et-) 69-4

(hicāb-ı °ışk) 104-5

(ser-efgende-i hicāb ol-) 2-13

(reng-i hicāb)-ı 5-62

-a 121-2

-e 52-5

-ımdan 33-3

hicrān (Ar.) ayrılık; unutulmaz acı

(derd-i hicrān) 75-1

(deşt-i hicrān) 93-5

(hicrān ol-) 94-5

(ğam-ı hicrān)-e 130-2

(çāşnī-i derd-i hicrān)-ın 28-3

hīç (Far.) yok denecek kadar az olan; yok olan; değersiz 55-2, 59-1, 104-4, 113-4,

114-2, 114-5, 117-1

hidmet (Ar.) hizmet, görev 5-52

-de 59-4

hidmet-güzār (Ar.Far.) şunun bunun işini görüveren

(hidmet-güzār-ı na°t)-ı 5-52

hikāyet (Ar.) anlatma; roman; masal; olmuş bir hâdise

(hikāyet et-) 103-5

- hikmet (Ar.) bilginlik; sebep
 (üstād-ı hikmet) 56-1, 56-2
 -dir 40-2
- hilāl (Ar.) yeni ay 20-3
 (mānend-i hilāl) 126-3
 -i 100-3
- hilālveş (Ar.Far.) yeni ay gibi 3-26
- hīle (Ar.) oyun, aldatma 13-2
- hīle-bāz (Ar.Far.) hileci
 (çarh-ı hīle-bāz) 13-2
- himmet (Ar.) gayret, emek, çalışma, çabalama 119-4
 (eşer-i himmet)-i 126-2
 -i 4-39
 -le 11-3
- hīzān (Far.) kalkan, sıçrayan
 (üftān u hīzān) 1-4
- hōd (Far.) kendi; miğfer 25-4
 (ne dervīş ü ne hōd) 16-1
- hōd-reste (Far.) kendi kendini yetiştirmiş
 (zāhid-i hōd-reste)-nün 105-4
- horşīd (Far.) güneş
 (şabūh-ı sāgar-ı horşīd) 137-1
- hōş (Far.) güzel, iyi, tatlı 107-3
- hōş-āheng (Far.) ahenkli 41-2
- hōş-āvāz (Far.) güzel sesli
 (hōş-h^vān u hōş-āvāz) 84-5
- hōş-āvāze (Far.) güzel sesli
 (‘andelīb-i hōş-āvāze-i çemen) 2-2

hōş-güvār (Far.) lezzetli, hazmı kolay

(pür-şarāb-ı hōş-güvār ol-) 32-1

(cām-ı şafā-şīār u mey-i hōş-güvār)-dan 4-33

hōş-h^vān (Far.) okuyuşu güzel

(hōş-h^vān u hōş-āvāz) 84-5

hū (Ar.) Allah; sığınma, yalvarma; nida

(şūh-ı nev-āyīn-i tünd-hū) 98-3

hüb (Far.) güzel, hoş, iyi

-dur 19-4

hüb-ta^bīr (Far.Ar.) ifadesi güzel

(pākīze-gūy u hüb-ta^bīr ol-) 62-5

Hudā (Far.) Tanrı 8-5, 10-7, 11-2, 87-4, 120-5, 121-4, 141-1

(der-na^t-ı hābīb-i Hudā) 2

(fażl-ı Hudā)-dan 12-3

-dan 115-3

-yā 97-1

-ya 56-5

Hudā-dād (Far.) Allah vergisi

(feyz-i Hudā-dād) 36-5

hufte (Far.) yatmış, uyumuş 62-4

hufte-baht (Far.) talihi uyumuş

(hufte-baht-ı nā-müsā^cid)-den 62-4

hulḳ (Ar.) huy, tabiat

(hūsn-i hulḳ)-ı 126-2

hum (Far.) küp, şarap küpü 2-15

(hum-ı ḡonçe-i ter)-ı 140-1

humār (Ar.) içkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik

(pür-humār) 17-2

(dest-i ħumār)-dan 2-5

(ġam-ı ħumār)-ına 51-1

-ı 21-5

-ın 83-4

-ını 63-3

ħum-ħāne (Far.) şarap küplerinin konulduğu yer; meyhane; âşığın kalbi

(piyāle-i ħum-ħāne-i çemen) 2-15

ħun (Far.) kan; öldürme, öç 23-2, 57-2, 80-1, 80-5, 123-1

(ħun-ı ciger) 19-4

(ħun-ı sirişk-i rüy-ı zerd) 119-2

(çeşm-i pür-ħun-āb)-da 107-1

(ħun-ı ciger)-le 14-4

(ħun-ı eşk-i ʿāşık)-uñ 46-2

ħun-āb(Far.) kanlı su; gözyaşı

(ħun-āb-ı dil) 14-1

ħun-ālūd (Far.) kana bulanmış

(cüy-ı ħun-ālūd) 57-2

ħun-ālūde (Far.) kana bulanmış

(eşk-i ħun-ālūde)-ñi 80-5

ħun-bār (Far.) kan yağdırıcı

(dīde-i ħun-bār)-dan 80-1

ħunī (Far.) kanlı, kan dökmeye meyilli, zalim 23-2

ħunīn (Far.) kanlı, kana bulaşmış 78-2

(dāğ-ı ħunīn) 31-4

(dil-i ħunīn)-üñ 31-1

(eşk-i ħunīn) 31-5

ħun-rīz (Far.) kan döken

(ħançer-i ħun-rīz)-ini 23-2

hurrem (Far.) sevinçli

(hurrem ol-)59-1

(rûh-ı hurrem) 53-1

(şeb-i hurrem) 115-3

hürşîd (Far.) güneş

(pertev-i hürşîd-i şevk) 46-3

(hürşîd-i tal'at)-e 30-4

(hürşîd-i tab')-uñ 32-5

huşûş (Ar.) bakım; iş; şekil; yol; konu

(ale'l-huşûş) 98-2

hüşmend (Far.) akıl sahibi, akıllı

(hüşmend ol-) 39-5

hüşyâr (Far.) akıllı kendisine yâr olan, akıllı 65-3, 115-2

(hüşyâr ol-)95-1

(nâ-sâz-kârî-i dil-i nâ-hüşyâr)-dan 5-57

-in 117-5

huşyârî (Far.) akıllılık

(huşyârî-i ferâğ) 17-2

huṭûr (Ar.) hatıra gelme, akla gelme

(huṭûr et-) 65-4

huzûr (Ar.) hazır bulunma; rahat

(huzûr et-) 65-1

(huzûr-ı pîr-i ışk)-a 44-4

hükûm (Ar.) hüküm, emir

(hükûm-i tîğ)-ini 88-3

-ini 60-4

hükûmet (Ar.) bir memleketi idere eden vekiller heyeti; hükûmet konağı, devlet

(bâng-i bülend-i hükûmet)-i 4-46

hümā (Far.) devlet kuşu; saadet

(ʿaks-i hümā) 41-1

(hem-hāşiyet-i zıll-ı hümā) 67-2

(mānend-i hümā) 74-1

(perr-i hümā) 47-1

(sāye-i hümā) 55-3

(sāye-i perr-i hümā et-) 56-5

(sāye-i perr-i hümā)-sı 46-1

-dır 43-1

-lar 133-1

hümā-pervāz (Far.) hūma gibi yüksek uçan, yukarıdan atan, yüksekten konuşan

(hümā-pervāz ol-) 90-2

hümāyūn (Far.) mübarek, kutlu; padişaha ait

(kaşr-ı hümāyūn) 11-3

(rikāb-ı hümāyūn)-ına 10-6

hünkār (Far.) padişah, hükümdar 49-5

-ım 9-5

hüsn (Ar.) güzel, iyi; güzellik, iyilik 36-3

(ʿarz-ı hüsn eyle-) 49-1

(bāğ-ı hüsn) 25-2, 58-3

(be-sīne-çākī-i hüsn) 5-62

(dest-i hüsn-i yār) 3-21

(hüsn-i kabūl-i būs et-) 135-1

(hüsn-i yār) 122-1

(pādişāh-ı hüsn) 133-1

(şeh-i hüsn ü behā) 101-1

(kitāb-ı hüsn)-den 22-2

(bāde-i hüsn ü cemāl)-e 116-3

(hüsn-i hulk)-ı 126-2
 (gurur-ı hüsn)-i 21-5
 (nev-bahâr-ı hüsn)-idir 43-4
 (devlet-i hüsn)-inde 117-3
 (berât-ı hüsn)-ine 116-5
 (vaşf-ı hüsn-i bütân)-uñ 89-2
 (evc-i hüsn)-üñ 46-1
 (muşhaf-ı hüsn)-üñ 29-2
 (şâh-ı hüsn)-üñ 76-5
 (şehr-i hüsn)-üñ 83-1
 (bâğ-ı hüsn)-üñde 92-1
 (bahâr-ı hüsn)-üñüñ 99-1
 (bezm-i hüsn-i dil-ârâ)-ya 45-1
 -ini 53-2
 -inüñ 11-5, 63-1
 -üñ 37-4, 89-1

I

ıraq uzak

-dan 99-3

ıştılâh (Ar.) terim 122-4

(İştılâh-ı ehl-i dil)-de 105-4

ışk (Ar.) sevgi, aşk 16-1, 28-1, 39-5, 91-4, 95-5, 96-4, 102-1, 121-2

(âşâr-ı ışk) 69-5

(be-tâb-ı sîne-i âteş-dilân-ı ışk) 5-60

(câm-ı ışk) 3-23

(cürm-i ışk) 52-5

(gam-ı ışk) 124-1

- (ḥalkā-i bezm-i şarāb-ı ʿışk) 3-31
 (hevā-yı ʿışk) 97-2
 (ḥicāb-ı ʿışk) 104-5
 (ʿışk daʿvāsın et-) 19-3
 (işbāt-ı ʿışk eyle-) 17-5
 (germiyyet-i ʿışk) 109-1
 (hem-piyāle-i Cemşīd-i ʿışk ol-) 3-30
 (nerrād-ı ʿışk) 113-4
 (peymāne-baḥş-ı ʿışk ol-) 3-21
 (pür-cūş-ı ʿışk) 88-1
 (süz-ı ʿışk) 3-26, 118-5
 (şāhid-i ʿışk) 54-3
 (üstād-ı şīrīnkār-ı ʿışk) 102-2
 (baḥr-ı ʿışk)-a 71-5
 (dil-ḥaste-i ʿışk)-a 84-1
 (ḥuzūr-ı pīr-i ʿışk)-a 44-4
 (ʿillet-i ʿışk)-a 44-3
 (nüzhət-serāy-ı ʿışk)-a 125-5
 (peymāne-i ʿışk)-a 44-5
 (reh-rev-i ʿışk)-a 86-3
 (şeh-i ʿışk)-a 56-2
 (zemīn-i derd-ḥīz-i ʿışk)-a 44-1
 (curʿa-i maḥabbet-i şahbā-yı ʿışk)-dır 4-32
 (āyīn-i ʿışk)-ı 62-1
 (tefsīr-i zevk-ı bāb-ı ʿışk)-ı 46-5
 (zemīn-i ʿışk)-ı 30-2
 (sırr-ı ʿışk)-ım 110-4
 (şāh-ı ʿışk)-ım 112-2

(bezm-i ʿiṣk)-ında 18-3
 (kadr-i ʿiṣk-i pāk)-imi 45-3
 (āteş-i ʿiṣk)-uñ 23-3
 (baħr-i ʿiṣk)-uñ 117-1
 (cām-i ʿiṣk)-uñ 101-3
 (ehl-i ʿiṣk)-uñ 31-1
 (erbāb-i ʿiṣk)-uñ 15-4
 (ʿiṣk-i mecāz)-uñ 61-5
 (mā-cerā-yı derd-i ʿiṣk)-uñ 103-5
 (naķş-i ʿiṣk)-uñ 111-3
 (sultān-i ʿiṣk)-uñ 15-1
 (şehr-i ʿiṣk)-uñ 19-2
 (reh-i ʿiṣk)-uñda 58-1
 -dır 4-33, 4-34, 4-35, 4-36
 -ı 18-5
 -uñ 3-29

ʿiṣk-āşinā (Ar.Far.) tanıdık, bildik aşk

(dil-i ʿiṣk-āşinā) 96-4

ʿıyş (Ar.) yaşama, eğlence

(ruḥşat-i ʿıyş-i Cemşīd) 67-3

(ʿıyş et-) 103-2

(evrāk-i ʿıyş)-ı 75-2

(ʿıyş u şafā)-nuñ 115-5

-ını 42-4

ızhār (Ar.) gösterme, meydana çıkarma

(ızhār et-) 35-2

(ızhār eyle-) 88-5

İ

i- imek

-di 7-2, 73-2

-dim 48-3

-dün 86-4

-ken 21-3, 67-4, 99-4, 132-1

-miş 6-64, 17-4, 65-3, 73-1, 97-2, 123-2, 144-1

-se 41-2, 53-4, 58-5, 81-1, 81-4, 97-4, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5

-sem 28-2, 44-5

-señ 58-1, 64-4

İbrāhīm (Ar.) Sultan İbrahim

(Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm) 11-1

(tārīḥ-i kaşr-ı Sulṭān İbrāhīm) 11

ibtidā (Ar.) başlama, başlangıç

(ibtidā et-) 56-1

icrā (Ar.) akıtma; yerine getirme 88-3

(icrā-yı aḥkām-ı şerī'at et-) 8-2

iç- içmek

-e 95-1

-er 63-3

-ersin 83-4

-irmiş 100-2

-memege 98-2

-memek 116-1

iç iç

-i 112-4

-im 109-1

-ine 31-2

içre içinde 16-1, 18-1, 25-2, 29-5, 31-4, 58-3, 71-3, 89-1, 107-2, 107-4, 134-1

içün için(edat) 82-3

ġid (Ar.) bayram 129-2

(şeb-i ġid) 129-2

idrāk (Ar.) anlayış; akıl erdirme; erişme; olgunlaşma

(şafha-i idrāk)-e 111-3

iftihār (Ar.) övünme, şeref, şan

(dāmen-i iftihār)-ımı 135-1

ihsān (Ar.) iyilik etme; bağış, bağışlama

(ihsān et-) 106-3

(ihsān-ı nesīm) 67-1

(luṭf u ihsān eyle-) 80-4

(bende-i kem-naḳd-ı ihsān)-dır 46-4

-e 102-5

ihtidā (Ar.) doğru yola girme, İslām dinini kabul etme

(ihtidā eyle-) 7-3

İhtirāz (Ar.) sakınma, çekinme, korkma

(İhtirāz et-) 111-2

ihtiyār (Ar.) seçme, seçilme; katlanma

(girye-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

(ihtiyār ol-) 95-5

(ser-i ihtiyār)-dan 3-21

-ı 21-1

iḳbāl (Ar.) birine doğru dönme; baht; mutlu olma; arzu

(ser-i iḳbāl)-ime 56-5

(meh-i iḳbāl)-i 92-4

(çerāğ-ı gül-i iḳbāl)-ini 12-1

iḳdām (Ar.) gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma; ilerleme

(iḳdām et-) 106-1

iki iki 8-4, 14-4, 31-3, 54-4, 116-4, 129-2

iḳrār (Ar.) söylemek, bildirmek; tasdik, kabul

-uña 109-5

iḳtidār (Ar.) güç yetme, yapabilme

(ḳadr-i bülend-i dest-res-i iḳtidār)-dan 5-55

iktisāb (Ar.) kazanma, edinme

(iktisāb ol-) 2-15

ilāh (Ar.) Tanrı

(zıll-ı ilāh)-a 12-4

ilāhī (Ar.) Allah`ım; bu ne hāl, ne tuhaf 48-4

i`lām (Ar.) elem verme

(i`lām et-) 106-4

ile ile(edat) 3-19, 3-23, 3-26, 4-40, 4-42, 5-54, 8-3, 8-5, 12-2, 14-2, 14-3, 16-3, 16-5, 17-4, 21-2, 23-1, 23-3, 23-4, 23-5, 25-2, 26-2, 27-3, 28-4, 31-4, 31-5, 33-5, 36-2, 37-3, 37-5, 38-2, 38-5, 39-3, 39-5, 41-4, 41-6, 48-4, 48-5, 50-3, 51-4, 52-1, 58-4, 59-1, 60-1, 60-2, 61-5, 63-3, 63-4, 64-5, 67-3, 73-3, 74-3, 75-3, 77-5, 80-1, 80-2, 97-5, 98-5, 109-1, 110-1, 110-2, 110-3, 110-4, 110-5, 111-5, 112-1, 116-4, 116-6, 117-4, 120-2, 121-3, 123-1, 124-1, 126-3, 142-1

ilhām (Ar.) esin

(ilhām-ı luḳf-ı ḫazret-i āmürzgār)-dan 6-66

ilḳā (Ar.) bırakma; telkin etme, ilham etme

(ilḳā-yı sürür et-) 65-5

illā (Ar.) meğer; aksi hâlde; mutlaka; yalnız 107-5

‘illet (Ar.) hastalık; sebep; gaye

(‘illet-i ‘iřḳ)-a 44-3

iltifāt (Ar.) yüzünü çevirip bakma; dikkat; gönül alma

(bezmgeh-i iltifāt)-ıdır 52-2

(nigāh-ı iltifāt)-ından 83-2

-uñ 68-4

‘İmādü’ d-devle (Ar.) devletin direği 116-7

imdād (Ar.) yardım 36-3

imtiḥān (Ar.) sınav

(imtiḥān eyle-) 29-3

(kaşd-ı imtiḥān)-uñ 85-3

imtiyāz (Ar.) başkalarından farklı olma, ayrıcalık

(serhadd-i imtiyāz)-ı 70-5

‘inād (Ar.) ısrar, ayak direme 70-5

in‘ām (Ar.) nimet verme, iyilik etme

(in‘ām et-) 106-3

‘inān-gīr (Ar.Far.) dizgin tutan

(‘inān-gīr-i semend-i ṭarab ol-) 124-4

‘ināyet (Ar.) dikkat, gayret, özenme; ihsan, iyilik

(zıll-ı livā-yı ‘ināyet)-i 6-65

incin- incinmek

-me(olumsuzluk eki) 114-4

inḳār (Ar.) yaptığını saklama, gizleme, reddetme 110-4

inkisār (Ar.) kırılma, gücenme; ilenç 122-3

-ım 68-2

iñle- inlemek

-dür 63-1

-r 122-3

iñşāf (Ar.) merhamete, vicdana veya mantığa dayanan adalet

(iñşāf et-) 77-4

insānī (Ar.) insanca

(‘aql-ı insānī) 11-5

intisāb(Ar.) mensup olma, bir yere bağlanma

-dır 5-55

intizār (Ar.) bekleme, gözleme

(şuver-i intizār)-dan 3-28

-ına 51-4

irgür- erdirmek, eriştirmek, ulaştırmak, kavuşturmak

-e 95-3

-ürsiñ 82-2

irşād (Ar.) doğru yolu gösterme, uyarma

(irşād eyle-)101-3

-e 60-5

irtifā^c (Ar.) yükselme, yükseklik

-ı 11-4

‘işār (Ar.) ayak kaydırma; birini kötüleme

(havf-ı ‘işār)dan 2-14

işbāt (Ar.) şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma

(işbāt-ı ‘ışk eyle-) 17-5

ise ise(edat) 41-2, 53-4, 58-5, 81-1, 81-4, 97-4, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5

-m 28-2, 44-5

-ñ 58-1, 64-4

islāmī (Ar.) İslâm`la ilgili

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyhü’l-islāmī) 116-7

‘İşmetī (Ar.) 17. yüzyıl Divan edebiyatı şairi 6-66, 8-5, 9-5, 15-5, 17-5, 18-5, 19-5, 21-5, 22-5, 25-5, 26-5, 27-5, 28-5, 29-5, 30-5, 32-5, 33-5, 34-5, 35-5, 37-5, 39-5, 40-5, 41-6, 42-5, 43-5, 44-5, 46-5, 50-5, 53-5, 54-5, 55-5, 56-5, 57-5, 58-5, 59-5, 62-5, 63-5, 65-5, 66-5, 67-5, 70-5, 71-5, 72-5, 75-5, 76-5, 77-5, 78-5, 79-5, 80-5, 81-5, 82-5, 83-5, 85-5, 86-4, 87-5, 88-5, 90-5, 91-5, 92-5, 93-5, 94-5, 95-5, 96-4, 97-5, 99-5, 100-5, 101-

5, 102-5, 103-5, 104-5, 106-5, 107-5, 108-5, 110-5, 111-6, 113-5, 114-5, 115-5, 116-5, 117-5,
119-5, 120-5, 123-5, 125-5

(İşmetî-i zâr) 60-5, 61-5, 74-5

(İşmetî Efendi) 2

(İşmetî-i âciz)-e 7-5

(İşmetî-i haste-dil)-e 38-5

(İşmetî-i zâr)-e 20-5, 51-5

-nüñ 24-5, 48-5, 89-5, 105-5

-ye 1-5, 98-5, 109-5

-yi 68-5, 73-5, 112-5, 144-1

İşmetiyâ (Ar.) Ey İsmetî 12-3, 13-5, 14-5, 16-5, 23-5, 31-5, 36-5, 45-5, 49-5, 52-5, 64-
5, 69-5, 84-5, 118-5, 121-4, 122-5, 124-5

iste- istemek

-diğüñ 12-3

-mem 104-1

-r 24-1, 24-2, 24-3, 24-4, 24-5, 36-1, 36-2, 36-3, 36-4, 36-5, 53-4, 64-4, 120-1

-rse 25-5, 81-5

-rseñ 62-5, 143-1

-se 100-3

isti'dād (Ar.) kabiliyet; akıllılık; anlayışlılık

(ehl-i isti'dād)-e 105-2

istiğfār (Ar.) Allah`tan günahın bağışlanmasını dileme; tövbe etme

(dāmān-ı istiğfār)-ına 100-4

istiğnā (Ar.) aza kanaat etme, tok gözlülük

(istiğnā-yı bî-hengām)-ın 40-2

İşyān (Ar.) itaatsizlik, ayaklanma

(çirk-i işyān)-dan 1-2

işit- işitmek

-ilmedük 79-5

-ilmez 79-2

-düm 65-4

ʿiṣret (Ar.) içki, içki içme 128-1

(ʿiṣret-i yek-rūze)-yi 22-1

ʿiṣret-güdāz (Ar.Far.) eğlence artıran, meclisi yakan

(āh-ı āteş-i ʿiṣret-güdāz-i gönçe)-dür 128-1

iṣtihār (Ar.) meşhur olma

(şāhid-i gül-i nev-iṣtihār)-dan 4-34

ʿiṣve (Ar.) güzelin gönül çelen naz ve edası

(ʿiṣve vü nāz) 86-1

ʿitāb (Ar.) azarlama; darılma

(ʿitāb et-) 52-1

(ʿitāb-ı hār)-ına 51-1

iʿtibār (Ar.) saygı gösterme, önem verme; şeref 122-4

(iʿtibār et-) 10-6, 64-3, 91-1

(nazar-ı iʿtibār)-dan 3-26

-ım 68-4

-ın 117-3

-ına 51-5

iʿtidāl (Ar.) ortalama, aşırı olmama durumu

-ini 123-3

iʿtizār (Ar.) özür dileme

(dāʿire-i iʿtizār)-dan 3-19

itmām (Ar.) tamamlama

(tārīḥ-i itmām)-ın 11-6

ittikā (Ar.) dayanma, yaslanma

(ittikā-yı şāḥ et-) 2-14

izāle (Ar.) giderme, yok etme

(izāle eyle-) 4-46

ʿizār (Ar.) yanak

(mey-i āteş-ʿizār)-dan 2-15

(ʿĪzār-ı al)-üñ 90-1

-dan 4-40

-ında 37-2

iʿzāz (Ar.) aziz kılma, saygı gösterme; ikram etme, ağırlama

(iʿzāz et-) 141-1

izn (Ar.) izin, müsaade, ruhsat

(izn-i nüzül) 4-42

ʿizz (Ar.) değer; yücelik; güçlülük

(perde-pūş-ı ʿizz ü nāz ol-) 83-3

(ʿizz ü şān) 38-2

(ser-māye-i ʿizz ü şeref) 9-6

(hengām-ı ʿizz ü nāz)-e 120-4

ʿizzet (Ar.) değer; yücelik; kuvvet; saygı 91-5

(serīr-i ʿizzet ü cāh)-ı 51-2

J

jāle (Far.) kırağı, çiğ

(mengūş-ı jāle)-yi 47-2

-lerdir 107-2

jeng (Far.) pas, küf, kir

(jeng-i mecāz) 72-1

jeng-bār (Far.) pas saçan

(dem-i jeng-bār-ı eyyām) 24-3

K

ķabā (Ar.) ũste giyilen elbise, cũbbe, kaftan

(tāc u ķabā) 121-2

Ka^ʿbe-rev (Ar.Far.)Kābe`ye giden, Kābe`yi ziyaret eden kimse

(nesīm-i Ka^ʿbe-rev-i luṭf)-ı 5-48

Ka^ʿbeveş (Ar.Far.) Kābe gibi 50-1

ķābil (Ar.) kabul eden; olan, olabilir

(ķābil-i feyz ol-) 101-3

(ķābil-i ta^ʿbīr ol-) 93-1

-dir 46-4

ķabũl (Ar.)alma; birisini iĉeri alma; razı olma

(hũsn-i ķabũl-i bũs et-) 135-1

ķaĉan ne zaman, nasıl 1-3, 66-3

ķaĉ- kaĉmak

-arsın 19-4

-ma(olumsuzluk eki) 80-3

ķadar (Ar.) kadar 49-3, 68-4, 73-1, 97-3, 112-2, 112-3, 112-5

ķadd (Ar.) boy

-i 73-3

-ini 20-3, 29-1

ķadeh (Ar.) bardak, iĉki bardağı 2-5, 96-1

(ķadeh-i ĉeşme) 70-2

-ũñ 63-3

ķadr (Ar.) değer; onur; derece 112-1, 116-6

(ķadr-i bũlend-i dest-res-i iķtidār)-dan 5-55

(ķadr-i teng-i vaķt-ı niyāz)-ı 125-3

(ķadr-ı ıřķ-ı pāk)-imi 45-3

(feyz-i ķadr)-in 102-3

-in 99-1

Ḳāf (Ar.) Masallarda Zümrüdüanka kuşunun yaşadığı rivayet olunan dağ; şark kavimleri mitolojisinde dünyanın etrafını çepeçevre kuşatan dağın adı

(verā-yı Ḳāf)-a 120-1

ḳāfile (Ar.) birlikte yolculuk eden topluluk, zümre 6-68

kāfūr (Ar.) Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtırılı bir madde

(şem^c-i kāfūr)-a 31-3

kāğıd (Far.) kâğıt 37-5

kāh (Far.) saman, saman çöpü 54-3, 126-1, 126-3

ḳahr (Ar.) zorlama, zorla iş gördürme; üstün gelerek mahvetme

(kuştegān-ı ḳahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

(tīġ-i ḳahr)-ını 4-47

(derd ü ḳahr)-ın 19-5

kāh-rübā (Far.) kehribar, saman kapan

(kāh-rübā-yı kerem)-i 126-1

-ı 12-2

kāh-şifat (Far.Ar.) saman sıfatlı 54-3

ḳā'il (Ar.) söyleyen; razı olmuş

-im 72-5

kā'ināt (Ar.) evren 111-2

(şadr-ı bedr-i kā'ināt) 7-1

ḳaḳı- kızmak, öfkelenmek

-yup 23-1, 23-5

kākül (Moğ.) perçem

(kākül-i pür-ḥam) 41-5

ḳal- kalmak

-dı 107-4

-madı 117-4

-maya 2-9

-maz 5-49, 21-4

-mışım 71-2

-ur 21-1, 21-2, 21-3, 21-4, 21-5, 63-1, 67-4, 122-1, 122-2, 122-3, 122-4, 122-5

-urdu 8-3

-ursa 42-4

kaldır- kaldırmak

-masun 96-2

kalem (Ar.) kalem 89-2

kāmet (Ar.) boy pos

(serv-kāmet)-den 116-5

kām (Far.) istek

(ḥarīf-i bezm-i kām ol-) 83-3

kan kan

-ı 109-3

-ımı 88-3

-ını 23-2

-lu 75-1

kān (Far.) maden ocağı

-da 99-1

kanā^cat (Ar.) yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum

(kanā^cat eyle-) 106-2

kaᅅı hangi 53-2

kānūn (Ar.) yasa 56-1

kapu kapı

-mda 9-5

kār (Far.) iş güç, iş; kazanç 2-9, 16-1, 119-2

(kār et-) 85-2, 91-1

(āhır-ı kār) 18-5

(ser-i kār-ı diger) 24-1

(encām-ı kār)-dan 2-6

(ser-levh-i kār)-dan 5-63

-dan 2-2, 2-9

-e 33-1

-ı 35-1, 97-2

-ım 68-1

-ın 102-1

-ına 56-1, 100-3

-ını 85-1

ķaranfūl (Ar.) karanfil 31-4

ķarār (Ar.) durma; rahat; süreklilik; ölçülülük; tahmin; neticeye bağlama

(ber-ķarār) 10-7, 95-1

(bī-ķarār) 24-2, 30-3

(dil-i bī-ķarār) 24-2

(ķarār et-) 90-2, 91-3, 103-3

(şabr u ķarār) 114-5

(cürm-i ķarār)-dan 5-52

(ravza-i dārū¹-ķarār)-dan 4-39

-e 33-2

-ı 21-1

-ın 117-4

ķār-āşinā (Ar.) iş bilir, işten anlar 113-4

ķare siyah

-ler 50-1, 50-5

ķare (Ar.) toprak

-ler 50-3

-ye 113-3

kār-sāz (Far.) iş işleyen, becerikli

(kār-sāz ol-) 2-9, 119-2

ķarķa (Ar.) giysi

(ķāk-zen-i ķarķa-i ķarīr ol-) 47-2

kārvān (Far.) kervan, katile, yolcu katarı 14-3

ķaşd (Ar.) niyet, kurma; bile bile yapma; bir işe isteyerek girişme; dövme, öldürme, yaralama gibi işlere kalkışma

(ķaşd et-) 30-4, 46-5

(ķaşd-ı cān et-) 104-4

(rütbe-i ķaşd)-ı 46-5

(ķaşd-ı imtiķān)-uñ 85-3

kāse (Far.) cam, çini, toprak vb.den yapılmış derince çanak

(kāse-i niyāz) 121-4

(kāse-i mīnā-nigār)-dan 4-32

(kāse-i gül)-e 2-4

ķaşīde (Ar.) Belli bir amaçla yazılmış şiir. Divan edebiyatı nazım şekillerinden olup daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla kaleme alınır. 2

-ler 1

ķaşr (Ar.) köşk

(ķaşr-ı hümāyūn) 11-3

(ķaşr-ı sulţānī) 11-6

(tārīķ-i ķaşr-ı Sulţān İbrāķīm) 11

(ķaşr-ı vişāl)-e 4-40

(ķaşr-ı dil-peżīr)-uñ 11-4

(ķaşr-ı ümmīd)-uñ 46-3

kāşāne (Ar.) köşk; yuva 90-2

ķaş ķaş

-laruñ 107-1

-uñ 37-4

katı çok, iyice, gayet; ağır, acı; şiddetli, haşin, kırıncı 18-4

kaatre (Ar.) damla 107-2

-sini 61-1

kaş-ı kuzah (Ar.) ebem kuşağı 47-3

kayd (Ar.) ayağa vurulan zincir; bağlama, bağ; endişe

(bî-kayd) 131-2

-ına 39-5

-ından 90-1, 90-2, 90-3, 90-4, 90-5

Kaays (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı

(Kaays-ı nâ-murâd) 119-2

kebūd (Far.) gök rengi, mavi

(âh-ı kebūd eyle-) 142-1

keç-külâh (Far.) külâhını eğri giyen; külhanbeyi

(keç-külâh-ı nâz) 96-1

keder (Ar.) bulanıklık; tasa, kaygı 19-1

(keder-i rûzgâr)-dan 3-30

kef (Ar.) el içi, el ayası, avuç içi

(ser-lüle-i benân-ı kefi çeşmebâr)-dan 4-44

kefen (Ar.) ölüyü sardıkları bez 50-4

keh-pâre (Far.) saman parçası 93-2

kem (Far.) eksik; kötü, bozuk 53-4, 123-5

(bende -i kem-naqd-ı ihsân)-dır 46-4

kemâl (Ar.) olgunluk; mükemmellik

(kemâl-i şevk) 21-2

(zât-ı bâ-kemâl)-e 6-68

-üñ 123-2

kemān (Far.) yay; kavis; keman 78-2, 99-4

(kemān eyle-) 29-1

-ı 26-2

-ımı 120-1

-uñ 85-2

kemend (Far.) ucu ilmekli kaygan uzun ip; güzelin saçı

(kemend ol-) 39-2

(kemend-i zülf-i yār)-e 15-2

kemer (Far.) kapı, köprü gibi şeylerin, oyuğu aşağıya bakan kavisli kısmı

(kemer-i kūhsār)-dan 4-45

kemīne (Far.) eksik; hakir, zavallı 116-3

kem-naḡd (Far.Ar.) az paralı

(bende-i kem-naḡd-ı iḡsān)-dır 46-4

kemter (Far.) hakir; eksik 15-1, 94-4

kenār (Far.) kıyı, çevre; uç, köşe 32-2

(ceyb-i dil-i der-kenār)-dan 3-20

-e 55-1, 70-4, 79-1

-ın 117-1

kendeveş (Far.) hendek gibi; biçilmiş gibi 93-4

kendi kendi 26-3

-mi 65-2

-n 78-1

-si 34-2

kendü kendi

-den 49-1

-ñ 74-4, 99-2

-yi 20-1, 39-2, 76-2, 81-2, 102-5

kerem (Ar.) soyluluk; cömertlik

(kerem kı1-) 1-5, 32-2

(kâh-rübâ-yı kerem)-i 126-1

kerre (Ar.) defa, kez 27-3, 66-5, 70-4, 102-4, 105-5

kesâd (Ar.) alışverişte durgunluk; yokluk, kıtlık 55-5, 70-2

keskin çok kesici

(keskin eyle-) 23-2

keş-â-keş (Far.) çekişme; kaygı; felâket 127-2

keşmekeş (Far.) çekişme, kavga, mücadele; kararsızlık

(keşmekeş-i pūd u tār)-dan 2-10

keştî (Far.) gemi

(keştî-i baħr-ı ârzū) 95-3

(keştî-i baht)-a 32-4

ketm (Ar.) sır saklama, gizli tutma

(ketm-i râz et-) 27-1

Key (Far.) büyük hükümdar

(Cem ü Key) 22-1

keyf (Ar.) sağlık, afiyet; hoşlanma; hafif sarhoşluk; gönül açıklığı; arzu

(keyf-i sâğar-ı pîşîne-i bahâr) 2-6

kıl kıl 49-3

kıl- (kıl- fiilinin emir şekli) 1-5, 5-63, 7-5, 16-2, 32-2, 83-3, 85-5

-dı 4-39, 7-4, 67-2

-ma 5-60

kır- kırmak, koparmak

-masun 131-2

kıṭ'a (Ar.) bir nazım şekli 129

kıyâmet (Ar.) dünyanın sonu, ölümlerin mahşerde toplanacağı zaman

(rûz-ı kıyâmet)-de 8-5

ki 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 2-11, 3-23, 3-24, 3-25, 3-26, 3-27, 3-28, 3-29, 3-30, 4-37, 4-38, 4-39, 4-40, 4-43, 8-5, 9-1, 9-2, 10-2, 11-3, 14-1, 14-3, 16-1, 21-3, 21-5, 24-5, 26-1, 26-4, 30-1, 30-2, 31-5, 33-5, 34-5, 36-3, 39-1, 39-5, 45-1, 49-4, 52-3, 61-2, 61-3, 71-4, 71-5, 76-3, 84-4, 86-3, 87-2, 93-2, 93-4, 94-1, 94-2, 95-5, 115-3, 118-3, 119-2, 122-3, 124-1, 124-3, 128-2, 129-2, 134-1, 135-1, 137-1

kibār (Ar.) büyükler

(şığār u kibār)-dan 6-68

kibrīt (Ar.) kırmızı yakut, altın; kükürt; kibrit

(kibrīt-i āftāb) 2-8

ķibriyā (Ar.) büyüklük, ululuk

(halīfe-i resūl-i Kibriyā) 8-2

kilk (Far.) kamış kalem

(kūmeyt-i kil-k-i ṭab^ç)-ım 83-5

(kilk-i şenākār)-ımı 67-1

kim kim 5-54, 6-64, 9-2, 9-3, 11-4, 19-2, 21-1, 26-3, 27-2, 28-2, 30-4, 34-1, 35-1, 36-2, 43-1, 43-2, 43-3, 43-4, 43-5, 49-2, 52-4, 55-3, 65-1, 68-3, 76-5, 78-2, 86-2, 93-1, 93-2, 93-5, 95-4, 100-1, 108-4, 109-1, 112-2, 113-5, 115-3, 120-3

-e 82-4

-edir 82-4

-se 100-4, 117-5

-seler 107-5, 111-1

-senüñ 111-5

-seye 10-5, 70-1, 94-2

-üñ 10-5

-üñle 64-4

kim bağlaç 1-3

kīn (Far.) gizli düşmanlık, kin

(kīn eyle-) 23-1

(k̄in ü nah̄vet)-le 22-4

Kirdgār (Far.) Allah

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

kişi kişi 108-3

kişt (Far.) ekin; tarla

(kişt-ı emel)-im 124-5

kişver-güşā (Far.) ülke açıcı, cihangir

(kişver-güşā et-) 8-3

kitāb (Ar.) kitap 34-4

(kitāb-ı h̄üsn)-den 22-2

ko- bırakmak, koymak 61-5, 87-1, 87-4, 124-2

-dılar 31-1, 31-2, 31-3, 31-4, 31-5

-ma 58-4

-mam 115-1

-mamış 113-4

-masun 79-1

-maz 68-3

-maz 115-4

-muşum 120-2

-r 104-2

-ydı 52-5, 70-2, 121-2

-sun 21-5

-sunlar 120-1

-yup 109-4

k^o (ki o)

-dur 10-1

-la 2-12, 2-13

-lavuz 52-4

kol kol

-ın 111-6

kon- bir yere inmek, yerleşmek

(toz kondur-) 42-1

-masun 89-1

kop- kopmak

-armaz 78-4

-madır 75-5

korq- korkmak

-arım 34-1

koy(u)n göğüsle giysi arası

-ına 119-4

köhne (Far.) eski, eskimiş 3-17, 31-4, 33-1

(sifâl-i köhne-i mey-hâne)-yi 115-1

(şâh-ı köhne)-yi 4-39

köknâr çamgillerden, yüksek bölgelerde yetişen, iğne yaprakları kısa, yassı olan, reçineli ve kozalaklı bir orman ağacı

(hâşiyet-i köknâr)-dan 4-46

kûçe (Far.) küçük sokak, dar sokak; çarşı, pazar

(kûçe-i ğam)-da 72-3

ğudret (Ar.) kuvvet 104-3

kûh (Far.) dağ

(kûh-ı ğam) 18-1

kuhen (Far.) eski, yıpranmış 69-2

kuhen-sakf (Far.Ar.) eskimiş çatı

(kuhen-sakf-ı âsiyâ) 55-4

kuhen-sâl (Far.) eski yıl

(çarh-ı kuhen-sâl-i fitne-cû) 98-4

kūhsār (Far.) dađlık, dađ tepesi

(kemer-i kūhsār)-dan 4-45

ķul Tanrı`ya göre insan; köle

(ķul et-) 46-4

-ı 49-5

-ına 10-6

-um 9-1

-umdur 9-5

ķulūb (Ar.) kalpler, gönüller

(cezb-i ķulūb eyle-) 126-1

ķurb (Ar.) yakın olma, yakınlık

(ümīd-i ķurb et-) 86-4

ķurbān (Ar.) Allah`ın rızasını kazanmaya vesile olan şey

(ķurbān et-) 73-2

ķur- kurmak

-mış 78-3

ķurtar- kurtarmak

-dı 90-1

-sañ 90-4

ķurtul- kurtulmak

-ur 90-5

ķuřūr (Ar.) eksiklik; ayıp; suç; ihmal

(ķuřūr et-) 65-3

ķuřca kuş gibi 18-2

kūře (Far.) köře

(kūře-i mey-ħāne)-yi 115-5

kuřtegān (Far.) öldürölmüşler

(kuřtegān-ı ķahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

kūteh (Far.) kısa, boysuz 113-2

ķuvvet (Ar.) güç, kudret 12-2

kūy (Far.) köy; mahalle; sevgilinin bulunduęu yer

(muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

(kūy-ı ĥarābāt)-a 121-2

(ser-i kūy)-uñda 15-4

(dārü²ş-şifā -yı kūy)-ına 80-3

(dārü²ş-şifā-yı kūy)-uña 109-2

(bāğ-ı kūy)-uñda 31-1

-ın 50-1

-ına 23-5, 34-1

kūze (Far.) su testisi 5-54

kūfr (Ar.) dinsizlik; nankörlük; sövüp sayma

(zālām-ı kūfr) 8-3

külāh (Far.) külāh

(keç-külāh-ı nāz) 96-1

(külāh-ı şabr) 3-21

kūmeyt (Ar.) doru at; kırmızı şarap

(kūmeyt-i al)-ler 57-3

(kūmeyt-i kil-k-i řab⁶)-ım 83-5

küstāhī (Far.) küstahlıkla ilgili

(⁶afv-ı küstāhī) 27-5

küşāde (Far.) açılmış; ferah; şen

(küşāde et-) 118-5, 137-1

(der-i řab⁶-ı küşāde)-den 54-5

kütāh (Far.) kısa, boysuz

(kütāh et-) 104-3

küttāb (Ar.) kâtipler

(küttāb-ı dehr)-e 89-2

L

lā-büd (Ar.) gerekli 108-2

laḥza(Ar.) göz ucu ile bakış; göz ucu ile bir kere bakıncaya kadar geçen zaman

2-12, 23-4, 35-4, 68-1, 75-2

laʿl (Ar.) kırmızı; kırmızı ve değerli bir süs taşı; dudak 25-4, 78-3

(laʿl-i yār)-dan 3-29

(laʿl-i dil-sitān)-ından 76-1

(reşg-i leb-i laʿl)-iyle 108-5

(yād-ı laʿl)-iyle 106-2

(laʿl-i gevher-bār)-uña 109-1

(cām-ı laʿl)-üñ 90-4

(laʿl-i leb)-üñ 25-4

(vaşf-ı laʿl)-üñ 32-2

-inden 20-2

lāl (Ar.) dilsiz

(lāl eyle-) 109-4

(zebān-ı lāl)-imi 13-2

lāle (Far.) lâle 63-3, 89-4

(micmer-i lâle) 123-4

(gül ü lâle)-sin 24-2

lāle-gün (Far.) lâle renkli

(cām-ı lâle-gün) 63-3

lālezār (Far.) lâle bahçesi

-e 33-3

la^l-gūn (Ar.Far.) kırmızı renkli 78-3

la^līn (Ar.)kırmızı renkli

(sāğar-ı la^līn) 103-1

lāne (Far.) yuva 90-1

(lāne-i ebrū-yı yār)-dan 5-61

lāyık (Ar.) yakışan, yaraşır 94-4

lāzım (Ar.) gerekli 76-4

lāzime (Ar.) gerekli, gerekli şey

(lāzime-i şīve-i dil-ārāyī) 118-4

leb (Far.) dudak 111-6

(leb-i şīrīn) 18-1

(mōhr-i leb ol-) 124-3

(leb-i cūybār)-dan 3-18

(reşg-i leb-i la^l)-iyle 108-5

(cām-ı leb)-ün 107-3

(la^l-i leb)-ün 25-4

-ün 37-3

-ünü 106-3

leb-rīz (Far.) ağzına kadar dolmuş

(sāğar-ı leb-rīz)-i 111-6

leb-teşnegān (Far.) susamışlar

-ı 4-44

leṭāfet (Ar.) lâtiflik, hoşluk; güzellik; nezaket; yumuşaklık

(gül-i bāğ-ı leṭāfet) 107-2

(leṭāfet-i gülzār) 122-1

levḥ (Ar.) üzerine yazı yazılabilen, resim çizilebilen düz veya yassı nesne

(ser-levḥ-i na^t-ı naḳş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

(ser-levḥ-i kār)-dan 5-63

(levh-i dil)-de 50-5

levhā (Ar.) bir yere asılmak üzere yazılmış yazı veya yapılmış resim; manzara

(sāde-levhā)-n 22-4

leyl (Ar.) gece

(şafha-i leyl ü nehār)-dan 4-47

Leylā (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı

-ya 71-2

Leylî (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı

-ye 73-4

li (Ar.) tarafından, yazarı 2

liḳā (Ar.) görme, rast gelip kavuşma; çehre 121-3

lisān (Ar.) konuşulan dil

-ı 26-4

-ın 26-4, 43-3

livā (Ar.) bayrak

(zıll-ı livā-yı ʿināyet)-i 6-65

luʿbe (Ar.) oynanılan şey, oyuncak; herkesi hayrette bırakan şey

(miyān-ı luʿbe)-de 54-4

lūle (Far.) lüle; çeşme gibi şeylere takılan küçük boru; halka gibi dürülmüş şey

(lūle-i müje-i eşk-bār)-dan 2-12

(ser-lūle-i benān-ı kef-i çeşmebār)-dan 4-44

luṭf (Ar.) hoşluk, güzellik, iyilik 38-5

(luṭf et-) 34-3, 51-5, 93-3, 95-2, 101-3, 121-3

(luṭf eyle-) 9-5, 114-5, 116-4, 144-1

(luṭf u iḥsān eyle-) 80-4

(nişān-ı luṭf) 69-3

(nüvīd-i luṭf) 20-2

(ilhām-ı luṭf-ı ḥazret-i āmürzgār)-dan 6-66

(nesīm-i Ka^ʿbe-rev-i luṭf)-ı 5-48

(sāgar-ı luṭf)-ı 39-4

(ḥande-i luṭf)-ına 95-4

(zemīn-i luṭf)-ına 52-4

(ḥ^vān-ı luṭf)-ından 94-4

(luṭf-ı cūd)-uñ 1-5

(memnūn-ı luṭf)-uñdur 143-1

(va^cde-i luṭf)-uñla 46-4

-ı 40-3

-ını 81-1

lücce (Ar.) engin su

(lücce-i ğam)-dan 90-3

M

mā-cerā (Ar.) cereyan eden, olup geçen şey

(mā-cerā-yı derd-i ıışk)-uñ 103-5

-sı 46-2

mağrūr (Ar.) gururlu 123-2

(ḥaṭṭ-ı mağrūr)-ı 116-5

māh (Far.) ay 21-1, 27-2, 65-5, 113-1

-uñ 15-2, 15-5, 50-4, 82-5

maḥabbet (Ar.) sevgi 56-1

(bād-ı maḥabbet ol-) 94-3

(da^cvā-yı maḥabbet eyle-) 84-3

(maṣīb-ı mihr ü maḥabbet) 41-4

(mihr ü maḥabbet) 43-5, 53-4

(nihāl-i maḥabbet) 64-2

(şāh-ı maḥabbet) 57-5

(zevraḳ-ı mihr ü maḥabbet) 117-1

(cur^ʿa-i maḥabbet-i ṣahbā-yı ʿışk)-dır 4-32

(fermān-ı maḥabbet)-dir 116-2

(reh-i maḥabbet)-e 21-2

(ġavṭa-ḥ^vör-ı maḥabbet)-i 95-3

māhī (Far.) balık

-lere 107-1

maḥmūr (Ar.) sarhoşluğun verdiği sersemlik; uyku basmış göz

(maḥmūr ol-) 137-1

(çeşm-i maḥmūr)-ı 116-1

māh-pāre (Far.) ay parçası; çok güzel kimse

-yi 21-1

maḥrem (Ar.) haram; biriyle çok samimî, gizli olan 41-2, 77-2

(maḥrem-i dil-i zār ol-) 64-1

(maḥrem-i rāz) 81-2

(maḥrem ol-) 59-2, 84-2

māh-rū (Far.) ay yüzlü güzel

-larda 109-3

-(y)uñ 65-5

maḥrūr (Ar.) ateşli, ateşlenmiş

(cān-ı maḥrūr)-ı 116-4

maḥşül (Ar.) meydana gelen şey; ürün verim

(maḥşül-i recā) 124-5

maḥşer (Ar.) toplanılacak yer; kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer

(rūz-ı maḥşer) 1-4

maḥv (Ar.) yok etme; perişan etme

(maḥv et-) 5-59

(maḥv eyle-) 35-4

(maḥv-ı vüçüd eyle-) 142-1

(maḥv ol-) 111-3

maḥzūn (Ar.) hüznünlü

(ḥātır-ı maḥzūn)-um 65-5

maḳām (Ar.) durulacak yer, durak

(maḳām-ı dil-güşā) 56-2

maḳşūd (Ar.) kasdolunan, istenilen şey 5-55

(maḳşūd-ı ğamze) 88-3

(ser-māye-i maḳşūd kıl) 16-2

(vefk-i maḳşūd) 92-2

(maḳşūd-ı niyāz-ı ğonçe)-dür 128-2

-um 9-6

māl-ā-māl (Ar.) çok dolu, dopdolu 64-5

ma^cmüre (Ar.) bayındır yer 10-4

ma^cnā (Ar.) anlam; iç yüz; rüya; akla yatkın sebep

(şāhid-i ma^cnā) 32-5

mānend (Far.) benzer, eş

(mānend-i hilāl) 126-3

(mānend-i hümā) 74-1

(mānend-i mihr) 121-4

(mānend-i şabā) 16-2, 84-2

(mānend-i zerre eyle-) 121-1

mānende (Far.) benzeyen

(mānende-i ḥıred) 3-28

mañşıb (Ar.) devlet hizmeti, memuriyet; makam, rütbe, derece

(mañşıb-ı mihr ü maḥabbet) 41-4

māye (Far.) maya, esas; para, mal; güç; bilgi

(māye-i cān ol-) 100-5

(ser-māye-i izz ü şeref) 9-6

(ser-māye-i maḫşūd kıl-) 16-2

(ser-māye-i tebessüm) 3-27

manzūr (Ar.) bakılan, görünen; gözde olan, beğenilen

-ı 116-6

ma^çzūr (Ar.) özü olan 35-3, 116-2

mecāl (Ar.) güç, kuvvet; fırsat 124-3

mecāz (Ar.) yol, geçecek yer; gerçeğin zıddı; edebiyat terimi

(jeng-i mecāz) 72-1

(naḫş-ı mecāz)-ı 119-5

(ıḫş-ı mecāz)-uñ 61-5

meclis (Ar.) toplanılacak yer; görüşmek için bir araya gelmiş insan topluluğu

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

(meclis-i vuşlat)-da 104-5

(meclis-i mey)-de 106-3

-de 22-5, 33-5, 93-3, 116-1, 124-3, 125-2

-e 19-1, 39-3

-üñden 94-2

Mecnūn (Ar.) Leylâ ile Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı 73-4

-ına 44-1

Mecnūnveş (Ar.Far.) Mecnun gibi 71-2

medār (Ar.) bir şeyin devredeceği yer, etrafında dönülen nokta; yörünge

(medār ol-) 114-1

(gül-berg-i na^ç-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

meded (Ar.) yardım, imdat 16-3, 25-2, 34-3, 44-3, 56-3, 72-4, 79-2, 87-5, 97-2, 101-2

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

medḫ (Ar.) övme

(der-medḫ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed) 10

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān) 9

(taḍād-ı medḥ)-ine 5-53

Mefūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün 6, 14, 17, 26, 30, 42, 45, 47, 113, 120, 121, 123, 125, 133, 138, 140, 144

Mefūlü mefā'ilü mefā'ilü fa'ülün 60, 61, 73, 74, 84, 108

Mefūlü mefā'ilün mefā'ilün fā' 130

Mefūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün 70, 88, 89

Mefūlü mefā'ilü mefā'ilü fā'ülün 12, 16, 124

Mefūlü mefā'ilün mefā'ilün fā' 131, 132

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilātün 122

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 13

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 33, 87

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 54, 55

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 20, 21

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilātün 51

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 38, 52, 59, 63, 64, 66, 69, 97, 98

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün 118, 134, 137

Mefā'ilün mefā'ilün fa'ülün 1, 68

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün 9, 11, 15, 22, 25, 29, 37, 40, 44, 56, 57, 62, 65, 76, 83, 90, 96, 99, 103, 116, 127, 141, 142

mefṭün (Ar.) fitneye düşmüş, büyülenmiş; gönül vermiş, tutkun, vurgun

(mefṭün ol-) 71-2

-ıdır 94-5

meger (Far.) meğer, oysaki 10-5, 20-3, 22-3, 27-5, 59-5, 65-3, 92-3, 100-2

meh (Far.) ay 29-2, 37-2, 42-5, 48-3, 50-2, 53-2, 83-2, 99-1, 111-1, 112-1, 113-2, 114-2, 115-1, 121-3

(meh-i sifle-nevāz) 72-5

(meh-i tābān)-a 108-1

(meh-i iḳbāl)-i 92-4

-i 114-1

-üñ 97-1

mehābet (Ar.) azamet, ululuk, korkunçluk; büyük görünme

(cünbiş-i dest-i mehābet)-i 4-45

(şirār-ı mehābet)-i 47-4

mehcūr (Ar.) terk olunmuş, unutulmuş; uzaklaşmış, ayrılmış

(dil-i mehcūr) 40-5, 56-4

(mehcūr et-) 130-1

(bende-i mehcūr)-ını 65-4

Meḥemmed (Ar.) Sultan İbrahim`den sonraki Osmanlı padişahı 4. Mehmed

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed) 10

(der-medḥ-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān) 9

(Sulṭān Meḥemmed) 10-1

(şeh-i Sulṭān Meḥemmed Ḥān-ı ğāzī) 9-2

meh-liḳā (Far.) ay yüzlü 121-3

meh-pāre (Far.) ay parçası, güzel 53-2

-ler 50-2

-ye 113-2

meh-rū (Far.) ay yüzlü, güzel 29-3

-dan 48-3

-nuñ 83-2

-ye 42-5

mehveş (Far.) ay gibi, güzel

-üñ 33-3

mekān (Ar.) yer, mahal; ev, oturulan yer

-in 43-1

mekārim-üslüb (Ar.) cömertliği farz edinen

(zāt-ı mekārim-üslüb) 126-1

mekrümet (Ar.) kerem, onur; cömertlik, ağırlama

(dest-i nesīm-i mekrümet)-iyle 5-56

mekteb (Ar.) yazı yazacak yer; okul

(mekteb-i çemen)-de 79-4

melāhat (Ar.) güzellik; yüz güzelliği

(deryā-yı melāhat)-de 108-4

melāmet (Ar.) ayıplama, kınama; azarlama

(ğayret-keş-i bār-ı melāmet) 96-3

(ta^ˆne-i seng-i melāmet)-e 5-57

(seng-i melāmet)-le 65-2

melek-sīmā (Ar.Far.) melek yüzlü 50-1

memdūh (Ar.) övülmüş 126-2

memnūn (Ar.) minnet altında bulunan; sevinmiş; razı, hoşnut

(memnūn-ı luřf)-uñdur 143-1

me²mūr (Ar.) emir almış olan kimse; görevli

-ı 116-2

mengūş (Far.) küpe

(mengūş eyle-) 106-5

(mengūş-ı jāle)-yi 47-2

mensüb (Ar.) bir şeyle ilgisi olan

(mensüb ol-) 126-3

menzil (Ar.) yollardaki konak yeri; ev; mesafe

(ser-menzil-i vişāl) 45-2

-in 29-1

-üñ 112-1

- merd (Far.) adam, insan; erkek; yiğit
 (merd-i nā-dān) 92-5
 (merd-i subḥadār)-e 33-5
- merğüb (Ar.) rağbet edilmiş, beğenilmiş 126-2
- merhem (Ar.) merhem
 (merhem ol-) 59-3, 119-3
- merḥamet (Ar.) şefkat gösterme, acıma, esirgeme
 (merḥamet et-)13-1
- mesāfe (Ar.) ara, uzaklık
 (mesāfe-i cāh)-ı 47-3
- meşel (Ar.) örnek, benzer
 (fi'l-meşel) 105-3
 -dir 49-4
- mest (Far.) sarhoş 5-58, 17-2, 39-3, 95-1, 102-4
 (ʿandelīb-i mest) 119-5
 (baht-ı siyāh-mest) 17-3
 (mest et-) 61-1, 116-3
 (mest ol-) 17-1, 17-4, 17-5, 39-5, 116-2, 125-2
 (mest-i mey-i vuşlat ol-) 53-1
 (mest-i ser-endāz et-) 74-5
 (mest-i şevk ol-) 101-5
 (mest ü ser-gıran) 66-3
 (ser-endāz-ı mest) 21-3
 (ser-mest) 44-5, 65-3, 82-3, 96-4, 99-4
 (siyeh-mest) 78-2
 (mest-i cām-ı pīşin)-im 13-5
 (mest ü müdām) 3-23
 -ün 100-4

mestāne (Far.) sarhoşça 2-13, 14-3, 56-3, 96-1, 96-2, 96-3, 96-4, 99-5, 105-1

(şīve-i mestāne) 22-4

-yi 115-2

meş^ʿal (Ar.) kandil; ucunda alev çıkararak yanan bir madde bulunan madde

(meş^ʿal-i dāğ) 38-3

meşreb (Ar.) içecek yer; yaratılış, huy

(meşreb-i ʿālem) 77-1

(muḳteżā-yı meşreb-i şem^ʿ-i şeb-ārā) 35-2

(ʿārif -i Cem-meşreb)-üñ 105-1

-üñ 74-4

metā^ʿ (Ar.) satılacak mal, eşya

(metā^ʿ-ı şevḳ) 55-5

(metā^ʿ-ı vaşl) 64-5

(metā^ʿ-ı derd)-i 70-2

metānet (Ar.) metinlik, dayanıklılık, sağlam

(naḳd-ı metānet)-i 4-45

me^ʿvā (Ar.) yurt; mesken; sığınacak yer

(me^ʿvā ol-) 1-3

mevc-hīz (Ar.Far.) dalga kaldıran

(mevc-hīz ol-) 111-4

Mevlā (Ar.) Allah 9-6

mevsim (Ar.) yılın dört bölümünden her biri

(mevsim-i bahār) 45-4

mevvāc (Ar.) çok dalgalı

(mevvāc-ı baḫr-ı nūr-ı tecellī-şi^ʿār)-dan 4-41

mey (Far.) şarap 2-15, 22-3, 44-4, 61-1, 94-2

(mey-i dūşīne) 99-5

(mey-i nāb) 2-5

- (mey-i niyāz) 3-29
 (mey-i rūḥ-perver) 24-1
 (mest-i mey-i vuşlat ol-) 53-1
 (neşve-i mey) 125-4
 (nūş-ı mey) 33-4
 (sāğar-ı mey) 124-3
 (ser-germ-i mey) 96-1
 (ṭab^c-ı mey) 85-4
 (mey-i nāb)-a 108-5
 (mey-i āteş-izār)-dan 2-15
 (cām-ı şafā-şi^cār u mey-i ḥōş-güvār)-dan 4-33
 (bezm-i mey)-de 56-4, 90-4
 (meclis-i mey)-de 106-3
 (nūş-ı mey)-e 74-4
 (mey-i hecr-i nā-ümīd)-i 24-2
 (mey-i derd-āferīn)-inden 83-4
 (mey-i sāğar)-la 19-1
 (nūş-ı mey)-üñ 26-5
 -de 112-3
 -üñ 21-5, 94-5
- meyān (Far.) bel
 -üñ 99-2
- meydān (Ar.) meydān
 (meydān-ı belā) 44-1
 -e 14-2
- mey-ḥāne (Far.) meyhane
 (yārān-ı mey-ḥāne) 44-5
 (sifāl-i köhne-i mey-ḥāne)-yi 115-1

(kūşe-i mey-hâne)-yi 115-5

(hāk-i der-i mey-hâne)-ye 60-5

-sinde 44-4

meyl (Ar.) eğilme; sevme; gönül akışı 2-11, 116-5

(meyl et-) 108-2

meyl-sāz (Ar.Far.) meyleden

(meyl-sāz-ı çerāgān ol-) 2-11

meyve (Far.) meyve

(meyve-i vaşl)-ına 106-1

meyyāl (Ar.) çok meyleden; çok istekli, düşkün

(ṭab^ε-ı meyyāl)-im 29-4

mezellet (Ar.) hakirlik, alçaklık, itibarsızlık

(rāh-ı mezellet)-de 114-3

mı soru edatı 3-23, 17-5, 20-3, 42-1, 42-2, 43-5, 49-5, 50-3, 55-4, 63-1, 92-3, 94-4, 95-2, 96-2, 96-4, 102-3, 104-2, 114-1, 114-2, 114-3, 114-4, 114-5, 118-2, 122-1, 122-2, 122-3, 122-4, 122-5, 131-1

-dır 36-3, 61-4, 88-1, 88-2, 88-3, 88-4, 88-5, 98-2

mi soru edatı 3-25, 15-2, 15-5, 17-3, 18-2, 50-2, 51-5, 59-5, 60-1, 60-2, 60-3, 60-4, 60-5, 66-4, 77-2, 78-1, 84-5, 88-5, 94-3, 122-3

-dir 26-2, 27-1, 27-2, 27-3, 27-4, 27-5, 61-2, 88-3, 94-2

micmer (Ar.) buhurdan, içinde tütsü yakılan kap

(micmer-i lāle) 123-4

micmere (Ar.) buhurdan, içinde tütsü yakılan kap

(micmere-i yem-nişār)-dan 5-53

midḥat (Ar.) methetme, övme

(nağme-senc-i midḥat)-i 5-50

mihmān (Far.) konuk

(mihmān ol-) 40-3

(dest-i mihmān)-ında 94-4

miḥnet (Ar.) zahmet, eziyet, gam, musibet

(miḥnet-i eyyām) 41-6

(şad-pāre-i miḥnet) 96-4

(vādī-i miḥnet)-de 127-1

(hār-ı miḥnet)-den 128-2

(bāde-i miḥnet)-le 17-4

(miḥnet-i hecr)-i 23-4

mihr (Far.) güneş 2-7, 9-3, 41-4

(çerāğ-ı mihr) 97-4

(mānend-i mihr) 121-4

(mañşib-ı mihr ü maḥabbet) 41-4

(mihr ü maḥabbet) 43-5, 53-4

(mihr ü vefā) 25-5

(niğāh-ı mihr ü vefā) 13-4

(zevraḫ-ı mihr ü maḥabbet) 117-1

(mihr-i cihān-tāb)-a 108-1

(mihr-i giyāh)-ı 30-2

(beste-i mihr)-i 61-2

(rūy-ı mihr)-i 4-38

(mihr-i ruhsār)-iyle 15-5

-e 114-1, 121-1

-in 29-4

mihribān (Far.) merhametli

(dil-i nā-mihribān)-ı 26-3

mīnā (Far.) şarap şişesi; mavi veya yeşil renkli sırça

(çarḫ-ı mīnā) 35-4

mīnā-niğār (Far.) sevgilinin şarap şişesi

(kāse-i mīnā-nigār)-dan 4-32

minnet (Ar.) iyilik yapana karşı kendini borçlu görme; şükür 81-3

(şükr ü minnet) 56-5

-i 98-4

mīrāne (Far.) beye yakışır şekilde 37-3

mir³āt (Ar.) ayna

(mir³āt-ı hayāl) 27-3

mişāl (Ar.) örnek; masal; rüya 47-3

(mişāl-i dıraht-ı şükūfedār-ı sefīd) 69-4

(mişāl-i gönçe) 118-2

(mişāl-i nergis-i bāğ) 66-2

(mişāl-i serv) 3-18

(mişāl-i zerre) 69-1

(perī-mişāl) 30-4

-in 50-5

miyān (Far.) orta; ara, aralık; bel

(miyān-ı āb)-da 107-1

(miyān-ı lu³be)-de 54-4

(miyān-ı bezm)-e 34-2

möhr (Far.) mühür; sevgilinin ağzı

(möhr-i leb ol-) 124-3

(möhr-i gül)-üñ 67-1

mu³azzam (Ar.) kocaman, ulu

(şehenşāh-ı mu³azzam) 11-1

muğān (Far.) ateşe tapanlar; tarikat başkanı

(pīr-i muğān) 112-3

muğannī (Ar.) şarkıcı 96-3

muğaylān (Far.) deve diken

(muğaylân-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

muğbeçe (Far.) Mecusî çocuğu; meyhaneci çırağı 77-4

muḥāl (Ar.) mümkün olmayan

-dir 54-2

muḥaṣṣal (Ar.) tahsil olunmuş, elde edilmiş; sözün kıyası 11-5, 110-4

muḥibb (Ar.) seven, dost

(muḥibb-i Çār-yār)-ız 8-5

muḥtāc (Ar.) ihtiyacı olan, yoksul 26-5, 42-5

muḳābele (Ar.) karşılık verme; karşı gelme 26-2

muḳteżā (Ar.) iktiza etmiş, lâzım gelmiş; derkenar 35-2

(muḳteżā-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ārā) 35-2

murād (Ar.) arzu; maksat 41-3, 52-2, 70-1

(ber-murād) 41-3

(Kays-ı nā-murād) 119-2

(murād-ı ḫarīfān-ı bezm-i mül) 4-33

(ser-cümle-i murād) 4-37

(naḳş-ı murād)-ı 36-4

(dil-i nā-murād)-uñ 82-4

-ı 139-1

-uñ 15-3

-uñca 114-4

Murād (Ar.) Osmanlı padişahlarından 4. Murad

(Sulṭān Murād-ı dād-mu^ctād)-ı 141-1

-uñ 12-1

murğ (Far.) kuş

(murğ-ı dil) 18-2, 78-1

(cünbiş-i murğ-ı çemen)-den 62-1

(murğ-ı dil)-e 57-1, 84-4

(murğ-ı nigāh)-ı 5-61

(murğ-ı ḥadeng)-i 91-3

-ı 133-1

-in 101-2

murğān (Far.) kuşlar

(ders-i şevk-ı murğān) 79-4

murtaẓā (Ar.) beğenilmiş; Hz. Ali'nin lâkabı

(Ḥazret-i Bū-Bekr ʿÖmer ʿOsmān ʿAliyyü'l-Murtaẓā) 8-1

muşavver (Ar.) tasvirli, resimli; tasarlanmış 49-3

muşavvir (Ar.) tasvir eden, ressam

-ler 37-1

muşḥaf (Ar.) kitap; Kur'an

(muşḥaf-ı ḥüsn)-ün 29-2

Muşṭafā (Ar.) Hz. Muhammed 7-4

(erkān-ı dīn-i Muşṭafā) 8-1

muʿtād (Ar.) itiyad edilmiş, alışılmış 45-5

(muʿtād et-) 102-5

(Sulṭān Murād-ı dād-muʿtād)-ı 141-1

muʿtekif (Ar.) bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan

(muʿtekif-i günc-i ferāğız) 81-5

muṭrib (Ar.) çalgıcı; şarkıcı

(muṭrib-i tāli) 100-2

(muṭrib-i hezār) 3-16

mūy (Far.) kıl

(mūy-ı sīne) 17-4

(bün-ı mūy)-ımda 102-2

mübtelā (Ar.) düşkün; tutkun 45-1

-dır 15-2

müctebā (Ar.) seçilmiş, seçkin

(çār-yār-ı müctebā) 8-1

müdām (Ar.) devam eden, sürekli 34-1, 34-4

(mest ü müdām) 3-23

müdde^ı (Ar.) iddia eden, davacı

-ler 43-3

müddet (Ar.) zaman 65-2, 103-4

müferriḥ (Ar.) ferahlık veren 11-6

Müfte^ıilün mefā^ıilün müfte^ıilün mefā^ıilün 34, 39, 72, 86, 95, 119, 135

Müfte^ıilün mefā^ıilün fe^ıilün 48

mühlet (Ar.) bir işin yapılması için verilen zaman 120-5

müje (Far.) kirpik

(lüle-i müje-i eşk-bār)-dan 2-12

mül (Far.) şarap 31-5

(murād-ı ḥarīfān-ı bezm-i mül) 4-33

mülāyım (Ar.) uygun; yumuşak huylu 76-2

mülk (Ar.) taşınmaz ve gelir getiren mal; ülke 47-1

(reşg-i mülk-i ÇİN et-) 6-67

(vāriş-i mülk-i Süleymānī) 11-1

(mülk-i dil)-i 57-5, 90-1

-ini 57-4

mülk-gīr (Ar.Far.) hükümdar

(şehenşāh-ı mülk-gīr) 47-1

mümkin (Ar.) mümkün 26-2, 33-4, 77-2, 92-2, 93-4, 116-1

(mümkin ol-) 125-2

mümtāz (Ar.) imtiyazlı 96-2

(üstād-ı mümtāz-ı felek-ḳadr)-üñ 116-6

münaḳḳaş (Ar.) nakşedilmiş 4-40

- münācāt (Ar.) Allah`a dua etme, yalvarma 1
- münāsib (Ar.) uygun 56-2
-dir 83-5
- münşī (Ar.) inşa eden
(münşī-i dīvān-ı ğam)-dır 28-1
- mürde (Far.) ölü, ölmüş
(vā`ız-i dil-mürde)-nüñ 111-6
- mürūr (Ar.) geçme; geçip gitme; sona erme
(mürūr et-)65-1
- mürüvvet (Ar.) insaniyet, yiğitlik; cömertlik
(ehl-i mürüvvet) 116-2
- müsā`ade (Ar.) yardım; izin
(müsā`ade-i vaşl-ı dil-ber)-e 123-2
- müsā`id (Ar.) yardım eden; uygun; izin veren 32-4
(müsā`id ol-) 26-5
(hufte-baht-ı nā-müsā`id)-den 62-4
- müsāfir (Ar.) misafir
(müsāfir ol-) 138-1
- müsellem (Ar.) teslim edilmiş, verilmiş; doğruluğu herkesçe kabul edilmiş olan 77-3
- Müstefilün fa`ülün müstefilün fa`ülün 139
- müsteḥakk (Ar.) hak etmiş, hak kazanmış, lâyük
-ın 101-3
- müstemend (Far.) üzüntülü, bîçare; talihsiz
(feryād-ı müstemend-i dil-efgār)-e 89-4
- müstetāb (Ar.) güzel bulunan 4-42
- müşgīn-tār (Far.) misk kokulu saç teli
(gīsū-yı müşgīn-tār)-inuñ 65-1
- müşk (Far.) misk

- (nāfe-i müşk-i Tatar)-dan 6-67
 müşkil (Ar.) güç, zor; engel
 -dir 116-3
 müşkīn (Far.) misk kokulu; siyah
 (hāl-i müşkīn) 90-1
 müştāk (Ar.) iştıyaklı, özleyen
 (dil-i müştāk)-ı 104-3
 (müştāk-ı cemāl)-üñdür 27-2
 Mütefāʿilün fāʿülün mütefāʿilün fāʿülün 24
 Mütefāʿilün faʿülün mütefāʿilün faʿülün 79, 82
 müyesser (Ar.) kolaylıkla olan
 (müyesser ol-) 17-2, 58-5
 müznibīn (Ar.) günah işleyenler
 (şefiʿü'l-müznibīn) 7-5

N

- nā-āşināyān (Far.) aşına olmayanlar
 (nā-āşināyān-ı hevā) 22-2
 nāb (Far.) saf, halis
 (mey-i nāb) 2-5
 (mey-i nāb)-a 108-5
 (şarāb-ı nāb)-da 107-3
 (bāde-i nāb)-uñ 32-1
 nā-çīz (Far.) değersiz
 (ʿabd-ı nā-çīz)-e 9-6
 nā-dān (Far.) bilmez, cahil 75-5
 (merd-i nā-dān) 92-5
 (sākī-i nā-dān)-lar 112-4

-e 14-4, 53-2

nâdir (Ar.) seyrek, az bulunur 36-5

nâfe (Far.) bir çeşit misk, koku

(nâfe-i müşk-i Tatar)-dan 6-67

nâ-gâh (Far.) vakitsiz; ansızın

(belâ-yı nâ-gâh) 79-3

nağme (Ar.) ahenk, ezgi, güzel ses 2-3, 5-50

(âgâz-ı nağme eyle-) 2-2

(nağme-i sâz) 72-4

(nağme-i sâz-ı emel) 100-2

(tahrîr-sâz-ı nağme ol-) 3-16

(nağme-i bî-bâk)-de 85-3

(nağme-i sâz)-ın 42-3

-leri 114-2

-si 102-4

nağme-sâz (Ar. Far.) şarkı söyleyen

(nağme-sâz et-) 4-36

nağme-senc (Ar.Far.) ezgiyi yerinde kullanılan

(nağme-senc-i midhat)-i 5-50

nâ-güvâr (Far.) midede zor hazmedilen şey

(bâde-i heves-i nâ-güvâr)-dan 5-58

nâ-hemvâr (Far.) eğri; uygunsuz; uymayan

(evzâ^c-ı nâ-hemvâr)-ına 100-1

naḥl (Ar.) hurma ağacı; ince, uzun, narin vücutlu dilber

(naḥl-i nâz)-ı 14-4

(naḥl-i ḥayâl)-ini 123-1

(naḥl-i derd-i dil)-ler 57-2

(naḥl-i tâze)-nüñ 100-5

-ün 115-4

nā-hūşyār (Far.) akılsız

(nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyār)-dan 5-57

naḥvet (Ar.) kibir, büyüklenme

(kīn ü naḥvet)-le 22-4

nāʾil (Ar.) muradına eren

(nāʾil ol-) 29-4

naḳd (Ar.) akçe; para olarak bulunan servet; peşin para

(naḳd-ı cān) 41-4

(naḳd-ı temennā) 35-1

(bende-i kem-naḳd-ı iḥsān)-dır 46-4

(naḳd-ı şabr)-ı 3-20

(naḳd-ı metānet)-i 4-45

(naḳd-ı sirişk)-i 70-2

nā-kerdekār (Far.) aşktan anlamayan

(dil-i nā-kerdekār)-e 97-2

naḳş (Ar.) resim; ipekle sırma ile işleme 132-1

(fermān-revān-ı naḳş-ı naʿl) 9-4

(naḳş et-) 66-1

(naḳş-ı bedrā) 1-1

(naḳş-ı şafā) 3-28

(ser-levḥ-i naʿt-ı naḳş-ı cemāl-i peyāamberī) 6-64

(naḳş-ı cefā)-dan 56-1

(naḳş-ı bahār)-ı 119-5

(naḳş-ı mecāz)-ı 119-5

(naḳş-ı murād)-ı 36-4

(naḳş-ı ruh-ı dildār)-ı 132-1

(zemīn-i naḳş)-ını 38-3

(naḳṣ-ı cebīn)-i 53-5

(naḳṣ-ı ḥired-firīb)-i 14-5

(naḳṣ-ı nā-pesend)-im 116-6

(tarz-āşinā-yı naḳṣ-ı şenā)-sı 5-51

(naḳṣ-ı ıṣḳ)-uñ 111-3

-ı 99-2

-ını 67-1

nāl (Far.) kamış düdük; inleyen

(nāl et-) 20-1

(nāl ol-) 41-6

na^l (Ar.) ayakkabı; nal; oturacak yerlerin en aşağısı 31-3

(fermān-revān-ı naḳṣ-ı na^l) 9-4

nāle (Far.) inleme 38-4

(bu nāle vü bu sūḥtegī) 60-3

(nāle-i dil-süz-ı bülbül) 128-1

(fiğān u nāle)-den 57-5

(nāle vü āh)-ı 30-1

(āh u nāle)-ñi 82-3

-den 91-1

-lerimden 114-2

-mle 27-1

-ñ 84-5, 99-5

-sin 128-2

-yi 81-1

nālekār (Far.) inleyen

(āh-ı nālekār)-ı 70-3

nām (Far.) ad; ün

(güm-nām) 30-5

- (nām-ı ümīd) 125-4
 (nām-ı vefā) 34-3
 (nām u şān)-ı 26-1
 -uñı 7-4
 nāme (Far.) mektup; kitap 28-1
 (nāme-i ğonce) 67-3
 (niyāz-nāme-i dil) 97-5
 (nāme-i sūziş-i dil)-e 72-1
 nā-mihribān (Far.) vefasız, sevgisiz 99-2
 (dil-i nā-mihribān)-ı 26-3
 nā-murād (Far.) muradına erişememiş
 (Kays-ı nā-murād) 119-2
 (dil-i nā-murād)-uñ 82-4
 nā-müsā'id (Far.Ar.) müsait olmayan
 (hufte-baht-ı nā-müsā'id)-den 62-4
 nān (Far.) ekmek
 (pāre-i nān) 94-4
 nā-pesend (Far.) beğenilmez
 (nağş-ı nā-pesend)-im 116-6
 nār (Ar.) ateş
 (havf-ı nār)-dan 6-64
 (vādī-i nār)-dan 5-48
 nā-sāz (Far.) uymaz, uygunsuz
 (vaż^c-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5
 (vaż^c-ı nā-sāz)-ını 77-1
 nā-sāzkārī (Far.) uygunsuzluk; münasebetsiz iş görme
 (nā-sāz-kārī-i dil-i nā-hūşyār)-dan 5-57
 nā-sezā (Far.) yakışmaz

-dır 15-3

naşūh (Ar.) nasihatçi; temiz

(şad tevbe-i naşūh et-) 5-52

nā-şād (Far.) tasalı

(hâtır-ı nā-şād)-e 125-4

nā-şikībā (Far.) sabırsız

(girye-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

na^t (Ar.)bir şeyi methederek anlatma; Hz. Muhammed`i övmek için yazılan şiirler 7

(der-na^t-ı ḥabīb-i Hudā) 2

(ser-levḥ-i na^t-ı naḫş-ı cemāl-i peyāmberī) 6-64

(gül-berg-i na^t-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(hidmet-güzār-ı na^t)-ı 5-52

nā-tüvān (Far.) zayıf, güçsüz 38-5

nā-ümīd (Far.) ümitsiz

(nā-ümīd ol-) 110-1

(mey-i hecr-i nā-ümīd)-i 24-2

nā-yāb (Far.) bulunmaz, benzeri olmaz

(gevher-i nā-yāb)-a 108-4

nāyveş (Far.) ney gibi 18-3

nāz (Far.) cilve 39-3, 51-4, 108-3

(ğamzekār-ı nāz) 13-1, 56-3

(gūşe-gīr-i uezlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

(ḥançer-i āzār-baḫş-ı ğamze-i nāz) 118-4

(işve vü nāz) 86-1

(keç-külāh-ı nāz) 96-1

(nāz et-) 50-2, 74-1

(nāz eyle-) 81-3

(pāy-māl-i esb-i nāz eyle-) 91-2

(perde-pūş-ı izz ü nāz ol-) 83-3

(şahbā-yı nāz) 125-3

(şīve vü nāz) 82-4

(esb-i nāz)-a 112-5

(şeh-i nāz)-a 86-4

(hengām-ı izz ü nāz)-e 120-4

(semend-i nāz)-e 68-5

(nahl-i nāz)-ı 14-4

(şīve vü nāz)-ı 119-3

(serv-i nāz)-ım 25-2

-uñ 51-5, 61-1

naẓar (Ar.) bakma, göz atma; düşünme; yan bakış; itibar 113-2

(naẓar eyle-) 112-1

(naẓar-ı i'tibār)-dan 3-26

-ında 24-5

nāzenīn (Far.) cilveli; şımarık; narin yapılı

(dem-i ömr-i nāzenīn)-i 82-3

(cevān-ı nāzenīn)-inden 83-1

-uñ 78-5

naẓīr (Ar.) benzer, eş 20-3, 47-1

naẓīre (Ar.) örnek, karşılık

(naẓīre-i Riyāzī Efendi) 2

naẓm (Ar.) dizme, sıraya koyma; sıra, tertip; şiir 126, 127, 128

(naẓm-ı şafā-şi'ār)-ımı 135-1

ne ne 19-4, 22-1, 24-2, 26-1, 33-1, 36-3, 41-1, 41-2, 41-3, 41-4, 41-5, 41-6, 42-1, 42-2, 42-3, 49-4, 58-1, 65-4, 71-3, 77-1, 77-2, 77-3, 77-4, 77-5, 79-5, 82-3, 82-4, 87-3, 90-3, 92-2, 93-4, 98-3, 105-4, 107-3, 112-1, 112-2, 112-3, 112-5, 113-3, 116-1, 118-1, 133-1, 135-1 13-4, 33-1, 33-4, 40-2, 49-4, 52-5, 62-4, 64-4, 66-1, 68-1, 79-4, 82-1, 90-4, 103-5

-den 13-3, 54-1

-dir 112-3

-dür 53-5, 122-1, 122-4

-ler 13-5, 25-3

-miz 79-5

-m 53-3, 58-2, 80-1

-si 20-5

-ydi 59-3

(ne dervîş ü ne hüd) 16-1

(n[°]etsün) 24-2, 114-3, 133-1

(n[°]eydügin) 86-1, 86-2, 86-3, 86-4

(n[°]eyler) 20-1, 20-2, 20-3, 20-4, 20-5

(n[°]eylirseñ) 106-4

(n[°]eylesün) 102-4

(n[°]eyleyeyim) 64-4

(n[°]ola) 15-4, 32-4, 44-5, 98-1, 108-2, 108-5

nedâmet-sirişk (Ar.Far.) pişmanlık gözyaşı

(be-âb-ı çeşm-i nedâmet-sirişk-i dil) 5-59

nedîm (Ar.) sohbet arkadaşı

(nedîm-i cân) 64-4

-mini 63-1

nedîmân (Ar.) sohbet arkadaşları

(nedîmân-ı bezm-i yâr) 113-2

nefes (Ar.) soluk 4-35, 134-1

nehâr (Ar.) gündüz

(leyl ü nehâr) 4-47

nem (Far.) rutubet

(hâlet-i şeb-nem) 53-3

- nemed (Far.) keçe, kebe
 (nemed-i çâkdâr)-dan 2-7
- nemnâk (Far.) nemli
 (nemnâk eyle-) 58-2
- nergis (Far.) nergis; güzelin gözü 21-3, 103-2
 (mişâl-i nergis-i bâğ) 66-2
 (dâmân-ı çeşm-i nergis)-i 2-5
- nerm (Far.) yumuşak 112-3
- nerrâd (Ar.) tavlayı çok güzel oynayan
 (nerrâd-ı ışık) 113-4
- nesîm (Ar.) hafif rüzgâr 2-11, 20-2
 (bende-i fermân-ı nesîm) 67-1
 (dest-i gül-efşân-ı nesîm) 67-5
 (ihsân-ı nesîm) 67-1
 (nesîm-i âh) 118-2
 (nesîm-i bahâr) 10-5
 (nesîm-i seher) 63-5
 (peyk-i şitâbân-ı nesîm) 67-3
 (sâye-i dâmân-ı nesîm) 67-2
 (südâger-i nesîm) 6-67
 (şân-ı nesîm) 67-4
 (nesîm-i Ka'be-rev-i luğf)-ı 5-48
 (dest-i nesîm-i mekrümet)-iyle 5-56
 -den 55-2
- nesîmâsâ (Ar.Far.) rüzgâr gibi 11-5
- nesne nesne; şey, bir şey 77-1, 106-1
- nessâc (Ar.) çulha, dokumacı
 (nessâc-ı bād-ı şubh) 2-10

neşât (Ar.) sevinç 40-4

(bâc-ı neşât) 3-30

(gül-deste-i neşât) 2-1

(hem-nişîn-i neşât-ı vişâl ol-) 3-25

(neşât-ı aḥsentü-h^vân ol-) 103-2

(vaḳt-ı neşât)-ın 92-3

neşât-âver (Ar.Far.) sevinç getiren

(peyâm-ı neşât-âver-i hezâr) 4-34

neşât-efzâ (Ar.Far.) sevinç artıran 40-4

neşr (Ar.) yayma, dağıtma

(neşr et-) 67-4

neşve (Ar.)sevinç, hafif sarhoşluk

(neşve-i mey) 125-4

-de 59-1

-si 21-5, 95-1

-sinde 94-5

netîce (Ar.) sonuç, son

(netîce-i resm-i vefâ vü devlet-i vuşlat) 122-4

nevâ(y) (Far.) ses, ahenk 139-1

(nevây-ı âh-ı şâh)-ım 27-2

nev-^carūs (Far.) yeni gelin

(nev-^carūs-ı gül) 47-2

(nev-^carūs-ı cām)-e 78-3

nev-âyîn (Far.) yeni üslûp; yeni üslûp çıkaran

(şüh-ı nev-âyîn-i tünd-ḥū) 98-3

nevâziş (Far.) okşama; gönül alma; iltifat

(nevâziş-i gül)-i 51-1

nev-bahâr (Far.) ilkbahar 4-35, 32-1

(gūşe-gîr-i  uzlet ü ol nev-bahâr-ı nâz) 3-18

(ressâm-ı nev-bahâr) 2-9

(üstâd-ı nev-bahâr) 2-4

(nev-bahâr-ı hüsni)-idir 43-4

nev-câh (Far.) bir makama veya memuriyete yeni geçmiş olan

(gül-i nev-câh)-e 16-2

nev-cevân (Far.) genç delikanlı

-ım 93-3

nev-hevâ (Far.) bir işe yeni ve büyük bir hevesle başlayan; maymun iştahlı

-ya 95-4

nev-hîz (Far.) yeni yetişmiş, yeni çıkmış; genç, taze

(haţ-ı nev-hîz) 74-2

nev-iştihâr (Far.Ar.) yeni meşhur olma

(şâhid-i gül-i nev-iştihâr)-dan 4-34

nev-res (Far.) yeni yetişen, yeni biten

(gül-i nev-res-i gülşen) 126-2

nice nasıl; çok; çok kez; ne; ne zaman; kaç, ne kadar; hangi 19-5, 21-1, 31-2, 36-1, 44-

2, 48-4, 50-3, 53-3, 54-3, 60-3, 65-2, 66-5, 67-4, 70-4, 73-4, 127-2

-dir 38-1, 38-2, 38-3, 38-4, 38-5

(nic³olur) 25-1

(nic³olurmuş) 25-4

niçün niçin 55-4, 65-2, 114-2

nigâh (Far.) bakış, bakma 92-2

(nigâh et-) 75-1, 82-2

(nigâh-ı mihr ü vefâ) 13-4

(pây-ı nigâh)-e 39-2

(murğ-ı nigâh)-ı 5-61

(nigâh-ı germ-i pinhân)-ı 56-3

(nigāh-ı germ-sūz)-ımı 34-4
 (nigāh-ı iltifāt)-ından 83-2
 (remz-i nigāh-ı dil-ber)-i 86-2
 -e 99-4
 -ı 20-4, 30-4, 51-4
 -ım 27-1, 76-1
 -uñ 85-1

nigār (Far.) resim; resim gibi güzel sevgili; resmedilmiş

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3
 (kāse-i mīnā-nigār)-dan 4-32

nigeh (Far.) bakış, bakma 96-1

nigehbān (Far.) gözcü, bekçi

(nigehbān ol-) 92-2

nigeh-endāz (Far.) bakış atan 84-1

nihāl (Far.) taze fidan

(nihāl-i bāğ) 123-4
 (nihāl-i maḥabbet) 64-2
 (nihāl kıl-) 4-39
 -uñ 124-2

nihān (Far.) gizli, saklı 33-4

(nihān ol-) 30-1, 30-2, 30-3, 30-4, 30-5, 96-4
 (nihān eyle-) 29-4
 (rāz-ı nihān)-ım 70-3
 (sırr-ı nihān)-ıma 72-2
 (gencīne-i rāz-ı nihān)-ın 43-2

nihānī (Far.) gizlilik, saklılık; gizli, saklı 59-2

niḳāb (Ar.) yüz örtüsü, perde, örtü

(niḳāb et-) 69-5

-uñ 25-1

nīm-keş (Far.) yarısını çeken, yarısına katlanan

(nīm-keş-i cefā)-sına 95-2

nişār (Ar.) saçma, serpme; saçan, saçıcı

(nişār eyle-) 4-45

(micmere-i yem-nişār)-dan 5-53

nisbet (Ar.) bağıllık; kıyaslama

-le 11-4

nīş (Far.) iğne(arı vb.); diken; zehir

(nīş-i sitem)-le 42-4

nişān (Far.) belirti; işaret; yara izi; duran, dikilen, kalan

(cām-ı zer-nişān) 66-2

(hātır-nişān) 29-2, 99-5

(nişān-ı luṭf) 69-3

-ımı 120-1

nişāne (Far.) iz, belirti 17-3

(nişāne ol-) 5-57

niyāz (Far.) yalvarma 45-3, 97-5, 118-4

(niyāz et-) 16-1, 16-2, 16-3, 16-4, 16-5, 88-4

(niyāz eyle-) 81-4

(āb-ı niyāz) 72-1

(‘arz-ı niyāz et-) 50-2

(āşinā-yı tarīḳ-i niyāz ol-) 3-24

(bī-gāne-i niyāz) 13-2

(kāse-i niyāz) 121-4

(mey-i niyāz) 3-29

(ruḫşat-ı niyāz) 13-1, 125-4

(semt-i niyāz) 86-1

(reh-i niyāz)-da 51-4

(maḳşūd-1 niyāz-1 ğonçe)-dür 128-2

(tarz-1 niyāz)-1 62-1, 119-2

(ḳadr-i teng-i vaḳt-1 niyāz)-1 125-3

(cām-1 niyāz)-uñ 61-1

-e 66-3, 124-3

niyāz-nāme (Far.) yalvarma mektubu

(niyāz-nāme-i dil) 97-5

nizār (Far.) zayıf

(zār u nizār ol-) 3-26

(dil-i nizār)-e 69-3

nuḳūş (Ar.) nakışlar; resimler 29-2

(nuḳūş-1 hatt)-ını 29-2

nūr (Ar.) aydınlık, parlaklık

(hānedān-1 devletüñ nūrı ol-) 116-7

(mevvāc-1 baḫr-1 nūr-1 tecellī-şifār)-dan 4-41

-1 7-2

nūş (Far.) tatlı; bal; içki

(nūş-1 bāde-i peymāne-i cünün) 3-22

(nūş-1 mey) 33-4

(nūş-1 mey)-e 74-4

(nūş-1 mey)-üñ 26-5

nuḳ (Ar.) söz, konuşma; söylev

(nuḳ-1 cān-süz)-da 36-5

nübüvvet-medār (Ar.) peygamberlik olan

(gül-berg-i na^ct-1 zāt-1 nübüvvet-medār)-dan 4-36

nüh (Far.) dokuz 33-2

nühufte (Far.) gizli, saklı

(nühufte ol-) 118-2

nükte-dân (Ar.Far.) nükte bilen, zarif kimse 43-5

nükte-gîr (Ar.Far.) nükte tutan, nükte bilen

(nükte-gîr-i şab^ç)-ımı 5-63

nükte-sencân (Ar.Far.) nükte tartanlar, nükte değerlendirenler

(nükte-sencân-ı hevâ) 105-4

nümâyân (Far.) görünen, meydanda

(nümâyân ol-) 92-1

nüşha (Ar.) yazılmış şey; yazılı bir şeyden çıkarılan suret; muska

(nüşha-i sâgar) 126-2

(nüşha-i cām)-ı 32-2

nüvîd (Far.) müjde

(nüvîd-i luşf) 20-2

nüzhetgeh (Ar.Far.) gezinti yeri

-üh 88-2

nüzhet-serây (Ar.Far.) neşe ve eğlence sarayı

(nüzhet-serây-ı ıřķ)-a 125-5

nüzül (Ar.) aşağı inme; konağa inme

(izn-i nüzül) 4-42

O

o (sıfat) 1-4, 9-3, 10-2, 11-2, 11-4, 11-6, 15-2, 15-5, 18-1, 20-2, 20-3, 20-4, 21-1, 21-5, 22-4, 23-4, 27-5, 28-3, 29-3, 33-3, 33-5, 38-2, 38-4, 38-5, 40-4, 40-5, 42-5, 43-5, 47-2, 48-3, 49-3, 49-4, 51-4, 51-5, 53-1, 53-2, 56-1, 61-1, 62-2, 63-3, 65-1, 66-3, 73-2, 77-3, 77-5, 79-5, 81-1, 82-1, 82-3, 82-5, 83-2, 86-2, 87-1, 87-2, 87-3, 87-4, 88-1, 90-5, 94-1, 95-1, 95-4, 97-1, 97-2, 97-3, 98-1, 98-3, 99-1, 99-4, 100-5, 103-4, 108-3, 113-1, 113-2, 114-1, 115-1, 115-4, 118-1, 134-1

o (zahir) 24-1, 36-3, 80-5

-dur 5-56, 11-1, 52-3, 52-4, 87-2

od ateş

-ına 71-1

oķu- okumak; anmak

-yup 29-2

ol (sıfat) 3-17, 3-19, 4-40, 6-68, 9-2, 9-4, 12-4, 13-1, 13-4, 14-4, 16-5, 18-4, 22-4, 23-1, 23-2, 25-2, 25-3, 29-1, 34-3, 41-5, 43-4, 49-1, 50-1, 50-2, 50-4, 52-2, 65-3, 65-5, 72-5, 74-2, 76-2, 76-5, 78-2, 78-5, 80-3, 81-2, 82-2, 84-5, 85-5, 86-4, 92-3, 93-3, 93-5, 94-2, 94-5, 95-2, 96-1, 102-1, 107-1, 107-3, 108-4, 109-1, 111-1, 112-3, 114-2, 115-3, 116-5, 117-2, 117-5, 119-4, 121-3, 124-2, 132-2

(gūşe-gīr-i  uzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

ol (zahir) 68-4, 93-1, 111-3

ol- 1-4, 5-54, 26-3, 49-5, 64-1, 64-2, 64-3, 64-4, 64-5, 83-3, 138-1

-a 1-3, 2-1, 2-3, 2-4, 2-6, 2-8, 2-9, 2-11, 2-14, 3-16, 3-23, 3-24, 3-25, 3-26, 3-28, 3-30, 5-56, 6-68, 16-1, 30-2, 38-4, 52-3, 53-3, 55-3, 61-2, 73-3, 79-4, 93-1, 93-2, 93-3, 93-4, 93-5, 94-3, 95-1, 95-2, 95-3, 95-4, 95-5, 98-2, 115-3, 116-6, 116-7, 132-1, 137-1

-acaķ 84-2, 106-1, 125-2

-aldan 29-4

-alı 3-21, 71-2

-an 4-32, 39-5, 40-4, 43-4, 53-1, 76-3, 108-2, 112-3, 131-1

-aydı 98-4

-dı 11-3, 31-5, 41-6, 47-1, 47-2, 48-5, 68-1, 79-2, 80-2, 100-2, 117-3, 119-1, 124-1, 124-2, 124-3, 124-4, 124-5, 130-1

-dılar 8-2

-duğı 7-4

-duğın 119-3

-duğum 40-1, 40-2, 40-3, 40-4, 40-5, 116-2

-duķça 47-3

- dum 5-57
- duñ 7-3
- duñsa 101-5
- dur 116-6
- ıcağ 4-42, 108-3, 118-2
- ınmaz 46-2
- ma 41-2, 60-4, 77-2, 82-2, 83-3, 113-2
- mağa 26-5, 41-3
- mağ 62-5, 73-4, 91-5, 92-5, 111-5
- mada 92-1, 92-2, 92-3, 92-4, 92-5, 105-2
- madı 17-2, 78-4, 83-1, 124-3, 125-2
- maduñ 59-1, 59-2, 59-3, 59-4, 59-5
- mağda 76-1, 111-4
- mağdır 100-1
- mam 91-1, 110-1
- masa 7-2, 8-3
- masam 18-1
- ması 93-4
- masun 8-4, 58-2, 85-2, 97-4
- maya 2-10, 94-1, 94-2, 94-3, 94-4, 94-5
- mayan 101-3
- mayınca 5-49
- maz 3-22, 3-31, 18-4, 28-3, 35-1, 45-2, 49-2, 58-5, 68-2, 94-2, 100-4, 111-3, 112-5
- mazsa 1-1, 114-4
- mış 25-4, 77-2, 110-5
- mışım 58-1
- sa 5-48, 16-4, 19-1, 35-4, 42-1, 45-5, 48-3, 62-4, 74-5, 90-3, 100-5, 103-1, 103-2,
103-3, 103-4, 103-5, 104-3, 105-3, 105-5, 126-3

-sağ 15-5

-sañ 68-1

-sun 9-7, 11-2, 32-1, 32-2, 32-3, 32-4, 32-5, 53-2, 79-3, 96-4, 114-1, 114-2, 114-3,
114-4, 114-5

-unca 3-31, 17-5

-unmaz 80-2, 102-4

-unsa 93-5

-up 2-11, 2-15, 4-41, 5-52, 12-2, 47-1, 90-2, 93-3, 103-4, 106-3

-updur 68-2

-ur 17-1, 17-4, 17-5, 20-3, 21-5, 25-1, 27-4, 30-1, 30-2, 30-3, 30-4, 30-5, 34-1, 34-2,
34-3, 34-4, 34-5, 36-5, 39-1, 39-2, 39-3, 39-4, 39-5, 44-2, 47-3, 48-4, 49-5, 50-2, 54-3,
63-2, 66-3, 75-4, 81-3, 91-3, 91-4, 95-2, 98-3, 111-1, 118-2, 119-2, 133-1

-ursa 5-51, 98-1, 106-5

‘Osmān (Ar.) İslām’ın üçüncü halifesi olup hayatında cennetle müjdelenen on
kişiden biridir.

(Hâzret-i Bū-Bekr ‘Ömer ‘Osmān ‘Aliyyü’l-Murtażā) 8-1

oyna- oynamak

-r 107-1

Ö

öğret- alıştırmak

(öğred)-ür 86-1

öğün- övünmek

-sün 42-4

öl- ölmek

-dügüme 110-3

-ünce 49-5

-ürsem 50-4

‘Ömer (Ar.) İslâm’ın ikinci halifesi olup hayatında cennetle müjdelenen on kişiden biridir.

(Hâzret-i Bū-Bekr ‘Ömer ‘Oṣmān ‘Aliyyü’l-Murtażā) 8-1

‘ömr (Ar.) ömür, hayat

(‘ömr-i diger) 19-5

(‘ömr-i ferāvān)-ı 11-2

(dem-i ‘ömr-i nāzenīn)-i 82-3

(hürmen-i ‘ömr)-i 18-5

öñ arka karşıtı, ön, ön taraf

-inde 112-2

öyle öyle 96-2, 104-4

‘özr (Ar.) özür, suçun bağışlanması 16-3

P

pā (Far.) ayak 1-4, 40-5, 61-3, 68-5, 91-5

(ser-ā-pā) 1-2

pā-būs (Far.) ayak öpen

(devlet-i pā-būs)-e 40-5

(devlet-i pā-būs)-uñı 61-3

pādişāh (Far.) padişah

(pādişāh-ı dīn) 9-1

(pādişāh-ı hūsn) 133-1

(pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādişāh)-ımdır 9-3

-e 123-5

pād-şā (Far.) padişah

-dır 15-1

pāk (Far.) temiz; saf; kutsal

(pāk et-) 93-2

(pāk eyle-)1-2

(zāt-ı pāk)-i 11-2

(kadr-ı ışk-ı pāk)-imi 45-3

(zāt-ı pāk)-üñ 9-7

pākī (Far.) temizlik, arılık

-dür 129-1

pākīze (Far.) temiz; saf 3-16, 62-5

pākīze-gūy (Far.) güzel söyleyen

(pākīze-gūy u hūb-ta^ʿbīr ol-) 62-5

pākīze-suhen (Far.) güzel söz

(üstād-ı pākīze-suhen)-den 62-5

pāk-rū (Far.) temiz yüz 109-3

pā-māl (Far.) ayak altında kalmış, çiğnenmiş

(cevr ile pā-māl et-) 38-2

(pā-māl et-) 68-5

(pā-māl-i cevr) 91-5

pāre (Far.) parça

(biñ pāre et-) 115-4

(hezār pāre et-) 118-3

(keh-pāre) 93-2

(meh-pāre) 53-2

(pāre-i nān) 94-4

(şad-pāre-i miḥnet) 96-4

(meh-pāre)-ler 50-2

(meh-pāre)-ye 113-2

(māh-pāre)-yi 21-1

-ye 113-5

pāy (Far.) ayak 9-3, 63-2, 91-2, 115-4, 141-2

(ser-tābe-pāy) 4-41

(rind-i sebük-pāy)-a 45-2

(pāy-ı dildār)-e 22-5

(pāy-ı nigāh)-e 39-2

(hāk-i pāy)-e 52-1

(pāy-būs)-ına 52-3

(peyk-i sebük-pāy-ı da^{vet})-i 4-38

(hāk-i pāy)-inden 28-3

(hāk-i pāy)-ine 5-55, 104-2

-ine 78-5

-inüñ 63-2

pāy-būs (Far.) ayak öpen

(pāy-būs)-ına 52-3

(ārzū-yı pāy-būs)-ından 115-4

pāy-māl (Far.) ayak altında kalmış, çığnenmiş

(pāy-māl eyle-) 112-5

(pāy-māl-i esb-i nāz eyle-) 91-2

pāydār (Far.) iyice, yerleşmiş, sağlam, devamlı, sürekli 55-4

(pāydār ol-) 103-3

pāye (Far.) rütbe, derece, basamak

(pāye-i vaşl)-ın 51-5

pāy-endāz (Far.) ayak atan; büyük kimselerin geçeceği yerlere serilen halı vb. şeyler

(pāy-endāz et-) 9-3, 141-1

pek sert; sağlam; beklenenden çok 42-5

penāh (Far.) sığınma, sığınacak yer

(penāh et-) 82-1

(zāt-ı risālet-penāh)-ıdır 4-37

-ımdır 9-1

penç (Far.) beş 4-42

pençe (Far.) pençe; zorlu el; meşhur bir çeşit lâle

(pençe-i dūd-ı derūn) 114-1

(ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3

(pençe-i şāhīn-i ğamze)-ñden 101-2

pend (Far.) öğüt

(pend et-) 122-5

-imi 106-5

per (Far.) kanat 24-4

(bāl ü per-i pervāne)-yi 61-4

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

perde (Far.) perde 84-2

(pes-i perde)-de 41-2

perdedār (Far.) tar. perdecı, büyük bir kimsenin kapısında bekleyip içeri gireceklere kapı perdesini açmakla vazifeli kimse 42-5

(perdedār-ı esrār) 64-1

(perdedār-ı rāz) 13-3

-dan 4-43

perde-der (Far.) perde yırtan, hayâsız

(perde-der-i rāz) 84-2

perde-püş (Far.) örtücü, örten; müsamahakâr

(perde-püş-ı izz ü nāz ol-) 83-3

perī (Far.) cinlerin çok güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen bir ad;

çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın 25-4, 29-4, 30-4, 34-3, 71-3, 75-3, 77-3, 79-5, 81-1, 85-5, 101-4

perī-hāne (Far.) peri evi

(perī-hāne ol-) 105-3

perī-mişāl (Far.Ar.) peri örneği, periye benzer 30-4

perī-rū (Far.) peri yüzlü

-dan 85-5

perīṣān (Far.) dağınık; bozuk; kaygılı

(perīṣān et-) 78-1

(perīṣān eyle-) 75-3, 139-1

(perīṣān ol-) 40-1, 60-4, 94-1

(serv-i perīṣān) 75-4

-dır 97-5

perīṣān-rūzgār (Far.) düşkün 92-4

(perīṣān-rūzgār ol-) 103-4

perīveṣ (Far.) peri gibi

-i 3-19

perī-zād (Far.) peri çocuğu; çok güzel

(perī-zād eyle-) 101-4

perkār (Far.) pergel

(perkār-ı cūy) 2-9

perr (Far.) kanat

(perr-i hümā) 47-1

(sāye-i perr-i hümā et-) 56-5

(sāye-i perr-i hümā)-sı 46-1

pertev (Far.) ışık, parlaklık

(pertev-i hūrṣīd-i ŧevk) 46-3

(pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādīṣāh)-ımdır 9-3

pertev-baḧṣ (Far.) ışık veren, aydınlatan

(pertev-baḧṣ ol-) 115-3

pervāne (Far.) geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek ; fırıldak; çark; kılavuz

26-4, 84-3, 90-5

(būlbūl ü pervāne)-den 43-3

(bāl ü per-i pervâne)-yi 61-4

(devlet-i pervâne)-yi 115-3

-sin 35-2

pervâne-şîfat (Far.Ar.) pervane nitelikli 84-3

pervâz (Far.) uçma, uçuş 90-2

(pervâz et-) 74-1

(pervâz eyle-) 99-3

(ruḥşat-dih-i pervâz) 84-4

pes (Far.) arka; sonuç olarak 7-4

(pes-i perde)-de 41-2

pest (Far.) alçak, aşağı; hafif sesle söylenen

-dir 11-4, 46-1, 46-2, 46-3, 46-4, 46-5

pesend (Far.) beğenme; bir çeşit iğne işi; mat altın; mushaflarla yazmaların ilk

sayfalarıyla sure veye bahis başlarında boya ile parlatılıp altınla karışık olan şekiller

(naḳş-ı nâ-pesend)-im 116-6

pesîn (Far.) sonraki, en son

(şubḥ-ı vâ-pesîn) 39-5

peyâm (Far.) haber

(peyâm-ı neşât-âver-i hezâr) 4-34

peyâamberî (Far.) peygamberle ilgili

(ser-levḥ-i naʿt-ı naḳş-ı cemâl-i peyâamberî) 6-64

peyk (Far.) haber ve mektup getirip götüreren 112-2

(peyk-i şitâbân-ı nesîm) 67-3

(peyk-i şabâ)-dan 73-1

(peyk-i sebük-pây-ı daʿvet)-i 4-38

peykân (Far.) temren, okun ucundaki sivri demir; sevgilinin kirpiği

(tîr-i peykân) 93-4

peyker (Far.) yüz, surat; şekil

-im 80-2

peymāne (Far.) büyük kadeh 3-21, 90-4, 105-2

(nūş-ı bāde-i peymāne-i cünūn) 3-22

(peymāne-i ğurūr) 14-3

(peymāne-i ʿışk)-a 44-5

-yi 115-1

peymāne-baḥş (Far.) büyük kadeh veren

(peymāne-baḥş-ı ʿışk ol-) 3-21

peymāneveş (Far.) büyük kadeh gibi 109-5

pey-revī (Far.) birinin izinden gitme

(pey-revī-i hecr) 60-1

pīnar pınar

(pīnar ol-) 48-5

pīç (Far.) büklüm, kıvrım

(pür-pīç) 16-4

pinhān (Far.) gizli

(niġāh-ı germ-i pinhān)-ı 56-3

pīr (Far.) yaşlı, ihtiyar

(ʿaql-ı pīr) 122-5

(pīr-i muġān) 112-3

(pīr ol-) 93-3

(hużūr-ı pīr-i ʿışk)-a 44-4

(pīr-i deyr)-üñ 105-2

pīrāmen (Far.) etraf, yan, çevre

-inden 43-2

pīre-zen (Far.) kocakarı

(kuştegān-ı kahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

pīşīn (Far.) peşin; önce; önden verilen

(mest-i cām-ı pīṣīn)-im 13-5

pīṣīne (Far.) peşin; önce; önden verilen

(keyf-i sāgar-ı pīṣīne-i bahār) 2-6

piyāde (Far.) yaya; paytak, satranç taşlarından biri

-den 54-4

piyāle (Far.) kadeh, şarap bardağı 33-2, 95-5

(hem-piyāle-i Cemşīd) 3-30

(piyāle-i hum-hāne-i çemen) 2-15

pūd (Far.) argaç, dokumada enlemesine atılan atkı

(keşmekeş-i pūd u tār)-dan 2-10

pür (Far.) dolu; çok fazla; sahip 41-3, 78-2, 93-5

(pür et-) 120-1, 123-3

(pür eyle-) 140-1

pür-âteş (Far. T.) ateş dolu

(pür-âteş et-) 113-1

pür-cüş (Far.) coşku dolu

(pür-cüş-ı ıışk) 88-1

pür-dīde (Far.) çok görmüş

-lerim 31-5

pür-fiten (Far.Ar.) fitneler dolu

(baht-ı bīdār-i sipihr-i pür-fiten)-den 62-4

pür-ğam (Far.Ar.) gam dolu

(dil-i pür-ğam) 77-4

pür-gül (Far.) gül dolu

(pür-gül et-) 67-5

pür-ğam (Far.) çok bükülmüş

(kākül-i pür-ğam) 41-5

pür-ğatar (Far.Ar.) çok tehlikeli

-dır 111-4

pür-ḥumār (Far.Ar.) çok sarhoş 17-2

pür-ḥün-āb (Far.) kanlı gözyaşı dolu

(çeşm-i pür-ḥün-āb)-da 107-1

pür-meded (Far.Ar.) yardım dolu

(üstād-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgār)-dan 5-51

pür-şafā (Far.Ar.) mutluluk dolu

(cām-ı pür-şafā) 55-5

pür-sūz (Far.) çok yakıcı

(pür-sūz-ı hevā) 53-3

pür-pīç (Far.) büklüm büklüm

(pür-pīç ol-) 16-4

pür-şarāb (Far.Ar.) şarap dolu

(ārzū-yı cām-ı pür-şarāb et-) 69-1

(pür-şarāb-ı ḥōş-güvār ol-) 32-1

pür-şerāb (Far.Ar.) şarap dolu

(cām-ı pür-şerāb) 121-3

pür-şiken (Far.) büklüm büklüm

(zūlf-i pür-şiken)-den 62-2

pür-şitāb(Far.) çok acale, çok hızlı 34-1

pür-şūr (Far.) çok şamatalı, çok gürültülü

(pür-şūr-ı ʿālem-gīr ol-) 43-4

(cām-ı pür-şūr)-ı 116-1

pür-tef (Far.) çok sıcak

(pür-tef ü sūz) 24-4

pür-yāre (Far.T.) çok yaralı

(ten-i pür-yāre)-ye 113-1

pür-ziyā (Far.Ar.) ışık dolu, aydınlık dolu

-dır 15-5

R

Rab (Ar.) Allah 1-5, 5-59, 5-60, 5-61, 5-62, 5-63, 8-4

rağbet (Ar.) istekle karşılama; arzu; iyi kabul etme

(rağbet et-) 41-4

(rağbet eyle-) 113-5

rāh (Far.) yol

(güm-geşte-rāh-ı vaşl et-) 127-2

(hem-rāh) 104-1

(muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel) 118-3

(rāh-ı vişāl) 34-1, 134-1

(rū-be-rāh) 82-5

(rāh-ı Hakk)-a 7-3

(rāh-ı çemen)-de 96-2

(rāh-ı mezellet)-de 114-3

(ser-i rāh)-e 16-5

(rāh-ı rüşd)-i 70-4

raḥmet (Ar.) acıma, esirgeme, koruma, yarlıgama

(āb-ı raḥmet)-ünle 1-2

raḳīb (Ar.) rakip; bekçi 123-2

-e 68-4

ramazān (Ar.) üç ayların sonuncusu

(ramazān-ı şerīf) 129-1

ra^ˆnā (Ar.) güzel

(gül-i ra^ˆnā) 58-3

(beyt-i ra^ˆnā)-dır 37-3

(şāhid-i gül-berg-i ra^ˆnā)-yı 96-2

ravza (Ar.) bahçe

(ravza-i dārūl-ḡarār)-dan 4-39

rāyegān (Far.) bedava; pek çok; değersiz 99-1

rāyic (Ar.) revaçta olan

(rāyic ol-) 35-1

rāz (Far.) sır, gizlenilen şey

(dāide-i rāz) 72-2

(hem-rāz) 96-4

(ketm-i rāz et-) 27-1

(maḥrem-i rāz) 81-2

(perdedār-ı rāz) 13-3

(perde-der-i rāz) 84-2

(rāz-ı derūn-ı ḡonce) 67-4

(tarz-ı ūlfet-i meclis-i rāz) 86-2

(genc-i rāz)-a 20-2

(rāz-ı nihān)-ım 70-3

(gencīne-i rāz-ı nihān)-ın 43-2

(rāz-ı derūn)-um 32-3

rāzı (Ar.) rıza gösteren, kabul eden

-yım 110-3

recā (Ar.) ümit; yalvarma; istek

(ḡarf-ı recā) 45-3, 85-1

(ḡār u ḡas-ı recā) 39-4

(maḡşul-i recā) 124-5

(recā et-)115-3

(recā-yı vaşl) 52-1

-sı 46-1, 82-4

-ye 52-2

ref (Ar.) yüceltme; yukarı kaldırma

(ref et-) 95-2

refîk (Ar.) arkadaş; ortak

(refîk et-) 1-3

refâr (Far.) gidiş, yürüyüş; salınarak edalı yürüyüş

(şīve-i refâr)-ı 25-2

-uña 109-4

reh (Far.) yol 4-38, 7-3, 39-4, 42-1, 58-2, 63-5, 65-1, 68-3, 86-3, 91-2

(hem-reh ol-) 119-1

(reh-i duḥūl) 4-43

(reh-i niyāz)-da 51-4

(reh-i maḥabbet)-e 21-2

(reh-i tedbīr)-i 93-2

(ser-i reh)-inde 20-5

(güm-reh)-lere 7-3

(reh-i ʿışk)-uñda 58-1

rehā (Far.) kurtulma, kurtuluş 5-62

reh-güzār (Far.) geçecek yol

(reh-güzār-ı yār)-dan 91-2

(ser-i reh-güzār)-dan 4-38

(ferş-i reh-güzār)-ını 63-5

-uñı 58-2

-rım 68-3

-ından 65-1

reh-güzer (Far.) geçecek yol

(reh-güzer-i şikāyet)-i 39-4

-inde 42-1

reh-nümā (Far.) yol gösteren, kılavuz

(reh-nümā ol-) 7-3

reh-rev (Far.) yola giden, yolcu

(reh-rev-i ʿiṣk)-a 86-3

remz (Ar.) işaret

(remz-i nigāh-ı dil-ber)-i 86-2

-i 120-3

reng (Far.) renk; sazların ses benzerliği; hile; şekil 2-15

(reng ü bû) 98-1

(reng-i rûy) 87-1

(reng-i ʿār)-dan 3-23

(bāde-i gül-reng)-de 78-3

(bāde-i gül-reng)-den 69-4

(reng-i hicāb)-ı 5-62

(reng-i hazān)-ın 43-4

rengīn (Far.) renkli; güzel; süslü

(şîr-i rengīn) 75-5

resm (Ar.) yazma, çizme; eser, iz; suret; taslak

(nefice-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(resm-i vefā) 88-4

-e 2-14

-i 19-2

-in 37-1

ressām (Ar.) resim yapan

(ressām-ı nev-bahār) 2-9

reste (Far.) kurtulmuş

(zāhid-i hod-reste)-nün 105-4

resūl (Ar.) elçi; peygamber

(halīfe-i resūl-i Kibriyā) 8-2

reşg (Far.) kıskanma

(reşg et-) 109-3

(reşg-i mülk-i Çîn et-) 6-67

(reşg ol-) 26-3

(reşg-i leb-i la^l)-iyle 108-5

reşha (Ar.) sızıntı, damla

(reşha-i cām-ı tecellî) 116-3

reşha-rîz (Ar.Far.) damla dökken 2-14

revā (Far.) yakışır, uygun 112-2

revān (Far.) yürüyen, giden, akan 6-68

(fermān-revān-ı naqş-ı na^l) 9-4

(revān et-) 5-53

(eşk-i revān)-ım 124-2

rıķ^{ca} (Ar.) Hatt-ı rıķ^{ca}, dîvânîdeki harf şekillerinin sadeleştirilmesi ile meydana gelmiştir. Devir ve meyiller azaltılmış, bu suretle yazıda çabukluk elde edilmiştir.

Müşvedde, pusula, mektup gibi şeylerde kullanılır. 89-3

rıtl (Ar.) büyük kadeh

(rıtl-ı girān) 74-5

(rıtl-ı girān-ı şevķ)-i 86-3

rikāb (Ar.) üzengi; büyük bir kimsenin katı veya önü

(pertev-i zerrîn-rikāb-ı pâdişāh)-ımdır 9-3

(rikāb-ı hümāyūn)-ına 10-6

-ına 20-4

rind (Far.) kalender; dünya işlerini hoş gören; aldırışsız 28-5, 36-1, 86-2

(rind eyleme-) 33-4

(rind ol-) 76-3

(rind-i bāde-h^vār) 42-2

(rind-i sebük-pāy)-a 45-2

-e 44-4

-uñ 30-1

rindān (Far.) kalenderler; dünya işlerini hoş görenler 19-1

(bezm-i rindān) 101-5

risālet-penāh (Ar.Far.) Hz. Muhammed

(zāt-ı risālet-penāh)-ıdır 4-37

rişte (Far.) iplik; ilgi, bağ

(rişte-i bārīk) 87-3

(ser-rişte-i ümmīd) 16-4

riyā (Ar.) ikiyüzlülük

(zemān-ı zerķ u riyā) 54-5

Riyāzī Efendi (Ar.Yun.) 17. yüzyıl Divan edebiyatı şairi

(naẓīre-i Riyāzī Efendi) 2

rīzān (Far.) dökülen, akan

(rīzān ol-) 4-32

rīze (Far.) kırıntı, döküntü, ufak parça 14-2

rū (Far.) yüz, çehre 9-1, 20-4, 22-5, 29-3

(meh-rū) 29-3

(pāk-rū) 109-3

(sākī-i ḥande-rū) 98-2

(meh-rū)-dan 48-3

(perī-rū)-dan 85-5

(māh-rū)-larda 109-3

(meh-rū)-nuñ 83-2

(māh-rūy)-uñ 65-5

(meh-rū)-ye 42-5

-dan 48-3

-nuñ 83-2

rubā'ī (Ar.) aynı esasta 24 şekilli vezinle yazılan dört dizelik şiir 130, 131, 132

rū-be-rāh (Far.) yüzü yola doğru, gitmeye hazır

(rū-be-rāh et-) 82-5

rūh (Ar.) can; canlılık; öz 11-5

(rūh-ı hürrem) 53-1

(Rūhü'l-emīn) 4-40

(rūh-ı ecsād)-e 71-4

-dır 49-3

ruh (Far.) yanak, çehre 54-4

(ʿarz-ı ruh-ı al et-) 81-3

(haṭ-ı ruh-ı gül) 64-1

(ruh-ı hāksār-ı ümmīd) 24-3

(naḫş-ı ruh-ı dildār)-ı 132-1

(seyr-i ruh)-ı 28-4

(haṭ-ı ruh)-ın 97-1

(ruh-ı zerd)-ime 69-5

(şevk-i ruh)-uñla 119-1

-uñ 37-1

rūh-perver (Ar.Far.) ruh besleyen, ruha kuvvet veren

(mey-i rūh-perver) 24-1

Rūhü'l-emīn (Ar.) Cebrail 4-40

ruhsār (Far.) yanak, çehre

(şafha-i ruhsār) 66-1

(haṭ-ı ruhsār)-ı 132-1

(şafha-i ruhsār)-ı 50-5

(şaḫīfe-i ruhsār)-ı 33-3

(mihr-i ruhsār)-iyle 15-5

(şem^c-i ruhsār)-uñ 71-1

-1 25-1

-ına 111-1

-uña 109-3

ruḥṣat (Ar.) izin, müsaade 84-4, 104-5

(ruḥṣat-ı niyāz) 13-1, 125-4

(ruḥṣat-ı ıyş-ı Cemşīd) 67-3

ruḥṣat-dih (Ar.Far.) ruhsat veren

(ruḥṣat-dih-i pervāz) 84-4

rū-māl (Far.) yüz süren, yüz sürücü

(rū-māl et-) 20-4

(rū-māl eyle-) 22-5

(rū-māl-i der)-i 9-1

rūşen (Far.) aydın, parlak; meydanda

(rūşen eyle-) 12-1

rūy (Far.) yüz, çehre 27-3

(ḥūn-ı sirişk-i rūy-ı zerd) 119-2

(reng-i rūy) 87-1

(rūy-ı dil) 27-3

(rūy-ı dil-i şermsār)-dan 5-62

(rūy-ı sāde)-den 54-1

(rūy-ı mihr)-i 4-38

(rūy-ı dil-ārā)-ña 89-1

(ḥasret-i rūy)-uñ 31-4

-ine 33-3, 39-2

-uñ 31-2, 65-5

rūz (Far.) gün; gündüz

(rūz u şeb ol-) 124-1

(rūz-ı cezā) 7-5

(rūz-ı maḥşer) 1-4

(şeb ü rüz) 82-3

(germî-i rüz-ı şumâr)-dan 6-65

(rüz-ı kıyâmet)-de 8-5

(işret-i yek-rûze)-yi 22-1

rūzgār (Far.) zaman, devir; dünya; yel 32-4, 33-2, 42-1, 50-3, 59-4, 75-2, 92-4, 95-3, 107-4, 136-1

(çeşm-i rūzgār) 115-2

(dīde-i rūzgār) 10-3

(eczâ-yı rūzgār) 5-50

(perîşân-rūzgār ol-) 103-4

(keder-i rūzgār)-dan 3-30

(ser-i rūzgār)-e 79-3

(evzâ^f-ı rūzgār)-ı 70-1

-da 55-4

-dan 2-1, 3-17, 113-3

-dır 120-2

-e 97-4

-ımdan 102-5

-ımla 127-2

-in 117-1

-ını 63-4

Rüstem (Far.) İran`ın ünlü kahramanı

(Bâzû-yı Rüstem) 26-2

rüsül (Ar.) peygamberler

(server-i ḥayl-i rüsül) 7-1

(şâh-ı rüsül) 4-37, 4-38, 4-39

rüsvâ(y) (Far.) rezil, haysiyetsiz, itibarsız

(dîl-i rüsvâ) 114-3

(rüsvây et-) 81-2

rüsvâyî (Far.) rezillik, haysiyetsizlik, itibarsızlık

(şu^{le}-hîz-i rüsvâyî ol-) 118-2

rüşd (Ar.) doğru yolda gitme; doğru düşünme; erginlik

(râh-ı rüşd)-i 70-4

rütbe (Ar.) sıra, derece, basamak

(rütbe-i kaçd)-ı 46-5

S

sa^câdet (Ar.) mutluluk

-dir 9-2

şabâ (Ar.) gün doğusundan esen hafif ve lâtif rüzgâr 57-4, 79-2, 96-2, 112-2, 119-4

(bâd-ı şabâ) 59-2, 81-3

(mânend-i şabâ) 16-2, 84-2

(peyk-i şabâ)-dan 73-1

şabr (Ar.) sabır; nefesine hâkim olma, kendini tutma 72-3

(külâh-ı şabr) 3-21

(şabr u qarâr) 114-5

(nağd-ı şabr)-ı 3-20

(^câşık-ı bî-şabr u sāmān)-ın 28-2

şabr-güdâz (Ar.Far.) sabır eriten 72-3

şabūḥ (Ar.) sabah sağılan süt; sabah içilen şarap; mahmurluk bozan içki

(şabūḥ-ı sāğar-ı ḥorşîd) 137-1

şaç şaç

-ı 71-2, 73-4

şad (Far.) yüz sayısı 2-7, 2-11, 6-66, 6-68, 10-2, 45-5, 54-1, 56-5, 58-5, 60-2, 74-5, 96-4, 109-4

(şad tevbe-i naşûh et-) 5-52

şadâ (Ar.) ses; yankı

-sı 46-2

sâde (Far.) yalın, gösterişsiz; süssüz; yalnız, ancak 32-2

(rûy-ı sâde)-den 54-1

sâde-dil (Ar.Far.) temiz yürekli; saf, bön 5-54

sâde-levhâ(Ar.Far.) temiz yürekli; saf, bön

-n 22-4

şad-pâre (Far.) yüz parça, parça parça olmuş

(şad-pâre-i miñnet) 96-4

şadr (Ar.) göğüs; yürek; baş ,başkan

(şadr-ı bedr-i kâ'inât) 7-1

şafâ (Ar.) saflık; neşe, eğlence 26-1, 39-3, 63-3, 63-4, 66-3

(câm-ı pür-şafâ) 55-5

(nağş-ı şafâ) 3-28

(yârân-ı şafâ) 130-2

(şafâ-yı câm)-ı 51-1

(ıyş u şafâ)-nuñ 115-5

-da 59-2, 79-3

-dan 73-2

-sı 81-4

-sın 32-1

şafâ-şî'âr (Ar.) neşe veren

(câm-ı şafâ-şî'âr u mey-i hõş-güvâr)-dan 4-33

(nazm-ı şafâ-şî'âr)-ımı 135-1

şafha (Ar.) bir şeyin görünen tarafları; bir hâdisede birbiri ardınca görünen hâllerden

her biri

(şafha-i dil) 32-3

(şafha-i ruhsâr) 66-1

(şafha-i leyl ü nehâr)-dan 4-47

(şafha-i idrâk)-e 111-3

(şafha-i ruhsâr)-ı 50-5

şâflik (Ar. T.) saflık, temizlik

-de 109-3

sâğar (Far.) kadeh, içki bardağı 19-4, 24-2, 34-2, 42-2, 114-5

(keyf-i sâğar-ı pîşîne-i bahâr) 2-6

(nüsha-i sâğar) 126-2

(şabûh-ı sâğar-ı horşîd) 137-1

(sâğar-ı gül) 32-1

(sâğar-ı la'îlîn) 103-1

(sâğar-ı mey) 124-3

(sâğar-ı luţf)-ı 39-4

(sâğar-ı leb-rîz)-i 111-6

(mey-i sâğar)-la 19-1

-ı 140-1

şahbâ (Ar.) şarap

(şahbâ-yı nâz) 125-3

(cur'a-i maḥabbet-i şahbâ-yı ışk)-dır 4-32

şahîfe (Ar.) kâğıt yaprağı

(şahîfe-i ruhsâr)-ı 33-3

sâhil (Ar.) deniz, nehir, göl kenarı; kıyı

(sâhil-i ıummân-ı ğam) 32-4

(sâhil-i ümîd) 120-5

(sâhil-i dermân)-e 14-1

(sâhil-i vaşl-ı dil-ber)-e 95-3

şahn (Ar.) avlu; orta, meydan

(şaḥn-ı çemen)-de 26-5

(şaḥn-ı serāy-ı dīde)-de 138-1

(şaḥn-ı ḥarābāt)-ı 40-4

sā'id (Ar.) kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı

(sā'id-i sīmīn)-ünde 31-3

sa'īd (Ar.) mutlu, uğurlu

(vaqt-ı sa'īd)-üñ 12-3

saḳf (Ar.) tavan, çatı, dam

(kuhen-saḳf-ı āsiyā) 55-4

şaḳın yapmaktan çekin; korkulacak durum olmasın 38-4, 68-2, 68-5, 72-2, 81-2, 118-3, 131-2

sāḳī (Ar.)su dağıtan; içki sunan; insan ruhuna Allah sevgisi saçan kimse kimse 33-5, 44-3, 57-3, 61-1, 74-5, 87-5, 90-4, 106-3, 116-4

(sāḳī-i dil-nevāz) 13-5

(sāḳī-i ğam) 94-2

(sāḳī-i ḥande-rū) 98-2

(sāḳī-i nā-dān)-lar 112-4

(sāḳī-i dehr)-üñ 83-4

(sāḳī-i siḥr-āferīn)-üñ 100-3

sāḳiyā (Ar.) ey sāki 32-2, 85-4, 86-3, 101-3, 107-3

sāḳiyān (Ar.) sākiler

(sāḳiyān-ı ğam) 44-4

sāl (Far.) yıl

(çarḥ-ı kuhen-sāl-i fitne-cū) 98-4

şalā (Ar.) cemaati bayram veya cuma namazına çağırarak veya bazı yerlerde de cenaze için kılınacak namazı haber vermek için minarelerde okunan salāt 44-5

şalın- salın 25-2

-miş 57-1, 57-2, 57-3, 57-4, 57-5

şālih (Ar.) yarar, elverişli, uygun 35-5

salṭanat (Ar.) sultanlık

(ser-i salṭanat)-da 10-7

(serīr-i salṭanat)-da 9-7, 11-2

sāmān (Far.) servet, zenginlik; rahat, dinçlik; düzen

(sebük-sāmān) 76-3

(tābe-sāmān) 75-3

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

(‘āşık-ı bī-şabr u sāmān)-ın 28-2

şan- sanmak 31-4

-dı 119-2

-dum 65-3

-duñ 15-2

-ma 31-3, 34-5, 39-5, 62-3, 63-4, 71-4, 71-5, 95-5, 99-1, 99-2, 99-3, 99-4, 99-5,

112-2, 128-1, 132-1, 142-1

-mañ 28-2, 30-2

-mañuz 93-1

-mışlar 22-1, 22-2, 22-3, 22-4, 22-5

-ur 40-4, 63-1

-urlar 128-2

saña sana 19-4, 29-4, 62-1, 82-5

şanemā (Ar.) ey güzel 31-3, 108-1

şar- sarmak

-eler 50-4

şavt (Ar.) ses; çığlık

(hem-eşer-i şavt) 2-3

sa‘y (Ar.) çabalama, gayret

(sa‘y-ı Ferhād u sebük-destī-i Bihzād) 36-4

şayd (Ar.) av; avlama 5-49, 41-3

(şayd eyle-) 57-1

-a 114-1

şayd-efken (Ar.Far.) avcı

(şayd-efken-i şerī'at)-i 5-49

şaydgāh (Ar.Far.) avlanacak yer

(şaydgāh-ı ğamze)-ñe 87-2

sāye (Far.) gölge; koruma; yardım 34-5

(sāye-i dāmān-ı nesīm) 67-2

(sāye-i hümā) 55-3

(sāye-i perr-i hümā et-) 56-5

(hem-sāye)-ler 130-1

(sāye-i perr-i hümā)-sı 46-1

-m 104-1

-sinde 47-1, 79-3

sāyebān (Far.) gölgelik; büyük çadır 78-3

sāye-nişīn (Far.) gölgede oturan; bir şeyin gölgesine oturan, korunan

(sāye-nişīn-i cāh)-da 34-5

sāyeveş (Far.) gölge gibi 28-3

sāz (Far.) çalgı; silâh; at takımı; düzen; kuvvet; öğrenme; ustalık; hile; benzer; men -

faat 2-9, 3-16, 4-36, 5-57, 74-3, 84-1, 96-3, 119-2, 120-4

(bī-berg ü sâz ol-) 30-2

(bī-gāne-sâz-ı fikr) 2-6

(çeşm-i fitne-sâz) 13-4

(meyl-sâz-ı çerāġān) 2-11

(naġme-i sâz) 72-4

(naġme-i sâz-ı emel) 100-2

(vaż'-ı nâ-sâz-ı cihān) 35-5

(nağme-i sâz)-ın 42-3

(vaż^c-ı nâ-sâz)-ını 77-1

sâzî (Far.) yapıcılık, düzenleyicilik

(be-dâm-sâzî-i zülf) 5-61

sâz-kârî (Far.) uygunluk

(nâ-sâz-kârî-i dil-i nâ-hüşyâr)-dan 5-57

sebağ (Ar.) ders

(be-evvelîn-sebağ-ı hâme-i ezel) 5-63

sebeb (Ar.) sebep; bahane; ilgi; vasıta; alet 59-3, 117-3

(sebeb ol-) 124-2

şebt (Ar.) yazma, kaydetme, deftere geçirme

(şebt eyle-) 12-3

sebû (Far.) testi; şarap kabı 24-2

sebük-destî (Far.) eline çabuk olma, el yatkınlığı

(sa'ÿ-ı Ferhâd u sebük-destî-i Bihzâd) 36-4

sebük-pây (Far.) ayağına çabuk olan

(peyk-i sebük-pây-ı da'vet)-i 4-38

(rind-i sebük-pây)-a 45-2

sebük-sâmân (Far.) paraya değer vermeyen 76-3

sebz (Far.) yeşil 53-3, 123-4

sebzî (Far.) yeşille ilgili

(ser-sebzî-i bahâr)-e 33-1

sedâd (Ar.) doğruluk 70-4

sedd (Ar.) kapama, engel olma

(sedd et-) 39-4

sefid (Far.) beyaz 2-8

(mişâl-i dıraht-ı şüküfedâr-ı sefid) 69-4

sefid-gün (Far.) beyaz renkli 2-8

seg (Far.) köpek 68-4

seher (Ar.) tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit 44-5

(dem-i seher) 137-1

(nesim-i seher) 63-5

(tab-ı seher) 19-2

sehergāh (Ar.Far.) seher vakti

(āh-ı sehergāh)-uñı 16-2

sehl (Ar.) kolay; sade

-dir 92-5

semend (Far.) kula at; güzel ve çevik at

(inān-gir-i semend-i tarab ol-) 124-4

(semend-i nāz)-e 68-5

(semend-i tab)-ı 70-5

(semend-i devlet)-ine 141-1

semensā (Ar.Far.) yasemin döşeyen; yaseminimsi

(zulf-i semensā) 88-1

semt (Ar.) taraf, yön

(semt-i niyāz) 86-1

-in 53-4

sen sen 16-5, 59-2, 64-2, 71-2, 74-2, 74-5, 77-4, 91-2, 108-1

-de 41-3, 73-1

-den 1-1, 36-2, 82-4

-i 22-5, 59-5, 70-4, 73-3, 76-5, 77-4, 113-1, 113-2, 113-3, 113-4, 113-5

-sin 84-2

-ün 7-4, 25-3, 25-4, 27-2, 109-2, 109-3, 122-2, 143-1

senā (Ar.) övme, övüş

(geh şikāyet geh senā et-) 56-4

(tarz-āşinā-yı naqş-ı senā)-sı 5-51

(āvāze-i ţenā)-sı 5-50

(ţenā-yı zāt)-ına 6-66

ţenākār (Ar.Far.) öven

(kilk-i ţenākār)-ını 67-1

sencileyin senin gibi 61-2

sene (Ar.) yıl 63-3

seng (Far.) taş

(seng-i ğam) 14-2

(seng-i yār)-e 36-4

(ta^ˆne-i seng-i melāmet)-e 5-57

(seng-i melāmet)-le 65-2

(seng-i cefā)-ya 42-2

ser (Far.) baş; başkan; tepe, doruk; uç kenar; son 19-3

(derd-i ser) 94-5

(derd-i ser et-) 53-5

(ser-be-ser) 69-2

(ser-be-zānū-yı hacālet) 96-3

(ser-i engüţt-i hayret) 127-1

(ser-i kār-ı diger) 24-1

(ser-te-ser) 92-4

(ser-i saltanat)-da 10-7

(ser-i ihtiyār)-dan 3-21

(ser-i reh-güzār)-dan 4-38

(gedā-yı bī-ser ü sāmān)-e 26-3

(ser-i feryād)-e 125-1

(ser-i rāh)-e 16-5

(ser-i rüzgār)-e 79-3

(yek-ser)-e 34-1

(ser-i iḳbāl)-ime 56-5

(ser-i zülf)-in 40-5, 79-2

(ser-i reh)-inde 20-5

(ser-i kūy)-uñda 15-4

(ser-i zülf)-üñ 40-1

(ser-i zülf)-üñdeki 62-2

(ser-i zülf)üñden 46-1

-deki 31-4

-im 69-4

-ine 55-3

serāçe (Far.) saraycık, küçük saray 24-5

ser-āmed (Far.) başta bulunan, ileri gelen 75-2

ser-ā-pā (Far.) baştan ayağa kadar 1-2

serāy (Far.) saray

(nüzhet-serāy-ı ıṣṣḳ)-a 125-5

(ṣaḥn-ı serāy-ı dīde)-de 138-1

(serāy-ı ʿālem)-üñ 51-2

(serāy-ı dil-keṣ)-üñ 11-6

ser-bāz (Far.) cesur, yiğit

(ʿāṣıḳ-ı ser-bāz) 84-3

ser-be-ceyb (Far.) düşünceden, utanmaktan veya kederden başını göğsünün üzerine sarkıtmış olan

(ser-be-ceyb-i süveydā) 88-5

ser-be-ser (Far.) baş başa, baştan başa, büsbütün 69-2

ser-beste (Far.) başı bağlı; gizli, kapalı 67-4

ser-be-zānū (Far.) kederden başı dizlerine düşmüş kimse

(ser-be-zānū-yı ḥacālet) 96-3

ser-cümle (Far.) bütün, hepsi

- (ser-cümle-i murād) 4-37
- ser-çeşme(Far.) çeşme başı, pınar 102-2
- ser-der-hevā (Far.Ar.) akli bir karış havada, başında kavak yelleri esen 121-1
- ser-efgende (Far.) başını eğen
(ser-efgende-i hicāb ol-) 2-13
- ser-endāz (Far.) korkusuz, fedakār
(mest-i ser-endāz et-) 74-5
(ser-endāz-ı mest) 21-3
- ser-germ (Far.) kafası kızmış; sarhoş; neşeli
(ser-germ-i mey) 96-1
- ser-geşte (Far.) başı dönen; sersem, şaşkın; perişan
(ser-geşte-i deşt-i fenā) 44-1
- ser-giran (Far.) başı ağır, çok sarhoş 17-4, 42-5
(ser-girān ol-) 41-2
(mest ü ser-giran) 66-3
- serhadd (Far.) hudut, sınır
(serhadd-i imtiyāz)-ı 70-5
- serīr (Ar.) taht; yatacak yer
(serīr-i salṭanat)-da 9-7, 11-2
(serīr-i izzet ü cāh)-ı 51-2
- ser-keş (Far.) dik başlı; baş kaldıran; inatçı; itaatsiz 22-4, 70-5
(baht-ı ser-keş) 92-5
-den 27-5
-ligine 124-2
- ser-levḥ (Far.Ar.) başlık
(ser-levḥ-i naṭ-ı naḳş-ı cemāl-i peyāmberī) 6-64
(ser-levḥ-i kār)-dan 5-63
- ser-lüle (Far.) baş lüle

- (ser-lüle-i benân-ı kefi çeşmebâr)-dan 4-44
- ser-māye (Far.) anamal; bilgi, ustalık
- (ser-māye-i maḳşūd kıl-) 16-2
- (ser-māye-i izz ü şeref) 9-6
- (ser-māye-i tebessüm) 3-27
- ser-menzil (Far.Ar.) durak yeri
- (ser-menzil-i vişāl) 45-2
- ser-mest (Far.) sarhoş 44-5, 65-3, 96-4, 99-4
- (yār-ı ser-mest) 82-3
- ser-pençe (Far.) güçlü kimse
- (ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3
- ser-püş (Far.) başlık
- (zīr-i ser-püş)-da 41-5
- ser-rişte (Far.) ipucu, tutamak
- (ser-rişte-i ümmīd) 16-4
- ser-sebz (Far.) taze, yeni yetişmiş; yemyeşil; talihli 53-3
- ser-sebzī (Far.) tazelik; talihlilik
- (ser-sebzī-i bahār)-e 33-1
- ser-tābe-pāy (Far.) baştan ayağa, baştan başa 4-41
- ser-te-ser (Far.) baştan başa; hep, bütün 92-4
- serv (Far.) selvi; sevgilinin boyu bosu 102-3, 116-5
- (mişāl-i serv) 3-18
- (serv-i perişān) 75-4
- (serv-i nāz)-ım 25-2
- i 109-4
- server (Far.) baş, başkan
- (server-i ḥayl-i rüsül) 7-1
- serv-ķāmet (Far.Ar.) selvi boylu

-den 116-5

ser-zeniş (Far.) başa kakma, takaza

(ser-zeniş-i dehr)-e 19-5

sev- sevmek

-digüñ 106-4

-mem 93-5

sevķ (Ar.) önüne katıp ileri sürme; yollama, gönderme

(sevķ et-) 121-2

seyl (Ar.) sel; şiddetle gelen şey 68-3

(seyl-i sirişk) 34-1

(seyl-i eşk)-im 117-4

(seyl-i bāde)-yi 69-2

seyl-āb (Ar.Far.) sel, sel suyu

(seyl-āb-ı eşk-i çeşm) 14-2

(seyl-āb-ı eşk)-im 68-3

seyr (Ar.) yürüme, gitme; yolculuk; gezme; eğlenmek üzere bakma

(seyr et-) 79-4

(seyr eyle-) 37-1, 132-1

(seyr-i ruh)-ı 28-4

-e 16-5, 27-2, 82-2

sezā (Far.) uygun, yaraşır

-dır 9-4

(nā-sezā)-dır 15-3

şıdk (Ar.) doğruluk; yürek temizliği 17-5

şıfat (Ar.) hāl; keyfiyet; suret; şekil; varlık

(kāh-şıfat) 54-3

(pervāne-şıfat) 84-3

(şıfat-ı bahār)-e 79-4

şıġār (Ar.) küçükler

(şıġār u kibār)-dan 6-68

şıķıl- sıkılmak

-maz 77-3

-ur 114-2

şıķlet (Ar.) aġırlık, yük; sıkıntı 81-4

sırr (Ar.) sır, gizli tutulup kimseye söylenmeyen

(sırr-ı ıřķ)-ım 110-4

(sırr-ı nihān)-ıma 72-2

-ı 40-2

-ım 96-4

sifāl (Far.) testi ve saksı parçaları; çanak, çömlek 31-4

(sifāl-i köhne-i mey-hāne)-yi 115-1

sifle-nevāz (Ar.Far.) alçaġı okşayan

(meh-i sifle-nevāz) 72-5

sihr (Ar.) büyü, büyücülük

-üñle 101-4

sihr-āferīn (Ar.Far.) büyüleyen

(sākī-i sihr-āferīn)-üñ 100-3

sihrkārī (Ar.Far.) büyüleyene mensup

(sihrkārī-i gül-gonce-i çemen) 2-7

sil- sil 75-1

sīm (Far.) gümüş 49-4

(sīm-i eşk) 3-20

(tabaķ-ı sīm) 31-2

sīmā (Far.) çehre

(melek-sīmā) 50-1

sīmīn (Far.) gümüştēn, gümüşe benzer

(sā'id-i sīmīn)-üñde 31-3

sīm-ten (Far.) gümüş tenli

-e 49-4

sīne (Far.) göğüs; yürek 17-3, 34-2, 86-4, 119-4

(be-sīne-çākī-i ḥüsn) 5-62

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ıışk) 5-60

(müy-ı sīne) 17-4

(āşiyān-ı sīne)-de 91-3

(fezā-yı sīne)-de 38-3

(zīr-i zemīn-i sīne)-deki 14-2

(deşt-i sīne)-mde 117-2

(derūn-ı sīne)-sinde 29-4

(tenūr-ı sīne)-ye 54-2

-de 57-2, 119-3

-m 116-1

-mi 60-2

-sin 58-5

-sine 89-4

-ye 104-4, 122-2

sīne-çākī (Far.) yüreği yaralı

(be-sīne-çākī-i ḥüsn) 5-62

sīne-güdāz (Far.) yürek eriten, yürek yakan

(āteş-i sīne-güdāz) 86-4

(āteş-i sīne-güdāz)-ı 119-4

sīne-süz (Far.) yürek yakan

(sīne-süz ol-) 100-2

sipāh (Far.) asker, ordu

(ceyş ü sipāh)-ı 30-1

-ımdır 9-4

sipih̄r (Far.) sema; talih 10-1

(cām-ı sipih̄r) 3-31

(zāl-i sipih̄r) 26-2

(baht-ı bīdār-i sipih̄r-i pūr-fitēn)-den 62-4

-e 38-2

-ūñ 11-4

sipih̄r-āstān (Far.) göğün veya talihin eşiği 10-1

sīr (Far.) tok, doymuş 4-44, 107-2

sīr-āb (Far.) suya kanmış

(sīr-āb-ı cūy-ı feyz eyle-) 4-44

(ğonçe-i sīr-āb)-da 107-2

sirişk (Far.) gözyaşı 110-4

(be-āb-ı çeşm-i nedāmet-sirişk-i dil) 5-59

(hūn-ı sirişk-i rūy-ı zerd) 119-2

(seyl-i sirişk) 34-1

(cūy-ı sirişk)-e 39-4

(naqd-ı sirişk)-i 70-2

(sirişk-i al)-i 69-5

sitem (Far.) zulüm, haksızlık; eziyet; çıkışma

(nīş-i sitem)-le 42-4

sitemkār (Far.) zulüm ve haksızlık eden

-ı 65-3

-uñ 76-2

siyāh (Far.) kara

(esīr-i zūlf-i siyāh-ı dū-tā) 144-1

(şeb-i siyāh) 64-1

(çeşm-i siyāh)-e 132-2

(baht-ı siyāh)-ım 27-3

(baht-ı siyāh)-ımdır 127-2

siyāh-mest (Far.) çok sarhoş

(baht-ı siyāh-mest) 17-3

siyeh (Far.) kara 78-2

siyeh-mest (Far.) çok sarhoş 78-2

şoḥbet (Ar.) görüşüp konuşma

(şoḥbet-i yārān) 19-4

soñra sonra 4-42

şor- sormak

-armış 20-2

sön- sönmek

-mesün 89-1, 89-5

söyle- söylemek

-dim 65-3

-me 73-4

-ye 72-2

söz bahis, konu 92-5

şu su

-dur 109-1

su³āl (Ar.) sorma, sorulma, soruşturma

(su³āl et-) 20-2, 76-4

şubḥ (Ar.) sabah, sabah vakti

(nessāc-ı bād-ı şubḥ) 2-10

(şubḥ-ı vā-pesīn) 39-5

(dem-i şubḥ)-a 90-5

subḥadār (Ar.Far.) tespikli

(merd-i subḥadār)-e 33-5

şubḡāh (Ar.Far.) sabah vakti

(vird-i şubḡāhım)-dır 9-7

sūdāger (Far.) tüccar, bezirgân

(sūdāger-i nesīm) 6-67

sūfiyān (Ar.) sofular

(dīde-i sūfiyān) 129-1

suḡen (Far.) söz, lâkırdı

(sūz-ı suḡen) 36-5

(üstād-ı pākīze-suḡen)-den 62-5

sūḡtegī (Far.) yanmışlık

(bu nāle vü bu sūḡtegī) 60-3

sulṡān (Ar.) padişah

(sulṡān-ı cihān) 12-1

(sulṡān-ı ġāzī) 10-2

(sulṡān-ı ışk)-uñ 15-1

Sulṡān İbrāhīm (Ar.) 4. Murad`dan sonraki Osmanlı padişahı

(Ḥāzret-i Sulṡān İbrāhīm) 11-1

(tārīḡ-i kaşr-ı Sulṡān İbrāhīm) 11

Sulṡān Meḡemmed (Ar.) 10-1 Osmanlı padişahı 4. Mehmed

(der-medḡ-i Sulṡān Meḡemmed) 10

Sulṡān Meḡemmed Ḥān (Ar. Far.) Osmanlı padişahı 4. Mehmed

(der-medḡ-i Sulṡān Meḡemmed Ḥān) 9

(şeh-i Sulṡān Meḡemmed Ḥān-ı ġāzī) 9-2

Sulṡān Murād (Ar.) Osmanlı padişahı 4. Murad

(Sulṡān Murād-ı dād-muṡtād)-ı 141-1

sulṡānī (Ar.) hükümdara ait, sultanla ilgili

(kaşr-ı sulṡānī) 11-6

şun- sun 25-4, 44-3, 86-3

-a 114-5

-ar 13-5

-masun 89-3, 95-5

-sañ 90-4

şurāhī (Ar.) su şişesi

(şurāhī-i ğonçe)-den 123-3

(zarf-ı şurāhī)-den 57-3

sūre (Ar.) Kur`anın ayrıldığı 114 bölümünden her biri

(sūre-i ve³ş-Şems)-dir 37-2

şūretā (Ar.) görünüşte 80-2

şūretger (Ar.Far.) suret yapan, resim yapan, ressam

(şūretger-i zemān) 66-1

şūret-nümā (Ar.Far.) suretini gösteren, meydana gelen

(şūret-nümā-yı ārzū) 35-4

suvār (Far.) ata binmiş; binen, binici, manalarına gelerek birleşik kelimeler yapar.

(şeh-suvār) 20-4, 38-2

(şeh-suvār)-ım 68-5

şuver (Ar.) suretler

(şuver-i intizār)dan 3-28

sūy (Far.) taraf, yön

(sūy-ı hammār)-e 33-4

sūz (Far.) yanma, tutuşma; dert, ıstırap 61-4, 97-2, 100-2

(āh-ı dil-sūz) 114-1

(ahker-i cān-sūz ol-) 27-4

(arż-ı sūz et-) 27-1

(arż-ı sūz u tāb) 97-3

(hired-sūz) 105-2

(nāle-i dil-sūz-ı bülbül) 128-1

(pür-süz-ı hevā) 53-3

(pür-tef ü sūz) 24-4

(sūz-ı dil) 35-2, 102-2

(sūz-ı dil ol-) 117-3

(sūz-ı ıṣḡ) 3-26, 118-5

(sūz-ı suḡen) 36-5

(sūz u tāb) 66-4

(sūz u tāb)-a 87-4

(nuṭḡ-ı cān-sūz)-da 36-5

(sūz-ı dil)-den 75-5

(niḡāh-ı germ-sūz)-ımı 34-4

(ṣīr-i dil-sūz)-ını 37-5

(sūz-ı dil)-i 116-4

(sūz-ı dil)-in 77-5

(sūz-ı dil)-inden 111-2

(eṣer-i sūz u güdāz)-uñ 61-4

(sūz-ı derūn)-uñdan 97-4

-ı 88-5

-ım 102-1

sūzān (Far.) yakan, yakıcı; yanan, yanıcı 123-4

(sūzān-ı ḡaṣr)-ı 6-65

sūziṣ (Far.) yanma, yakma; tesir etme; yürek yanması

(nāme-i sūziṣ-i dil)-e 72-1

(sūziṣ-i dil)-dir 91-1

sūkūn (Ar.) durma, kımıldamama; hareketsizlik; dinme 102-2

Süleymānī (Ar. Far.) Kanunī Sultan Süleyman`a ait

(vāriṣ-i mülk-i Süleymānī) 11-1

sūnbül (Far.) sūmbül; güzellerin saçı 2-8

sür- sürmek

-erüz 52-1, 52-2, 52-3, 52-4, 52-5

-mege 10-2

-ülmez 78-5

-ündürme 144-1

-üp 25-5

sürme göze çekilen sürme; göz ilâcı

(sürme-i bīmār)-ı 132-2

sürūr (Ar.) sevinç

(ilkā-yı sürūr et-) 65-5

süveydā (Ar.) kalbin ortasında bulunduğu sanılan, kara benek; kalpteki gizli günah

(ser-be-ceyb-i süveydā) 88-5

süz- süzmek

-ülmesün 87-2

Ş

şād (Far.) sevinçli 34-5

(dil-şād) 101-1

(şād et-) 23-4

(şād ol-) 91-3

(şād eyle-) 143-1

(şād u ferah) 110-2

(hâtır-ı nā-şād)-e 125-4

şād-āb (Far.) suya kanmış sulu; taze 124-5

şād-h^vāb (Far.) uykusu tatlı

(şād-h^vāb ol-) 34-5

şādī (Far.) memnunluk, gönül ferahlığı

(zevķ u şādī) 22-3

şādmān (Far.) sevinçli 66-5

şafā^cat (Ar.) birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık

(şafā^cat kııl-) 7-5

şāh (Far.) padişah 5-49

(şāh-ı cihān) 112-5

(şāh-ı gerdūn-vaqār) 10-1

(şāh-ı maḥabbet) 57-5

(şāh-ı rūsül) 4-37, 4-38, 4-39

(berāt-ı şāh-ı ʿālī-şān)-e 37-4

(şāh-ı ʿālem)-e 11-2

(şāh-ı bahār)-e 89-3

(nevāy-ı āh-ı şāh)-ım 27-2

(şāh-ı ʿışk)-ım 112-2

(şāh-ı ḥüsn)-üñ 76-5

-dır 30-1

-e 16-1

-üñ 82-1

şāḥ (Far.) dal, budak

(berg-i şāḥ) 47-1

(ittikā-yı şāḥ et-) 2-14

(şāḥ-ı köhne)-yi 4-39

şāhā (Far.) ey şah 37-5

şāhāne (Far.) hükümdara yakışacak şekilde olan, çok mükemmel 37-1

şāh-bāz (Far.) bir cins iri ve beyaz doğan; yiğit

(per-i şāh-bāz-ı çarḥ) 5-49

şāhenşāh (Far.) padişahlar padişahı

(şehenşāh-ı mu^cazzam) 11-1

-a 9-3

şāhid (Ar.) tanık 51-5

(şāhid-i hevā) 3-20

(şāhid-i ʿışk) 54-3

(şāhid-i maʿnā) 32-5

(şāhid-i gül-i nev-iştihār)-dan 4-34

(şāhid-i ʿaks-i gül)-i 47-4

(şāhid-i gül-berg-i raʿnā)-yı 96-2

şāhīn (Far.) kartalgillerden yırtıcı bir kuş

(ser-pençe-i şāhīn-i ğam)-dır 99-3

(pençe-i şāhīn-i ğamze)-ñden 101-2

şāl (Far.) şal

-ini 123-4

-ler 50-4

şāmgāh (Far.) akşam vakti 17-1

şān (Ar.) şan; keyfiyet; gösteriş

(ʿizz ü şān) 38-2

(şān-ı nesīm) 67-4

(nām u şān)-ı 26-1

şāne (Far.) tarak 131-1

-yi 115-4

şarāb (Ar.) içilecek şey; şarap

(ārzū-yı cām-ı pür-şarāb) 69-1

(halkā-i bezm-i şarāb-ı ʿışk) 3-31

(pür-şarāb-ı hōş-güvār ol-) 32-1

(şarāb-ı nāb)-da 107-3

şaṭranç (Ar.) satranç

(şaṭranç-bāz-ı dehr) 54-4

şatranç-bâz (Ar.Far.) satranç oynayan 54-4

şâyân (Far.) yakışır, yaraşır

(şâyân ol-) 40-5

şâyed (Far.) eğer, ola ki 34-3, 38-4, 80-5, 82-2

şeb (Far.) gece 4-40, 35-2, 61-4, 65-5, 72-2, 90-5, 131-2, 138-1

(hâlet-i şeb-nem) 53-3

(rûz u şeb ol) 124-1

(şeb-i ğam) 82-1

(şeb-i hurrem) 115-3

(şeb-i ʿid) 129-2

(şeb-i siyâh) 64-1

(şeb ü rûz) 82-3

(şeb-i deycür-ı ğam)-a 19-2

şeb-ârâ (Far.) geceyi süsleyen

(muĳtezâ-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ârâ) 35-2

(şem^c-i şeb-ârâ) 61-4

şeb-nem (Far.) çiy

(hâlet-i şeb-nem) 53-3

şeff^cü'l-müznibîn (Ar.) günahlıların şefaâtçisi 7-5

şeh (Far.) şah 20-4, 38-2, 57-1, 68-5, 76-1, 133-1

(şeh-i bahâr) 63-5

(şeh-i bî-dâd) 102-1

(şeh-i ĳüsñ ü behâ) 101-1

(şeh-i Sulţân Meĳhemmed ĳân-ı ĳâzî) 9-2

(şeh-i ışĳ)-a 56-2

(şeh-i nâz)-a 86-4

şehâ (Far.) ey şah, ey padişah! 15-4, 73-1, 73-5, 90-1, 107-1

şehân (Far.) şahlar 9-4

şeh-bâz (Far.) bir cins iri ve beyaz doğan; yiğit 76-1

(şeh-bâz-ı zülf)-üñ 57-1

(şeh-bâz ol-) 133-1

şehenşâh (Far.) padişahlar padişahı 11-1

(şehenşâh-ı mülk-gîr) 47-1

şehinşâh (Far.) padişahlar padişahı

(şehinşâh-ı cihân-perver) 9-4

şehr (Far.) şehir

(şehr ü diyâr) 10-4

(şehr-i ıışk)-uñ 19-2

(şehr-i hüsn)-üñ 83-1

şehriyâr (Far.) padişah 10-3

-dan 5-54

şeh-suvâr (Far.) ata iyi binen 20-4

-ım 68-5

şehvâr (Far.) şaha yakışacak surette; iri ve iyi cins inci

(gevher-i şehvâr)-ına 111-4

şekl (Ar.) şekil; resim; çehre 97-5

-in 37-4, 110-2

şekvâ (Ar.) şikâyet, hoşnutsuzluk

(dehân-ı şekvâ)-yı 118-5

şem^c (Ar.) mum

(muķtezâ-yı meşreb-i şem^c-i şeb-ârâ) 35-2

(şem^c-i bezm) 26-4

(şem^c-i hayâl) 115-3

(şem^c-i şeb-ârâ) 61-4

(şem^c-i şule-güster ol-) 2-11

(gül ü şem^c)-üñ 43-3

(şem^c-i kāfūr)-a 31-3

(şem^c-i baht)-ı 26-4

(şem^c-i bezm)-i 90-5

(şem^c-i ümīd)-im 5-60

(şem^c-i ruhsār)-uñ 71-1

-dir 89-5

şemīm (Ar.) güzel koku, güzel kokulu

(şemīm-i zülf)-in 55-2

şemme (Ar.) bir kere koklama; pek az şey

-den 36-3

şems (Ar.) güneş

(süre-i ve³ş-Şems)-dir 37-2

(şems-i zāt)-uñ 7-2

şemsü²d-đuhā (Ar.) kuşluk vakti güneşi 7-1

şemşīr (Far.) kılıç

(şemşīr-i berķī) 8-3

şem^cveş (Ar.Far.) mum gibi 142-1

şerāb (Ar.) içilecek şey; şarap

(cām-ı pür-şerāb) 121-3

(şerāb-ı dil-güşā)-yı 44-3

şeref (Ar.) büyüklük; övünme; üstünlük

(ser-māye-i izz ü şeref) 9-6

şerħa (Ar.) dilim, dilinmiş şey

-lar 32-3

şerī^cat (Ar.) doğru yol, Allah'ın emri; din kaideleri

(icrā-yı aḥkām-ı şerī^cat et-) 8-2

(şayd-efken-i şerī^cat)-i 5-49

şerīf (Ar.) şerefli, mübarek

(ramazān-ı şerīf) 129-1

şerm (Far.) utanma

(gül-gūnedār-ı şerm ol-) 3-23

şermsār (Far.) utangaç

(rūy-ı dil-i şermsār)-dan 5-62

şevk (Ar.) şiddetli arzu; keyif; sevinç 6-66, 16-3

(ders-i şevk-ı murgān) 79-4

(hānezār-ı gülistān-ı şevk ol-) 3-27

(kemāl-i şevk) 21-2

(mest-i şevk ol-) 101-5

(metā^c-ı şevk) 55-5

(pertev-i hūrşīd-i şevk) 46-3

(feyz-i şevk)-a 33-1

(rıtl-ı girān-ı şevk)-i 86-3

(şevk-i ruh)-uñla 119-1

-ine 3-29

şey^o (Ar.) şey, nesne 24-5

şeydā (Far.) aşktan aklını kaybetmiş, divane

(cān-ı şeydā) 99-4

(dil-i şeydā) 88-1

-lığı 124-2

şeyhü^o-ıslāmī (Ar.) Osmanlı Devleti zamanında şeriat mahkemelerine bakan en yüksek rütbeli din adamıyla ilgili

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyhü^o-ıslāmī) 116-7

şifā (Ar.) hastalıktan kurtulma, iyi olma 84-1

şifā-sāz (Ar.Far.) iyi eden 84-1

şi^cār (Ar.) iyi, üstünlük veren işaret 4-33

(nazm-ı şafā-şi^cār)-ımı 135-1

şīb (Far.) iniş

(zaḥmet-i şīb ü firāz) 86-3

(şīb ü firāz) 45-2

(şīb ü firāz)-ı 119-1

şīfte (Far.) kaçık, düşkün, tutkun

(şīfte-i bahār ol-) 95-4

şiiir (Ar.) şiiir

-ler 126

şikār (Far.) av, avlama 57-1

(şikār et-) 91-2

(şikār eyle-) 41-5

(şikār ol-) 114-1, 133-1

-dan 5-49

-e 87-2

-ın 76-1

şikāyet (Ar.) sızlanma, yakınma 83-1

(geh şikāyet geh şenā et-) 56-4

(şikāyet et-) 62-4

(reh-güzzer-i şikāyet)-i 39-4

-dür 128-2

-e 89-3

-im 38-4

-ün 97-3

şiken (Far.) büklüm, kıvrım

(zūlf-i pür-şiken)-den 62-2

şikest (Far.) kırılmış, kırık; yenik

(şikest et-) 63-4, 33-2, 122-3

(şikest-i ḥātır-ı zār)-ı 62-2

şikeste (Far.) kırık, kırılmış; yenik 3-22,

(şikeste ol-) 68-2

şikībā (Far.) sabırlı

(girye-i bī-ihtiyār-ı nā-şikībā) 35-3

şimden şimdiden, bundan 74-2

(şimden gerü) 74-2

şimdi şimdi 11-1, 19-3, 26-1, 28-2, 32-4, 54-5, 55-5, 61-1, 77-5, 78-2, 81-5, 89-3, 108-5,
113-5, 115-2, 115-5

-lik 90-2

şimşād (Far.) şimşir ağacı 18-4

şîr (Ar.) anlama; şiir

(şîr-i rengîn) 75-5

(şîr-i dil-süz)-ını 37-5

-i 123-5

-ün 83-5

şirār (Ar.) kıvılcım

-dan 5-60

-ı 27-4

(şirār-ı mehābet)-i 47-4

şirāre-zen (Ar.Far.) kıvılcım çıkarıcı

(şirāre-zen-i hānümān-ı gül) 4-35

şîrîn (Far.) tatlı, sevimli

(leb-i şîrîn) 18-1

şîrīnkār (Far.) hoş muamele eden

(üstād-ı şîrīnkār-ı ıışk) 102-2

(üstād-ı şîrīnkār)-ına 111-3

şîşe (Far.) şişe, sırça 95-1

(şîşe-i hātır) 68-2

-dir 95-1

-ler 31-5

şitâb (Far.) acele, çabukluk

(pür-şitâb) 34-1

-e 59-3

şitâbân (Far.) ecele eden, çabuk olan

(peyk-i şitâbân-ı nesîm) 67-3

şîve (Far.) naz, eda

(çâşnî-i şîve-i bütân) 38-1

(lâzime-i şîve-i dil-ârâyî) 118-4

(şîve-i mestâne) 22-4

(şîve vü nâz) 82-4

(şîve-i reftâr)-ı 25-2

(şîve vü nâz)-ı 119-3

-si 39-3

-ye 74-2

şöyle şöyle 8-3, 23-3, 80-2, 122-3

-dir 35-5

şu şu (işaret sıfatı) 2-14

şu^{câ} (Ar.) ışın

-ın 9-3

şude (Far.) gitmiş, giden; ölmüş

(dil-şude)-ni 58-4

şüh (Far.) hareketlerinde serbest; neşeli ve oynak kadın 16-5, 23-4, 43-5, 82-2

(şüh-ı her-câyî) 118-1

(şüh-ı nev-âyîn-i tünd-ğū) 98-3

(şüh-ı cefâ-pîşe) 23-1

-a 77-5

-1 21-1

-uñ 28-3, 51-4

şu[°]le (Ar.) alev, ateş alevi 2-8, 2-11, 88-5, 118-2, 129-2

(şu[°]le-i dil) 39-1

şu[°]lenāk (Ar.Far.) ateşli 129-2

(āh-1 şu[°]lenāk)-idür 129-2

şu[°]le-güster (Ar.Far.) ateş yayan

(şem[°]-i şu[°]le-güster ol-) 2-11

şu[°]le-ḥîz (Ar.Far.) ışık saçan, parıltılı

(şu[°]le-ḥîz ol-) 2-8

(şu[°]le-ḥîz-i rüsvâyî ol-) 118-2

şumār (Far.) hesap, sayı

(bî-şumār) 43-3, 103-5

(germî-i rûz-1 şumār)-dan 6-65

şūr (Far.) tuzlu; kekremsi; şamata, gürültü

(pür-şūr-1 ʿālem-gîr ol-) 43-4

(cām-1 pür-şūr)-1 116-1

şūrīde (Far.) karışık, perişan; âşık, tutkun 4-34

(dil-i şūrīde)-de 114-5

şūrīdekār (Far.) perişan eden 125-5

şükr (Ar.) görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk veya minnettarlık

(şükr ü minnet) 56-5

şükūfedār (Far.) çiçek tutan

(mişāl-i dirāht-1 şükūfedār-1 seffid) 69-4

T

tā (Far.) dek, değin, kadar 6-67, 17-4, 29-1, 49-5, 86-3, 94-3, 125-1, 144-1

tā (Far.) kat, büklüm

(dāmen-i zülf-i dü-tā)-ye 52-3

ta^ʿab (Ar.) yorgunluk, sıkıntı, eziyet, zahmet

(bī-ta^ʿab) 124-5

ta^ʿalluḡ (Ar.) asılı olma; ilgisi olma; ait olma

(ta^ʿalluḡ et-) 71-4

tāb (Far.) kuvvet; ışık, parlaklık 38-5, 108-1

(ʿarz-ı sūz u tāb) 97-3

(be-tāb-ı sīne-i āteş-dilān-ı ʿışık) 5-60

(sūz u tāb) 66-4

(tāb-ı bī-taḡcīr) 93-5

(tāb-ı seḡer) 19-2

(tāb-ı temūz-ı hecr) 117-4

(sūz u tāb)-a 87-4

(tāb-ı cemāl-i dil-ber)-e 117-3

(tīḡ-ı āteş-tāb)-ımı 57-3

ṭab^ʿ (Ar.) huy, yaratılış; damga basma; kitap basma

(ṭab^ʿ-ı mey) 85-4

(der-i ṭab^ʿ-ı küşāde)-den 54-5

(semend-i ṭab^ʿ)-ı 70-5

(kümeyt-i kilik-i ṭab^ʿ)-ım 83-5

(nükte-gīr-i ṭab^ʿ)-ımı 5-63

(ṭab^ʿ-ı meyyāl)-im 29-4

(ḡurşīd-i ṭab^ʿ)-uñ 32-5

(ṭab^ʿ-ı bāde)-ye 40-3

-a 107-3

ṭabaḡ (Ar.) tabak; ince kat

(ṭabaḡ-ı sīm) 31-2

tābān (Far.) ışıklı, parlak

(tābān ol-) 92-4

(meh-i tābān)-a 108-1

tābdār (Far.) parlak ışıklı; kıvrımlı

(tābdār ol-) 32-5

tābe-sāmān (Far.) zenginliğe veya rahata kavuşuncaya kadar 75-3

ṭabīb (Ar.) hekim

(ṭabīb-i cān) 109-2

-im 25-3, 80-3

ta^ʿbīr (Ar.) ifade, anlatma; anlamı olan söz; deyim; terim

(kābil-i ta^ʿbīr ol-) 93-1

(pākīze-gūy u hūb-ta^ʿbīr ol-) 62-5

tāc (Ar.) hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık

(tāc u kabā) 121-2

tācdār (Ar.Far.) taç giyen; padişah 10-2

(tācdār et-) 67-2

ta^ʿdād (Ar.) sayma, sayı; birer birer söyleme, sayıp dökme

(ta^ʿdād-ı medḥ)-ine 5-53

taḥammül (Ar.) yüklenme; dayanma, katlanma; kaldırma 19-5, 100-5, 116-3

(taḥammül et-) 111-2, 111-5

(taḥammül eyle-) 66-4

taḥcīr (Ar.) bir yere taş koyma, yığma

(tāb-ı bī-taḥcīr) 93-5

taḥiyyet (Ar.) "Allah ömür versin" deme; selâm verme; hayır dua etme; mülk

(taḥiyyet ü teslīm) 6-68

taḥrīk (Ar.) kımıldatma, oynatma

(taḥrīk et-) 57-4

(taḥrīk eyle-) 79-2

taḥrīr (Ar.) yazma, yazılma; kompozisyon; kitap yazma

-e 89-2

taḥrīr-sāz (Ar.Far.) yazan; kitap yazan; kompozisyon yazan

(taḥrīr-sāz-ı nağme ol-) 3-16

taḥşīl (Ar.) hâsıl etme veya edilme, ele geçme veya geçirilme; ilim öğrenme

(taḥşīl et-) 25-3

tāk (Ar.) bina kemeri; yarım daire şeklinde kapı veya pencere üstü; kubbe

(tāk u eyvān)-ı 11-4

tākāt-rübā (Ar.Far.) güç kapan

(ğam-ı tākāt-rübā-yı dünyā)-yı 118-1

taḥrīb (Ar.) yaklaştırma, yaklaştırılma

(taḥrīb et-) 61-3

taḥşīr (Ar.) kusur, eksik 93-1

ṭal'at (Ar.) surat, çehre; güzellik

(ḥūrşīd-i ṭal'at)-e 30-4

ṭālī' (Ar.) nişangâhın arkasına düşen ok; tulû eden, doğan; talih, kader, baht

(muṭrib-i ṭālī') 100-2

-im 48-3

ṭālib (Ar.) isteyen; öğrenci

(ṭālib-i cānāne)-yim 71-1

(ṭālib-i dūr-dāne)-yim 71-5

ta'ḷīk (Ar.) bir yazı çeşidi 37-3

ṭama' (Ar.) doymazlık, aç gözlülük

(ṭama'-ı ḥām et-) 106-1

ṭa'n (Ar.) sövme, yerme, ayıplama

(ṭa'n et-) 116-2

(zebūn-ı ṭa'n-ı bed-ḥ'āh)-ım 44-3

ṭa'ne (Ar.) sövme, çekiştirme, yerme

(ṭa'ne-i seng-i melāmet)-e 5-57

(ta^ʿne-i aġyār)-e 17-3

ta^ʿnekār (Ar.Far.) söven, yeren

(hired-i ta^ʿnekār)-dan 3-22

tar dar

(günc-i teng ü tar)-ına 51-2

tār (Far.) karanlık; tel, saç teli

(āġūş-ı tār)-dan 2-3

(keşmekeş-i pūd u tār)-dan 2-10

(gīsū-yı müşġin-tār)-ınuñ 65-1

-ına 100-2

tār ü mār (Far.) karmakarışık, daġınık, perişan

(tār ü mār eyle-) 75-2

tarab (Ar.) sevinçlilik, şenlik, sevinçten gelen coşkunluk ve tepinme

(^ʿinān-gīr-i semend-i tarab ol-) 124-4

tarḥ (Ar.) atma, koma, bırakma; düzenleme; bahçede çiçek dikmek için ayrılan yer

(tarḥ eyle-) 56-2

(tarḥ u tarz)-ınuñ 11-3

tārīḥ (Ar.) tarih 11, 12

(tārīḥ-i feth-i Bağdād) 12

(tārīḥ-i kaşr-ı Sulṭān İbrāhīm) 11

(tārīḥ-i itmām)-ın 11-6

-ini 12-4

tarīḳ (Ar.) yol; usul; meslek; vasıta

(āşinā-yı tarīḳ-i niyāz ol-) 3-24

-in 62-5

tarz (Ar.) şekil, biçim, suret, kılık; usul, yol 119-2

(tarz-ı bed-āheng-i dil-āzār) 74-3

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

(ṭarz-ı niyāz)-ı 62-1, 119-2

(ṭarḥ u ṭarz)-ınuñ 11-3

ṭarz-āşinā (Ar.Far.) tanıdık şekil

(ṭarz-āşinā-yı naqş-ı şenā)-sı 5-51

taşvīr (Ar.) resmini yapma; resim, portre

(taşvīr eyle-) 111-3

Tatar bir Türk boyu

(nāfe-i müşk-i Tatar)-dan 6-67

tavāf (Ar.) etrafını dolaşma; Kâbe`nin etrafını dolaşarak ziyaret etme

(tavāf eyle-) 50-1

ṭayy (Ar.) dürüp bükme, sarma, katlama; atlama, üzerinden geçme

(ṭayy ol-) 93-5

tāze (Far.) taze, körpe; genç 2-2, 66-4, 98-3, 98-5, 124-2

(tāze ol-) 98-1, 98-2, 98-4

(naḥl-i tāze)-nüñ 100-5

-ledi 136-1

teb (Far.) hararet

(teb-i ğam) 41-6

tebāh (Far.) bozuk, çürük; mahvolma; yıkılmış; tükenme

(tebāh et-) 82-3

tebessüm (Ar.) gülümseme

(ser-māye-i tebessüm) 3-27

(tebessüm-i gül)-i 51-3

-i 39-3

tebrīk (Ar.) kutlama, uğurlu olmasını dileme

(tebrīk-i ğazā eyle-) 12-4

tecellī (Ar.) görünme, belirme; kader, talih; Hak nurunun tesiriyle makbul kulların

kalbinde ilâhî sırların ayan olması hâli

(reşha-i cām-ı tecellî) 116-3

tecellî-şî'âr (Ar.) tecelli eden

(mevvâc-ı baḥr-ı nūr-ı tecellî-şî'âr)-dan 4-41

tedbîr (Ar.) önlem; çare

(reh-i tedbîr)-i 93-2

tef (Far.) sıcaklık; buhar

(pür-tef ü sūz) 24-4

tefsîr (Ar.) yorum

(tefsîr-i zevk-ı bâb-ı ıṣṣık)-ı 46-5

teğâfûl (Ar.) anlamazlıktan gelme

(teğâfûl et-) 119-3

tehî (Far.) boş; boşuna; hünersiz, bilgisiz 2-15

tek yalnızca, sadece 36-2, 72-5, 87-1, 110-3

tekâsül (Ar.) üşenme, tembellik; ilgisizlik

(tekâsül et-) 59-4

tekye (Ar.) dayanma, güvenme; tekke

(tekye-i dehr) 89-1

telef (Ar.) yok etme, öldürme; boş yere harcama

(telef et-) 3-20

telḥ (Far.) acı

(düšnām-ı telḥ) 93-3

(telḥ et-) 42-4

temâşâ (Far.) bakıp seyretme; gezme

(temâşâ eyle-) 25-1

temennâ (Ar.) dileme, dilek; eli başa götürerek verilen selâm 1-5

(naḳd-ı temennâ) 35-1

(temennâ-yı âftâb et-) 69-1

(zebân-ı temennâ) 88-2

(zebān-ı temennā)-ya 45-3

(dāmen-i temennā)-yı 118-3

temūz (Süryanice>Ar.) yılın yedinci ayı

(tāb-ı temūz-ı hecr) 117-4

ten (Far.) insan vücudunun dış yüzü; gövde, beden

(ten-i hāksār)-dan 5-59

(cān u ten)-den 71-1

(sīm-ten)-e 49-4

(ten-i zār)-ı 82-2

(ten-i hāk)-imde 57-2

(ten-i pür-yāre)-ye 113-1

-üm 80-2

teng (Far.) dar; sıkıntılı şey; küçük; zavallı; nadir; zor

(kadr-i teng-i vaqt-ı niyāz)-ı 125-3

(günc-i teng ü tar)-ına 51-2

(hāne-i teng-i cān)-ına 72-3

tenhā (Far.) ıssız, boş; yalnız, tek 79-1, 85-3

tenūr (Ar.) fırın; tandır

(tenūr-ı sīne)-ye 54-2

tenük (Far.) yufka, ince, narin; hafif, az; zayıf, dayanıksız; yumuşak 42-1

ter (Far.) yaş, ıslak, rutubetli; taze

(çeşm-i ter) 123-1

(gevher-i ter) 24-5

(ter düş-) 34-3

(hum-ı gönçe-i ter)-i 140-1

terk (Ar.) bırakma, vazgeçme

(terk-i diyār et-) 91-4

tesellī (Ar.) avutma, avundurma 102-5, 117-5

- teşhîr (Ar.) ele geçirme, elde etme
(teşhîr eyle-) 12-2, 57-5
- teşîr (Ar.) alâmet veya nişan bırakma; içe işleme, dokunma
(teşîr et-) 84-5
- teskîn (Ar.) sakin kılma, yatıştırma
(teskîn eyle-) 23-3
- teslîm (Ar.) bir emaneti yerine veye sahibine verme
(taḥiyyet ü teslîm) 6-68
- tesliyet (Ar.) teselli verme, avutma 103-4
- teşhîş (Ar.) ayırma, seçme, fark etme
(teşhîş olun-) 80-2
- teşne (Far.) susamış, çok istekli 10-2
(dil-teşne) 108-2
- teşne-dil (Far.) can ve gönülden istekli
-ler 25-4
- teşnegân (Far.) susamışlar; istekliler
(leb-teşnegân)-ı 4-44
- tevbe (Ar.) tövbe
(şad tevbe-i naşûh et-) 5-52
- teveccüh (Ar.) yönelme; güler yüz gösterme, yakınlık duyma 41-3
(teveccüh et-) 108-1, 108-2, 108-3, 108-5
(teveccüh eyle-)108-4
- tevfîk (Ar.) elçilikle yollama
-üñ 1-3
- teʿyîd (Ar.) kuvvetlendirme, sağlamlaştırma; doğrulama
-e 36-3
- tezerv (Far.) sülün
(tezerv-i bâğ-ı âzâdî) 99-3

tıfl (Ar.) küçük çocuk

(tıfl-ı dil) 29-2, 111-5

-ına 103-3

tîğ (Far.) kılıç 57-3

(hük-m-i tîğ)-ini 88-3

(tîğ-i kahr)-ını 4-47

(tîğ-ı âteş-tâb)-ını 57-3

tîmâr (Far.) yara bakımı

(tîmâr eyle-) 80-3, 109-2

tîr (Far.) ok

(tîr-i peykân) 93-4

-i 99-4

-ün 54-2, 85-2

tîre (Far.) bulanık; kara

(âb-ı tîre) 5-54

tiryāk (Ar.) zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan macun; panzehir 112-4

tîşe (Far.) balta, nacak, külünk; keser

(tîşe-i ğam) 60-2

(tîşe-i cevr) 36-2

toğun- etkilemek, zarar vermek

-a 10-5

-maz 46-3

top dolu büsbütün dolu 112-4

top gülle ve şarapnel atan büyük, ateşli silâh 129-2

toz toz 42-1

tök- dökmek

-mek 88-3

tuğrā Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan işaret

(tuğrā-yı ğarrā)-dır 37-4

tuḥfe (Ar.) armağan 4-42

tūmār (Ar.) tomar, dürülmüş nesne

(tūmār-ı ğam)-da 14-5

Ṭūr (Ar.) Allah`ın tecelli ve Hz. Musa ile tekellüm ettiği dağ

-ı 116-3

ṭur- durmak

-ma 33-2

-mayup 18-3, 29-3

-maz 23-1

-sun 87-1, 87-2, 87-3, 87-4, 87-5

-ur 55-4, 122-4

ṭurre (Ar.) alın saçı

-sinde 28-4

turunc (Far.) turunç 3-29

ṭut- tutmak 35-3

-alım 77-2

-ar 41-1, 41-2, 41-3, 41-4, 41-5, 41-6, 116-2

-ma 111-6

-mağa 42-2

-masun 114-3

-mıṣ 78-1

ṭuy- duymak

-masun 38-4, 85-1, 85-2, 85-3, 85-4, 85-5

tünd-bād (Far.) kasırğa, sert rüzgâr

(tünd-bād-ı ğam) 78-1

(tünd-bād-ı dehr) 63-4

(tünd-bād-ı āh)-dan 94-1

tünd-ḥū (Far.) sert huylu; titiz

(şūh-ı nev-āyīn-i tünd-ḥū) 98-3

tüvān (Far.) güç, takat

(nā-tüvān) 38-5

U

ʿubūdiyyet (Ar.) kulluk, kölelik, aşırı bağılılık

(ʿarz-ı ʿubūdiyyet)-den 76-5

uğra- uğramak

-dım 121-2

-maz 72-4

-r 78-2

-sa 91-3

ʿuḳde (Ar.) düğüm; istenip de ulaşılamadığından dolayı içe dert olan şey

(ʿuḳde-i derd)-ün 87-1

-dir 62-2

ʿuḳde-güşā (Ar.Far.) düğüm açan 16-4

um- ummak

-ar 119-4

-ardım 55-2

-ulmaz 27-5, 116-5

-ulmazdı 22-3

ʿummān (Ar.) büyük, engin deniz

(sāhil-i ʿummān-ı ğam) 32-4

unut- unutmak

-ma 73-5

ʿunvān (Ar.) edebî eserlerde başlık; ad, san, lâkap

-in 28-1

ur- vurmak

-dı 87-5

-sun 85-2

-ur 118-5

-urum 1-4

ʿuşşâk (Ar.) âşıklar 16-5, 81-1

(ʿuşşâk-ı zâr)-e 76-2

(zümre-i ʿuşşâk)-uñ 71-3

-a 22-4, 51-4, 90-4, 116-5

-ı 91-4

uy- uymak

-ar 49-4, 100-1

-dı 24-1

-ma 80-4

uyar- uyarmak 48-4

uyandır- uyandırmak

-a 89-5

uyḥu uyku

-sına 108-3

ʿuzlet (Ar.) yalnızlık köşesine çekilme 28-5

(gūşe-gīr-i ʿuzlet ü ol nev-bahār-ı nāz) 3-18

(ʿuzlet eyle-) 91-4

Ü

üfdāde (Far.) düşkün, bîçare; âşık

-ler 25-2

-leri 41-5

üftān (Far.) düşen; düşerek

(üftān u hīzān) 1-4

ülfet (Ar.) alışma, kaynaşma; görüşme, konuşma; ahbablık, dostluk

(germ-ülfet ol-) 111-5

(tarz-ı ülfet-i meclis-i rāz) 86-2

ümīd (Far.) umut, umma 52-3, 52-4, 87-2, 116-6

(nām-ı ümīd) 125-4

(nā-ümīd) 110-1

(sāhil-i ümīd) 120-5

(ümīd-i feyz eyle-) 14-3

(ümīd-i kırb et-) 86-4

(zevrağ-ı ümīd) 113-3

(mey-i hecr-i nā-ümīd)-i 24-2

(şem^c-i ümīd)-im 5-60

-im 110-1

ümmet (Ar.) bir peygambere inanıp bağlanan cemaat

(hırz-ı cān-ı ümmet) 6-64

ümmīd (Far.) umut, umma 5-56, 124-4

(dīde-i ümmīd) 94-3

(gül-ğonce-i bāğ-ı ümmīd ol-) 53-3

(ruğ-ı hāksār-ı ümmīd) 24-3

(ser-rişte-i ümmīd) 16-4

(ümmīd-i dünyā) 35-1

(gölşen-i ümmîd)-den 78-4

(ümmîd-i vaşl)-ından 107-5

(kaşr-ı ümmîd)-üñ 46-3

üslûb (Ar.) tarz, yol, biçim, usul; ifade yolu

(zât-ı mekârim-üslûb) 126-1

üstâd (Far.) muallim, usta, sanatkâr; bir ilim, sanat alanında üstün yeri olan kimse

(üstâd-ı cemâl) 132-2

(üstâd-ı hikmet) 56-1, 56-2

(üstâd-ı nev-bahâr) 2-4

(üstâd-ı şîrînkâr-ı ışk) 102-2

(üstâd-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgâr)-dan 5-51

(üstâd-ı pâkîze-suhen)-den 62-5

(üstâd-ı şîrînkâr)-ına 111-3

(üstâd-ı mümtâz-ı felek-ğadr)-üñ 116-6

üst üst

-ine 49-2, 55-2

üstüvâr (Far.) sağlam, kuvvetli, dayanıklı; güvenilir

(üstüvâr ol-) 9-7

üz- incelmek, zayıflamak

-ülmesün 87-3

üzre 31-2, 37-3, 50-5, 55-5, 57-1, 70-1, 70-2, 70-3, 70-4, 70-5, 90-1, 92-2, 104-5, 116-1, 125-2

V

vâ (Ar.) vah, yazık 1-1

vâ (Far.) "Geri, arkada" manalarına gelerek birleşik kelimeler yapar. 5-62, 39-5

va^cd (Ar.) söz verme, üstüne alma

(va^cd eyle-) 109-5

vā^ʿde (Ar.) bir iş için önceden belirtilen zaman; söz verme 88-4

(vā^ʿde-i vaşl)-uñ 76-4

(vā^ʿde-i luţf)-uñla 46-4

vādī (Ar.) koyak; alan, yol, tarz 104-4

(vādī-i nār)-dan 5-48

(vādī-i miḥnet)-de 127-1

-de 117-2

-yi 93-5

vā^ʿiz (Ar.) dinî öğütlerde bulunan

(vā^ʿiz-i dil-mürde)-nüñ 111-6

vaḳt (Ar.) vakit; mevsim; uygun zaman 111-1

(ḳadr-i teng-i vaḳt-ı niyāz)-ı 125-3

(vaḳt-ı neşāṭ)-ın 92-3

(vaḳt-ı sa^ʿīd)-üñ 12-3

-i 115-5

vā-pesīn (Far.) en gerideki, en sonraki

(şubḥ-ı vā-pesīn) 39-5

var mevcut, yok karşıtı 10-5, 11-4, 20-5, 23-3, 26-1, 26-2, 26-3, 26-4, 26-5, 49-2, 49-5,
53-4, 55-4, 65-2, 68-1, 71-3, 79-5, 81-4, 82-4, 90-4, 92-3, 98-2, 102-3, 110-1, 112-1

(var ol-) 47-3

-dır 90-2, 94-3

var- 16-5, 107-5

-dığımda 44-4

-dır 90-2, 94-3

-ır 108-3

-mazız 23-5

-saydı 47-4

-sun 42-4

-up 20-4, 25-5

varaḳ (Ar.) yaprak

(varaḳ-ı gül) 31-3

vāriṣ (Ar.) mirasçı

(vāriṣ-i mülk-i Süleymānī) 11-1

vaşf (Ar.) nitelik; bir varlığın durumunu anlatarak tarif etme; övme 73-3

(vaşf et-) 135-1

(vaşf-ı ḥüsn-i bütān)-uñ 89-2

(vaşf-ı la^l)-üñ 32-2

-ı 15-3

vaşl (Ar.) ulaştırma, ulaşma, birleştirme, birleşme; kavuşma 60-1

(güm-geşte-rāh-ı vaşl et-) 127-2

(ḥayrān-ı vaşl u ğamze-i ğammāz) 96-1

(metā^c-ı vaşl) 64-5

(recā-yı vaşl) 52-1

(müsā^cade-i vaşl-ı dil-ber)-e 123-2

(sāḥil-i vaşl-ı dil-ber)-e 95-3

(eyyām-ı vaşl)-ı 45-5

(pāye-i vaşl)-ın 51-5

(meyve-i vaşl)-ına 106-1

(ümmīd-i vaşl)-ından 107-5

(va^cde-i vaşl)-uñ 76-4

-ın 65-5

-ında 94-5

vāye (Far.) nasip, kısmet

-miz 83-2

vaż^c (Ar.) koyma, konulma; tayin etme; kurma; meydana getirme 56-1

(vaż^c-ı nā-sāz-ı cihān) 35-5

(vaż^c-ı nā-sāz)-ını 77-1

vech (Ar.) surat, çehre; münasebet, vasıta

-i 65-2

vefā (Ar.) sözünde durma; dostluğu devam ettirme 99-2

(mihr ü vefā) 25-5

(nām-ı vefā) 34-3

(netīce-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(niğāh-ı mihr ü vefā) 13-4

(resm-i vefā) 88-4

(dest-i vefā)-ya 52-1

(ħarf-ı vefā)-yı 4-47, 22-2

-dan 73-1

-ya 88-4

vefķ (Ar.) uygun

(vefķ-i maķşūd) 92-2

vaķār (Ar.) ağırbaşlılık; temkinlilik

(şāh-ı gerdūn-vaķār) 10-1

velī (Far.) ama, fakat 41-3

ver- vermek 60-4, 115-1

-di 67-3

-ecek 81-4

-en 44-4

-eydi 13-1

-me 101-4

-medi 104-5

-mem 115-5

-mesün 87-4

-meyüp 107-4

-mez 28-5, 110-5

-mezler 19-1, 19-2, 19-3, 19-4, 19-5

-miş 99-5

-mişdi 125-4

-sün 11-2

-üp 120-5

-ür 39-3, 54-4, 95-4, 107-3, 123-5

verā (Ar.) halk; mahlûk

(ḥayrū'l-verā) 7-1

(verā-yı Kāf)-a 120-1

vīrān (Far.) yıkık, yıkılmış; kederli, üzgün 22-3

(vīrān et-) 36-2, 101-1

(dil-i vīrān)-ım 102-1

vīrāne (Far.) yıkılmış veya çok harap olmuş yapı 40-4, 105-5

vird (Ar.) belli zamanlarda okunması âdet olan Kur`an cüzleri

(vird-i şubḥgāhım)-dır 9-7

vişāl (Ar.) ulaşma; sevgiliye kavuşma

(hem-nişīn-i neşāt-ı vişāl ol-) 3-25

(rāh-ı vişāl) 34-1

(rāh-ı vişāl) 134-1

(ser-menzil-i vişāl) 45-2

(vişāl-i yār) 110-1

(kaşr-ı vişāl)-e 4-40

(bār-ı vişāl)-i 14-4

(gülzār-ı vişāl)-ün 84-4

-e 20-1

-iyle 23-4

vuşlat (Ar.) bir şeye ulaşma; sevgiliye kavuşma

(behredâr-ı vuşlat-ı dōst) 52-4

(dem-i vuşlat) 103-3

(ḥarf-ı vuşlat) 76-2

(mest-i mey-i vuşlat ol-) 53-1

(nefīce-i resm-i vefā vü devlet-i vuşlat) 122-4

(meclis-i vuşlat)-da 104-5

(der-i vuşlat)-ı 81-5

-uñ 58-5

vü (Far.) ve 29-3, 30-1, 60-3, 68-1, 82-4, 86-1, 119-3, 122-4, 122-5

vücūd (Ar.) bulunma, var olma, varlık; insan veya hayvan gövdesi; ten 41-6

(maḥv-ı vücūd eyle-) 142-1

-iyle 10-4

-um 1-2, 104-1

Y

ya (Far.) bağlama edatı 35-5, 60-1, 82-1, 88-3, 114-4

yā (Ar.) seslenme edatı 1-5, 5-59, 5-60, 5-61, 5-62, 5-63, 8-4

yābān (Far.) çöl; yabancı; yabanî

-e 73-4

yād (Far.) hatırlama, anma; hatır, gönül 65-4,

(yād et-) 75-4, 116-4, 121-3

(yād eyle-) 18-1

(yād-ı la'l)-iyle 106-2

yādigār (Far.) bir kimseyi veya bir olayı hatırlatan nesne veya kişi

-dan 3-25

yağ- yakmak

-ar 35-2

-dı 48-2

-mağ 61-4

-up 89-4

yalvar- yalvarmak

-ı görsünler 25-5

yan yan, taraf, yan taraf,

-e 37-5

-ına 78-2, 122-2

-ında 15-1, 30-5

-uñı 58-3

yan- yanmak

-dırdı 48-2

-sun 38-3

yaña taraf, tarafa 5-48

yapış- yapışmak

-maz 100-4

yār (Far.) dost; sevgili; ahbap; yardımcı 21-5, 25-5, 28-2, 34-2, 36-3, 49-3, 72-5, 88-4, 91-1, 98-4, 106-4, 112-3, 114-5, 119-3

(çār-yār-ı müctebā) 8-1

(çeşm-i zaḥm-i zülf-i yār et-) 91-5

(der-medḥ-i Çār-yār-ı güzīn) 8

(dest-i ḥüsn-i yār) 3-21

(dest-i yār) 103-1

(gūş-āşinā-yı yār eyle-) 70-3

(ḥayāl-i yār) 30-3

(ḥüsn-i yār) 122-1

(nedīmān-ı bezm-i yār) 113-2

(vişāl-i yār) 110-1

(yār-ı ser-mest) 82-3

(yār ol-) 48-3, 64-4, 114-4

(zāf-i hecr-i yār) 80-2

(zūlf-i yār)-da 17-1

(cevr-i yār)-dan 80-1

(la'l-i yār)-dan 3-29

(lāne-i ebrū-yı yār)-dan 5-61

(reh-güzār-ı yār)-dan 91-2

(bün-ı gūş-ı yār)-e 79-2

(der-i yār)-e 82-2

(hāṭır-ı yār)-e 56-4, 65-4

(kemend-i zūlf-i yār)-e 15-2

(seng-i yār)-e 36-4

(zūlf-i yār)-e 10-5

(çān-i zūlf-i yār)-i 21-2

(dāmen-i yār)-i 56-5

(muḥibb-i Çār-yār)-ız 8-5

-dan 91-4

-e 27-1, 28-1, 72-2, 80-5, 81-4, 85-2, 97-3, 97-5, 99-5, 103-5, 104-1, 123-5

-sız 106-5

-uñ 23-5, 52-2, 57-4, 99-4, 106-1, 110-3, 116-1

yārān (Far.) dostlar 22-5

(hālet-baḥş-ı yārān ol-) 94-2

(şoḥbet-i yārān) 19-4

(yārān-ı mey-hāne) 44-5

(yārān-ı şafā) 130-2

(yārān ol-) 108-3

-ı 101-3

yaraş- yaraşmak, yakışmak

-ur 49-4

yāre yara

(ten-i pür-yāre)-ye 113-1

-me 119-3

yaş yaş, gözyaşı

-uñ 75-1

yat- yatmak

-ur 110-5

yaz- yazmak

-arken 37-5

-ılı 49-5

-mağa 34-4

-mışlar 37-1, 37-2, 37-3, 37-4, 37-5

-sam 28-1

ye- yemek

-mem 110-2

yek (Far.) tek; birlik 5-54, 22-1, 34-1

yek-rūze (Far.) bir günlük, geçici

(işret-i yek-rūze)-yi 22-1

yeksān (Far.) düz; bir, beraber; her zaman 75-3

yek-ser (Far.) yalnız başına; bir baştan bir başa; ansızın

-e 34-1

yem (Ar.) deniz, umman 5-53

(yem-i ğam) 111-4

yem-nişār (Far.) umman saçan

(micmere-i yem-nişār)-dan 5-53

yeñ- yenmek

-emezsün 74-4

-ilmez 35-3

yer yer 19-1, 24-3, 73-2, 82-5

-de 90-2, 122-3

-den 32-5

-dir 40-1, 40-2, 40-3, 40-4, 40-5

-e 69-3

-inde 49-3

-ine 19-4, 50-4, 80-1

-ün 106-5

yer yer birçok yerde 31-2, 32-3, 57-2, 92-1, 132-2

ye's (Ar.) ümitsizlik, keder

(cevāb-ı ye's) 4-43

yesir (Ar.) kolay; az şey 47-3

yet- yetmek

-er 9-6, 89-2, 91-5

yık- yıkmak

-ılsun 44-2

yıl yıl

-da 45-4

-larca 40-4, 51-4, 78-5

yine gene 3-17, 11-3, 12-2, 17-3, 21-3, 24-3, 24-4, 24-5, 28-2, 35-4, 41-5, 43-3, 47-1,
57-1, 57-3, 57-5, 59-4, 60-2, 64-2, 66-1, 69-2, 73-1, 77-3, 79-4, 82-1, 84-2, 87-5, 96-2,
102-5, 107-4, 110-1, 110-5, 121-1, 122-5, 123-4, 136-1

yoğ yok

-imiş 73-1

yohsa yoksa 27-3, 43-4, 70-2, 76-4, 95-5, 100-1

yok yok, varın karşısı 41-3, 43-2, 43-5, 49-3, 68-4, 69-3, 105-5, 110-4, 113-5

-dur 35-5

-sa 34-4

yol yol

(yol bul-) 60-5

-a 48-1

-da 104-1

-ına 19-3

-ında 54-3

yon- yontmak

-masun 89-2

yukar(i) yukarı

-dan 18-4

yut- yutmak

-duğum 90-3

yu- yıkamak

-yup 1-2

yüz çehre, yüz 16-3

(yüz çevir-) 80-4

(yüz sür-) 10-1, 25-5, 52-1, 52-2, 52-3, 52-4, 52-5, 78-5

-den 25-1, 65-4, 98-3

-in 10-2

-le 52-5

-ün 29-5

Z

zâf (Ar.) zayıflık; meyil, gönül akışı, aşırı istek

(zâf -ı hecr-i yâr) 80-2

zâğ (Far.) karga

(beççe-i zâğ)-ı 101-4

zâhid (Ar.) aşırı sofı 19-4, 61-5

(zāhid-i ḥod-reste)-nüñ 105-4

zāhidā (Ar.) ey sofu 116-2

zāhir (Ar.) görünen, açık, belli 139-1

zaḥm (Far.) yara

(çeşm-i zaḥm-i zülf-i yār et-) 91-5

(zaḥm-ı dil)-e 59-3

(āzār-ı zaḥm-ı ḥār)-ı 21-4

(zaḥm-ı ḥançer)-in 119-3

zaḥmet (Ar.) sıkıntı, eziyet; zor; yorgunluk

(zaḥmet-i firḳat) 103-3

(zaḥmet-i şīb ü firāz) 86-3

(zaḥmet-i dūr u dirāz)-ı 119-1

zāl (Far.) ihtiyar; zalim

(zāl-i sipihr) 26-2

zālām (Ar.) karanlık

(zālām-ı küfr) 8-3

zālīm (Ar.) zulmeden

(‘adū-yı zālīm)-e 64-3

zamān (Ar.) vakit; çağ, devir; mevsim 35-1, 39-2, 78-1, 91-3, 99-4, 100-4, 115-2, 135-1

-ı 26-5

-ımı 120-4

-ından 76-4

zanbaḳ (Ar.) zambak

(ğonçe-i zanbaḳ) 89-3

zannet- (Ar. T.) sanmak

(zanneder) 13-4

zānū (Far.) diz

(ser-be-zānū-yı ḥacālet) 96-3

zār (Far.) ağlayan, inleyen; zayıf, dermansız; inleme, ağlayış

(būlbūl-i zār) 84-3

(dil-i zār) 49-1, 79-2, 114-4, 124-4

(giryē vü zār ol-) 68-1

(İşmetî-i zār) 60-5, 61-5, 74-5

(maḥrem-i dil-i zār ol-) 64-1

(zār u nizār ol-) 3-26

(cān-ı zār)-e 97-1

(dil-i zār)-e 124-1

(İşmetî-i zār)-e 20-5, 51-5

(uşşāk-ı zār)-e 76-2

(cism-i zār)-ı 104-2

(derd-i dil-i zār)-ı 65-3

(şikest-i ḥāṭır-ı zār)-ı 62-2

(ten-i zār)-ı 82-2

(hezār-ı zār)-ınuñ 63-2

(cüybār-ı gülşen-i zār)-uñ 46-2

zārf (Ar.) kap, mahfaza, kılıf; zarf

(zārf-ı şurāḥī)-den 57-3

zāt (Ar.) kendi; asıl, öz ; saygıya değer kimse

(bi³z-zāt) 123-5

(zāt-ı mekārım-üslüb) 126-1

(gül-berg-i na^ct-ı zāt-ı nübüvvet-medār)-dan 4-36

(zāt-ı bā-kemāl)-e 6-68

(zāt-ı risālet-penāh)-ıdır 4-37

(şenā-yı zāt)-ına 6-66

(zāt-ı pāk)-ı 11-2

(şems-i zāt)-uñ 7-2

(zāt-ı pāk)-üñ 9-7

-ı 116-7

-ını 10-7

zebān (Far.) lisan; dil; sözlük, lehçe

(hāme-i zebān ol-) 5-52

(zebān-ı temennā) 88-2

(hem-zebān)-ım 127-1

(zebān-ı hāl)-i 40-3

(zebān-ı lāl)-imi 13-2

(zebān-ı temennā)-ya 45-3

-ını 120-3

-üñ 85-1

zebūn (Far.) zayıf, güçsüz, âciz

(zebūn et-) 1-1

(zebūn-ı ʔaʔn-ı bed-ẖvāh)-ım 44-3

zehr (Far.) zehir 54-2

(zehr-i ğam)-a 112-4

zehr-āb (Far.) acı su 100-2

zehr-āb-dāde (Far.) acı su verilmiş

(dil-i zehr-āb-dāde)-den 54-2

zemān (Ar.) vakit; çağ, devir; mevsim 21-5, 38-4, 63-2

(şüretger-i zemān) 66-1

(zemān-ı zerķ u riyā) 54-5

(zemān-ı ğam)-da 59-5

-ında 10-4

-sız 65-3

zemāne (Ar.) devir, vakit; şimdiki zaman; baht, talih, felek 97-4

zemīn (Far.) yer, yeryüzü; üzerinde resim, nakış, resim gibi şeyler bulunan nesnenin asıl rengi; temel; dayanak; tarz, eda; tema

(zemīn-i derd-hīz-i ʿışk)-a 44-1

(zīr-i zemīn-i sīne)-deki 14-2

(zemīn-i ʿışk)-ı 30-2

(zemīn-i luḫf)-ına 52-4

-inden 83-5

zen (Far.) kadın

(kuştegān-ı kahr-ı dehr-i pīre-zen)-den 62-3

zencīr (Far.) zincir

-ini 131-2

zer (Far.) altın; akçe, para; oruç, çile 66-2, 115-1

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

(āb-ı zer)-le 32-2

zerd (Far.) sarı; solgun

(hūn-ı sirişk-i rüy-ı zerd) 119-2

(ruḫ-ı zerd)-ime 69-5

zerk (Ar.) ikiyüzlülük, hile

(zemān-ı zerk u riyā) 54-5

zer-nigār (Far.) altınla işlenmiş, yaldızlı

(cām-ı zer-nigār)-ı 21-3

zer-nişān (Far.) kılıç, kalemtraş gibi şeyler üzerine kakma altınla yapılan işleme

(cām-ı zer-nişān) 66-2

zerre (Ar.) pek ufak parça, molekül 73-1

(mānend-i zerre eyle-) 121-1

(mişāl-i zerre) 69-1

zerrīn-rikāb (Far.Ar.) altın üzengi

(pertev-i zerrīn-rikāb-ı pādīşāh)-ımdır 9-3

zevāl (Ar.) yerinden ayrılıp gitme; sona erme 87-4

-ini 123-2

zevķ (Ar.) haz, manevî haz; eğlence

(zevķ u şādī) 22-3

(tefsīr-i zevķ-ı bāb-ı ıřķ)-ı 46-5

-de 16-3

-ı 30-5, 34-5, 51-3

-in 42-3

-ini 124-4

zevraķ (Ar.) kayık, sandal

(zevraķ-ı mihr ü maķabbet) 117-1

(zevraķ-ı ümīd) 113-3

-ı 50-3

zıll (Ar.) gölge; koruma, sahip çıkma

(hem-hāşiyet-i zıll-ı hümā) 67-2

(zıll-ı ilāh)-a 12-4

(zıll-ı livā-yı ınāyet)-i 6-65

zīb (Ar.) süs, bezek 116-7

(zīb-i destār-ı emel ol-) 78-4

zīb-efzā (Ar.Far.) süsü, güzelliği artıran, güzelleştiren

(zīb-efzā-yı cāh-ı şeyhü'l-islāmī) 116-7

zībā (Far.) süslü, güzel 3-29

(ğonce-i zībā) 29-5

(bezm-i gülşen-i zībā)-ya 45-4

zihī (Ar.) ne güzel, ne hoş; aferin 126-1

zīnhār (Far.) sakın, asla 97-5, 101-5

(dehen-i zīnhār)-dan 3-24

zīr (Far.) alt, aşığı; tiz perde

(zīr-i ḥāk) 1-3

(zīr-i ser-pūş)-da 41-5

(zīr-i zemīn-i sīne)-deki 14-2

ziyā (Ar.) ışık, aydınlık

(pür-ziyā)-dır 15-5

zuhūr (Ar.) görünme, meydana çıkma

(zuhūr et-) 32-5

zulmet (Ar.) karanlık

(zulmet-i ğam)-dan 15-5

zūr (Far.) kuvvet, güç

(zūr eyle-) 102-5

zurefā (Ar.) zarifler

-dır 19-3

zülāl (Ar.) saf veya tatlı su

(āb-ı zülāl ol-) 25-4

zülף (Far.) yüzün iki yanından sarkan saç lülesi; sevgilinin saç 62-2, 73-2, 96-3

(be-dām-sāzī-i zülף) 5-61

(çeşm-i zaḥm-i zülף-i yār et-) 91-5

(esīr-i zülף-i siyāh-ı dū-tā) 144-1

(zülף-i semensā) 88-1

(zülף-i yār)-da 17-1

(ser-i zülף)üñden 46-1

(zülף-i pür-şiken)-den 62-2

(kemend-i zülף-i yār)-e 15-2

(zülף-i yār)-e 10-5

(çīn-i zülף-i yār)-i 21-2

(esīr-i zülף)-i 55-3

(fıkr-i zülף)-i 125-1

(ḥaṭ u zülf)-i 79-3
 (dāmen-i zülf)-in 114-3, 115-4
 (ser-i zülf)-in 40-5, 79-2
 (ṣemīm-i zülf)-in 55-2
 (ḥam-ı zülf)-inde 57-4
 (dāmen-i zülf)-ine 39-1, 42-1
 (dām-ı zülf)-ine 18-2
 (ḥasret-i zülf)-iyle 50-4
 (zülf-i dil-āvīzi)-ne 73-2
 (ser-i zülf)-ün 40-1
 (ṣeh-bāz-ı zülf)-ün 57-1
 (ser-i zülf)-ündeki 62-2
 (dām-ı zülf)-ünden 101-2
 (dāmen-i zülf-i dü-tā)-ye 52-3
 -i 43-1, 87-3, 94-1
 -idir 41-5
 -inde 131-2
 -ine 15-2, 81-2, 131-1
 -inün 28-4, 39-2
 -ün 75-3, 75-4, 90-1
 -ünle 92-1, 103-4

zümre (Ar.) bölük, takım, topluluk, sınıf, cins, grup

(zümre-i ʿuṣṣāk)-un 71-3

SES ÖZELLİKLERİ

Nazal ñ

Türk dilinin her devrinde yaşayan genizsil "ñ" sesi İsmetî Divanı'nda da mevcuttur: biñ nâz 25-2, pıñar 48-5, gönül 96-3

Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi

İsmetî Divanı'ndaki Türkçe kelimelerde bazen orta hece ünlüsü düşme eğilimi gösterir: gönlümü 46-4 gönlüm 108-2, göreliden 29-5, gögsini 81-3, ayrılmaz 46-1, ayrıldıñ 64-4

Hece Düşmesi

İsmetî Divanı'nda hece düşmesine en önemli örnek "durur" yardımcı fiilinin -dır, -dir, -dur, -dür hâline geçmiş olmasıdır: yoğdur 35-5, pākīdür 129-1, zurefādır 19-3, yerdir 40-1

Yardımcı Ses Türemesi

-ı-, -i-, -u-, -ü-, -y-, -n- Türk dilindeki yardımcı seslerdir: görinen 31-2, bulunmaz 20-1, 99-1, 108-4, bulunmadı 120-4, alırmaz 39-2, neydi 59-3, görünmez 69-3, umulmaz 116-5, görünür 120-5, olunmaz 46-2, olunmaz 80-2

kendüyi 39-2, 81-2, 102-5 Bugünkünden farklı olarak Divan'da "y" kullanılır.

Yardımcı seslerde bazen düz dar bazen de dar yuvarlak sesler tercih edilir. İsmetî Divanı bu konuda hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Osmanlıca özelliği gösterir.

nemiz 79-5 Bugün yardımcı ses alıp neyimiz olur.

Türkiye Türkçesinde "kendini" denirken "n" yardımcı sesi kullanılır. Yine günümüzde "nemiz" yerine yardımcı sesin araya girmesiyle "neyimiz" yeğlenir. Divan'da "kendüden 49-1" tercih edilirken Türkiye Türkçesinde "kendinden" kullanılır.

Ünsüz Uyumu

Bugünkü gibi tam bir ünsüz uyumu İsmetî Divanı'nda yoktur: etdi 1-1, 33-2, etdiler 8-2, 8-3, etdüm 65-1, gelmekde 98-5, etmekde 3-20, 27-1, çıktdı 14-1, düşdi 18-2, kuşca 18-2, meclisde 22-5, 33-5, gitdi 48-1, yola bakmakdan 48-1, yakdı 48-2, ağlamakdan 48-5, baır-ı firkatde 50-3, gitdüñ 59-1, hizmetde 59-4, işitdüm 65-4,

hayretde 71-2, 109-4, gerekdir 76-3, niyâz etdügimce 88-4, ırakdan 99-3, gitdikçe 100-2, güçdür 100-5, Hağdan 110-1, çokdur 134-1, çokdan 144-1

Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

Batı Türkçesinin son devirlerinde hüküm sürmeye başlasa da Türkçenin hiçbir devrinde kalınlık incelik uyumu kadar yaygınlaşamaz: düşdi 18-2, görinen 31-2, oldı 31-5, etdüñ 60-2

Sedahlaşma

İsmetî Divanı'nda pek çok örneği vardır: ede 2-14, gider 21-5, dökmege 23-1, edüp 63-1, edüpdür 25-3, öğredür 86-1, niyâz etdügimce 88-4, ağıdır 123-1

Hece Kaynaşması

Geçici hece kaynaşması: k³ola 2-12, 2-13, k³odur 10-1, n³ola 15-4, 32-4, 108-2, n³eyler 20-1, 20-2, 20-3, 20-4, 20-5, n³eyleyeyim 64-4, n³eyleyseñ 106-4, n³etsün 24-2, nic³olur 25-1, k³olavuz 52-4

Kalıcı hece kaynaşması: böyle 3-16, 7-2, 10-3, 18-4, niçün 55-4, 65-2, 114-2

ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

İsimden İsim Yapım Ekleri

-lık, -lik

İsmetî Divanı'nda bu ek düz şekillidir: bed-mestlikler 17-3, şâflikde 109-3

lı, -li, -lu, -lü

Ekin yuvarlak ünlülü şekline rastladık: kanlu 75-1

-cılayım, -cileyin

İsmetî Divanı'nda tek örneğini görürüz: sencileyin 61-2

-sız, -siz, -suz, -süz

Bu ekin de bir örneğiyle karşılaşırız: zemânsız 65-3

-ki

Tek örneği vardır: serdeki dağ-ı hūnīn 31-4

Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-ma, -me

Olumsuzluk eki İsmetî Divanı'nda da sık kullanılır: olmasam 18-1, görünmezse 32-4, ayrılmaz 46-1, gelmedi 48-1, kıoma 58-4, unutma 73-5, içmemeye 98-2, eylememek 33-4

-r

Bu ek İsmetî Divanı'nda işlektir. Düzlük yuvarlaklık uyumu dışındadır. Yuvarlak ünlüyü tercih eder: bitürse 3-17, düşürmem 40-3, geçürür 63-4, bitürsün 85-4, düşürdüm 120-4

-dır, -dir, -dur, -dür

Bu ekin İsmetî Divanı'nda sedalı şekilleri vardır: döndürdi 4-38, kondurur mı 42-1, yandırdı 48-2, süründürme 144-1

-l-

Bu ek İsmetî Divanı'nda çok canlıdır: açılırdı 24-3, açılmaz 20-2, açılmasaydı 13-3, açılıp 32-3, açıldı 65-5, umulmazdı 22-3, umulmaz 27-5, 116-5, şıkılır 114-2, aınılmasun 34-3, yeñilmez 35-3, yıkılsun 44-2, ayrılmaz 46-1, bozulmasun 87-1, çözülsün 87-1

-n-

Dönüşlülük eki İsmetî Divanı'nda bugünkü gibidir. Ancak düzlük yuvarlaklık uyumuna zaman zaman girmemektedir: şalın 25-2, görünse 30-3, görünür 120-5, görünen 31-2, 37-2, görünmezse 32-4, bulunmağa 42-5, olunmaz 46-2, olunmaz 80-2, döğünsem 65-2, bilinmez 40-2, görünmez 69-3, alınmaz 76-2, geçinme 113-4

-ş-

Bu ek de İsmetî Divanı'nda günümüzdekinden farklı değildir: yaraşur 49-4, erişse 66-2, yapışmaz 100-4

-t-

Bu ek, İsmetî Divanı'nda yanına ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde sedalılaştır; ancak Türkiye Türkçesinde sedalılaştırmaz: ağıtmış 57-2, ağıdır 123-1

-ar-, -er-

Bu ek İsmetî Divanı'nda bugünkü gibidir: çıkarmış 57-3, kıoparmaz 78-4

-gur, -gür

Bu ek İsmetî Divanı'nda sadece ırgür- fiilinde geçmektedir: ırgürürsîñ 82-2

Fiilden İsim Yapım Ekleri

-maz, -mez

Sıfat-fiil ekidir. İsmetî Divanı'nda tek örneği vardır: işidilmez oldı 79-2

-gın, -gin, -gun, -gün, -kın, -kin, -kun, -kün

İsmetî Divanı'nda tek örneğini görürüz: keskin 23-2

-mak, -mek

Türkçede en sık kullanılan fiilden isim yapım eklerindendir: ağlamağdan 48-5

İsimden Fiil Yapım Ekleri

-la, -le

İsmetî Divanı'nda işlek bir fiilden isim yapım ekidir: gözle 101-3, eylemez 108-4, 33-4, bağlasa 110-2, añladı 119-5, tazeledi 136-1

-da, -de, -ta, -te

İsmetî Divanı'nda sadece “iste-” (iste-<iz-de-¹) fiilinde geçer: 24-1, 24-2, 24-3, 24-4, 24-5, 36-1, 36-2, 36-3, 36-4, 36-5

-a, -e

Kullanım sıklığı çok olmayan yapım eklerindendir. İsmetî Divanı'ndaki örneği şudur: beñzer 30-3 (beñiz-e-)

Eşitlik Ekleri

İsmetî Divanı'nda eşitlik eki “-ca, -ce”dir. Ünsüz uyumu dışındadır: kuşca 18-2, yıllarca 40-4, 78-5, niyāz etdügimce 88-4, murāduñca 114-4

Tamlayan Ekleri

İsmetî Divanı'nda tamlayan ekleri -uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ şeklindedir. Düz şekilleri yoktur. Daima yuvarlak ünlülüdür: çarhuñ 15-3, güzelüñ 19-3, anuñ 29-2, 29-3, ‘āle-müñ 35-5, bunuñ 36-1, ruhuñ 37-1, senüñ 109-3

¹ M. ERGİN, Türk Dil Bilgisi (1993) s. 173.

Çokluk Ekleri

Türkçenin bütün devirlerindeki gibi çokluk ekleri "-lar, -ler"dir: cefâlar 13-2, neler 13-5, dōstlar 50-4

İyelik Ekleri

İkinci kişilerde yuvarlaklaşma, üçüncü kişilerde düzlük, dikkati çeken özelliklerdir.

Teklik 1. kişi: -m (sırrım 96-4, hâlim 1-1, vücūdum 1-2, gönlüm 72-5)

2. kişi: -ñ (tevfîküh 1-3, niķābuñ 25-1)

3. kişi: -ı, -i, -sı, -si (yolı 54-3, hükmi 60-4, hevâsı 18-5, sâyesi 47-1)

Çokluk 1. kişi: -mız, -miz (vâyemiz 83-2, nemiz 79-5)

2. kişi: -ñuz, -ñüz (arañuz 87-4)

3. kişi: -ları, -leri (dilleri 57-3)

Yönelme Hâl Ekleri

İsmetî Divanı'nda bugünkü gibidir: hâlîme 1-1, fakîre 1-4, 'İşmetîye 1-5, Allâha 16-1, bezme 19-1, meclise 19-1, 'uşşâka 22-4, yâre 28-1, dünyâya 28-5, sipihre 38-2, ele 72-5, yâreme 119-3

Bulunma Hâl Ekleri

İsmetî Divanı'nda ünsüz uyumu dışında kalıp sadece sedalı şekilleri mevcuttur: da'vetde 3-19, dünyâda 9-6, yanında 15-1, zevķde 16-3, meclisde 22-5, dilde 23-3, cihânda 30-5, elinde 37-5, çemende 59-2, 103-2

Çıkma(Ayrılma) Hâl Ekleri

Bu ekin de sadece sedalı şekilleri vardır: senden 1-1, 36-2, bahârdan 2-1, güzâr-dan 3-31, ırâqdan 99-3, benden 6-66, 62-1, cümleden 7-4, kendüden 49-1, yüzden 25-1, olaldan 29-4, görelden 29-5, gözden 30-4, nesîmden 55-2, elden 111-6

Yükleme Hâl Ekleri

İsmetî Divanı'nda üç çeşit yükleme hâli eki görürüz:

1. Umumî yükleme hâli eki -ı, -i: beni 1-1, 18-1, leb-teşneganı 4-44, nâmuñı 7-4, Bağdadı 12-2, cânımı 18-2, o şühı 21-1, ķanıñı 23-2, dîdârı 25-1, ruhsârı 25-1, gönlimi

36-2, güli 37-1, gönlümi 46-4, 72-5, hükmini 60-4, bizi 62-3, 90-4, seni 73-3, beni 121-3

Yalnızca düz şekilleri vardır.

2. İyelik eklerinden sonra gelen yükleme hâli eki -n: fenâsın 22-1, dil murğın 101-2, bendesin 121-3, kâdrin 99-1, gül ü lâlesin 24-2, menzilin 29-1, rûzgârın 117-1, çeşme-sârın 117-2, i'tibârın 117-3, kararın 117-4, hüşyârın 117-5

3. Zamirlerden sonra gelen yükleme hâli eki -nı, -ni: anı 22-2, 22-4

Yeterlik Birleşik Fiili

İktidar fiilinin olumsuz şekli bugün -ama, -eme olduğu hâlde İsmetî Divanı'nda -ama, -eme, -ıma, -ime şekillerindedir: başamam 33-3, çekemem 61-1, göremez 63-2, yeñemezsün 74-4, bulımaz 104-4

Birleşik Çekim

İsmetî Divanı'nda birleşik çekimler bugünkü gibi -i fiili ile yapılır.

Hikâye: etmez idüñ 86-4, ederdim 41-4, bulurdı 103-4, olaydı 98-4, görmezdi 115-2, almışdı 124-4, vermişdi 125-4

Rivayet: yoğimiş 73-1

Şart: eyler iseñ 58-1, göstermezse 62-1, isterseñ 62-5, ister iseñ 64-4, çekerse 87-3, düşerse 97-3, olduñsa 101-5, edersem 118-5, almazsa 120-5

Zarf-Fiil: seyr eyler iken 132-1, neşr etmiş iken 67-4

Yardımcı Fiil Ekleşmesi

Divan'da "durur" yardımcı fiilinin ekleşmediği tek yer 1. sayfanın 5. beytindeki "bu durur" dur.

"Bildirme eklerinin birinci, ikinci şahısları er- fiilinin geniş zamanının ekleşmesinden doğmuştur. Üçüncü şahıslar ise başka bir fiilden gelirler. Bu fiil tur->dur- fiilidir. Eski Türkçede ana yardımcı fiil önce yalnız er- idi. Üçüncü şahıslarda er- kullanılırdı. Sonradan buna tur- yardımcı fiili de katılmıştır. İşte Eski Türkçede üçüncü şahısların turur, tururlar yardımcı fiili aynı fonksiyonla Batı Türkçesine de geçmiş ve bildirme üçüncü şahıslarının temelini teşkil etmiştir. Tabî bu fiil t-d değişmesi

ile Batı Türkçesine de durur, dururlar şeklinde geçmiştir. Üçüncü şahıslarda da ekleşme Eski Anadolu Türkçesinde başlamış, fakat bu ekleşme Osmanlıcanın sonlarına kadar tamamlanamamış, böylece durur, dururlar fiilleri ekleşmiş şekillerinin yanında karışık olarak uzun zaman kullanılmıştır.”¹

Ana Yardımcı Fiil i-

-i fiilinin bugünkü gibi dört şekli vardır. Bildirme ekleri şöyledir:

(ben)kulum 9-1, rāzıyım 110-3, hasteyim 109-2, āşināyım 110-2

degilsin 84-1, sensin 84-2

yoğdur 35-5, vardır 94-3, nicedir 38-1, güçdür 100-5

muhibb-i Cār-yārız 8-5, mu'tekif-i günc-i ferāğız 81-5

Öğrenilen geçmiş zaman: imiş 6-64, 17-4, 65-3, 73-1, 97-2, 123-2, 144-1

Şart: ise 41-2, 53-4, 58-5, 81-1, 81-4, 97-4, 112-1, 112-2, 112-3, 112-4, 112-5

isem 28-2, 44-5

iseñ 58-1, 64-4

Görülen geçmiş zaman: idi 7-2, 73-2

idim 48-3

idüñ 86-4

Soru Ekleri

İsmetî Divanı'nda soru ekinin sadece düz şekilleri vardır: hażzeylesün mi 3-25, olur mı 3-17, bir midir 27-1, o mıdır 36-3

Geniş Zaman Ekleri

İsmetî Divanı'nda geniş zaman ekleri “-ur, -ür, -ar, -er, -r”dir:

ururum 1-4, korçarım 34-1, bilirim 74-4, gösteririm 38-2, alursıñ 90-5, iñler 122-3,

uğrar 78-2, kor 104-2, tutar 116-2, der 9-1, döner 33-1, yaçar 35-2, yaraşur 49-4, verür

39-3, gösterirler 126-3

¹ M. ERGİN, Türk Dil Bilgisi (1993) s. 299.

Geniş zamanın olumsuzu " -maz, -mez, -ma, -me" dir: ırmaz 23-1, degmez 51-1, kıomaz 68-3, umulmaz 27-5, açılmaz 20-2, yeñilmez 35-3, istemem 104-1, olmam 110-1, kıomam 115-1, vermem 115-5, bilmezem 33-1, varmazız 23-5

Görülen Geçmiş Zaman Eki

Bu ekin İsmetî Divanı'nda sadece sedalı şekilleri vardır: oldum 5-57, besledim 14-4, görmedim 107-3, geldim 109-2, gördüm 55-2, şandım 65-3, söyledim 65-3, işitdüm 65-4, etdüm 65-1, döndüñ 109-5, durmaduñ 109-5, döndürdi 4-38, geldi 4-42, gördi 119-3, çıktı 14-1, kıalurdı 8-3, görmedi 10-3, dedi 12-4, bilürdi 13-3, girdi 21-2, uydı 24-1, açılırdı 24-3, kıoydı 70-2, ayırdı 73-3, aldıķ 73-1, sîneye çekdüķ 122-2, oldılar 8-2, kıodılar 31-1, bildiler 110-4

Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Bu ek Türkiye Türkçesindeki gibidir: düşmüşüm 72-2, olmuşım 58-1, geçmişim 71-1, kıalmışım 71-2, kıomuşum 120-2, eylemişsiñ 22-5, geçmiş 22-4, dökmüş 132-2, añmış 56-4, yoğimiş 73-1, eylemişler 22-3, demişler 113-2, şanmışlar 22-3

İstek Ekleri

İsmetî Divanı'nda da istek eki "-a, -e" dir: edem 135-1, ağlayam 68-3, ala 2-1, eyleye 2-1, göstere 2-7, kıalmaya 2-9, ola 3-16, ede 10-5, düşe 34-3, k'olavuz 52-4

Şart Ekleri

İsmetî Divanı'nda da şart eki "-sa, -se" dir: yazsam 28-1, isem 28-2, 44-5, hâll eylesem 120-3, döğünsem 65-2, bilsem 65-4, olmasam 18-1, bulsam 103-3, kıurtarsañ 90-4, şunsañ 90-4, etseñ 71-3, eyler iseñ 58-1, derseñ 9-5, 40-3, olmasa 7-2, gelse 34-2, derse 9-4, görse 21-1, görünse 30-3, görünmezse 32-4, ederse 38-2, baķsa 39-2, eylese 49-1, açılsa 66-1

Emir Ekleri

İsmetî Divan'ındaki emir ekleri şunlardır:

Tekil 1. kışi: Osmanlıcada " -ayım, -eyim" dir. İsmetî Divanı'nda rastlanamadı.

Tekil 2. kışi: İsmetî Divanı'nda eksizdir.(götür 25-1, şalın 25-2, şun 25-4, gel 26-4)

Tekil 3. kışi: -sun, -sün (kıosun 21-5, etsün 27-4)

Çokluk 1. kişi: -alım, -elim (ʿazm edelim 55-1, tıtalım 77-2)

Çokluk 2. kişi: -ñ, -ñuz, -ñüz (demeñüz 53-1, şanmañuz 93-1, şanmañ 30-2)

Çokluk 3. kişi: -sunlar, -sünler (kosunlar 120-1, eylesünler 25-1)

Kişi Ekleri

Şahıs zamiri menşeli olanlar:

Tekil 1. kişi: -ım, -im, -um, -üm, -ın, -in, -am, -em

ururum 1-4, gösteririm 38-2, bilmezem 33-1, bilürin 53-2, korçarım 34-1

Tekil 2. kişi: -sıñ, -siñ, -suñ, -süñ

irgürürsiñ 82-2, bulmazsıñ 83-4, içersiñ 83-4, edersüñ 82-1, alursıñ 90-5

Tekil 3. kişi: —

Çokluk 1. kişi: -ız, -iz, -uz, -üz, -vuz, -vüz (varmazız 23-5, k^olavuz 52-4)

Çokluk 2. kişi: Osmanlıcada “-sıñız, -siñiz, -suñuz, -süñüz”dür. İsmetî Divanı’nda rastlanamadı.

Çokluk 3. kişi: -lar, -ler (gösterirler 126-3, gelürler 44-5, şanurlar 128-2)

İyelik eki menşeli olanlar:

Tekil 1. kişi: -m (besledim 14-4, umardım 55-2, döğünsem 65-2)

Tekil 2. kişi: -ñ (derseñ 40-3, durmaduñ 109-5)

Tekil 3. kişi: —

Çokluk 1. kişi: -k, -k (aldık 73-1, çekdik 122-2)

Çokluk 2. kişi: Osmanlıcada “-ñız, -ñiz, -ñuz, -ñüz”dür. İsmetî Divanı’nda rastlanamadı.

Çokluk 3. kişi: -lar, -ler (kodılar 31-1)

Zarf-Fiiller

İsmetî Divanı’ndaki zarf-fiil ekleri şunlardır:

-a, -e: söyleye 72-2

-ı, -i: yalvarı görsünler 25-5, fehm eyleyi gör 61-5, yazılı kılı ol var 49-5

-u, -ü: deyü 63-5, 69-5, 129-1

- up, -üp: alup 4-43, gelüp 7-3, 22-5 eyleyüp 7-3, 12-4, 57-5 edüp 9-3, 57-4, 63-1, turmayup 18-3, varup 20-4, 25-5, bakmayup 22-4, kaçuyup 23-1, 23-5 bileyüp 23-2, geçüp 24-1, yüz sürüp 25-5, ağıdup 69-2
- madın, -medin, -madan, -meden: çıkmadın 2-3, demeden 77-3
- mağda, -mekde: etmekte 3-20, 27-1, olmağda 76-1, gelmekte 98-5
- alı, -eli: olalı 3-21, 71-2, görelı 50-5, edeli 130-1
- alıdan, -eliden: olaldan 29-4, görelden 29-5
- ınca, -ince, -unca, -ünce: olunca 3-31, 17-5, edince 42-3, gelince 59-3, açınca 140-1, olmayınca 5-49, görince 21-1, etmeyince 78-5, ölünce 49-5
- ken: degilken 24-5, iken 21-3, 67-4, 99-4, yazarken 37-5
- dıkça, -dikçe, -dukça, -dükçe: var olduğça 47-3, eyledükçe 39-1, etdükçe 75-1, gördükçe 77-4, gitdikçe 111-4
- dıkda, -dikde: geldikde 74-1
- ıcağ, -icek: āğāz edicek 74-4

Sıfat-Fiiller

İsmetî Divanı'ndaki sıfat-fiil ekleri şunlardır:

- an, -en: olan 4-32, 39-5, gelen 4-35, 19-1, eden 4-36, eyleyen 8-4, 92-3, gören 13-4 çeken 19-5, 118-1, görinen 31-2, 37-2, giden 33-4, almayan 76-1, çıkan 76-3
- duğ, -dük: bilinmedük nesi 20-5, işidilmedük nemiz 79-5
- maz, -mez: işidilmez oldı 79-2
- acağ, -ecek: gönçeye mahrem olacağ 84-2

Zarflar

Zaman zarfları: kaçan 1-3, 66-3, hemîşe 1-5, 9-2, 17-1, 20-1, 52-3, 68-4, 69-1, 122-5 yine 3-17, 11-3, 12-2, 17-3, 21-3, 24-4, 28-2, 35-4, 59-4, hep 4-32, 11-3, 4-33, 4-34, 4-35, 4-36, 14-4, 29-3, 50-2, 130-1 soñra 4-42, henüz 8-3, 13-5, 59-4, 98-1 dā'imā 8-4, hemān 9-6, 52-2, 15-2, 30-5, 91-2, 114-4, şimdi 11-1, 19-3, 26-1, 28-2, 32-4, 54-5, 55-5, 61-1, 77-5, 78-2, 81-5, 89-3, 108-5, 113-5, 115-2, 115-5, 55-5, 61-1, şimdilik 90-2, hemvāre 12-1, 116-7, dā'im 15-3, bugün 16-5, geh 17-2, gāh 17-2, āhır 29-1, yer yer

32-3, 57-2, yıllarca 40-4, 51-4, bir sene 63-3, şimden gerü 74-2, bir lahza 75-2, dembe-dem 110-1, haşre dek 114-3, arada bir 34-3

Yer zarfları: içre 16-1, 18-1, 25-2, 29-5, 31-4, 58-3, 134-1

Azlık çokluk zarfları: biraz 88-2, 123-2, hiç 55-2, 104-4, 113-4, çok 64-3, 115-2, hayli 116-3, gāyet 121-2

Soru zarfları: niçün 55-4, 65-2, 114-2, ne zamān 135-1, ne kaçarsın zāhid 19-4, ne kadar 112-2, 112-5, nicedir 38-1

Durum zarfları: eyü 68-2, yok yere 69-3, güzel 56-2, 57-2, haqqā 124-1

İsim-Fiiller

-ma, -me, -mağ, -mek eklerinden oluşur: yüzün sürmege 10-2, şebt eylemege 12-3, hātırā gelmek 22-3, dökmege 23-1, müsāfid olmağa 26-5, bakmağa 30-4, eylemek 33-4, yazmağa 34-4, cevri etmede 36-3, çekmege 36-4, ber-murād olmağ 41-3, buluşmağ 42-5, bulunmağa 42-5, kul etmek 46-4, yola bakmağdan 48-1, ağlamağdan 48-5, tenür-ı sīneye gelmek 54-2, geşt etmege 57-4, yol bulmağa 60-5, 102-3 yakmağ 61-4, bahş etmegi 61-5, olmağ 73-4, pāy-māl eylemek 112-5, almağa 113-5, yāruñ elinden içmemek 116-1, kıpmadır 75-5, demek 77-2, tökmek 88-3, nümāyān olmada 92-1, içmege 98-2, bāiş olmağdır 100-1, gülün kıyınā girmege 119-4

Zamirler

İşaret zamirleri: bu 1-5, 49-2, budur 9-6, 19-2, buña 59-2, bunuñ 36-1

Soru zamirleri: kim 10-5, 30-4, 21-1, kimünle 64-4, neler 13-5, 25-3, ne 22-1, 49-4, 62-4, 66-1, 68-1, 105-4, nedür 53-5, 122-1, nedir 112-3, neydi 59-3, kimedir 82-4

Kişi zamirleri: ben 15-2, 38-2, 50-1, 58-1, 65-2, 70-3, sen 59-2, 74-5, beni 1-1, 23-4, 18-1, 38-2, 61-1, benden 62-1, 73-3, senden 1-1, 36-2, baña 1-3, 17-5, 48-3, 106-4, biz 15-5, saña 19-4, 29-4, 62-1, bizdedir 113-4, bizi 62-3, 90-4, seni 22-5, 70-4, 73-3, senün 25-4

Belirsizlik zamirleri: kimse 10-5, 100-4, 117-5, kimseler 107-5, 111-1, kimseye 70-1, cümle 29-2

Dönüşlülük zamirleri: kendüden 49-1, kendisi 34-2, kendüyi 20-1, kendün 74-4, 99-2, kendi 26-3

Edatlar

Ünlem Edatları

Ünlemler: ey 7-5, 16-3, 24-4, 25-1, 25-2, 25-4, 25-5, meded 34-3, 87-5, şaşkın 38-4, 68-2, 68-5, el-ḥaẓer 85-3, 111-4, āh 39-1, dirīgā 68-4, hāy 77-4, ḥayf 95-4, amān 101-2, zīnhār 101-5, zihī 126-1

Seslenme edatları: ʿİşmetiyā 12-3, dilā 15-1, 110-3

Gösterme edatları: tā 17-4, 49-5, 94-3, 125-1

Cevap edatları: hergiz 78-4, belki 80-5, elbet 120-5

Sorma edatları: āyā 105-4, 22-1, ʿaceb 15-5, 21-3, 24-5, 37-4, 63-1

Bağlama Edatları

Karşılaştırma edatları: ya 60-1, 114-4, ne dervīş ü ne ḥod 16-1, ne sebū ne sāgar 24-2, ne nām u şānı 26-1, bir kendi bir de 26-3, nālemlerle nigāhım 27-1, hem ... hem 35-2, 53-2, ya şöyledir ya böyledir 35-5, ḥāme ile kāğıd 37-5, geh ... geh 56-4

Sıralama edatları: kīn ü naḥvetle 22-4

Sona gelen edatlar: da 16-4, 24-1, de 16-5, 39-5, daḥi 1-3, 2-3, 13-5, 28-3, 33-2, 98-1, 119-4, kim 1-3, bile 104-1, ki 2-2, 24-5, degil 42-5, degül 77-1, ise 41-2, 53-4, 58-5

Cümle başı edatları: ger 48-3, 50-4, 58-5 egerçi 3-19, 61-3, eger 9-4, 13-1, 25-5, 35-4, 49-1, 62-1, 62-5, 118-5, meger 10-5, 20-3, 22-3, 27-5, 59-5, 65-3, çünkü 20-4, 64-4, 104-4, çünkü 23-5, hele 26-4, 41-4, 100-4, yoḥsa 27-3, 70-2, 100-1, yoḥsa 34-4, gerçi 29-3, 139-1, 111-1, şāyed 34-3, 82-2, tek 72-5, 110-3, ancak 76-3, gūyā 124-3, çü 126-2 çün 56-5, 126-2, ammā 9-1, 13-4, 21-4, 24-3, 63-3, 117-4

Son Çekim Edatları

gibi 5-54, 29-4, 38-1, deñlü 11-4, 42-1, ile 12-2, 10-4, 25-2, deyyü 58-2, 85-3, deyyü 63-5, 69-5, 129-1, diye 123-5, üzre 31-2, 37-3, göre 98-4, için 82-3, kadar 49-3, ğayrı 43-3, 94-4

Sıfatlar

İsmetî Divanı'ndaki sıfat tamlamalarının yapısında Türkiye Türkçesindekinden farklı bir durum yoktur: o dem 1-4, bir taze kârdan 2-2, her nağme 2-3, her dem 121-4, bir kadeh 2-6, her lahza 2-12, ol rûzgâr 3-17, bir dil 3-23, bu penç tuhfe 4-42, her diyâr 5-50, iki âlem 8-4, eski kulumdur 9-5, böyle bir şehriyâr 10-3, eski kulumdur 10-6, bu cihâd 12-3, bir iki nâ-dân 14-4, bir iki varak-ı gül 31-3, en gedâ kemter 15-1, bu çarhuñ vaşfi 15-3, o mâh 15-5, her kâr 16-1, ol şüh 16-5, her giyâh 17-4, o ebrû 20-3, bir nigâh 20-4, bir kitâb 34-4, o nâ-tüvân 38-5, bir iki ruh 54-4, o şeh-suvâr 20-4, o şüh 21-1, o mâh-pâre 21-1, bu demde 22-3, o ser-keş 22-4, o ser-keşden 27-5, her dem 24-5, biñ nâz 25-2, dū çeşm 48-5 çekilmez kemânı 26-2, bilinmez lisânı 26-4, bu dil 29-1, bir şahdır 30-1, bir deşdir 30-2, mest olan dilüñ kaydına 39-5, girizân olduğum yerdir 40-1, perişân olduğum yerdir 40-1, bu rûzgârda 55-4, bu yolda 104-1, kıl kadar bir yerinde 49-3, böyle bir hevâ 55-1, her âdemüñ serine 55-3, geçen ahvâl 56-4, şad şükr ü minnet 56-5, şad çâk 60-2, bu gülşene 60-3, her bir girih 62-2, bir sene 63-3, seg rakîb 68-4, nice dem 70-4, nice bir her saçı 73-4, öyle bir mümtâz 96-2, bu şekl 97-5, o gül 98-1, o gevher 99-1, degme bir kânda 99-1, gördüğün her beççe-i zâğı 101-4, gönçeveş dil 103-1, hemçü nergis 103-2, âteşin bâdeyle 103-2, olacak nesne 106-1, yârsız cennet 106-5, kaçre kaçre jâleler 107-2, bir içim şudur 109-1, top tolu tiryâk 112-4, o zer peymâneyi 115-1, ol bezm ehlinüñ bir hüşyârı 117-5, her ne zamân 135-1, mest olacak bâde 125-2, yârân olıcağ kişi 108-3, bilinür nesne 77-1, işidilmedük nemiz 79-5, şikârın almayan şeh-bâz 76-1

Sıfatın kişi zamiri olduğu şu örnek ilginçtir: ben bendeñe 71-3

Soru sıfatları: kañğı 53-2, ne hâcet 36-3, ne cevri 58-1, nice fülül 31-2, nice dem 50-3

Türkiye Türkçesinden farklı olarak "kañğı" vardır

İşaret sıfatları: şu resme 2-14, bu dem 22-3

Belirsizlik sıfatları: bir gün 50-3, 113-3, her âyine 98-5, bir dem 99-2, her zamân 99-4, bir zemân 115-2, bir hüşyâr 117-5, bir iki top 129-2, her gül 140-1, bir iki câm 116-4, hiç bir kenâr 117-1

Sayı sıfatları: bir ser-çeşme 102-2, bir serv 102-3, biñ pāre 115-4, hezār pāre 118-3, yüz cām 16-3, bir zevk 16-3

İsmetî Divanı'nın yukarıda sıraladığımız ses ve şekil özelliklerine bakıldığında 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinden farklı bir durumla karşılaşmayız.

İSMETÎ ve SEBK-İ HİNDÎ

“Şeyh, kadı, âlimler yetiştiren bir ailenin çocuğudur. Babası sultan 1. Mustafa devri meşayihinden Şeyh Fazlullah Efendi (ö. 1623), dedesi meşhur âlimlerden Birgivî Mehmet Efendidir (ö.1573). Kültürlü bir çevre içinde yetişen İsmetî ilk tahsilini babasından gördü. Medrese tahsilini tamamladıktan sonra Şeyhülislâm Zekeriyya-zâde Yahya Efendiye (1643) intisap etti. Bir müddet onun yanında bulunduktan sonra müderris oldu.

İsmetî'nin müderrisliği uzun sürmedi. Bu meslekten ayrılarak Mevlevî tarikatine giren şair, Şeyh Ahmed Togâni Dedeye intisap etti. Fakat burada da fazla kalamayan İsmetî tekrar müderrisliğe döndü. Şam kadılığına tayin edilen İsmetî, arada bir azledilerek Bursa, İzmir, Edirne, İstanbul ve Selânik kadılıklarında bulundu. Köprülü Mehmed Paşa tarafından Anadolu Kazaskerliğine getirilen İsmetî'nin, fasılalarla sekiz yıl kadar süren biri Anadolu, iki Rumeli Kazaskerliği vardır.

İsmetî ikinci Rumeli Kazaskerliği'nden ayrıldıktan birkaç ay sonra 1665 tarihinde Kanlıca'daki yalısında vefat etmiştir. Cenazesi Edirnekapısı dışında Sırt Tekye karşısındaki mezarlığa defnedilmiştir.

Eserleri:

Dîvân (*Dîvân-ı İsmet* adıyla 1874'te ve *İsmetî Dîvânı* ismi ile Halûk İpekten tarafından yayımlandı, 1974.)

Ayrıca Birgivî'nin *Tarîkatü'l-Muhammediyye* adlı eserini Türkçeye çevirdi. Fıkha dair bazı talîkat ve mektupları vardır.”¹

“Hint üslûbu ya da Hint tarzı anlamına gelen “Sebk-i Hindî” İran'da ortaya çıkmış, ancak Safeviler dönemindeki dinî baskı nedeniyle İran'dan Hindistan'a giden İranlı şairlerce Hindistan'da geliştirilmiştir. ... 17. yüzyılda bütün özellikleri ile Divan şiirinde de etkisini gösteren söz konusu üslûbun anılan yüzyılda edebiyatımızdaki belli başlı temsilcileri ise Na'îlî, Neşatî, İsmetî, Şehrî ve Fehim'dir. Nef'î'de de “Sebk-i Hindî”nin bazı özellikleri görülmekle birlikte Nef'î'nin “Sebk-i Hindî” şairi olduğu söylenemez. 18. yüzyılda ise Nedim ve Şeyh Galib'in şiirlerinde bu üslûbun etkisi bulunmaktadır. Ancak Nedim'de ıstırap ve tasavvuf yoktur. Onda dış dünyaya

¹ Büyük Türk Klâsikleri, C. 5. s. 200.

ait hayallerin zenginliği dikkat çekicidir. Şeyh Galip'te ise insan ruhuna eğilme, ıstırap ve tasavvuf yer alır. ”¹

“ ... Babürlü-Hint saraylarında 15 ilâ 17. yüzyıllar arasında uygulanmış olan bir şiir üslûbudur. Hindistan'daki Hint-Türk saraylarında yetişen Örfî, Baba Figânî, Sâ-îp, Tâlib-i Amûlî, Kudsî, Meşhedî, Kelîm gibi şairlerin etkisiyle Türk şiirine 17. yüzyılda girmiş ve devam etmiş olan bu üslûpta Divan şiirinin klâsik kuralları aşılmıştır. Her ne kadar estetik yapı ve malzeme aynı idiye de hayallerde bir yenilik kendini gösterir. Bu üslûpta bilmeceyi andıran karmaşık mazmun ve söyleyişler, hayale dayalı incelikler ve zihni zorlayan imajlar, çok zor anlaşılabilen ve derinlere gizlenmiş mana, orijinal teşbihler, sentetik bir şiir dili vs. hep zekâya yönelik çalışmalar kendini gösterir. ...”²

İsmetî, Divan edebiyatında “Sebk-i Hindî” özellikleri gösteren bir şairdir. Onun divanında tasavvuf başta olmak üzere bu tarzın bazı niteliklerini görürüz.

İsmetî'nin “Kaşîde der-na't-ı habîb-i Hudâ صلى الله عليه وسلم li” başlıklı kasidesinin 36. beyti şöyledir:

“Hep ışkîdir hezâr-ı dili nağme-sâz eden
Gül-berg-i na't-ı zât-ı nübüvvet-medârdan”

Gönül bülbülüne peygamberin na'tının gül yaprağından şarkı söyleten hep aşktır. Buradaki gül yaprağı, defterdir. Sabah rüzgârı bu defterin sayfalarını çevirerek bülbülün ondan şiirleri öğrenmesini sağlar. Gönül bülbülünü şakıtan, peygamber sevgisidir.

Bu dizeler İsmetî'nin Allah'a ve peygambere duyduğu aşkı gösterir.

Zincirleme ad tamlamalarının İsmetî Divanı'ndaki çokluğu da Sebk-i Hindî'nin özelliğidir. Tabi ki bu durum beyitlerin çabuk anlaşılabilirliğine engeldir. Aynı kasidenin 64. beytindeki,

“Ser-levh-i na't-ı naşş-ı cemâl-i peyâmberî

Kim hırz-ı cân-ı ümmet imiş havf-ı nârdan” dizeleri buna örnektir.

¹ M. Mengi, Eski Türk Edebiyatı Tarihi (1997) Akçağ Basım-Yayım. s.180.

² İ. Pala, Divan Şiiri Sözlüğü (1995) Akçağ Basım-Yayım. s. 468.

Peygamberin güzel yüzünün resmini anlatan naatların baş levhası cehennem ateşinden ümmetinin canının sığınağıymış. Buradaki ser-levh, kasidenin başındaki "Қаşıде дер-на^ct-ı һабіб-и Һудā صلى الله عليه و سلم" sözleridir. İnsanları kurtaracak olan, peygamberin yolundan gitmektir.

Mübalâğalı anlatım da bu tarzın en önemli niteliklerindendir. 38. sayfadaki 26. gazelin 3. beyti:

"Fezâ-yı sînede yansun hezâr meş^cal-i dâğ
Zemîn-i naqşını da görsün âsmân nicedir"

Göğsün uzayı andıran boşluğunda bin yara meş`alesi yansın. Gök, yüreğin resminin zemininin de nasıl olduğunu görsün. Âşığın gönlü uzayı andırır. Dağlanmış yüreğin yarası, meş`aleye; yara meş`aleleri, yıldızlara benzetilir. Zemin kelimesi hem asman hem de feza kelimesiyle tezat oluşturur.

10. sayfadaki "Der-medh-i Sulţān Mehemmed" başlıklı kasidenin 5. beytinde kısa ve özlü anlatım söz konusudur:

"Kimüñ cānı var toquna kimseye
Meger zülf-i yāre nesīm-i bahār"

Hiç kimsede sevgiliye dokunacak can kalmamıştır. Ancak bahar rüzgârı sevgilinin saçını harekete geçirebilir, ona dokunabilir.

24. sayfadaki 12. gazelin 3. beyti giriftlik ilgi çekicidir:

"Ruḥ-ı ḥāksār-ı ümmīd yine açılırdı ammā
Dem-i jeng-bār-ı eyyām eşer eylemez yer ister"

Ümidin toz toprak içindeki yanağı açılırdı; ama yer ister. Yer bulamadığından açılmaz. Günlerin pas saçan zamanı eser ortaya koymaz.

Günlerin pas saçan zamanı eser ortaya koymayan yer istediğinden ümidin toza toprağa bulanmış çehresi açılmamaktadır. Hem çehre hem yanak olarak düşünülebilir. Gül yanağın açılması, gülmek; çehrenin açılması, parlamaktır.

31. sayfadaki 19. gazelin 3. beytindeki benzetme, hayal gücünü zorlayacak niteliktedir:

”Na’l şanma şanemā sā’id-i sīmīnūnde
Şem^c-i kāfūra bir iki varak-ı gül qodılar”

Ey sevgili! Gümüş kollarında na’l var sanma. Kâfurdan yapılmış muma bir iki gül yaprağı koydular. Sevgilinin kolları kızarmıştır. O hem gümüşe hem de kâfurdan yapılmış muma benzetilir. Gümüş kolda olduğu sanılmaması gereken na’l da gül yaprağıdır.

49. sayfanın 37. gazelindeki 5. beytin ilk bakışta anlaşılması oldukça güçtür :

”Böyle hünkâr olur mı ‘İşmetiyâ
Qulı ol tā ölünce yazılı var”

Ey İsmetî! Böyle sevgililer padişahı olur mu? Ölünceye kadar yazılarak onun kulu ol var. Son nefesini verinceye kadar sevgilinin kölesi olduğunu elindeki kölelik fermanıyla sürdür.

124. sayfanın 112. gazelindeki 5. beyit:

”Kışt-ı emelim feyz-i hevâ eyledi şād-âb
Maşşül-i recâ ‘İşmetiyâ bî-ta’ab oldı”

Ey İsmetî! Hevesin ve sevginin feyzi istek tarlamı taze kıldı. Rica ürünü sıkıntısız oldu. İstek, tarlaya; sonucu da ürüne benzetilir.

114. sayfa, 102. gazel, 1. beyit:

”Âh-ı dil-süz o mehi şayda medâr olsun mı
Pençe-i dūd-ı derün mihre şikâr olsun mı”

Gönül yakan ah, o ayı(sevgiliyi) avlamak için yörünge olsun mu? Kalpten gelen dumanın pençesi güneşe(sevgiye) av olsun mu? Âşık, kendi içinden gelen yakıcı ah ile sevgilisini avlamak ve sevgisinin(mihrin), kalpten gelen dumanın ahını ortadan kaldırmasını ister.

67. sayfadaki 2. beyitte ilginç benzetmeler mevcuttur.

ıldı hem-hâşiyet-i zıll-ı hüma feyz-i bahâr

Tâcdâr etdi güli sâye-i dâmân-ı nesîm

Rüzgârın eteğinin gölgesi gülü padişah etti. Baharın bolluğu, onu Hüma kuşunun gölgesiyle aynı güce ve etkiye sahip kıldı. Geçmişte Hüma'nın gölgesi kimin başına düşerse o, padişah olurmuş. Rüzgâr, Hüma kuşuna, rüzgârın eteği de Hüma kuşunun kanatlarına benzetilir. İnsanlar için Hüma ne ise güller için de rüzgâr odur.

Yukarıdaki beyitlerden anlaşılacağı üzere İsmetî, şiiirlerinin bir bölümünde tasavvufu ilgisini gösterir. Bunda, İsmetî'nin Mevlevî oluşunun etkisi de büyüktür.

Şiir dili akıcıdır. Arapça, Farsça kelimeler, zincirleme ad tamlamaları ağırlıkta olsa da zaman zaman deyimlere,(52-1) halk söyleyişlerine yer verir. Hayallerindeki derinlik ve özgün benzetmeler zaman zaman akıllara durgunluk verecek düzeye ulaşır. Onun bilim adamlığı da şiiirlerindeki ince mananın anlaşılmasını güçleştirir.

İsmetî'de meyhane,(22-3) gönül evidir. Âşık bu evi dolduracak Tanrı'sını arar. Onun hayalini kararsız devlete(30-3) benzetir. Bazen onun yeñilmez döst (35-3) bazen de musavver ruh(49-3) olduğunu ifade eder. İsmetî'nin kastettiği, aşk kapısının zevkinin tefsiridir. Tefsir hem yorum hem de Kur'anıkerim'in mana bakımından izahı anlamına gelir. Beşerî aşkı anlatır gibi görünen bazı şiiirleri aslında ilâhî aşkı anlatır.(46-5) Ona göre bu aşkın adı mecaz aşktır.(61-5) İsmetî mutasavvıf değildir; ancak şiiirlerinde yer yer tasavvufun izleri görülür.

İsmetî, şiiirlerindeki tasavvuf, mübalâğa, hayal gücünün zenginliği, derinlik ve giriftlik, Arapça ve Farsça zincirleme ad tamlamaları, kısa ve özlü anlatım, özgün teşbihleri ile "Sebk-i Hindî" karakterinde şiiirler yazabilen, devrin aydını bir şairdir.

SONUÇLAR

Bu tezdeki amacımız 17. yüzyılda yaşamış şairlerimizden İsmetî'nin şiirleri hakkında bilgi vermek, kullanılan kelime kadrosunu ve anlamlarını açıklamak, dönemin Türk dili gramerini "İsmetî Divanı'na bakarak incelemektir.

Ulaştığımız en önemli sonuçlardan biri Türk sözlük bilimine katkı sayılabilecek kullanım örnekleridir. Söz konusu örnekler sadece edinim(sözlük) düzleminde değil, kullanım düzleminde de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır: "Kulı ol tã ölünce yazılı var" dizesindeki yazılı kelimesinde kalıplaşmış bir zarf-fiil ekinin mevcudiyeti, "Olupdur şîşe-i hâtır şikeste" dizesindeki fiilimsi-yardımcı fiil münasebeti ancak Türk dilinde görülebilecek şekil özellikleridir.

"Yer başmaz idi ayağı o demde şafadan" dizesindeki hareket-nesne ilişkisi de atalarımızın yadigârıdır.

Materyalimizdeki "tuymasun, tırmayup, toğunmaz, kanğı, tırur, kaçan, tökmek" örneklerinde, Batı Türkçesine geçerken sedalılışması gereken kelimelerin 13. yüzyıldan önceki imlâlarını muhafaza ediyor olmaları, Eski Türkçe'nin özelliklerinin yansımasıdır.

İsmetî Divanı, içinde bazı arkaik unsurları barındırmakla birlikte 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır.

Dizinde madde başına aldığımız kelime, kelime gruplarının toplam sayısı 2245'tir. Bunlardan 279'u Türkçe asıllı, 1966'sı alıntıdır. Ayrıca İsmetî'nin, Divanü Lügati't-Türk'ün yazarı Kaşgarlı Mahmud'un aksine Türk dilini incelemek gibi bir kaygıyla eserini ortaya çıkarmadığı sonucuna Divan'ın bütününe bakarak ulaştık.

İsmetî Divanı "Sebk-i Hindî" karakteri göstermekle birlikte buradaki tüm şiirlerin bu edebî tarz ile yazıldığını söyleyemeyiz. Eserde, Divan edebiyatının klâsik niteliklerine de yer yer rastladık.

17. yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nun zirvede olması, o devirde yazılan alelâde eserleri dahi günümüzde başyapıt olarak değerlendirmemizi sağladığından bu durumun, üzerinde çalıştığımız metni Türk tarihine, Osmanlı Türkçesine ve edebiyatına açılan muazzam bir pencere kıldığı kanaatindeyiz.

ÖZET

Çalışmamızın ana materyali Halûk İpekten tarafından Türk çevriyazı alfabesiyle yayıma hazırlanan, Sebki Hindî'nin özelliklerini yansıtan "İsmetî Divanı"dır. Divan'da tasavvuf, akıcılık, ince mana, derinlik, hayalde zenginlik, giriftlik, dikkat çekmektedir. İsmetî 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesiyle yazan bir Divan edebiyatı şairidir.

SUMMARY

My thesis aim is stuying on Divanı of İsmetî. It was traslated by Halûk İpekten. He used to write origanel of Turkish Latin alphabets. It was issued Sebk-i Hindî (İndian style) which was reflected organ characlize İsmetî Divan. It shows fluent, fine meaning depth and richness imagination to attention to us. He wrote the poem with 17th century Ottoman Turkish in his poem.

TEŐEKKÜR

Çalışmamızın gerçekteőirilmesinde desteğini esirgemeyen çok değerli hocalarım Prof. Dr. Adnan İNCE ve Yard. Doç. Dr. şahin BARANOğLU'na en içten teőekkürlerimi sunarım.

KAYNAKLAR

- AYAN H.1997. **Büyük Türk Klâsikleri**. Ötüken-Söğüt Neşriyat. *İsmetî*. C. 5. s. 200. İstanbul.
- BANARLI N.S.1997. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**. MEB Basım Evi.İstanbul
- DEVELİ H. 1995. **Evlîya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:622. Ankara.
- DEVELLİOĞLU F. 1996. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Aydın Kitap Evi Yayınları. Ankara.
- DİLÇİN C.1983.**Yeni Tarama Sözlüğü**. Türk Dil Kurumu Yayınları:503 Ankara
- DİLÇİN C. 1995. **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı:517. Ankara.
- ERCİLASUN A.B. 2004. Akçağ Basım-Yayım. **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**. Ankara.
- ERGİN M. 1993. **Türk Dil Bilgisi**. Bayrak Basım-Yayın. İstanbul.
- ERGİN M. 1995. **Osmanlıca Dersleri**. Bayrak Basım-Yayın. İstanbul.
- ERGİN M. 1997. **Dede Korkut Kitabı II İndeks-Gramer**. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:219. Ankara.
- İPEKTEN H. 1974. **İsmetî Divânı**. Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 129. Baylan Matbaası. Ankara.
- MENGİ M. 1997. **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**. Akçağ Basım-Yayım. Ankara.
- NACİ M. 1995. **Lûgat-ı Nâci**. Çağrı Yayınları. İstanbul.
- PALA İ. 1995. **Divan Şiiri Sözlüğü**. Akçağ Basım-Yayım. Ankara.
- TİMURTAŞ F. K. 1997. **Osmanlı Türkçesi Grameri**. Alfa Basım-Yayım. İstanbul.
- ÜNVER İ. 1993. **Türkoloji Dergisi**. *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları. C. XI. S. 1. s. 51-89
Ankara

ÖZGEÇMİŞ

25.06.1976 tarihinde Aydın'da doğar. İlk, orta ve yüksek öğrenimini Aydın'da tamamlar. 29.09.2000 tarihinde Aydın'ın Söke ilçesine bağlı Bağarası kasabasının Hürriyet İlköğretim Okulunda Türkçe öğretmenliğine başlar. 22.10.2003 tarihinde tayini Aydın Merkez'deki Av. Cevat Aldemir İlköğretim Okuluna çıkar. Bugün aynı okulda görevini sürdürmektedir.

ÖZ

“İsmetî Divanı'nın Gramer İndeksi” tezinin maksadı, 17. yüzyılda yaşamış şairlerimizden İsmetî'nin şiirleri hakkında bilgi vermek, kullanılan kelime kadrosunu ve anlamlarını açıklamak, dönemin Türk dili gramerini “İsmetî Divanı'na bakarak incelemektir.

İsmetî “Sebk-i Hindî” ile yazan, tasavvufa çokça yer veren, Arapça ve Farsça kelimelere geniş yer ayıran, 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesiyle yazan bir Dîvan edebiyatı şairidir.

Anahtar sözcükler: İsmetî, Sebk-i Hindî

ABSTRACT

İsmetî Divanı string, my thesis aim is giving some information about who has lived in 17th century İsmetî poet of poem. I have been explaining the meaning of the words to contact İsmetî Divanı.

He was educated poet who used to write with Sebk-i Hindî (İndian style). He used to use a lot of Arabic and Persian words. He wrote the poem with 17th century Ottoman Turkish in his poem.

Key words: İsmetî, İndian style

GİRİŞ

Çalışmamızın amacı, Divan edebiyatı şairlerinden unutulmaya yüz tutmuş İsmetî'yi, onun şiirlerini ve üslûbunu kullandığı söz hazinesi ile hatırlatmak, 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin bazı hususiyetlerini İsmetî Divanı'na bakarak ortaya koymaktır.

Dizin hazırlanırken kelimelerin önce sayfa numarasını sonra beyit numarasını belirttik. Ancak bazı kelimeler şiirin başlığı veya vezni olduğu için onları sadece sayfa numarası vererek gösterdik. Ayrıca dizini oluşturmada şu alfabetik sırayı gözettilik: Kelimelerin yalın hâlleri, tamlama hâlleri, tamlama ve o tamlamaya gelen ekler, kelimelerin yalın hâline gelen ekler.

2. sayfadaki kasidenin başlığında geçen "Kaşide der-na'î-ı habîb-i Hudâ صلى الله عليه وسلم li 'İşmetî Efendi nazîre-i Riyâzî Efendi" başlıklı kasidenin puntosunu zorunluluktan dolayı küçük tuttuk.

Üzerinde çalıştığımız materyalin çevriyazılı şekli 1974 yılında Halûk İpekten tarafından "İsmetî Dîvânî" adıyla yayımlanmıştır. O yıllarda, hatta yakın tarihe kadar çevriyazıda imlâ birliği olmadığı için Halûk İpekten'in kurduğu metinde de çelişkiler vardı. Meselâ yapım eki olan "sar" vasıf tamlaması gibi yazılmıştır. Biz, Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" başlıklı makalesine uyarak "hâksârdan" (5-59) imlâsıyla yazma tasarrufunda bulduk. H. İpekten'in vasıf tamlaması gibi yazdığı, bizim birleşik yazdığımız diğer bazı örnekler şunlardır: "sihrkârî"(2-7), "çâkdârdan"(2-7), "hârzârdan"(2-11), "âbdârdan"(3-16), "ta'nekârdan"(3-22), "hilâlveş"(3-26), "dâddârdan"(4-42), "perdedârdan"(4-43), "çeşmebârdan"(4-44), "h'âbgeh" (5-58) ...

H. İpekten tarafından "Gül-güne-dâr"(3-23), "Ser-tâ be-pây"(4-41) şeklinde yazılan yapıları da İsmail Ünver'in yukarıda adı geçen makalesine uyarak "Gül-günedâr", "Ser-tâbe-pây" imlâsıyla yazma tasarrufunda bulduk.

Metinde matbaa hatası olduğunu düşündüğümüz bazı yanlışlar vardı. Bu yanlışlara örnek olarak verebileceğimiz "Rızâyî" kelimesini "Riyâzî" olarak düzelttik.

10. sayfanın 7. beytinde "Ḥaṭādan Ḥudā ḥıfz edüp zātını

Serīr-i salṭanatda ede ber-ḳarār"

dizeleri yerine "Ḥaṭādan Ḥudā ḥıfz edüp zātını

Ser-i salṭanatda ede ber-ḳarār"

şeklini hem vezin hem de aparatdaki bilgiler doğrultusunda daha doğru bulduk.

Materyalde, bir kelimenin birden çok imlâsıyla karşılaştık: yoḥsa, yoḳsa; ister iseñ, isterseñ; diye, deyü, deyyü; degil, degül; kendü, kendi... Bu farklı yazılışlar 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin geçiş dönemi özelliklerinden kaynaklanır.

"Lisansüstü Tezleri Yazım Yönergesi"ne göre giriş ve önceki çalışmalar bölümüne Arap rakamları verilmesi gerekirken Romen rakamı vermek zorunda kaldık.

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bk.	Bakınız
C.	Cilt
Far.	Farsça
Hız.	Hazret
Moğ.	Moğolca
S.	Sayı
s.	Sayfa
sf.	Sıfat
T.	Türkçe
Yun.	Yunanca

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Dîvân-ı İsmet adıyla 1874'te yayımlanmıştır.Yayımlayanın kimliği hakkında bilgiye rastlayamadık.

Atatürk Üniversitesi 1961 Yıllığı'nda Şinasi Tekin ve Halûk İpekten'in ortak hazırladığı “XVII. Asır Şairlerinden İsmetî” adlı yazısı vardır.

İsmetî Divanı'nı çevriyazı alfabesiyle 1974'te “İsmetî Dîvânı” adıyla Türkoloji dünyasına sunan ise Halûk İpekten'dir.

Giriş bölümünde açıklandığı gibi “önceki çalışmalar” bölümüne de Romen rakamı verdik.